

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
ŽMOGAUS IR VISUOMENĖS STUDIJŲ FAKULTETO
EDUKOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS

PAULIUS BAKANAS

EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ VALDYMO STUDIJŲ PROGRAMA
SPECIALIZACIJA - VADYBA MOKYKLOJE (6211MX024)

MOKINIŲ SAVIVALDOS VAIDMUO UGDANT BENDRĄSIAS KOMPETENCIJAS

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas: Doc. dr. Daiva Penkauskienė

Vilnius, 2024

TURINYS

Paveikslų sąrašas.....	4
Lentelių sąrašas.....	5
Sąvokų žodynelis.....	6
Santrumpų sąrašas.....	7
ĮVADAS.....	8
1. KOMPETENCIJOS SAMPRATA.....	12
1.1. Kompetencijos sampratos apibrėžtis.....	12
1.2. Kompetencijos sandara.....	15
1.3. Kompetencijų klasifikavimas.....	19
2. BENDRŪJŲ KOMPETENCIJŲ SAMPRATA.....	21
2.1. Bendrųjų kompetencijų apibrėžtis Europos Sąjungoje.....	21
2.2. Bendrųjų kompetencijų apibrėžtis ir vieta Lietuvos švietimo sistemoje.....	23
2.3. XXI a. bendrųjų kompetencijų lavinimas neformaliame jaunimo ugdyme.....	27
3. JAUNIMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMAS UGDANT BENDRĄSIAS KOMPETENCIJAS MOKINIŲ SAVIVALDOS LYGMENYJE.....	30
3.1. Jaunimo politiką reglamentuojantys dokumentai.....	30
3.2. Aktualiausios bendrosios kompetencijos neformaliame jaunimo ugdyme.....	35
4. MOKINIŲ SAVIVALDOS VAIDMUO BENDRŪJŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMU.....	38
4.1. Bendrųjų kompetencijų ugdymo(si) idėjos aktualizavimas.....	38
4.2. Mokinių savivaldos ir mokinių savivaldos institucijos samprata.....	40
4.3. Būtiniosios mokinių savivaldos veikimo sąlygos.....	42
4.4. Dalyvavimas Lietuvos moksleivių sąjungos veikloje.....	43
4.5. Dalyvavimas Europos mokinių savivaldų sąjungos veikloje.....	45
4.6. Bendrųjų kompetencijų raiška neformaliame jaunimo ugdyme ir mokinių savivaldos veikloje.....	46
5. TYRIMO METODOLOGIJA.....	51
6. TYRIMO REZULTATAI.....	63
6.1. Mokinių savivaldos kuratorių požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą praktinėje mokinių savivaldos veikloje.....	63
6.1.1. Mokinių savivalda – lyderystės mokykla.....	64
6.1.2. Mokinių savivalda – iniciatyvumo mokykla.....	65
6.1.3. Mokinių savivalda – įsipareigojimų ir atsakomybės mokykla.....	66
6.1.4. Mokinių savivalda – demokratinių vertybių, mokymosi būti drąsiu mokykla.....	67
6.1.5. Mokinių savivalda – savarankiškumo mokykla.....	67

6.1.6. Mokinių savivalda – bendradarbiavimo mokykla.....	69
6.2. Buvusių mokinių savivaldos narių požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą praktinėje mokinių savivaldos veikloje.....	71
6.2.1. Mokinių savivalda – lyderystės mokykla.....	71
6.2.2. Mokinių savivalda – iniciatyvumo mokykla.....	73
6.2.3. Mokinių savivalda – kūrybiškumo mokykla.....	74
6.2.4. Mokinių savivalda - išipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla.....	76
6.2.5. Mokinių savivalda - demokratinė vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu mokykla.....	77
6.2.6. Mokinių savivalda - savarankiškumo mokykla.....	78
6.2.7. Mokinių savivalda - bendradarbiavimo mokykla.....	80
6.3. Esamų mokinių savivaldos narių požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą praktinėje mokinių savivaldos veikloje.....	83
6.3.1. Mokinių savivalda - lyderystės ir karjeros mokykla.....	83
6.3.2. Mokinių savivalda - atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu mokykla.....	85
6.3.3. Mokinių savivalda - kūrybiškumo mokykla.....	86
6.3.4. Mokinių savivalda - savarankiškumo mokykla.....	88
6.3.5. Mokinių savivalda - bendradarbiavimo mokykla.....	89
6.4. Tyrimo duomenų, gautų visų trijų diskusijų metu, apibendrinimas.....	92
DISKUSIJA.....	99
IŠVADOS.....	103
LITERATŪRA.....	107
SANTRAUKA.....	113
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA.....	114
PRIEDAI.....	115
AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA.....	189

Paveikslų sąrašas

1 paveikslas. Veiklos teorija ir darbo našumo sąlygos pagal Boyatzį	13
2 paveikslas. 2018 metais Europos Sąjungos Tarybos patvirtintose rekomendacijose dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų apibrėžta kompetencijos sandara.....	15
3 paveikslas. Kompetencijos sąryšis su žinių, žinojimo, įgūdžių, mokėjimo, gebėjimų ir nuostatų visuma.....	16
4 paveikslas. 15 būtinų minkštųjų įgūdžių pavyzdžių pagal Sarker.....	18
5 paveikslas. Bendrųjų kompetencijų sritys.....	22
6 paveikslas. ES jaunimo strategijos veiksmų sritys.....	34
7 paveikslas. Pasikartojančių bendrųjų kompetencijų formuluotės nagrinėjamuose švietimo dokumentų strategijose ir įstatymuose.....	36
8 paveikslas. Lundy vaikų dalyvavimo modelis.....	39
9 paveikslas. Mokinių savivaldos samprata ir jos tipai.....	40
10 paveikslas. Nacionalinių jaunimo organizacijų struktūrinių padalinių skaičius didžiuosiuose šalies miestuose.....	44
11 paveikslas. Diskusijos grupių organizavimo schema.....	54
12 paveikslas. Tyrimo imtis.....	58
13 paveikslas. „Lyderystės mokykla„ ir „Lyderystės ir karjeros mokykla“ – trijų diskusijų kategorijų ir subkategorijų sąsajos.....	93
14 paveikslas. „Įsipareigojimų ir atsakomybės mokykla“, „Demokratiškos vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu mokykla“ ir „Atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu mokykla“ – trijų diskusijų kategorijų ir subkategorijų sąsajos.....	94
15 paveikslas. „Iniciatyvumo mokykla“ – trijų diskusijų kategorijų ir subkategorijų sąsajos.....	95
16 paveikslas. „Kūrybiškumo mokykla“ – trijų diskusijų kategorijų ir subkategorijų sąsajos.....	96
17 paveikslas. „Savarankiškumo mokykla“ – trijų diskusijų kategorijų ir subkategorijų sąsajos.....	96
18 paveikslas. „Bendradarbiavimo mokykla“ - trijų diskusijų kategorijų ir subkategorijų sąsajos.....	97

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Trys sąlygos kompetencijų formavimuisi (slenkstinės kompetencijos) ir trys susiformavusių kompetencijų grupės.....	13
2 lentelė. BU ir NVŠ bendrųjų kompetencijų, JST kompetencijos ir MVG bendrųjų kompetencijų sąvokų palyginimas.....	25
3 lentelė. Mokinių savivaldos kuratorių charakteristika.....	55
4 lentelė. Buvusių mokinių savivaldos narių charakteristika.....	56
5 lentelė. Esamų mokinių savivaldos narių charakteristika.....	57
6 lentelė. Trijų diskusijų kategorijų palyginimas.....	92
7 lentelė. Bendrosios kompetencijos neformaliame jaunimo ugdyme ir mokinių savivaldos veikloje.....	116
8 lentelė. Lyderystės mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai).....	118
9 lentelė. Iniciatyvumo mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai).....	120
10 lentelė. Įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai)..	123
11 lentelė. Demokratijos ir mokymosi būti drąsiu mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai).....	124
12 lentelė. Savarankiškumo mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai).....	125
13 lentelė. Bendradarbiavimo mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai).....	129
14 lentelė. Lyderystės mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai).....	132
15 lentelė. Iniciatyvumo mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai).....	136
16 lentelė. Kūrybiškumo mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai).....	137
17 lentelė. Įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai)	139
18 lentelė. Demokratinių vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai).....	141
19 lentelė. Savarankiškumo mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai).....	143
20 lentelė. Bendradarbiavimo mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai).....	146
21 lentelė. Lyderystės ir karjeros mokykla (mokinių savivaldos nariai).....	150
22 lentelė. Atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu mokykla (mokinių savivaldos nariai).....	152
23 lentelė. Kūrybiškumo mokykla (mokinių savivaldos nariai).....	155
24 lentelė. Savarankiškumo mokykla (mokinių savivaldos nariai).....	157
25 lentelė. Bendradarbiavimo mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai).....	158

Sąvokų žodynis

Kompetencija – gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991).

Bendrosios kompetencijos – tai kiekvieno asmens asmeniniam pasitenkinimui ir vystymuisi, įsidarbinamumui, socialinei įtraukčiai, darnaus gyvenimo būdai, sėkmingam gyvenimui taikiose visuomenėse, gebėjimui gyventi rūpinantis sveikata ir aktyviam pilietiškumui reikalingos kompetencijos. Jos ugdomos mokymosi visą gyvenimą – nuo ankstyvosios vaikystės visą suaugusiojo gyvenimą – kontekste formaliojo, neformaliojo ir savaiminio mokymosi būdais visuose kontekstuose, be kita ko, šeimoje, mokykloje, darbo vietoje, kaimynystėje ir kitose bendruomenėse (Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų, 2018).

Mokinių savivalda yra mokinių teisė ir laisvė savanoriškai priimti mokinių bendruomenei reikšmingus sprendimus (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009).

Mokinių savivaldos institucija – viena iš mokyklos savivaldos institucijų, sudaroma demokratiškos rinkimų būdu išrinktų ir (ar) savanoriškos pagrindų veikiančių aktyvių mokinių, atstovaujanti mokinių interesams, sprendžianti mokiniams aktualias problemas, kartu prisidedanti prie jaunimo politikos formavimo ir įgyvendinimo. Mokinių savivaldos veikla yra reglamentuojama mokinių savivaldos nuostatais, tvirtinamais tos mokyklos tarybos (Lietuvos moksleivių sąjungos įstatai, 2023)

Jaunimo iniciatyvumas – tai atvirose jaunimo erdvėse popamokiniu laiku ir mokyklų mokinių atostogų metu vykdoma savanoriška ir savarankiška veikla padedanti formuoti jauno žmogaus asmenybei ir jo integravimuisi į visuomenės gyvenimą (Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2017).

Neformalusis jaunimo ugdymas – veikla, kuria plėtojamos jaunų žmonių asmeninės, socialinės ir edukacinės kompetencijos ir kuri vykdoma ne pagal formaliojo švietimo programas (Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2017).

Santrumpų sąrašas

ES – Europos Sąjunga

JRA – Jaunimo reikalų agentūra

LMS – Lietuvos moksleivių sąjunga

JTO – Jungtinių Tautų Organizacija

EK – Europos Komisija

ET – Europos Taryba

BU – Bendrasis ugdymas

NVŠ – Neformalusis vaikų švietimas

MVG – Mokymasis visą gyvenimą

NŠA – Nacionalinė švietimo agentūra

JST – Jaunimo savanoriška tarnyba

JT – Jungtines Tautos

SJRT - savivaldybių jaunimo reikalų tarybos

LiJOT - Lietuvos jaunimo organizacijų taryba

NVO – Nevyriausybinės organizacijos

OBESSU - Europos mokyklų mokinių sąjungų organizacinis biuras

IVADAS

Temos aktualumas. 2018 m., siekiant atnaujinti bendrųjų kompetencijų sampratą, Europos Sąjungos (ES) Taryba priėmė rekomendaciją dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų ir išskyrė aštuonias: daugiakalbystės; matematinę ir gamtos mokslų, technologijų ir inžinerijos; skaitmeninę; asmeninę, socialinę ir mokymosi mokyti; pilietiškumo; verslumo; kultūrinio sąmoningumo ir raiškos bendrąsias kompetencijas, kuriomis siekiama, kad neformalus ir savaiminis mokymasis, kurį atliepia ir mokinių savivalda, atliktų svarbų vaidmenį ugdant tarpasmeninius, bendravimo ir kognityvinius įgūdžius (Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų, 2018).

Lietuvos ir tarptautinių organizacijų švietimo dokumentuose ir strategijose keliami aukšti lūkesčiai jaunimo politikos srityje siekiant įgyvendinti bendrųjų kompetencijų tikslus. Integrali mokyklos bendruomenei mokinių savivalda susiduria su skirtingu požiūriu į jos vaidmenį, tad kyla klausimas, kokias bendrąsias kompetencijas ji ugdo.

Mokinių savivalda kaip mokyklos savivaldos dalis veikia jau kelis dešimtmečius, jos veiklą įteisina mokyklos įstatai, todėl aktualu išsiaiškinti, koks mokinių savivaldų vaidmuo ugdant bendrąsias kompetencijas (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011).

2015 m. priimtoje Geros mokyklos koncepcijoje yra nurodoma, kad mokinių dalyvavimas mokyklos savivaldoje skatina moksleivių saviraišką, kūrybinį mąstymą ir lyderystę (Geros mokyklos koncepcija, 2015). Lietuvoje įgyvendinamoje 2021–2030 m. Švietimo plėtros programoje analizuojami PISA tyrimo duomenys parodė, kad egzistuoja ryšys tarp emocinės aplinkos ir mokinių pasiekimų, kas leidžia daryti prielaidą, jog į mokyklos gyvenimą įsitraukusi mokinių savivalda gali formuoti mokyklos mikroklimatą, ugdyti mokinių socialinius emocinius įgūdžius (2021–2030 m. Švietimo plėtros programa, 2021).

Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“ pakeitusi „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ tęsia 2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plano įgyvendinimą. Šia vizija siekiama ugdyti atvirą ir atsakingą asmenybę, kuri ieško ir atranda savo gyvenimo kelią dalyvaujant neformaliojo ugdymo ir bendruomeninėje veikloje lavinant kritinio mąstymo, kūrybiškumo, bendradarbiavimo, socialinių ir emocinių, savarankiškumo, kompetencijas reikalingas asmens augimui (Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, 2023). 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategijoje yra prašoma valstybių narių stiprinti jaunuolių bendradarbiavimą, ugdyti socialines ir pilietines kompetencijas, kritinį mąstymą ir kūrybingumą (2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018).

Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatyme yra teigiama, kad popamokiniu laiku, savanoriška ir savarankiška veikla padeda formuoti jauno žmogaus asmenybei. Įtraukiant jaunimą į mokinių savivaldos organizacijos veiklą yra sudaromos praktinių įgūdžių ugdymosi sąlygos, ugdomos asmeninės, profesinės ir socialinės kompetencijos (Lietuvos Respublikos Jaunimo

politikos pagrindų įstatymas, 2021). Nacionalinės jaunimo politikos 2023–2027 m. veiksmų plane yra teigiama, kad jaunimo politikos srityje atliekama labai nedaug tyrimų, trūksta informacijos apie jaunimo nuomones ir subjektyvią patirtį (Nacionalinės jaunimo politikos 2023–2027 metų veiksmų planas, 2023). Jaunimo pasirengimas nuolat besikeičiančios visuomenės pokyčiams ugdant švietimo dokumentuose minimas bendrąsias kompetencijas prasideda mokykloje ir yra labai svarbus visų kartų ateičiai. Būtina iširti, kaip ir kurios švietimo dokumentuose minimos bendrosios kompetencijos yra plėtojamos mokinių savivaldose, jos narių ir su savivaldomis dirbančių specialistų nuomone.

Temos iširtumas. Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu (nuo 2021 metų Jaunimo reikalų agentūra (JRA) 2021 metais įvykdytas tyrimas – „Suteikiamų kompetencijų Lietuvoje analizė“ (Garbauskaitė-Jakimovska, 2021), kurio metu buvo atlikta jaunuoliams suteikiamų kompetencijų analizė. Buvo palygintos Lietuvoje veikiančios bendrųjų kompetencijų ugdymo sistemos, kompetencijų sampratos. Tęsiantis švietimo reformų laikotarpiui keitėsi kompetencijų modeliai, todėl bendrųjų kompetencijų tyrimo klausimai išlieka aktualūs. Juos padėjo atskleisti ir švietimo dokumentai – Bendrieji visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimai. Europos orientaciniai metmenys (2007), Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų (2018), Key Competences for Lifelong Learning (2019), Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) dėl programos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso programos įtraukties priemonių sistemos 2021–2027 m. (2021), Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija (2016). Taip pat Lietuvos švietimo reformos dokumentai – Nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo (2017), Bendrųjų programų atnaujinimo gairės (2019), autoriai Gerulaitis, Jevsejevienė, Poderienė ir Raudienė, (2019), Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ir sporto ministro įsakymas dėl Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijos patvirtinimo (2023), Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus įsakymas dėl kompetencijų klasifikatoriaus patvirtinimo (2022), Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus įsakymas dėl ugdymo bendrųjų programų kompetencijų sandų klasifikatoriaus patvirtinimo (2022); portale e-mokykla pateikiami kompetencijų aprašai (2023), Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas dėl Savanorių neformaliojo būdu, jaunimo savanoriškos tarnybos metu, įgytų kompetencijų įvertinimo, įsivertinimo ir pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo (2019).

Bendrųjų kompetencijų lavinimo reikšmę neformaliame jaunimo ugdyme atskleidė autoriai – Moyer (2016), Souto-Otero (2016), Norqvist ir Leffler (2017), Zupančič, (2024), Borgen ir Odegaard (2021). Taip pat JRA užsakymu 2022–2023 m. atliktas projektas ir tyrimas – „Bendrųjų kompetencijų ugdymas kaip socialinės atskirties prevencija“. Adamonė ir Dudutytė (2023) atliko kokybinį tyrimą, kur ekspertinio interviu metu buvo aiškinamasi, kokios bendrosios kompetencijos ugdomos užklasinės veiklos metu ir yra svarbiausios jaunimo socialinės atskirties prevencijai. Tyrimo

metu dalyvavo aukštųjų mokyklų su jaunimu susijusių institucijų bei organizacijų atstovai ir tyrėjai, tačiau nedalyvavo jaunimo atstovai, mokiniai, tyrimo metu buvo atskleista tik viena iš bendrųjų kompetencijų paskirčių.

Jaunimo politiką ir neformalųjį jaunimo ugdymą reglamentuojantys dokumentai padėjo atskleisti, kokios bendrosios kompetencijas ugdomos mokinių savivaldos lygmenyje – „Erasmus+“ vadovas (2021), 2021–2027 m. „Europos solidarumo korpuso“ programa (2021), Education 2030 (2016), 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija (2018). Lietuvos švietimo dokumentų pagalba buvo atskleista bendrųjų kompetencijų samprata, ugdoma jaunimo neformalaus ugdymo veiklose (mokinių savivaldos veikloje) – tai yra Nacionalinė 2021–2030 m. Švietimo plėtros programa (2021), Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2012), 2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas (2020), Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ (2023), Geros mokyklos koncepcija, (2015), Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatymas (2017), Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2005).

Mokinių savivaldos vaidmenį bendrųjų kompetencijų ugdymui tyrė Adaškevičienė ir Žvirdauskas (2006). Buvo atskleistas požiūris į mokinių savivaldą, savivaldos formas ir ugdomas kompetencijas, savivaldos narių veiklos įtaką renkantis karjerą. Tačiau praėjo pakankamai daug laiko, buvo įgyvendintos ir įgyvendinamos naujos švietimo reformos, kurios kelia naujus reikalavimus ir reikalauja kokybinio požiūrio į mokinių savivaldos ugdomas kompetencijas XXI a. Bendrųjų kompetencijų ugdymo(si) idėją mokinių savivaldoje padėjo atskleisti ir aktualizuoti Lietuvos moksleivių sąjungos (LMS) įstatai (2023); Lietuvos moksleivių sąjungos padalinių nuostatai (2024), Vaiko teisių konvencija (1989), Alderson (2000) ir Lundy (2007) darbai apie mokinių balso teisės realizavimą mokykloje.

Mokinių savivaldos ir mokinių savivaldos institucijos samprata, veikimo sąlygos buvo atskleistos remiantis Bukavickaitė ir Duoblys (2009) „Savivaldos gidu“, Urbanovič ir Navickaitės (2016) monografija, kurioje buvo nagrinėta lyderystė autonomiškoje mokykloje ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos įsakymu Dėl Nuostatų, įstatų ar statutų įforminimo reikalavimų patvirtinimo pakeitimo (2021).

Mokinių savivaldų dalyvavimas Lietuvos moksleivių ir Europos mokinių savivaldų sąjungų veikloje atskleistas remiantis Lietuvos moksleivių sąjungos veiklos strategija 2023–2026 (2023) bei Stasiukyno ir kitų (2014) tyrimo ataskaita apie Jaunimo nevyriausybinę organizacijų kuriamą socialinę vertę, taip pat JRA pateikta „Mokyklų tarybų situacijos apžvalga“ bei OBESSU (2024) portalo medžiaga, „What we do“ elektroniniu leidiniu.

Temos naujumas. Kompetencijų samprata nėra nauja, tačiau yra aktualizuojama bendrųjų kompetencijų reikšmė. XXI a. antrajame dešimtmetyje priimti svarbūs Jungtinių Tautų Organizacijos (JTO) Darnaus vystymosi tikslai ir Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijos dėl bendrųjų

mokymosi visą gyvenimą gebėjimų tapo Lietuvos nacionalinės strategijos, vizijos ir programų dalimi. Įgyvendinamos švietimo reformos leidžia pažvelgti, kaip sekasi užtikrinti bendrųjų kompetencijų ugdymą formaliaje ir neformaliaje jaunimo švietime, kaip vyksta savaiminis patirtinis ugdymas.

Ankstesni tyrimai, tokie kaip „Mokinių savivaldos įtaka socializacijos procesams“, (Adaškevičienė ir Žvirdauskas, 2006) reikalauja naujos analizės, kuri atskleistų naujausius pokyčius įgyvendinant jaunimo politiką, bendrosiomis kompetencijomis grįstą ugdymą. JRA nuolat atlieka jaunimo politikos ir neformalaus jaunimo švietimo stebėseną ir tyrimus, tačiau jų neužtenka siekiant atskleisti visų jaunimo politikos grandžių kokybinius pokyčius, lieka mažai ištirtas mokinių savivaldos vaidmuo bendrųjų kompetencijų ugdymui, trūksta kokybinių tyrimų, išreiškiant pačių mokinių, esamų ir buvusių savivaldos narių nuomonę.

Darbo problema. Lietuvos ir tarptautinių organizacijų švietimo strategijose: UNESCO, „Švietimas 2030“ įgyvendinimo strategijoje, Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijose dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų, 2021–2030 m.. Švietimo plėtros programoje, Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“; 2019–2027 m. Europos Sąjungos Jaunimo strategijoje ir Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatyme bei Nacionalinės jaunimo politikos 2023–2027 metų veiksmų plane Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijos ir atnaujintose Bendrojo ugdymo programose, keliami aukšti lūkesčiai jaunimo politikos srityje siekiant bendrųjų kompetencijų įgyvendinimo tikslų, bet tuo pačiu susiduriama su skirtingomis bendrųjų kompetencijų interpretacijomis. Apžvelgus bendrųjų kompetencijų sampratą, bus siekiama padėti teorinį pagrindą, kuriuo būtų remiamasi analizuojant mokinių savivaldos modelį Lietuvoje ir jos reikšmę ugdant bendrąsias kompetencijas.

Darbo probleminiai klausimai. Kaip apibrėžiamos ir interpretuojamos bendrosios kompetencijos? Koks mokinių savivaldos vaidmuo ugdant bendrąsias kompetencijas? Kokią reikšmę ugdant bendrąsias kompetencijas mokinių savivaldai suteikia jos nariai?

Darbo objektas - mokinių savivaldos vaidmuo bendrųjų kompetencijų ugdymui.

Darbo tikslas – atskleisti mokinių savivaldos vaidmenį ugdant bendrąsias kompetencijas.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti bendrųjų kompetencijų sampratą.
2. Atskleisti mokinių savivaldos veikimo sąryšį su bendrųjų kompetencijų ugdymu.
3. Ištirti praktines bendrųjų kompetencijų ugdymo patirtis mokinių savivaldos veikloje.

1. KOMPETENCIJOS SAMPRATA

1.1. Kompetencijos sampratos apibrėžtis

Šiuolaikinėje visuomenėje kompetencijos sąvoka plačiai naudojama įvairiose srityse – versle, profesinėje veikloje, visuomenės gyvenime, mokslinėje veikloje, švietime – tiek profesiniame, tiek bendrajame ugdyme. Pastaruoju metu dėmesys kompetencijoms dar labiau išaugo, jos atsidūrė diskusijų apie mokymą(si), ugdymo turinį ir vertinimą bendrajame ugdyme dėmesio centre, nes kompetencijų ugdymas laikomas vienu iš esminių švietimo tikslų, vertingu asmeniškai besimokantiesiems, visuomenei ir ekonomikai (Vitello, Creatore ir Shaw, 2021).

Todėl labai svarbu aiškiai apibrėžti kompetencijos sampratą. Aiški kompetencijos samprata skatina kokybišką mokymą, padeda suprasti, kaip tinkamai suskaidyti siekiamą kompetenciją į mažesnius komponentus ir taip užtikrinti mokymosi kokybę, įgūdžių lavinimą (Vitello ir kt., 2021).

Niculescu teigimu (2015), nepaisant skirtingų kompetencijos interpretacijų ir apibrėžimų, dažniausiai jos samprata siejama su įgytomis žiniomis, gebėjimais veikti, pasiekti rezultatą ir sukaupti patirtį. Ši samprata sietina su keturių veiksmožodžių: žinoti, daryti/padaryti, būti ir tapti sąveika. Švietimo vaidmuo yra pats svarbiausias siekiant ugdyti kompetentingą asmenybę, o pati kompetencija siejama ne tik su žinių turiniu ir gebėjimais, bet ir su asmenybės bruožais, vertybėmis, kurios įgalina atsakingą veikimą ir veiklos kokybę. Asmens tobulėjimas yra susijęs su socialine ir kultūrine ugdymo aplinka, gebėjimu ją veikti, įsisavintomis žiniomis ir praktiniais įgūdžiais, gebant juos perduoti kitiems. Kartu su asmeniu, kompetencija patiria evoliucionavimą, ji yra brandžios asmenybės atributas. Į mokinį orientuotas kompetencijų ugdymas priklauso ne tik nuo integruojančios teorinės ir praktinės ugdymo proceso vizijos, formalaus ir neformalaus ugdymo proceso sinergijos, bet ir nuo ugdytojų komandos kompetentingumo (Niculescu, 2015).

Boyatzis (2008) apibrėžia kompetenciją kaip gebėjimą arba įgūdį, skirtingų elgesio būdų rinkinį, ketinimų konstrukta. Pats elgesys apibūdinamas kaip ketinimų raiška siekiant asmeninių tikslų. Nurodoma, kad pirminė elgesio raiška bendraujant su kitu asmeniu yra siekis įgyti autoritetą ar įtaką. Pabrėžiama, kad svarbi intencija – bendraujant suprasti kitą asmenį, demonstruoti empatiją, nes individui tai yra ir įdomu, ir naudinga dėl įvairių susiklosčiusių situacijų jį supančioje socialinėje erdvėje (Boyatzis, 2008).

Kompetencijos formavimuisi turi įtakos skirtingi elgesio būdai ir aplinkos aspektai, tokie kaip vietos kultūra ir mikroklimatas, organizacinė struktūra ir sistema, organizacijos profesinė branda, taikoma valdymo strategija, supantys ekonominiai, politiniai, socialiniai ir kultūriniai aplinkos aspektai.

1 pav. Veiklos teorija ir darbo našumo sąlygos pagal Boyatzį (2008, p. 7)

Kompetencijos sampratos pagrindu laikoma veiklos teorija, nes rezultatai pasiekiami tada, kai asmens gebėjimai, talentas atitinka keliamus darbo, organizacijos ar kitos įpareigojančios aplinkos reikalavimus. Asmens talentą lemia jo vertybės, vizijos, asmeninė filosofija, žinios, visos įgytos kompetencijos, gyvenimo ir karjeros etapai, interesai ir stilius. Svarbus kompetencijos vystymosi ingredientas yra vidinė atsakomybė, tam, kad asmuo prisiimtų užduočių vaidmenį ir įgyvendintų išskeltus darbo tikslus (Boyatzis, 2008).

Siekiant rezultatų ir elgesio įpročių, pirmiausiai išskiriamos trys sąlygos kompetencijų formavimuisi (slenkstinės kompetencijos) ir trys susiformavusių kompetencijų grupės (Boyatzis, 2008).

1 lentelė. *Trys sąlygos kompetencijų formavimuisi (slenkstinės kompetencijos) ir trys susiformavusių kompetencijų grupės (Boyatzis, 2008, p. 7)*

Patirtis	Deklaratyvios, procedūrinės, funkcinės žinios	Pažintiniai gebėjimai: atmintis ir dedukcinis mąstymas	Slenkstinės kompetencijos
Kognityviniai sisteminio mąstymo ir modelių atpažinimo gebėjimai	Emocinio intelekto savęs pažinimo ir emocinės savikontrolės gebėjimai	Socialinio intelekto kompetencijos, įskaitant socialinį sąmoningumą ir santykių valdymo kompetencijas (empatija ir komandinis darbas)	Kompetencijų grupės

Kompetencijos atskleidžia žmogaus savybes ir kaip elgsenos apraiškos jos turi sąsajų su intelekto sąvoka. Integruota emocinio, socialinio ir kognityvinio intelekto kompetencijų samprata yra patogi sistema žmogaus polinkiams apibūdinti, jos lemia asmens tobulėjimą:

- emocinio intelekto kompetencija suteikia gebėjimus atpažinti, suprasti ir panaudoti emocinę informaciją apie save, kuri lemia efektyvesnę, geresnę veiklą;
- socialinio intelekto kompetencija - suteikia emocinę informaciją apie kitus, tai gebėjimas atpažintis save ir kitus bendrai supančioje socialinėje aplinkoje;
- kognityvinio intelekto kompetencija - tai gebėjimas mąstyti, analizuoti ir interpretuoti, pritaikyti informaciją skirtingose situacijose.

Galiausiai visos kompetencijos tarpusavyje susijungusios į konstrukta, kuris lemia asmenybės veiksmingumą ir sėkmę (Boyatzis, 2008).

Kompetencijų sąsajos su holizmo teorija atskleidžia, kad „kiekvienas individas priklauso integraliai visumai, nors asmenybė yra sudėtingas ir autentiškas reiškinys, jos tobulėjimas susijęs su socialinės aplinkos praktikos sistema“ (Bruzgelevičienė, 2014, p. 42).

Humanistinė filosofija ir holistinis požiūris sužadina asmens veikimą per sugyvenimą su kitais individualais, tai sąlygoja emocinės ir socialinės kompetencijos vystymąsi, asmens savikontrolė sąlygoja ir kitų kompetencijų grupių formavimąsi. Visgi neurologijos ir genetinės raiškos tyrėjai tvirtina, kad patirtis svarbesnė nei biologinė, genetinė prigimtis, todėl daromos išvados, kad kompetencijos labiau ugdomos nei įgimos (Boyatzis, 2008).

Vieningo sutarimo dėl kompetencijos sąvokos apibrėžtumo nėra, trūksta aiškumo kaip apibūdinti kompetenciją, varijuojama nuo kompetencijos apibūdinimo kaip veiklos rezultatų ir įgūdžių, įgyjamų mokantis, iki plataus visa apimančio požiūrio, apimančio žinias, įgūdžius ir gebėjimus. Vieni nesieja kompetencijos tik su įgūdžiais, kiti šias sąvokas laiko sinonimais (Kennedy, Hyland ir Ryan, 2009).

Sultana (2009) teigia jog kompetencijos samprata yra daugialypė ir susideda iš keturių dalių: (1) kognityvinės sampratos apimančios teorines žinias, įgytas per patirtį; (2) funkcinės (mokėjimo) sampratos apimant tokius dalykus, kuriuos asmuo privalo padaryti darbo, mokymosi ar socialinėje aplinkoje; (3) asmens sampratos, kuri apima žinojimą kaip elgtis specifinėse situacijose ir (4) etinės sampratos apimančios asmenines ir profesines vertybes (Sultana, 2009, cit. iš Pukelis ir Smetona 2012, p. 63).

Kompetencija yra dinamiška, ji laipsniškai ugdoma per tris etapus – pirmiausiai valdant esamą situaciją, apmąstant savo ankstesnį elgesį ir išryškinant susiformavusį įgūdį žodžiu, galiausiai pritaikant savo konceptualizuotą patirtį praktiškai (Jonnaert, Ettayebi ir Defise, 2009).

Taigi, kompetencija yra gebėjimas integruoti ir taikyti kontekstiškai tinkamas žinias, įgūdžius bei psichosocialinius veiksnius (pvz. įsitikinimus, požiūrius, nuostatas ir motyvaciją) siekiant nuosekliai sėkmingai veikti tam tikroje srityje. Kompetencijos samprata yra susijusi su konkrečia veiklos sritimi, ji neatsiejama nuo nuoseklaus veiklos atlikimo įvairiuose tos pačios srities kontekstuose apimant tinkamas žinias ir įgūdžius, psichosocialinius veiksnius, todėl tai turi įtakos

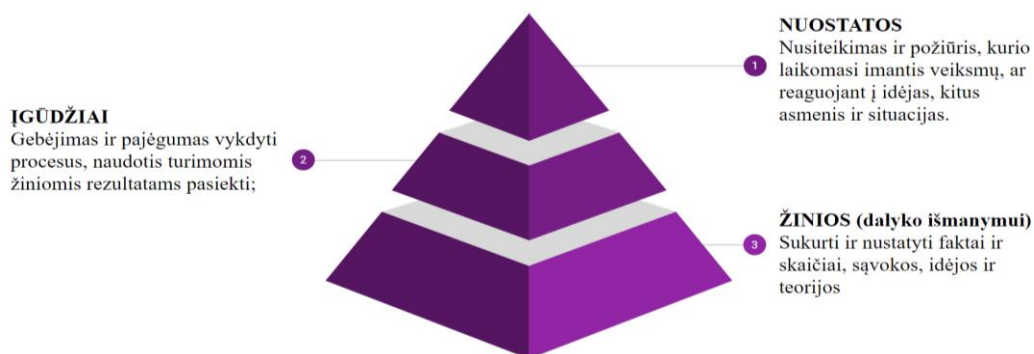
asmens veiksmumui, darbo atlikimui ir mokymuisi. Asmuo, įgijęs kompetenciją tam tikroje srityje, geba sėkmingai veikti įvairiuose kontekstuose, nes geba taikyti tinkamus žinių, įgūdžių ir psichosocialinių veiksnių derinius (Vitello ir kt., 2021).

Kompetencija apibūdinama ir suvokiama kaip veiksmingas ir kūrybiškas žinių ir įgūdžių demonstravimas bei panaudojimas žmogiškose situacijose priklausomai nuo asmens požiūrio, emocijų, vertybių ir saviveiksmingumo jausmo (Referencing of the Irish NFQ to EQF for Lifelong Learning, 2009).

Kompetencijos modelyje nusistovi kompetencijos komponentai, tai žinios ir jų reprodukuojimas, įgūdžiai ir kvalifikuota elgsena ir nuostatos lemiančios kompetentingą elgseną (Westera, 2001).

1.2. Kompetencijos sandara

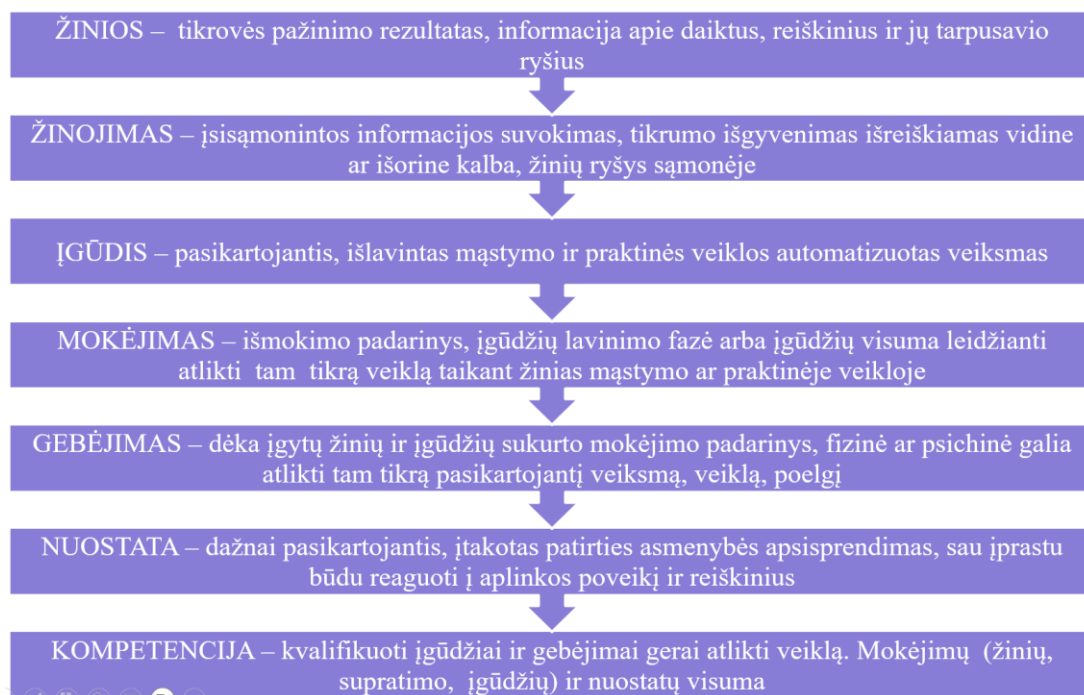
2018 metais ES Tarybos patvirtintose rekomendacijose dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų, kompetencijos apibrėžiamos kaip žinių, įgūdžių ir nuostatų derinys (Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų, 2018).

2 pav. 2018 metais Europos Sąjungos Tarybos patvirtintose rekomendacijose dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų apibrėžta kompetencijos sandara

Yra trys svarbios kompetencijos sudedamosios dalys. Pirmiausiai tai yra **žinios**, kurios susideda iš faktų, skaičių ir sąvokų, idėjų ir teorijos, skirtos tam tikro dalyko išmanymui ir supratimui. Taip pat kalbėjimo, mąstymo ir suvokimo **įgūdžiai**, formuojantys gebėjimą organizuoti procesą ir pasiekti rezultatus naudojantis įgytomis žiniomis. Varomoji kompetencijos jėga yra asmens **nuostatos** siekiant panaudoti žinias ir formuoti įgūdžius, jos sudaro sąlygas nusiteikimui ir požiūriui į darbą ar kitą planuojamą veiklą. Nuostatos įgalina imtis veiksmų įgyvendinant asmenines idėjas ar veikiant kartu su kitais asmenimis (Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų, 2018).

Terminus „žinios, žinojimas, mokėjimas, įgūdis, gebėjimas ir kompetencijos“ savo straipsnyje „Lietuvių kalbos ugdymas: žinios, mokėjimai, kompetencijos“ nuodugniai aptaria Salienė (2009). Sudaryta aiškinamoji schema atskleidžia kompetencijos sąryšį su žinių, žinojimo, mokėjimo, įgūdžių, gebėjimų ir nuostatų visuma.

3 pav. Kompetencijos sąryšis su žinių, žinojimo, įgūdžių, mokėjimo, gebėjimų ir nuostatų visuma (Salienė, 2009)

Kompetencija samprata nėra vienareikšmiška, tai nuėitas kelias per žinias ir žinojimą, mokėjimą ir įgūdžius, gebėjimus ir nuostatas, tai tarpusavyje susiję veiksniai sukuriantys asmens savęs ir išorinio pasaulio pažinimą.

Straipsnyje „Educational Learning Theories & Their Implications in Modern Instructional Designs“ yra pateikta trumpa bihevizmo, kognityvizmo, humanizmo ir konstruktyvizmo ugdymo teorijų apžvalga. Teigiama, kad svarbu taikyti šiuolaikinius mokymosi metodus dabartinėje konstruktyvistinėje ugdymo aplinkoje (Shaikh, 2020). Yra manoma, kad konstruktyvizmas, viena svarbiausių dabartinio ugdymo kryptių, akcentuojanti mokėjimų ir kompetencijų ugdymą (Salienė, 2009). Teigiama, kad šiuolaikinis mokymas perėjo nuo siauro žinių įgijimo ir perteikimo (bihevizmo) prie konstruktyvizmo, bendradarbiavimo aplinkos kur mokiniai turi daugiau laisvęs ir savikontrolęs. Tai į save orientuotas probleminio mokymosi metodas kai mokymosi atsakomybę palaipsniui perkeliama pačiam mokiniui. Žinios formuojasi besimokančiam integruojantis į mokymosi veiklą, naudojantis ankstesne savo ir kitų patirtimi, būnant kartu su kitais, todėl tokiam darbui būtina draugiška aplinka (Waseem ir Aslam, 2020).

Nagrinęjant kognityvinę teoriją daroma prielaida, kad nuolat mokantis reikia naudotis ilgalaike atmintimi neapkraunant savo darbinę atminties galimybių. Rekomenduojamos prielaidos

sėkmingam mokymuisi yra prisitaikančios mokymosi aplinkos kūrimas, leidžiant pritaikyti žinių plėtojimo procesus prie kintančių individualių asmens poreikių (Kalyuga, 2011).

Banduros išplėtotą socialinio mokymosi teorija remiasi idėja, kad mokytis galima ir bendraujant, stebint kitų elgesį, įsisavinant ir mėgdžiojant žmones. Psichinė būseną yra svarbus mokymosi veiksnys, kaip vidinis pastiprinimas stebint žmones, tokia mokymosi procese stebimi žmonės vadinami modeliais, o mokymosi procesas vadinamas modeliavimu. Socialinio mokymosi teorija, dar vadinama socialine kognityvine teorija, turi holistinę požiūrį į žmogų socialinio mokymosi kontekste. Ji grindžiama idėja, kad mokomės iš sąveikos su kitais ir veikiame sociume, stebėdami kitus žmones išsiugdome panašų elgesį jį imituodami (Nabavi ir Bijandi 2012).

Laisviausia mokymosi forma laikomas humanistinis mokymas, tai pažangi savarankiško, neformalaus, patyriminio, savireguliacinio, daugialypio intelekto, emocinio intelekto ir praktikos bendruomenėse mokymosi forma, kai besimokantysis pats priima sprendimus dėl žinių įgijimo proceso (Waseem ir Aslam, 2020).

Nors mokymosi teorijos viena kitą papildo, persipina, tačiau dalis jų laikomos labiau susijusios su XXI a. kompetencijų ugdymu, moderni mokymosi pažanga siejasi su sociumu ir asmens savarankiškumu, socialiniais įgūdžiais ir asmens gebėjimais bendrauti ir bendradarbiauti, būti kartu su kitais, mokytis vieni iš kitų ir kurti kartu su kitais. Socialinės ir emocinės ir kitos bendrosios kompetencijos, šalia tik asmeniui naudingų kietųjų įgūdžių, tampa labai svarbia mokymosi dalimi.

ES Tarybos rekomendacijoje dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų (2018) yra nurodyti kritinio mąstymo, problemų sprendimo, komandinio darbo, bendravimo ir derybų, analizės, kūrybiškumo ir tarpkultūriniai įgūdžiai, kurie yra bendrųjų kompetencijų dalys.

Gündüz (2023) savo straipsnyje apie mokymąsi visą gyvenimą ir XXI a. įgūdžių suvokimą teigia, kad šiuolaikiniame nuolat besikeičiančiame pasaulyje mokiniai norintys sėkmingai veikti turi prisitaikyti prie pokyčių įgyjant XXI a. būtinų įgūdžių, tam jie turi sutikti su nuostata, kad reikia mokytis visą gyvenimą. Sąlygas naujų įgūdžių ugdymui sudaro technologijų pažanga ir internetinis mokymasis, todėl skaitmeninis ir technologinis raštingumas tampa vienu iš pagrindinių XXI a. įgūdžių kaip ir kritinis mąstymas, bendradarbiavimas ir bendravimas, kūrybiškumas (Gündüz, 2023).

Nuolat besikeičiančioje tikrovėje yra svarbus mokinių pasitikėjimas savimi, kad susiformuotų savanoriškas, savarankiškas žinių ir įgūdžių tobulinimo siekis. XXI a. įgūdžiai ir kompetencijos (tai įgūdžiai, žinios ir nuostatos) grupuojami į tris kategorijas: mokymosi ir inovacijų įgūdžiai, skaitmeninio raštingumo įgūdžiai ir gyvenimo ir karjeros įgūdžiai. Šioms kategorijoms priskiriami įgūdžiai ir gebėjimai: kritinis mąstymas ir problemų sprendimas, kūrybiškumas ir inovacijos, bendravimas ir bendradarbiavimas, informacinis raštingumas, medijų raštingumas, skaitmeninis ir technologinis raštingumas, gebėjimas prisitaikyti, iniciatyvumas, savarankiškumas, socialiniai ir tarpkultūriniai įgūdžiai, lyderystė ir atsakomybė. XXI a. įgūdžių ugdymas turi suteikti reikiamą

komandinio mokymosi gebėjimų, kurie gali būti naudingi karjerai ir darbui. Riba, kai įgūdžiai pereina į kompetencijų lygmenį sietina su ilgalaike patirtimi, kai žinios, įgūdžiai ir gebėjimai transformuojasi į ilgalaike ir gerai atliekamą veiklą (Gündüz, 2023).

Buckle savo internetiniame straipsnyje „A Comprehensive Guide to 21st Century Skills“ pateikia dažniausiai cituojamų XXI a. įgūdžių sąrašą. Tai yra kritinis mąstymas, bendravimas, kūrybiškumas, problemų sprendimas, atkaklumas, bendradarbiavimas, informacinis raštingumas, technologinis ir skaitmeninis raštingumas, žiniasklaidos naudojimo raštingumas, pasaulio suvokimas ir sąmoningumas, savivaldumas, bendras raštingumas, pilietiškumas, socialinė atsakomybė ir inovatyvaus mąstymo įgūdžiai (Buckle, n.d.).

Teigiama, kad XXI a. būtina formuoti naujus įgūdžius, nes ateitis nuolat keičiasi ir būtina prisitaikyti prie kintančios aplinkos. Internetinės technologijos ir socialinė žiniasklaida pakeitė žmonių sąveiką, padidino prieigą prie žinių, todėl būtina išmokyti apdoroti ir analizuoti informacijos srautus. Informacijos apdorojimas turi padėti spręsti problemas ir padėti įgyvendinti idėjas. XXI a. mokymosi pagrindas yra akademinė žinių įgijimas. Žinios ir patirtis įgaunamos remiantis mokymosi įgūdžiais (kritiniu mąstymu, bendravimu, bendradarbiavimu, kūrybiškumu), gyvenimo įgūdžiais (asmens lankstumu, iniciatyvumu, socialiniais įgūdžiais, produktyvumu, lyderyste) ir raštingumo įgūdžiais (informacinių raštingumu, žiniasklaidos raštingumu, technologijų raštingumu) (Buckle, n.d.).

4 pav. 15 būtinų minkštųjų įgūdžių pavyzdžių pagal Sarker (Sarker, 2024)

Svarbiausia, kad XXI a. baigę mokyklą mokiniai būti pasiruošę savarankiškam gyvenimui, atkakliai siektų ir įgyvendintų savo asmeninius tikslus, demonstruotų asmeninius savimones, socialinio sąmoningumo, atsakingo sprendimų priėmimo ir santykių įgūdžius (Buckle, n.d.).

XXI a. aukštojo mokslo ir verslo lyderiai išskiria minkštuosius įgūdžius kaip karjeros sėkmės vardiklį (Buckle, n.d.). Minkštieji įgūdžiai – tai žmogiškieji įgūdžiai, dėl asmeninių ir etinių savybių leidžiantys žmogui efektyviai bendrauti su kitais žmonėmis. Bendravimo įgūdžiai padeda lengviau užmegzti santykius su žmonėmis, sukurti pasitikėjimą ir patikimumo įvaizdį, tai pat sąlygoja gebėjimą dirbti komandoje ir yra naudingi siekiant karjeros ir darbo efektyvumo, padeda vadovauti kitiems (Sarker, 2024).

1.3. Kompetencijų klasifikavimas

Yra skirtingi kompetencijų rūšių ir tipų skirstymo būdai, kurie priklauso nuo laikmečio, regiono ar nacionalinių valstybių kultūrinių aplinkybių.

Weinert (1999) aprašo devynis skirtingus kompetencijų tipus:

1. Bendrosios kognityvinės kompetencijos apimančios žmogaus intelektą, kurio pagalba apdorojama informacija.
2. Specializuotos pažinimo kompetencijos reiškiančios kognityvinius gebėjimus, kad asmuo galėtų gerai atlikti konkretaus turinio srities užduotis, tai specializuotų kompetencijų sritys
3. Universali kalbinė kompetencija, paveldima kaip gimtoji kalba ir išmokstama. Tai yra kūrybiškumo pagrindas, taisyklėmis grindžiamas kalbos mokymasis ir vartojimas, kalbos semantika.
4. Veiklos modelio – planavimo kompetencijos, kurios yra kognityvinės veiklos ir rezultatų ryšys, atminties pajėgumas, pirmiausiai gebėjimas suprasti ir išsiaiškinti reiškinius. Tai planavimo logika, įgūdžių taikymo strategija konkrečiose situacijoje sprendžiant probleminius klausimus.
5. Kognityvinės arba motyvacijos kompetencijos yra susijusi su pasitikėjimu savimi, tai sąvivoka ir asmenine kontrole. Šis modelis tampriai susijęs su žiniomis apie savo mokymąsi ir veiklos rezultatus, tai stabili įsitikinimų ir vertybių sistema.
6. Subjektyvios kompetencijos yra asmens veiklos rezultatai susiję su sugebėjimais ir įgūdžiais, atlikti užduotis ir spręsti problemas, jas galima skirstyti į tris dalis. Euristinę kompetenciją, kuri yra susijusi su veiksmingumu. Epistemologinė kompetencija susijusi su įsitikinimas, kad žmogus turi tam tikros srities žinių. Aktualizuota kompetencija yra momentinis subjektyvus pasitikėjimas savimi.
7. Veiklos kompetencijos apima visus kognityvinius, motyvacinius ir socialinius aspektus būtinus sėkmingam mokymuisi ir veiksmams. Veiksmo kompetencijos sąvoka taikoma kai analizuojant sąlygas yra siekiama sėkmingai atlikti užduotį.

8. Metakompetencijos yra gebėjimas įvertinti savo veiklos galimybes, savo asmeninius gebėjimus, jų panaudojimą. Tai supratimas ko mes nežinome ir žinojimas, ką daryti toliau, naudotis turimais įgūdžiais ir žiniomis, spręsti įvairias užduotis ir įgyti trūkstamų kompetencijų.

9. Pagrindinės kompetencijos yra bendrosios kompetencijos, tai baziniai gebėjimai (pvz. raštingumas); metodinės kompetencijos (pvz. planavimas), komunikacinės kompetencijos (pvz. užsienio kalbų mokėjimas) ir kiti gebėjimai (pvz. kritinis mąstymas). Teigiama, kad pagrindiniai (bendrieji) gebėjimai negali tinkamai kompensuoti konkretaus turinio žinių trūkumo, tačiau sprendžia konkrečias praktines problemas. Pagrindinės kompetencijos vadinamos bendrosiomis kompetencijomis, jas apibrėžti yra sunku, tačiau iš praktinės pusės jos sukuria galimybes mokytis ir tobulėti (Weinert, 1999).

Jokūbauskienė (2014) klasifikuoja Europos kompetencijas atsižvelgiant į žinių ekonomikos ir globalizacijos iššūkius visuomenės raidai. Pirmiausiai išskiriamos bendrosios kompetencijos, kurios įgalina veikti – tai pagrindiniai gebėjimai reikalingi socialinei integracijai ir pagrindinėms žinioms įgyti. Vidurinėje grandyje yra profesinės kompetencijos, specifiniai darbo gebėjimai ir įgūdžiai ir aukščiausiai yra inovacijų kompetencija, talentai gebantys generuoti inovacijas tarpkultūrinėje erdvėje, vadovauti komandiniam darbui ir individualiai spręsti problemas (Jokūbauskienė, 2014).

XXI a. kontekste specializuotos žinios ir gebėjimai tapo mažiau reikšmingi nei universaliosios XXI a. kompetencijos, tokios kaip raštingumas, aktyvumas, gebėjimas prisitaikyti prie nuolat besikeičiančio pasaulio, nuolatinis mokymasis ir pagarba vieni kitiems. Kompetencijomis grindžiamas ugdymas skirstomos į dvi dalis: 1) kietąsias dalykines, profesinės kompetencijos – žinios ir įgūdžiai, kuriuos reikia pritaikyti konkrečioje darbo srityje; 2) minkštąsias universaliąsias kompetencijas – kūrybiškumas, kritinis mąstymas, bendradarbiavimas, bendravimas, empatija, pilietiškumas ir kt. Teigiama, kad be minkštųjų kompetencijų yra sunku siekti konkrečių tikslų profesinėje karjeroje, nes trūksta tokių įgūdžių, kaip kritinis ir analitinis mąstymas, kūrybinis ir nestandartinis problemų sprendimas. Tuo pačiu keičiasi ir pati kompetencijų samprata, įprasto raštingumo samprata (mokėjimas skaityti, rašyti, skaičiuoti) iš dalies transformuojasi į socialinį emocinį, kultūrinį, pilietinį, skaitmeninį, finansinį ir kt. raštingumą (Rauluškevičienė, Sevalneva, ir Urbienė, 2022).

Apibendrinant galima teigti, kad įgyjamos kompetencijos – tai žinių, įgūdžių ir nuostatų visuma, siejama su žmogaus daugialypio intelekto lavinimu, autentišku asmens tobulėjimu, apgalvotu elgesiu, veiklumu ir veiksmingumu jį supančioje socialinėje ir praktinėje darbinėje aplinkoje. Skirtingas kietųjų ir minkštųjų įgūdžių bei kompetencijų klasifikavimas išskiria XXI a. pagrindines, bendrąsias (minkštąsias) kompetencijas.

2. BENDRŪJŲ KOMPETENCIJŲ SAMPRATA

2.1. Bendrųjų kompetencijų apibrėžtis Europos Sąjungoje

Bendrosios kompetencijos – tai XXI a. pagrindinės minkštosios kompetencijos, kuriomis grindžiamas šiuolaikinis ugdymas (Weinert, 1999; Rauluškevičienė ir kt., 2022).

Europos Komisijos (EK) užsakymu 2004–2005 m. vyko Europos kvalifikacijų sąrangos rengimo projektas, skirtas nustatyti kompetencijas ir jų dalis mokymosi visą gyvenimą projekto rengimui. Buvo siekiama sukurti kvalifikacijų sistemą, kuri būtų paprasta ir bendra visoms ES valstybėms, kad jos galėtų ją adaptuoti savo švietimo sistemoms (formalųjį, neformalųjį ir savaiminį mokymąsi). Europos kvalifikacijų sąrangos (deskriptorių kūrimo ir aiškinimosi) projekto metu buvo išskirti trys pagrindiniai matmenys: žinios, įgūdžiai, asmeninė ir profesinė kompetencija. Asmeninė ir profesinės kompetencijos dimensija buvo suskirstyta į keturias subdimensijas: 1) savarankiškumas ir atsakomybė, 2) mokymosi kompetencija, 3) bendravimo ir socialinė kompetencija ir 4) profesinė kompetencija (Markowitsch ir Luomi-Messerer, 2008).

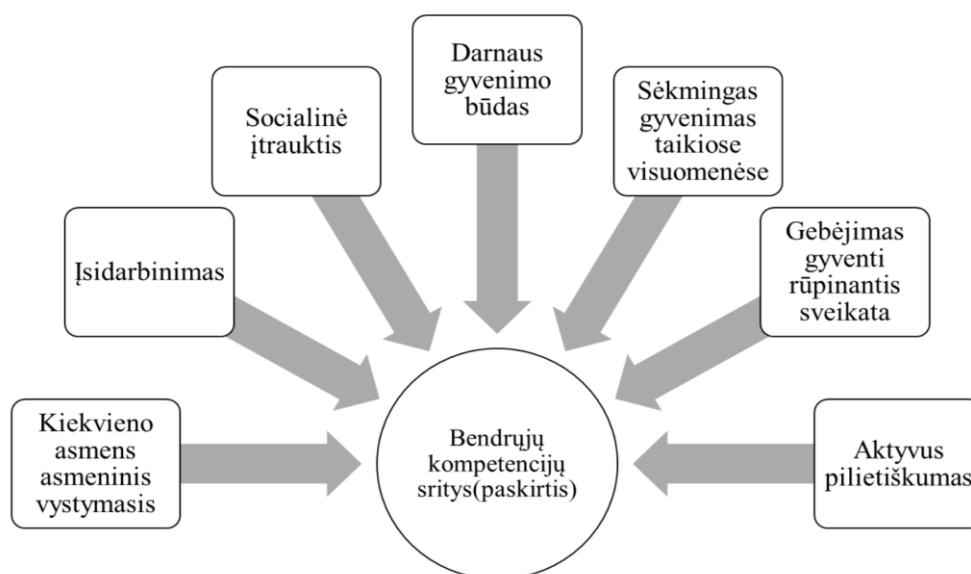
Susiduriant su globalizacijos iššūkiais, 2006 m. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu buvo priimti Bendrieji visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų (bendravimo gimtąja ir užsienio kalbomis, matematiniai ir technologijų, skaitmeninio raštingumo, mokymasis mokytis, socialiniai ir pilietiniai, iniciatyvumo ir verslumo, kultūrinio sąmoningumo) Europos orientaciniai matmenys. Remiantis šiuo dokumentu, ES valstybėse buvo plėtojamas į kompetencijas orientuotas švietimas (Bendrieji visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimai. Europos orientaciniai matmenys, 2007).

Bendriesiems visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimams įgyti yra būtinas darnus gyvenimo būdas, tai darni visuma priklausanti nuo biologinių, socialinių ir kultūrinių veiksnių, darančių teigiamą arba neigiamą įtaką. Vienos žmogaus savybės yra paveldimos, tuo tarpu socialinio elgesio savybės įgaunamos priklausomai nuo socialinių, ekonominių ir politinių aplinkybių, socialinio elgesio, kurį sudaro žinios, požiūris, įgūdžiai ir tradicijos (Jociūtė, 2013).

Vadovaujantis Rekomendacija dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų ir Darnaus vystymosi tikslais, 2018 metais Europos Taryboje (ET) buvo atnaujinta bendrųjų kompetencijų samprata, patvirtintos raštingumo, daugiakalbystės, matematinė, gamtos mokslų, technologijų ir inžinerijos, skaitmeninė, asmeninė, socialinė ir mokymosi mokytis, pilietiškumo, verslumo ir kultūrinio sąmoningumo ir raiškos kompetencijos. Diegiant mokymosi visą gyvenimą gebėjimus ir lavinant pagrindinius įgūdžius, ET savo rekomendacijoje siekia pokyčių Europos valstybių formaliojo ir neformaliojo ugdymo švietimo sistemose, darbo su jaunimu ir savanorystės srityse (Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų, 2018).

Bendrieji gebėjimai, bendras kompetencijų supratimas, būtini visoms ES valstybėms siekiant įgyvendinti Europos piliečių tvarų gyvenimo būdą dabartyje ir ateityje (Key Competences for Lifelong Learning, 2019).

Bendrosios XXI a. kompetencijos formuojasi ne tik nuolat mokantis (mokantis visą gyvenimą) ir taip įgaunant savo laikmečiui reikalingų žinių ir įgūdžių, bet ir laikantis principų bei nuostatų reikalingų darnaus gyvenimo būdai ir sėkmingai asmens socialinei integracijai, įsitraukimui į jį supančios bendruomenės, pilietinės visuomenės gyvenimą ir darbo rinką siekiant asmeninės karjeros (Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų, 2018).

5 pav. Bendrųjų kompetencijų sritys (2018 metais Europos Sąjungos Tarybos patvirtintose rekomendacijose dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų, 2018)

Bendrųjų kompetencijų sritys atskleidžia, kad jų misija yra susijusi su kiekvieno asmens socialinių gebėjimų visuma, kad asmuo įsitrauktų į bendruomenių ir visos visuomenės gyvenimą, siektų asmeninės karjeros per aktyvią ir pilietišką veiklą. Bendrosios kompetencijos turėtų sąlygoti darnaus gyvenimo būdą, savarankiškos ir socialiai atsakingos asmenybės formavimąsi.

2018 m. ET patvirtintos mokymosi visą gyvenimą kompetencijos buvo pirmiausiai perkeltos į 2021 m. priimtas ES Erasmus+ ir Europos Solidarumo korpuso programas (Garbauskaitė-Jakimovska, 2021; Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) dėl programos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso programos įtraukties priemonių sistemos 2021–2027 m., 2021).

Populiari Europoje jaunimo ir mokslo įstaigų bendradarbiavimo programa „Erasmus+“ gauna vis daugiau lėšų. Šia programa yra siekiama mokymosi visą gyvenimą bendrųjų gebėjimų stiprinimo. Įtraukties ir įvairovės sąlygomis Europoje ir už jos ribų skatinama švietimo ir mokymo skaitmeninė pertvarka ir dalyvavimas demokratiname gyvenime, pilietiškumas. Tobulinama valdymo

kompetencija, plėtojama bendradarbiavimo, kalbinė, skaitmeninė ir verslumo kompetencijos. Plėtojant profesinės kompetencijos sampratą orientuojamasi į holistinį požiūrį, siejant besimokantį asmenį su mokslo ar profesinių centrų, verslo ir organizacijų aplinka („Erasmus+“ vadovas, 2021).

Europos Solidarumo korpuso programa siekiama sudaryti sąlygas jaunimo pilietiniam dalyvavimui užsiimant kokybiška ir įtraukia projektine ir savanorystės veikla, taip plėtojant bendrųjų kompetencijų įgūdžius (2021–2027 m. Europos solidarumo korpuso programa, 2021).

Bendrųjų kompetencijų, kaip ir kompetencijos apskritai, samprata nėra vienareikšmiška, tai – kiekvienos valstybės nacionalinės švietimo politikos ir mokslinės diskusijos klausimas. ES stojimo sutarties 165 straipsnyje yra pripažįstamas valstybių narių savarankiškumas ir atsakomybė už mokymosi turinį ir švietimo sistemų organizavimą, kultūrinę ir kalbinę įvairovę, todėl kiekviena šalis, tame tarpe ir Lietuva, adaptavo ET rekomendacijas dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų pagal savo formalaus ir neformalaus švietimo ugdymo programas. Ši aplinkybė sąlygojo, kad Lietuvos švietimo sistemoje bendrųjų kompetencijų sąvokos yra ir panašios, ir skirtingos lyginant su mokymosi visą gyvenimą bendrosiomis kompetencijomis (Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija, 2016).

2.2. Bendrųjų kompetencijų apibrėžtis ir vieta Lietuvos švietimo sistemoje

Bendrojo ir neformalaus ugdymo programų pertvarka Lietuvoje prasidėjo 2017 m. priėmus Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo planą. Šia programa siekiama įgyvendinami Darnaus vystymosi tikslus, stiprinant bendruomeniškumą siekiama sukurti darnią pilietinę visuomenę, meno ir švietimo priemonėmis ugdyti kūrybingas asmenybes (Nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo, 2017).

Dabar galiojančios Bendrojo ugdymo (BU) ir Neformaliojo vaikų švietimo (NVŠ) programų ir bendrųjų kompetencijų modelis buvo pasiūlytas 2019 m. išleidus Bendrųjų programų atnaujinimo gaires. 2021 m. atliktoje suteikiamų kompetencijų Lietuvoje analizėje išryškėjo, kad Mokymosi visą gyvenimą (MVG), BU ir NVŠ programose esantys modeliai tarpusavyje nesutapo, nes išsiskyrė bendrųjų kompetencijų pavadinimai ir gebėjimų grupavimas (Garbauskaitė-Jakimovska, 2021).

Remiantis UNESCO 2030 ir Darnaus vystymosi darbotvarkės 4 punktu, EK rekomendacijomis, Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ ir Švietimo strategijos 2013–2022 tikslais, Nacionalinė švietimo agentūra (NŠA) 2019 m. išleido Bendrųjų programų atnaujinimo gaires, buvo imtasi nacionalinių ugdymo turinio programų atnaujinimo pritaikant jas įvairių ugdymosi poreikių turintiems mokiniams. Integruojant darnaus vystymosi, mokymosi visą gyvenimą kompetencijas, išreikštas siekis BU sistemą nukreipti į kūrybiškumo, šiuolaikinių technologijų išmanymo, verslumo, pilietiškumo ir lyderystės ugdymą (Gerulaitis, Jevsejevienė, Poderienė ir Raudienė, 2019).

2022–2023 metai Lietuvos švietime pasižymėjo aktyviu pasiruošimu atnaujintų ugdymo programų įgyvendinimui, bendrosiomis kompetencijomis grįstas kokybiškas formalus ir neformalus ugdymas tapo iššūkiu, kuris tęsiasi įgyvendinant reformas ir 2024 m.

2022 m. buvo patvirtintos priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosios programos (Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ir sporto ministro įsakymas dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo, 2022), o 2023 m. patvirtintas pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas (Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ir sporto ministro įsakymas dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų aprašo patvirtinimo, 2023). Šiuose dokumentuose buvo nurodytos ir aprašytos ugdomos komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos bendrosios kompetencijos. NVŠ programose patvirtintos tos pačios kompetencijų grupės priėmus NVŠ programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašą (Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ir sporto ministro įsakymas dėl Neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo, 2022) ir papildžius NVŠ koncepciją (Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ir sporto ministro įsakymas dėl Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijos patvirtinimo, 2023).

2022 m. NŠA patvirtino atnaujintą kompetencijų klasifikatorių, kuriame yra ankstesnės baigiančios galioti bendrųjų kompetencijų formuluotės ir naujos kompetencijų formuluotės (Nacionalinės švietimo agentūros direktorius įsakymas dėl kompetencijų klasifikatoriaus patvirtinimo, 2022).

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerija nėra suderinusios bendrųjų kompetencijų sampratos, dėl to kyla neaiškumas, kokios kompetencijos yra prioritetingos, kuo jos skiriasi ir kaip jos turi būti įvardintos, koks jų turinys (Dudutytė ir Adamonė, 2023).

Detaliai bendrųjų kompetencijų sandara yra išnagrinėta bendrųjų programų kompetencijų sandų klasifikatoriuje ir nacionaliniame švietimo portale <https://www.emokykla.lt>: *socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija* (savimonė ir savitvarkos įgūdžiai, empatiškumas, socialinis sąmoningumas ir teigiamų tarpusavio santykių kūrimas, atsakingas sprendimų priėmimas ir elgesys vertinant pasekmes, rūpinimasis sveikata), *pilietiškumo kompetencija* (pilietinis tapatumas ir pilietinė galia, gyvenimas bendruomenėje kuriant demokratišką visuomenę, pagarba žmogaus teisėms ir laisvėms, valstybės kūrimas ir valstybingumo stiprinimas tarptautinėje bendruomenėje), *pažinimo kompetencija* (dalyko žinios ir gebėjimai, kritinis mąstymas, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis), *kultūrinė kompetencija* (kultūrinis išprusimas, kultūrinė raiška, kultūrinis sąmoningumas), *kūrybiškumo kompetencija* (tyrinėjimas, generavimas, kūrimas, vertinimas ir refleksija), *komunikavimo kompetencija* (pranešimo kūrimas, pranešimo perteikimas ir komunikacinė

sąveika, pranešimo analizė ir interpretavimas), *skaitmeninė kompetencija* (skaitmeninis turinys, skaitmeninis komunikavimas, skaitmeninė sauga, problemų sprendimas) (Nacionalinės švietimo agentūros direktorius įsakymas dėl ugdymo bendrųjų programų kompetencijų sandų klasifikatoriaus patvirtinimo, 2022; Kompetencijos ir jų aprašai, 2023).

Šiuolaikiniame švietime neformalus ir formalus ugdymas vis labiau praranda ribą, susilieja į visuminį mokymąsi. Neformaliojo ugdymo programas vykdo Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Nors BU ir NVŠ bendrųjų kompetencijų sampratos buvo suvienodintos, tačiau Jaunimo savanoriškos tarnybos (JST) įgytų kompetencijų įvertinimo apraše esantys bendrieji gebėjimai nesutampa arba sutampa tik iš dalies su BU ir NVŠ bendrųjų kompetencijų formuluotėmis ir jų dalimis (Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas dėl Savanorių neformaliojo būdu, jaunimo savanoriškos tarnybos metu, įgytų kompetencijų įvertinimo, įsivertinimo ir pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo, 2019).

Pateikiami BU ir NVŠ, JST, MVG bendrųjų kompetencijų modelių kompetencijų pavadinimai.

2 lentelė. *BU ir NVŠ bendrųjų kompetencijų, JST kompetencijos ir MVG bendrųjų kompetencijų sąvokų palyginimas*

BU ir NVŠ kompetencijos	JST kompetencijos	MVG kompetencijos
Pažinimo kompetencija	„Mokymosi mokytis“	Asmeninė, socialinė ir mokymosi mokytis
Mokėjimo mokytis (<i>iki 2024-08-31</i>). Tampa pažinimo kompetencijos dalimi		
Asmeninė (<i>iki 2024-08-31</i>). Tampa Socialine, emocine ir sveikos gyvensenos kompetencija	Socialiniai ir pilietiniai	
Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		
Socialinė pilietinė (<i>iki 2024-08-31</i>). Tampa pilietiškumo kompetencijos dalimi		
Pilietiškumo		
Komunikavimo	Bendravimo gimtąja kalba	Daugiakalbystės
	Bendravimo užsienio kalbomis	
Skaitmeninė kompetencija	Skaitmeninis raštingumas	Skaitmeninė kompetencija

Iniciatyvumo ir kūrybingumo (<i>iki 2024-08-31</i>). Tampa kūrybiškumo kompetencija	Iniciatyvumo ir verslumo	Verslumo
Kūrybiškumo		Raštingumo
–	Mokslo ir technologijų	Matematikos, gamtos mokslų, technologijų ir inžinerijos
Kultūrinė kompetencija	Kultūrinis sąmoningumas ir raiška	Kultūrinio sąmoningumo ir raiškos

Lentelėje pateiktose skirtinguose bendrųjų kompetencijų modeliuose nesutampa bendrųjų kompetencijų pavadinimai. Kompetencijų formuluotės nėra pastovios, nes keičiami, trumpinami arba ilginami, skaidomi ir jungiami kompetencijų tekstai ir taip keičiama ir jų samprata.

Žodžių reikšmėmis ir vidaus sandara tarpusavyje yra susietos socialinės, emocinės, pilietinės, pažinimo, mokėjimo mokytis ir asmeninės kompetencijos ir bendrieji gebėjimai. Tuo pačiu tarpusavyje persipina ir kompetencijų dalys vadinamos sandais.

Kompetencijų ir bendrųjų gebėjimų pavadinimų kaita ir įvairovė iš esmės nekeičia socialinių kompetencijų (plačiaja prasme) turinio ir paskirties. Kiekvienas įgūdis ir gebėjimas dėl naujų nuostatų ir reikšmės žmogaus ir visuomenės gyvenime gali transformuotis į gebėjimo ir kompetencijos sampratą atrandant savo naują reikšmę. ET rekomendacijoje dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų kūrybiškumas yra laikomas visų bendrųjų kompetencijų sudėtinu įgūdžiu, tačiau BU ir NVŠ bendrųjų kompetencijų sąrašė yra atskira kūrybiškumo kompetencija. Tarpusavyje persipina kūrybiškumo, iniciatyvumo ir verslumo, verslumo ir raštingumo kompetencijos ir bendrieji gebėjimai, o juos visus sieja kūrybiškumo įgūdžiai.

Komunikavimo bendroji kompetencija siejasi su bendravimo gimtąja ir užsienio kalbomis kompetencijomis ir bendraisiais gebėjimais, taip pat su daugiakalbystės kompetencija.

Aktualios ir reiškiasi visuose trijuose bendrųjų kompetencijų ir bendrųjų gebėjimų modeliuose skaitmeninė ir kultūrinė kompetencijos ir bendrieji gebėjimai. Tačiau sutampantys JST mokslo ir technologijų kompetencijos bendrieji gebėjimai ir MVG sudėtinė matematikos, gamtos mokslų, technologijų ir inžinerijos kompetencija sunkiai randama BU ir NVŠ bendrųjų kompetencijų sąrašė ir kompetencijų dalyse.

Dėl skirtingų kompetencijų modelių ir formuluočių susiduriama su sunkumais klasifikuojant ir lyginant atskirų bendrųjų kompetencijų sampratą. Atsižvelgiant į trijuose lentelės skiltyse pateiktus skirtingus bendrųjų kompetencijų modelius, skirtingus kompetencijų pavadinimus yra sudėtinga vienareikšmiškai apibendrinti bendrąsias kompetencijas ne tik Europos, bet ir nacionalinės valstybės

rėmuose. Formuojasi išvada, kad bendrosios kompetencijas skirstosi į dvi grupes, kurios tarp savęs susijusios nenutrūkstamu ryšiu. Bendrųjų kompetencijų samprata yra paveiki globalizacijos poveikiui, visuomenės kultūros ypatumams, mokslo ir ekonominės sistemos poreikiui arba paklausai ir priklausoma nuo kiekvienos švietimo politikos srities tikslų. Bendrosios kompetencijos gali būti skirstomos į socialines, apimančias bendravimą ir bendradarbiavimą minkštąsias kompetencijas, kurios kuria motyvaciją veikti. Ši kompetencijų grupė sudaro sąlygas dalykinėms – kognityvinėms bendrosioms kompetencijoms, kurios remiasi iniciatyva kurti naudojant protą. Bendrųjų kompetencijų paskirtis yra siekti, kad būtų ugdomi bendrieji gebėjimai ir lavinami įgūdžiai, kurie lemtų socialiai atsakingos, kritiškai mąstančios, bendraujančios ir bendradarbiaujančios asmenybės sėkmę gyvenime, asmeniniuose santykiuose ir tinkamai pasirinktoje profesinėje srityje. Mokymasis visą gyvenimą skirtingose aplinkose turi skatinti savarankiškumą ir visuomeniškumą formuojant pilietinę visuomenę ir ekonominę socialinę pažangą valstybėje. Globalizacijos, mokslo pažangos ir technologijų sukeltų pokyčių kontekste sunku rasti bendrą vardiklį, kaip tiksliai turi būti išskiriamos ir įvardijamos bendrosios kompetencijos ar jų dalys, veikiau kyla klausimas ar tai reikia daryti dirbtinai, nes judžiame pasaulyje pokyčiai kelia vis naujus klausimus ir idėjas dėl bendrųjų kompetencijų sampratos.

2.3. XXI a. bendrųjų kompetencijų lavinimas neformaliame jaunimo ugdyme

XXI a. neformalus ugdymas yra siejamas su probleminiu mokymu, t.y. mokymusi spręsti problemas ir lavinti kritinio mąstymo, bendradarbiavimo, lyderystės gebėjimus. Neformalaus ugdymo veikloje lavinama vaizduotė ir smalsumas, skatinamas iniciatyvumas ir verslumas, informacinio raštingumo ir bendravimo žodžiu bei raštu įgūdžių formavimasis (Moyer, 2016).

Neformalaus ugdymo koncepcija siejama su konstruktyvizmo teorija, jos esmė yra ne tik praktinė veikla, bet ir psichologinis pasiruošimas savarankiškam mokymuisi visą gyvenimą skirtingose ir tuo pačiu autentiškose erdvėse. Svarbi sėkmingos veiklos sąlyga yra mokinio iniciatyvumas siekiant naujų idėjų ir atradimų, o taip pat žinių ir įgūdžių integracija (Moyer, 2016).

Neformalusis ugdymas jaunimo organizacijose ir formalusis mokymasis ne papildo vienas kitą, o yra vientisas mokymasis. Dalyvavimas jaunimo organizacijose yra svarbi žmogiškojo kapitalo dalis, todėl teigiamai vertinama darbdavių jaunimui ieškant darbo ir įsidarbinant (Souto-Otero, 2016).

Formalus, neformalusis ir savaiminis mokymasis trunka visą gyvenimą ir vyksta įvairiose mokymosi aplinkose, tačiau neformalusis mokymasis neprisiriša prie centralizuotos valstybinės programos sistemos ir todėl kuria labiau laisvą, motyvacinę savišvietai ir bendrai visam švietimui aplinką. Ši mokymosi triada neveikia atskirai, tai yra to pačio asmens mokymosi visuma (Norqvist ir Leffler, 2017).

Nors neformalaus jaunimo ugdymo veiklose formuojasi bendravimo ir bendruomeniškumo įgūdžiai, pilietiški santykiai pagrįsti atsakomybe, solidarumu ir pasitikėjimu (Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras, 2012), tačiau yra maža jaunimo įtrauktis į neformalią veiklą (Dudutytė, Adamonė, 2023).

Jaunimas, dalyvaudamas neformaliojo ugdymo veikloje jaunimo organizacijose, jaučiasi saugūs, priimti, išgirsti, suprasti, įtraukti ir laukiami, todėl ši motyvacinė aplinka suteikia galimybių įgyti mokymosi visą gyvenimą kompetencijų. Užmegztas draugystės ir teigiamų santykių su suaugusiaisiais ryšys suteikia jaunimui pasitikėjimo savimi. Užmegzti ryšiai su bendraamžiais ir vyresniais žmonėmis, organizacijomis sukuria socialinį tinklą ir socialinį kapitalą kuris yra naudingas visose gyvenimo srityse, tiek asmeniniame, tiek profesiniame gyvenime. Todėl bendrosios kompetencijos perauga į profesinę karjerą ieškant ir atliekant pasirinktą darbą (Zupančič, 2024).

Mažiausiai reikalingų minkštųjų įgūdžių turi jaunimas patiriantis atskirtį arba pasyvūs, niekur nedalyvaujantys asmenys. 2023 m. Dudutytės ir Adamonės atlikto tyrimo „Bendrųjų kompetencijų ugdymas kaip socialinės atskirties prevencija“ išvadose teigiama, kad bendrųjų kompetencijų modeliai yra per daug siauri atskirties problemai spręsti, todėl buvo išskirtos šios papildomos kategorijos: emocinių kompetencijų kategorija (emocinio raštingumo, savęs pažinimo, savitvardos, pasitikėjimo savimi, emocinio atsparumo, reflektavimo), asmeninės vadybos kompetencijų (tikslų išsikėlimo ir planavimo, laiko planavimo, sprendimų priėmimo, komunikavimo, bendradarbiavimo ir darbo komandoje, rizikų valdymo, saviugdos, atsakomybės), socialinių kompetencijų kategorija (konfliktų sprendimo, bendravimo).

Dėl saugios erdvės, individualaus požiūrio bendraujant ir grįžtamojo ryšio, neformalaus jaunimo ugdymo veiklos atlieka svarbų vaidmenį ugdant atskirų jaunimo grupių kompetencijas. Tačiau mokyklose jos nėra visuotinai efektyviai ir pakankamai gerai vystomos, nes nėra pakankamai veiklų, kurios ugdytų daugumos moksleivių socialinius gebėjimus (Dudutytė ir Adamonė, 2023).

JTO Vaikų teisių konvencijos 28 ir 29 straipsniuose yra nurodyta, kad kiekvienas vaikas turi teisę į įvairiapusį ugdymą lavinti savo asmenybę, talentus ir gebėjimus. Borgen ir Odegaard (2021) teigia, kad mokiniai turi įveikti laiko – patirties, socialinės erdvės – tapatybės bendruomenėje ir skaitmeninėje erdvės iššūkius.

Gretos Thunberg protestų pavyzdys Švedijoje parodo, kad laisvė veikti be taisyklių ir nuostatų siekiant ugdyti savarankiškumą, gali nulemti radikalizmą. Yra teigiama, kad paradoksas ugdyme yra tai, kad laisvė yra autonomija, nes apsisprendimo teisė visada priklauso nuo vaiko, tačiau vaiko ugdymas sąlygoja ir nuomonės formavimą. Todėl švietime reikia atsisakyti absoliučių idėjų kurios gali kelti išankstinį požiūrį ir skatinti mąstyti be išankstinių nuostatų, lavinant kūrybiškumo, bendravimo, mokymo ir mokymosi, emancipacijos, demokratijos ir virtuoziškumo įgūdžius (Borgen ir Odegaard, 2021).

Apibendrinant galima teigti, kad ET atnaujinus bendrųjų kompetencijų sampratą, bendrųjų kompetencijų pavadinimai ir jų turinys (dalys) Lietuvoje yra interpretuojami skirtingai, nėra sukurto vienodo bendrųjų kompetencijų modelio. Nepaisant skirtingų kompetencijų formuluočių, sutampa bendrųjų kompetencijų sritys, ir šios sąsajos atskleidžia, kad bendrųjų kompetencijų modeliai yra nuolat kuriami atnaujintų formalaus ir neformalaus ugdymo programų įgyvendinimui. Tuo pačiu yra atskleidžiama, kad XXI a. neformalus jaunimo ugdymas sukuria motyvuojančią ir saugiausią bendrųjų kompetencijų lavinimo aplinką.

3. JAUNIMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMAS UGDANT BENDRĄSIAS KOMPETENCIJAS MOKINIŲ SAVIVALDOS LYGMENYJE

3.1. Jaunimo politiką reglamentuojantys dokumentai

Jaunimo politiką reglamentuojantys dokumentai atspindi bendrus tikslus siekiant užtikrinti bendrųjų kompetencijų ugdymo rezultatą bendrojo lavinimo mokyklose, mokinių savivaldų lygmenyje.

„Švietimas 2030“ programa. 2015 m. Jungtinės Tautos (JT) paskelbus apie Darnaus vystymosi 17 tikslų įgyvendinimą, UNESCO tarptautinė organizacija ėmėsi švietimo misijos koordinuojant ketvirtą Darnaus vystymosi tikslą. 2015 m. buvo priimta programa „Švietimas 2030“, kurios tikslas buvo ir yra plėtoti darnaus vystymosi kompetencijas bei formuoti vertybines nuostatas jas siejant su Globalaus pilietiškumo iniciatyva. Siekiama užtikrinti, kad per asmenybės ugdymą, skatinant tarpusavio supratimą, toleranciją ir draugystę, iki 2030 m. visi besimokantieji įgytų žinių ir įgūdžių reikalingų tvariam gyvenimo būdai. Siekiant tvarumo yra siūloma mokiniams suteikti galimybes dalyvauti mokyklos valdyme ir neformalaus ugdymo organizavime. (Education 2030, 2016).

Bendrąsias kompetencijas siekiama įgyvendinti stiprinant mokinių žinias ir vertybines nuostatas reikalingas gyventi globaliame pasaulyje. Pasaulio problemų perteikimas siejamas su kiekvieno asmens socialiniais įgūdžiais, empatija ir kritiniu mąstymu, bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimais, kurie turi padėti spręsti konfliktus ir užmegzti ryšius su skirtingais žmonėmis bei padėti siekti kolektyvinės gerovės. Skatinamas jaunimo bendradarbiavimas, iniciatyvumas spręsti globalaus pilietiškumo turinį apimančias problemas tokias kaip taikų bendrabūvį, žmogaus teisių laikymąsi, aplinkos išsaugojimą ir kt. (Education 2030, 2016).

Nacionalinė 2021–2030 m. Švietimo plėtros programa. 2021 m. buvo priimta nacionalinė 2021–2030 m. Švietimo plėtros programa turinti įgyvendinti UNESCO „Švietimas 2030“ Darnaus vystymosi programos tikslus. Nacionalinė programa skatina bendruomenių ir mokinių aktyvų pilietiškumą, vaikų dalyvavimą pramoginėje, laisvalaikio, sportinėje, kultūrinėje neformalaus mokymosi veikloje (2021–2030 m. Švietimo plėtros programa, 2021).

Akcentuojama socialinių įgūdžių problema tarp mokyklinio amžiaus vaikų (2021–2030 m. Švietimo plėtros programa, 2021). Viena svarbiausių šios problemos priežasčių yra tai, kad bendruomenėms trūksta kompetencijų užtikrinant patyčių prevenciją ir kuriant palankų mokyklos mikroklimatą, todėl socialinių–emocinių kompetencijų plėtojimas siekiant mokinius išmokyti priešintis neigiamai aplinkos įtakai tampa vienu svarbiausių (2021–2030 m. Švietimo plėtros programa, 2021).

2015 m. PISA tyrimo duomenys parodė, kad tarp emocinės aplinkos ir mokinių pasiekimų yra ryšys, nors dauguma mokinių yra nepatenkinti mokykla ir menkai jaučia priklausymo mokyklai jausmą, tačiau yra linkę įsitraukti į mokyklos gyvenimą, palaikyti ryšius su mokyklos bendruomene. Todėl į mokyklos gyvenimą įsitraukusi mokinių savivalda gali formuoti mokyklos mikroklimatą, ugdyti mokinių socialinius emocinius įgūdžius ir mokytis išvengti neigiamo socialinės aplinkos poveikio (2021–2030 m. Švietimo plėtros programa, 2021).

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“. Strategijoje „Lietuva 2030“ keliami tikslai ugdyti kūrybingas ir atsakingas asmenybes, kurios nebijo klysti ir pripažinti savo klaidas. Siekiant kurti veiklią visuomenę, iškelti uždaviniai lavinti lyderystės ir darbo komandoje įgūdžius. Siūloma lavinti vaizduotę ir kūrybiškumą ir taip mokytis savarankiškai ir kritiškai mąstyti (Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012).

Teigiama, kad veiklios visuomenės veikimo pagrindas yra turinčios galios ir įgaliojimus veikti bendruomenių savivaldos, kurios įgyvendina pilietines iniciatyvas, moko prisiimti atsakomybę ir rengia ateičiai naujus lyderius (Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012). Siekiant sumanaus valdymo ir bendradarbiavimo, tampa svarbu įtraukti mokinių bendruomenę į konstruktyvų dialogą ir bendruomenės telkimą (Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012).

2021–2030 m. Nacionalinis pažangos planas. Įgyvendinant Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“, buvo priimtas 2021–2030 m. Nacionalinis pažangos planas. Remiantis JT darnaus vystymosi darbotvarkės 2030 tikslais yra siekiama, kad švietimas skatintų asmenybės augimą, gebėjimą prisitaikyti prie kintančios aplinkos ir ugdytų pokyčių lyderius. Asmens tobulėjimas ir prisitaikymas kintančioje visuomenėje siejamas su partneryste formaliame ir neformaliame ugdyme lavinant asmens kultūros ir kūrybines kompetencijas (2021–2030 m. Nacionalinis pažangos planas, 2020).

Teigiama, kad ateities darbo rinkoje didės socialinių kompetencijų poreikis, todėl būtina stiprinti kiekvieno asmens bendrąsias kompetencijas (2021–2030 m. Nacionalinis pažangos planas, 2020). Kūrybiškumas tiesiogiai siejamas su bendruomeniškumu ir socialinės atsakomybės formavimu kuriančiu socialinį kapitalą (2021–2030 m. Nacionalinis pažangos planas, 2020). Nurodoma, kad siekiant visuomenės ir asmens pažangos reikia kurti motyvuojančią, skatinančią mąstyti ir kurti ugdymo aplinką“ (2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas, 2020).

Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“. Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“ pakeitė „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, kuri tęsia 2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plano įgyvendinimą. Šia vizija siekiama formuoti kūrybingą, atsakingą ir atvirą asmenybę, kuri ieško ir atranda savo gyvenimo kelią. Į švietimo sistemą stengiamasi pažvelgti ne tik per formalų ugdymą, bet ir per asmens socialinę raidą, asmenybės augimą puoselėjant demokratines vertybes (Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, 2023).

Valstybės ateities vizijoje viena pagrindinių vertybių yra bendruomeniškumas. Kiekvieno asmens kuriama bendruomenė, kuria ir socialinį kapitalą, socialinę sanglaudą, socialinį tapatumą, kai visuomenės narys gali remtis savo bendruomene. Pabrėžiamas būtinumas kurti tarpasmeninį žmonių ryšį, kad viešajame gyvenime vyrautų pagarba nuomonei, pasitikėjimas, darna, atsakomybė ir asmens teisės. Siekiama formuoti savarankišką, laisvą ir orią asmenybę, kuri geba prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos, yra atsakinga už savo išsilavinimą ir gyvenimo kelią. Nurodoma, kad siekiant geresnio bendruomenių sugyvenimo tarpusavio komunikacija turi būti grįsta dialogo kultūra, kuri skatintų iniciatyvumą, kūrybiškumo sąveiką ir naujų galimybių paiešką (Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, 2023).

Pabrėžiama, kad asmens vertybės turi būti formuojamos nuo mažens pasitelkiant demokratijos ir humaniškumo nuostatomis. Skatinama ugdyti asmens kultūrą ir kūrybingumą stiprinant pasitikėjimo, bendradarbiavimo, atsakomybės, pilietinio dalyvavimo, kritinio mąstymo nuostatas. Ateities vizijos siekiamybė yra įvairiapusė, nuolat besimokanti savarankiškam gyvenimui pasirengusi laisva, atsakinga ir kūrybinga asmenybė, kuri jaučiasi saugiai nes gali atsiremti į savo bendruomenę (Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, 2023).

Teigiama, kad svarbios ne tik akademinės žinios, bet ir kritinio mąstymo, kūrybiškumo, bendradarbiavimo, socialinių ir emocinių, savarankiškumo (gebėjimų pasirūpinti savimi), empatijos (gebėjimų pasirūpinti kitais) kompetencijų įgijimas. Akcentuojama, kad neformalaus švietimo srityje yra ugdomas holistinis mąstymas, lavinamos kultūrinės ir kūrybiškumo, pažinimo, kritinio mąstymo, pilietiškumo, kultūros, kūrybiškumo, pažinimo, kritinio mąstymo, skaitmeninės, socialinės, emocinės ir sveikos gyvensenos kompetencijos. Siekiama formuoti ne tik savarankišką ir atsparią asmenybę, kuri nebijo imtis iniciatyvos, bet ir savarankišką–autonominę mokyklą ir mokyklas, kuriose vyrautų bendradarbiaujančių bendruomenių kultūrinis, meninis ir socialinis gyvenimas (Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, 2023).

Geros mokyklos koncepcija. Geros mokyklos koncepcijoje (2015) yra siekiama, kad kiekviena mokykla puoselėdama humanistines–geranoriškumo, pagarbos, pasitikėjimo, solidarumo ir lygiateisiškumo vertybes kurtų savo savitą bendruomenę ir ugdytų mokinių socialinę, pilietinę brandą. Siekiama sukurti mokyklą, kurioje yra gera būti, gerai jaučiamasi, gerbiama nuomonės raiška, įsiklausoma į keliamas idėjas (Geros mokyklos koncepcija, 2015).

Sėkmingos mokyklos pagrindu laikomas bendruomeniškumas, tai mokyklos bendruomenės bendra komunikacija–diskusijos, veiklos apmąstymai, įsivertinimas, susitarimai, ateities planavimas ir veikla–įvairūs projektai ir renginiai, kurių metu pasireiškia kūrybinis potencialas. Saviraišką, kūrybinį mąstymą ir lyderystę skatina mokinių dalyvavimas neformaliajame ugdyme ir mokyklos savivaldoje. Kūrybiškumas yra viena svarbiausių savybių, nes kuria valią veikti ir prisiimant atsakomybę drąsiai įgyvendinti naujas idėjas. Dalyvaujant mokinių savivaldos ir neformalaus

ugdymo veikloje, organizuojant renginius ugdomos mokinių socialinės kompetencijos, gebėjimai dirbti komandoje, spręsti problemas, būti vieningais, rūpintis kitais, įsipareigojimo vieni kitiems, elgesio, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžiai.

Mokinių indėlis į mokyklos aplinkos ir įvaizdžio kūrimą sąlygoja lyderystės formavimasis, kuri pasireiškia įgalinant bendruomenę ir vieni kitus, įsipareigojant vieni kitiems, imantis iniciatyvos ir prisiimant atsakomybę už save ir kitus.

Skatinant mokinių saviraišką jų idėjų įgyvendinimą formuojasi dialogo kultūra, kritinis, kūrybinis mąstymas, kuris nusikelia už mokyklos erdvių į asmeninio gyvenimo erdvę. Atvirumas, komunikabilumas, lankstumas, prisitaikymas prie besikeičiančių sąlygų, tokių kaip šiuolaikinių technologijų teikiamos galimybės, moraliniai principai ir asmeninė savivoka, padeda mokiniui sėkmingai planuoti savo asmeninį ir profesinį gyvenimą (Geros mokyklos koncepcija, 2015).

2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija. 2019–2027 m. ES jaunimo strategijoje (2018) yra pažymima, kad šalyse narėse yra vykdoma į jaunimą orientuota švietimo ir užimtumo politika, rekomenduojama stiprinti jaunimo organizacijų veikimą.

Teigiama, kad jaunimas nėra užtikrintas dėl savo ekonominės ir socialinės padėties, jį veikia demokratijos mažėjimo (populizmo) ir politinio nestabilumo, klimato kaitos, socialinės atskirties ir kitos globalios bei vietinės problemos. Manoma, kad būtina ugdyti savarankiško gyvenimo įgūdžius stiprinant jaunuolių atsakomybę už savo gyvenimą, ugdyti atsakomybę ne tik už save, bet ir už kitus. Labai svarbu lavinti bendradarbiavimo ir pagalbos vieni kitiems įgūdžius pereinant nuo išsilavinimo ir socialinių įgūdžių formavimo iki profesinio gyvenimo kuriant savo ateitį (2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018).

Jaunimo asmeninis tobulėjimas turi skatinti reikalingus įgūdžius prisitaikyti gyventi besikeičiančiame pasaulyje, jaunimas turi tapti piliečiais, kurie įgyvendina pokyčius. Siekiama, kad socialinė jaunimo įtrauktis formuotųsi per dalyvavimą jaunimo organizacijų veikloje, kur būtų ugdomas pilietinis, ekonominis, socialinis, kultūrinis ir politinis jaunuolių bendradarbiavimas sprendžiant asmenines, bendruomenių ir visuomenės problemas. Kad jaunuoliai dalyvautų kasdieniame ir demokratiame visuomenės gyvenime, manoma, kad jiems būtina sudaryti galimybes išsakyti savo nuomonę. Siūloma stiprinti jaunuolių bendradarbiavimą per kultūrinę ir pilietinę veiklą, ugdyti socialines ir pilietines kompetencijas, kritinį mąstymą ir kūrybingumą (2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018).

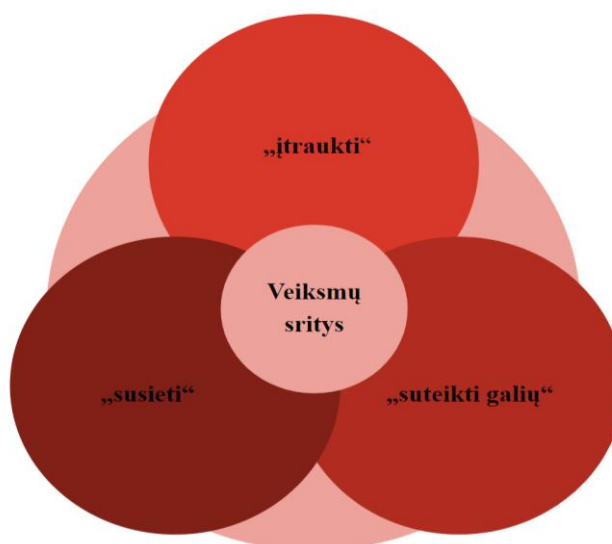
Savanoriška veikla mokinių savivaldoje, savišvieta ir dalyvavimas neformaliajame mokymesi, turi lavinti jaunuolių įgūdžius ir formuoti kompetencijas. Siūloma kurti draugišką ir saugią aplinką, kuri motyvuotų jaunuolius pasitikėti savimi, prisiimti atsakomybę renkant savanorišką veiklą ir neformalų mokymąsi, taip įgyjant kolektyvinio darbo, lyderystės, tarpkultūrinių kompetencijų, projektų valdymo įgūdžių, problemų sprendimo ir kritinio mąstymo kompetencijų.

Siekama, kad savanoriška veikla jaunuolius paskatintų dalyvauti jaunimo organizacijose ir jaunimui skirtose ES programose (2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018).

ET siekia, kad ES valstybės bendradarbiautų dėl darbo su jaunimu kokybės ir pripažintų jaunimo organizacijų, tame tarpe ir mokinių savivaldų vaidmenį kompetencijų ugdymo ir socialinės įtraukties srityse. Skatinant jaunimą dalyvauti demokratiame gyvenime yra propaguojamos lygiateisiškumo, nuomonių įvairovės ir nuolatinio dialogo idėjos.

ES Jaunimo strategijos 3 priede yra išskiriama 11 tikslų, kuriais siekiama įgyvendinti jaunimo politiką kiekvienoje valstybėje, paskatinti jaunimo politikos dialogą tarp visų ES valstybių ir visų ES valstybių visuomenių viduje. Keliami tikslai dėl visuomenės lygiateisiškumo ir jaunimo dalyvavimo kultūros. Siekiama didinant švietimo galimybes neformaliose aplinkose, skatinant dalyvaujimą, konstruktyvų ir nekonfliktišką dialogą, išmokstant kritiškai ir atsakingai vertinti informaciją atpažinti neapykantos kalbą, puoselėti toleranciją. Siekiama socialinės įtraukties, kad savęs pažinimas, žinios ir patiriami įgūdžiai užtikrintų psichikos gerovę. Dalyvaujamoji patirtis turi padėti pereiti iš švietimo į darbo rinką.

Atskleidžiama neformalaus švietimo, ugdymo reikšmė XXI a. iššūkiams. Yra teigiama, kad toks švietimas yra labiau pritaikytas besimokančiųjų asmeninėms reikmėms, asmeninių įgūdžių plėtojimui ir tarpasmeniniams santykiams, kurie skatina bendradarbiavimą. Per bendruomeninę patirtį mokinių savivaldose yra įgyjamos žinios apie demokratijos principus, vystosi kritinis mąstymas ir kūrybiškumas (2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018).

6 pav. ES jaunimo strategijos veiksmų sritys (Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018)

Siekama sustiprinti jaunimo organizacijas ir ugdyti jaunimo dalyvavimo kultūrą neformalaus ugdymo veiklose ir demokratiuose procesuose. Norima sukurti organizacines struktūras ir erdves, kurios padėtų lavinti savarankišką mąstymą, kad kartu su valstybės institutais būtų priimami svarbūs

sprendimai, kurie paskatintų jaunimą dalyvauti rinkimuose, savanoriškoje jaunimo gamtosauginėje veikloje, Europos jaunimo programose (2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018).

Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas. Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas atskleidžia darbo su jaunimu ypatumus, dokumente apibrėžiamos pagrindinės jaunimo politikos sąvokos (Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2017).

Yra siekiama jaunimo iniciatyvumo – savanoriškos ir savarankiškos veiklos vykdymo, kuri turi padėti jauno žmogaus asmenybei integruotis į visuomenę ir atrasti savo „gyvenimo kelią“. Įtraukiant jaunimą į tokių organizacijų veiklą kaip LMS ir jos padalinius mokyklose yra sudaromos praktinių įgūdžių ugdymosi sąlygos. Plėtojamos asmeninės, profesinės ir socialinės kompetencijos, kurios vykdomos ne pagal formaliojo švietimo programas (Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2017).

Veikimas jaunimo organizacijose grindžiamas asmeniniu jauno žmogaus patyrimu. Savivaldos nariai savo noru dalyvauja inicijuojant veiklas, priima sprendimus ir prisiima atsakomybę už jų įgyvendinimą. Išmokstama bendrai spręsti problemas, priimti sprendimus bendradarbiaujant, kartu su kitais asmenimis, pasidalinti darbu ir atsakomybe (Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2017).

Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija. 2023 metų suvestinėje Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijos dokumento redakcijoje yra teigiama, kad NVŠ nepriskiriamas ir netaikomas tame tarpe ir savanoriškos veiklos programoms (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005). Tačiau mokinių savivalda nėra atskira organizacija, tai integralus mokyklos savivaldos institutas, kuris vykdo ne tik atstovaujамąją, bet ir šviečiamąją, renginių organizavimo ir kitą neformaliojo ugdymo veiklą, padedančią mokinių bendruomenės nariams išreikšti save ir ugdytis kompetencijas.

Savo neformaliojo ugdymo veikloje mokinių savivalda atliepia Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijos uždavinius ir principus. Renkama mokinių savivalda ugdo demokratinį mąstymą, taip pat savo narių ir mokyklos mokinių bendruomenės kompetencijas per pasirinktą veiklą, lavinant gebėjimus savarankiškai veikti, pasirūpinti savimi, kritiškai mąstyti. Mokinių savivaldos nariai įsitraukia į organizuojamą patyriminę veiklą, mokosi dirbti kartu, atsakingai pasidalinti darbus, spręsti ir kūrybiškai pažvelgti į kylančias problemas ir užduotis.

3.2. Aktualiausios bendrosios kompetencijos neformaliame jaunimo ugdyme

Nagrinėjant jaunimo politiką reglamentuojančias švietimo strategijas, programas ir įstatymus, pradedant nuo tarptautinių Darnaus vystymosi tikslų ir UNESCO programos – „Švietimas 2030“, ES jaunimo strategijos ir baigiant nacionaliniais dokumentais – 2021–2030 m. Švietimo plėtros

programa, Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ ir 2021–2030 m. Nacionalinės pažangos planu, Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, Geros mokyklos koncepcija ir Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymu – buvo pastebėta, kad kartojasi bendrųjų kompetencijų formuluotės. Toks pasikartojimas liudija apie šių kompetencijų aktualumą.

7 pav. Pasikartojančių bendrųjų kompetencijų formuluotės nagrinėjamuose švietimo dokumentų strategijose ir įstatymuose

Švietimo koncepcijos yra susietos tarpusavyje bendra, globalia strategija įgyvendinant Darnaus vystymosi tikslus. Tarptautiniai ir nacionaliniai švietimo dokumentai (švietimo koncepcijos ir įstatymai) siekia įgyvendinti panašius jaunimo politikos tikslus, kuriuos mokykliniame amžiuje realizuoja mokinių savivalda. Jau nuo mokyklinio amžiaus ribos siekiama ugdyti bendrąsias kompetencijas savanoriškos veiklos ir neformalaus ugdymo rėmuose.

Rečiau minimos kompetencijos, kaip, pavyzdžiui, profesinės, tvarumo, pažinimo ir skaitmeninės, nėra mažiau svarbios; jos minimos koncentruotai aiškinantis konkrečią švietimo politikos kryptį ir yra išreikštos konkrečiau turinio koncentre.

Dažniausiai minimos bendrosios kompetencijos yra atsakomybės, pilietiškumo, socialinė emocinė, savarankiškumo, bendradarbiavimo ir bendravimo, kritinio mąstymo, iniciatyvumo ir kūrybiškumo.

Apibendrinant galima teigti, kad jaunimo politiką reglamentuojančios švietimo strategijos, programos ir įstatymai sieja jauno žmogaus tobulėjimą su bendrųjų kompetencijų lavinimu. Teigiama, kad jaunimo dalyvavimas neformalaus ugdymo, mokinių savivaldos veikloje formuoja bendruosius gyvenimo įgūdžius reikalingus bendruomenei ir kiekvienam asmeniui gyventi nuolat besikeičiančiame pasaulyje. Bendrųjų kompetencijų ugdymas neformaliame jaunimo ugdyme yra laikomas sėkmingos mokyklos pagrindu.

4. MOKINIŲ SAVIVALDOS VAIDMUO BENDRŲJŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMU

4.1. Bendrųjų kompetencijų ugdymo(si) idėjos aktualizavimas

Mokinių savivalda apima pirmąjį jaunimo politikos etapą. Jaunu žmogumi yra laikomas asmuo nuo 14 iki 29 metų. Mokiniai baigia mokyklą jau sulaukę pilnametystės ir žengia tolimesniu karjeros keliu, todėl įgūdžiai, kuriuos jie įgauna formalioje ir neformalioje veikloje yra svarbūs ne tik jų, bet ir visos pilietinės visuomenės ateičiai. Savarankiška ugdomoji veikla, kurią vykdo savivaldoje veikiantys mokiniai ir su jais dirbantys mokinių savivaldų kuratoriai yra bendrųjų kompetencijų lavinimas, šią veiklą galima vadinti neformaliu jaunimo ugdymu. Mokinių savivalda yra sunkiai įsivaizduojama be iniciatyvumo, tai integrali mokyklos savivaldos dalis, tuo pačiu tai yra savanoriška ir savarankiška, demokratiškai organizuota mokyklos erdvėje veikianti jaunimo organizacija, nes dauguma mokinių savivaldų yra ir LMS narės, tuo pačiu mokinių savivaldos yra ir platforma savanorystei nes jos nariai gali savanoriauti LMS padaliniuose skirtinguose Lietuvos miestuose (Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2021; Lietuvos moksleivių sąjungos įstatatai, 2023; Lietuvos moksleivių sąjungos padalinių nuostatai, 2024).

2006 m. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos užsakymu buvo organizuotas kiekybinis tyrimas, Lietuvos mokyklose apklausti mokiniai ir mokytojai, siekiant išsiaiškinti, kaip veikia mokinių savivalda mokymo įstaigose, kokias būtinas kompetencijas ugdo mokinių dalyvavimas savivaldos veikloje (Adaškevičienė ir Žvirdauskas, 2006).

Gautose tyrimo išvadose teigiama, kad mokinių dalyvavimas mokyklos savivaldoje nėra masinis, nepakankamai dalyvaujama miesto ar šalies mokinių savivaldos organizacijų veikloje. Ryškiausiai Mokinių savivaldos veikla atsiskleidžia organizuojant renginius skirtus mokyklos bendruomenei. Aktyvus ir motyvuojantis mokinių dalyvavimas savivaldos veikloje padeda lavinti ir ugdyti iniciatyvumo, savarankiškumo, bendravimo ir bendradarbiavimo, savitarpio supratimo, pareigingumo, sąžiningumo, atsakomybės prisiėmimo už savo veiksmus, pasitikėjimo savimi, kūrybiškumo, laiko planavimo, ateities karjerai reikalingų vadovavimo įgūdžius ir bendrąsias kompetencijas. Dalyvaujančių mokinių savivaldoje mokinių socializacija yra sėkmingesnė, tačiau išlieka problema, dėl socialinę atskirtį patiriančių mokinių įtraukties į mokinių savivaldos veiklą (Adaškevičienė ir Žvirdauskas, 2006).

Siekiant ugdyti bendrąsias mokinių kompetencijas yra svarbu atskleisti vaiko ir jauno žmogaus teises. JTO Vaiko teisių konvencijos 12 straipsnyje yra nurodyta, kad vaikams, atsižvelgiant į jų amžių, turi būti suteiktos galimybės laisvai reikšti savo nuomonę visais tais klausimais, kurie yra susiję su jų asmenybe. Valstybės pasirašiusios Vaiko teisių konvenciją privalo sukurti tokią sistemą,

kuri padėtų vaikui suformuluoti savo pažiūras ir išreikšti savo nuomonę atsižvelgiant į jo brandą (Lundy, 2007; Vaiko teisių konvencija, 1989).

Tarptautinė vaiko balso idėja iki vaikai sukanka 18 metų realizuojama mokinių savivaldose, kuriose mokiniai gali išreikšti save ir savo nuomonę. 1997-1998 m. Jungtinės Karalystės ir Šiaurės Airijos mokyklose atlikus apklausas išaiškėjo, kad mokiniai suvokia demokratijos mokykloje reikšmę, jiems yra svarbu išreikšti save ir visapusiškai plėtoti savo gebėjimus ir talentus, būti išklaustytiems, kad į jų nuomonę būtų rimtai atsižvelgta, kad sprendimai susiję su mokinių gyvenimu būtų priimami kartu ir būtų gaunama aktuali jaunimui informacija, palaikomos ir keliamos mokinių idėjos. Mokyklų bendruomenių tarybos geriau veikia kai mokiniai turi interesą ir gyvena tolerancijoje, lygybėje, tarpusavio draugystėje ir sutaria su kitais mokyklos bendruomenės nariais. Mokinių savivaldoje ir mokinių bendruomenėje atsiranda pozityvus mąstymas, kai mokyklos, darbuotojai ir mokiniai dirba kartu. Atsiranda bendra atsakomybė, bendras sprendimų priėmimas, tokie santykiai kelia pasitikėjimą ir pagarbą vieni kitais. Per praktinius bendradarbiavimo pavyzdžius mokiniai supranta demokratijos principus ir juos įgyvendina, lavina juos mokinių savivaldoje ir kasdieniame gyvenime (Alderson, 2000).

Belfasto Karalienės universiteto Švietimo mokyklos Tarptautinių vaikų teisių profesorė Lundy (2007) sukūrė vaiko teisės į dalyvavimą modelį, kurį sudaro keturi pagrindiniai elementai - erdvė, balsas, auditorija ir įtaka. Šis modelis buvo įtrauktas į 2015-2020 m. Airijos nacionalinę strategiją dėl vaikų ir jaunimo dalyvavimo priimant sprendimus.

8 pav. Lundy vaikų dalyvavimo modelis (The Lundy model of child participation, 2007)

Yra svarbu, kad mokyklose jaunimui būtų sudarytos sąlygos, sukurta saugi aplinka ir užtikrinta pagalba išreikšti savo nuomonę nepažeidžiant mokyklos taisyklių ir etikos. Siekiant bendravimo ir bendradarbiavimo kokybės į vaikų nuomonę turi būti įsiklausoma ir žiūrima rimtai, todėl reikia ieškoti abipusiai konstruktyvaus mąstymo ir sutarimo. Kuriam dialogo kultūra gali padėti tinkamai reaguoti į mokinių balsą, užtikrinant, kad būtų prisiimta atsakomybė už vaikų nuomonės aptarimą, tolimesnį ugdymą remiantis besimokančiųjų ir sprendimus priimančių asmenų susitarimais. Galima teigti, kad vaiko balsas yra mokinių balsas, kuris sąlygoja demokratijos raidą, asmens realizaciją ir visuomenės kuriamą ateitį (Lundy, 2007).

4.2. Mokinių savivaldos ir mokinių savivaldos institucijos samprata

Išsamūs mokinių savivaldos organizavimo patarimai ir veikimo struktūra yra aprašyti „Savivaldos gide“ (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009). Turinyje atskleista bendra savivaldos institucijų padėtis, pilietiškumo ir demokratiškumo mokykloje pagrindai, mokinių savivaldos institucijų modeliai, vadyba, veiklos principai ir priedai.

Mokinių savivaldos samprata išskiriama į dvi dalis: mokinių savivalda, kaip mokinių teisė ir mokinių savivalda ir kaip mokykloje veikianti savivaldos institucija.

Išsiskyrė ir mokinių savivaldos institucijos sampratos apibrėžimas, „Savivaldos gide“ ir JRA tinklalapyje yra pateikta ta pati versija, tačiau LMS įstatuose pateikiamas kitas apibrėžimas (Mokinių savivalda, 2020; Lietuvos moksleivių sąjungos įstatai (2023)).

9 pav. Mokinių savivaldos samprata ir jos tipai (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009; Lietuvos moksleivių sąjungos įstatai, 2023)

Tiesioginė mokinių savivalda yra tiesioginės demokratijos išraiška, kai turintys teisę balsuoti mokiniai priima svarbius sau ir mokyklai sprendimus. Netiesioginė mokinių savivalda yra atstovaujamoji demokratija, kai balsuojant svarbius sprendimus priima išrinkti ar savanoriškai pasirinkę būti mokinių savivaldos dalimi, taryboje ar parlamente esantys atstovai (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009; Lietuvos moksleivių sąjungos įstatai, 2023).

Schemoje pateiktos mokinių savivaldos sampratos yra panašios, mokinių savivalda laikoma demokratiškai išrinkta, atstovaujanti mokinių interesus ir sprendžianti mokinių problemas institucija. Savivaldos gido sampratos versijoje pabrėžiamas komandiškumas, LMS sampratoje yra plačiau apžvelgiamas mokinių savivaldos formavimasis pabrėžiant ir savanoriškumo principą. Savivaldos gide esančiame mokinių savivaldos apibrėžime akcentuojamas mokinių savivaldos narių aktyvumas ir socialinė atsakomybė, tuo tarpu LMS įstatuose yra pabrėžiamas tik mokinių aktyvumas. Abiejuose apibrėžimuose yra sakoma, kad mokinių savivalda formuoja (Savivaldos gidas), prisideda (LMS įstatuose) prie jaunimo politikos formavimo. Galutinėje sampratų apie mokinių savivaldos institucijas formuluotėse, Savivaldos gido versijoje yra pabrėžiama, kad mokinių savivaldos kuria jaukią aplinką mokykloje ir skatina, ugdo pilietiškumą, LMS įstatuose akcentuojama mokinių savivaldos legitimacija, mokinių savivaldos nuostatos, kurias tvirtina mokyklų tarybos.

Nors abi apibrėžimų formuluotės yra panašios, tačiau turi ir savitus akcentus. Tai parodo, kad mokinių savivaldos kaip institucijos samprata nėra universali – JRA labiau akcentuojami mokinių teisių ir socialinės integracijos aspektai, tuo tarpu LMS versijoje mokinių savivaldos teisėtumas (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009; Lietuvos moksleivių sąjungos įstatai, 2023).

Apžvelgus mokinių savivaldos modelius, galima teigti, kad renkamoji mokinių savivaldos institucijos forma yra laikoma sėkmingiausia, dėl demokratinių tradicijų kūrimo ir stiprinimo mokykloje. Tai įteisina pačią mokinių savivaldą mokyklos bendruomenėje, suteikia jai mandatą. Tokioje savivaldos formoje yra renkami mokinių savivaldų nariai ir mokinių savivaldos vadovas, tarybos pirmininkas ar prezidentas, arba vadovas gali būti renkamas pačių mokinių savivaldos narių (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009).

Savanoriška mokinių savivalda formuojama iš savanorių priklausomai nuo bendruomenės susitarimų ir reikalavimų, tuo tarpu vadovas visais atžvilgiais ir visuose modeliuose yra renkamas, arba išrinktos mokinių savivaldos viduje, arba visuotinių rinkimų mokykloje metu (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009).

Atstovaujamoji mokinių savivalda formuojama pasitelkiant klasių savivaldas arba klasių koncentrus ir renkant atstovus į bendrą mokinių savivaldą, tokiais atvejais mokinių savivalda gali būti sudaryta ir iš seniūnų sueigos narių. Ši mokinių institucija gali veikti ir kaip papildoma arba lygiavertė iš dviejų dalių sudaryta mokinių taryba arba parlamentas (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009).

Paskutinis modelis yra mišrioji mokinių savivalda, tai tokia mokinių institucija, kuri sudaroma vadovaujantis – renkamos, savanoriškos ir atstovaujamosios mokinių savivaldos modelių pavyzdžių elementais. Tokią mokinių savivaldą gali papildyti ir mokinių savivaldos klubai arba būreliai, kurie gali veikti ir atskirai atstovaudami mokinių balsą ir nuomonę mokykloje (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009).

Mokinių savivalda yra mokinių balsas, jos narių gebėjimas savarankiškai spręsti problemas ir kelti aktualius klausimus, o mokinių savivaldos institucija, tai organizacija suteikianti galimybes ir sąlygas plėtoti bendruosius gebėjimus ir lavinti minkštuosius įgūdžius.

4.3. Būtinios mokinių savivaldos veikimo sąlygos

Siekiant turėti efektyviai veikiančią mokinių savivaldą, būtina kurti tvarią mokyklos bendruomenę. Tai įmanoma tik tuomet, kai sudaromos galimybės mokyklos bendruomenės nariams dalyvauti ir spręsti institucinius klausimus, jei egzistuoja vertybių ir interesų dermė, bendradarbiavimo kultūra pagrįsta pasidalytoji lyderystė, daugumos principo ir viešojo intereso suvokimas (Urbanovič ir Navickaitė, 2016).

Demokratinės mokyklos modelis nėra suvaržytas griežta valdymo kontrole, jis remiasi pasitikėjimo kultūra. Sėkminga mokyklos ir mokinių savivalda priklauso ne tik nuo mokyklos, bet ir nuo egzistuojančių taisyklių, standartų ir reikalavimų, nuo to kaip dirbama su mokyklų savivaldoms ir ar atsižvelgiama į jų interesus savivaldybės ir valstybės lygmenyje (Urbanovič ir Navickaitė, 2016).

Mokyklos nuostatuose privalo būti pateikiami ne tik aukščiausio savivaldos organo – Mokyklos tarybos, tėvų ar mokytojų savivaldos institucijų mokykloje kompetencija, bet ir mokinių savivaldos rinkimų ir atstovavimo principai (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl Nuostatų, įstatų ar statutų įforminimo reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo, 2021).

Demokratinės mokyklos modelyje visi bendruomenės nariai yra atsakingi už mokyklos veiklą, todėl būtina puoselėti demokratines vertybes ir principus, empatišką, nesavanaudišką ir pozityvų požiūrį, kuriame mokinsys yra ne tik vartotojas, klientas, bet ir bendrapilietis, švietimo proceso bendradarbis ir partneris (Urbanovič ir Navickaitė, 2016).

Mokinių savivalda neveiks, jei nebus savarankiška, tam egzistuoja keletas esminių sąlygų. Pirmiausiai mokinių savivaldos veikimo nuostatos turi būti patvirtintos mokyklos Taryboje, kur turi vykti bendradarbiavimas su kitomis mokyklos savivaldomis ir institucijomis. Svarbu, kad mokykloje vyktu aiškūs visai mokyklos bendruomenei rinkimai, būtų suprantami mokinių savivaldos praktiniai veikimo bruožai, pripažintos pareigos ir teisės sąlygojančios atsakomybės perėmimą į savo rankas. Svarbi mokyklos administracijos parama ir kuratoriaus darbo kokybė suteikiant pagalbą ir galimybes veikti, nesavanaudiškas mokyklos administracijos, mokytojų ir kitų organizacijų požiūris į mokinių

savivaldą, atsisakymas žvelgti į mokinius tik kaip į savo darbo rezultatą, siekiant įgalinti mokinių savivaldą veikti savarankiškai (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009).

Būtų neteisinga, jei mokinių savivaldos sėkmingas veikimas priklausytų tik nuo išorinių veiksnių, nes yra ir vidiniai sunkumai, tai nepamatuotas iniciatyvumas, stokojanti charizmos ar organizacinių įgūdžių lyderystė, taip pat svarbus mokinių amžius ir gyvenimiškos patirties veikti savarankiškai trūkumas. Kurti bendruomenę yra sunku, kai neišsprendžiama sunki mokinių socialinė padėtis arba jie yra atsidūrę netinkamoje sveikos gyvensenos ir psichinės sveikatos aplinkoje, kai trūksta draugiškumo ir bendravimo kultūros pagrindų. Bendrystės stoką gali įtakoti ir išoriniai veiksniai, vienas tokių yra nuotolinis ugdymas pandemijos metu (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009).

Mokinių savivaldoje yra ugdomi demokratijos ir pilietiškumo pagrindai, skatinamas pilietinis aktyvumas, ugdoma kolektyvinė ir socialinė atsakomybė, reiškiasi lyderystė ir dedami karjeros pagrindai, renginiais pajvairinamas mokyklos gyvenimas ir išmokstama tikslingai planuoti bei leisti laiką. Sėkmingai veikianti ir mokinius atstovaujanti savivalda kuria gerą mokyklos mikroklimatą, bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimai sąlygoja užmezgamus asmeninius ir kolektyvinius ryšius, kurie sukuria galimybes dalyvauti įvairiose projektuose, kurie svarbūs ateityje ieškant savo gyvenimo kelio (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009).

4.4. Dalyvavimas Lietuvos moksleivių sąjungos veikloje

Mokinių savivalda yra jaunimo politikos dalis – priemonių, kuriomis sprendžiami jaunimui aktualūs klausimai ir siekiama sudaryti palankias sąlygas formuoti jauno žmogaus asmenybei ir jo integravimuisi į visuomenės gyvenimą, visuma (Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2021).

LMS vertybės – demokratiškumas, pilietiškumas, atvirumas ir įtraukumas įpareigoja šią organizaciją atstovauti moksleivių interesus regioniniu, nacionaliniu bei tarptautiniu lygmeniu bendradarbiaujant su organizacijos nariais, padaliniais, kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis ir valstybės institucijomis (Lietuvos moksleivių sąjungos veiklos strategija 2023–2026, 2023).

LMS ragina atsakingas valstybės institucijas skirti daugiau dėmesio moksleivių gyvenimo įgūdžių ugdymo mokykloje gerinimui ir taip mažinti moksleivių socialinę atskirtį, taip pat skirti didesnę dėmesį moksleivių medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų ir konkurencingumo ugdymui. Siekiama stiprinti Lietuvos mokyklų savivaldas rūpinantis jos narių, mokinių ir kuratorių kompetencijų ugdymu, garantuojant pagalbą, kuri padėtų užtikrinti kokybišką mokinių savivaldos veiklą, kuriant demokratiškumo tradicijas ir organizuojant rinkimus mokykloje (Lietuvos moksleivių sąjungos veiklos strategija 2023–2026, 2023).

Įsipareigojama plėtoti finansinio raštingumo žinių gilinimą ir tvarumo principų laikymąsi. Atstovavimo srityje siekiama tirti, atliepti mokinių poreikius, norima užtikrinti mokinių savivaldų ir

organizacijos padalinių savanorių kompetencijas ir tarpusavio bendradarbiavimą. LMS prašo būti įtraukti į sprendimų priėmimą valstybės ir tarptautinėse institucijose jaunimo politikos srityje (Lietuvos moksleivių sąjungos veiklos strategija 2023–2026).

Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos užsakymu atliktoje Jaunimo nevyriausybinių organizacijų kuriamos socialinės vertės tyrimo ataskaitoje nurodoma, kad LMS deklaruojamos vertybės ir tikslai yra aiškiai apibrėžti, narių suvokiami, o pati organizacija, turi aiškų funkcinį pasidalijimą, veikia hierarchinė atstovavimo sistema (Stasiukynas, Bileišis, Jociutė, Stankevič, Urbanovič, 2014).

Tyrimo išvadose atskleidžiami bendri dalyvavimo jaunimo organizacijų veikloje rezultatai, tai yra ugdomos problemų sprendimo, laiko valdymo, socialinės komunikacijos, ryžtingumo, atsakomybės, organizuotumo, darbo organizavimo, planavimo ir paskirstymo, projektų ir finansų valdymo bendrosios kompetencijos, taip pat sveikos gyvensenos ir saugaus elgesio kompetencijos (Stasiukynas ir kt., 2014).

Lietuvos moksleivių sąjungos vienijamos mokinių savivaldos sudaro didžiausią jaunimo savanoriškos organizacijos tinklą Lietuvoje ir turi savo padalinius beveik kiekvienoje savivaldybėje (Mokyklų tarybų situacijos apžvalga, 2016).

10 pav. Nacionalinių jaunimo organizacijų struktūrinių padalinių skaičius didžiuosiuose šalies miestuose (Mokyklų tarybų situacijos apžvalga, 2016)

Bendradarbiavimas su moksleivių organizacijomis vyksta ir savivaldybių, ir nacionaliniu lygmeniu. LMS turi savo atstovus savivaldybių jaunimo reikalų tarybose (SJRT), taip pat yra vienas svarbiausių Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos (LiJOT) partnerių ir dalyvių vykdamas Europos jaunimo politikos programas nacionaliniu lygmeniu. Ši skėtinė jaunimo organizacija apima beveik visas jaunimo ir su jaunimu dirbančias Nevyriausybines organizacijas (NVO) Lietuvoje. Tuo pačiu, ši jaunimo organizacija atstovauja Lietuvos jaunimo organizacijas JTO jaunimo delegatų programoje,

Europos jaunimo forume, kuris yra Europos jaunimo balsas Europoje. Pačioje Lietuvoje LiJOT atstovai yra tarpininkai tarp Europos ir Lietuvos vykdant 2019–2027 m. ES jaunimo strategijos programas. Aktyvus dalyvavimas organizacijose ir programose ugdo bendrąsias kompetencijas bendradarbiavimo srityje, atveria mokinių savivaldų nariams galimybes savanoriauti, dalyvauti įvairiose programose ir projektinėse veiklose, siekti politinės karjeros (2019-2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018; Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, 2024).

LMS darbą koordinuoja JRA – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos institucija įgyvendinanti jaunimo politiką Lietuvoje. Bendradarbiavimas remiasi konsultacijomis ir atliekamais tyrimais, teikiamomis rekomendacijos efektyvinančiomis LMS veiklą, įgyvendinami ES ir nacionaliniai projektai (Jaunimo reikalų agentūra, 2020; Jaunimo reikalų departamentas, 2015, 2016).

LMS pasižymi didele kadru kaita, tai lengvai prieinama moksleivių organizacija, ji veikia daugelyje Lietuvos mokyklų ir suteikia galimybes moksleiviams išbandyti ir lavinti savo organizacinius ir atstovavimo įgūdžius, kviečia savanoriauti ir įsitraukti į jaunimo politikos programas, tapti projektų rengimo ir įgyvendinimo dalyviais ir plėtoti savo bendruosius gebėjimus. Moksleivių savivaldose plėtojamos savanorystės laikas yra ribotas, tai mokyklinis etapas, vėliau lyderiai ir savanoriai pereina į studentų kuriamus NVO ir įvairias jaunimo programas.

4.5. Dalyvavimas Europos mokinių savivaldų sąjungos veikloje

LMS yra Europos mokyklų mokinių sąjungų organizacinio biuro (OBESU) narė.

Tai Europos valstybių mokinių savivaldų, mokinius atstovaujanti organizacija, kurios asamblėjoje dvejiems metams yra renkami šalių narių atstovai. OBESU sekretoriatas rengia projektus, bendradarbiauja su kitomis organizacijomis, veikia stebėsenos komitetas ir švietimo kokybės finansavimo darbo grupė, kuri stebi ir tiria švietimo reformas, kuria bendradarbiavimo erdves, veikianti ekspertų grupė atlieka mokymų išteklių valdymą taip pat dalyvauja OBESU narių organizuojamuose renginiuose (OBESU, 2024).

OBESU ne tik atstovauja Europos valstybių mokinių savivaldas, tačiau ir imasi neformaliojo moksleivių švietimo veiklos, kas mėnesį yra leidžiamas naujienlaiškis, kuriame yra pateikiama aktuali informacija.

OBESU išleistuose leidiniuose – Įtraukiančios jaunimo veiklos vadovas, Bendraamžių švietimo gairės, Europos mokyklų mokinių bendradarbiavimas, Vadovas mokyklų mokiniams kuriant demokratinę mokinių organizaciją ir kt. pateikiama naudinga informacija galinti padėti kiekvienam mokinių savivaldos nariui ir mokinių savivaldos organizacijai tobulinti savo kompetenciją geriau organizuojant savo darbą. Mokiniai skatinami atskleisti tarpusavio mokymų galimybes, todėl yra pateikiami praktiniai įvairių situacijų ir scenarijų pavyzdžiai, priemonių ir

metodų aprašymai, kaip organizuoti bendraamžių mokymus su savo mokyklos mokinių savivaldomis bendrų susirinkimų metu, organizuojant renginius kitoms mokinių grupėms, kaip elgtis patiems, kad būtų saugu, kokias mokymų temas pasirinkti (OBESSU, 2019).

Atsiradus galimybėms dalyvauti mokinių savivaldas ir jas vienijančių organizacijų, tarybų veikloje savo mokykloje, mieste, valstybėje ir Europoje, mokinių savivalda nustoja būti tik lokaliu reiškiniu. Jaunimo strategija priimta Europoje ir Lietuvoje įgalina mokinių balsą, nuomonės raiškos teisę ir leidžia praktiškai plėtojant savo gebėjimus ugdyti bendrąsias kompetencijas įgyvendinant globalius darnaus vystymosi švietimo tikslus ir bendruosius visą gyvenimą trunkančių mokymosi gebėjimus, plėtojant į kompetencijas orientuotą švietimą, mokymą ir mokymąsi.

4.6. Bendrųjų kompetencijų raiška neformaliame jaunimo ugdyme ir mokinių savivaldos veikloje

Remiantis darbe minimais autoriais ir švietimo dokumentais tikslinga atlikti minimų bendrųjų kompetencijų neformaliame jaunimo ugdyme ir mokinių savivaldos veikloje analizę (išskyrus Jaunimo savanoriškos tarnybos (JST) MVG kompetencijas, kurios buvo nagrinėtos anksčiau, lyginant formalaus ir neformalaus ugdymo bendrųjų kompetencijų modelius) (Priedas Nr. 1).

Bendrosios kompetencijos – asmeninė kompetencija. Asmeninė kompetencija tapatinama su asmenine atsakomybe (Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2017) ir vadyba – tikslų išsikėlimo ir planavimo, laiko planavimo, sprendimų priėmimo, komunikavimo, bendradarbiavimo ir darbo komandoje, rizikų valdymo, saviugdų, atsakomybės ugdymu (Dudutytė, Adamonė, 2023). Asmeninė kompetencija – tai talentai (Borgen ir Odegaard, 2021), asmeninė karjera – žmogiškasis kapitalas (Souto-Otero, 2016). Bendrosios kompetencijos savyje apima ir asmens karjeros, profesines kompetencijas, kurios ugdo asmeninės sėkmės ir vadovavimo įgūdžius (Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2017), (Adaškevičienė ir Žvirdauskas, 2006) ir (Zupančič, 2024).

Bendrosios kompetencijos – socialinė kompetencija. Švietimo dokumentų ir autorių darbuose socialinė kompetencija aiškinama dvejais būdais. Pirmiausiai tai bendrųjų kompetencijų grupė: socialinė kompetencija – asmeninės atsakomybės, iniciatyvumo, pasidalijimo darbu, problemų sprendimo ir bendradarbiavimo kompetencijų visuma (Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas); socialinė kompetencija yra empatijos, tolerancijos ir draugystės įgūdžiai (UNESCO programa „Švietimas 2030“); socialinė kompetencija reiškia gebėjimus dirbti komandoje, spręsti problemas, būti vieningais, rūpintis kitais, išsipareigoti vieni kitiems (Geros mokyklos koncepcija).

Kitas socialinės kompetencijos aiškinamas siejasi su jos paskirtimi – socialinė kompetencija yra konfliktų sprendimo ir bendravimo gebėjimai (Dudutytė ir Adamonė, 2023), taip pat socialinė

atsakomybė (Stasiukynas ir kt., 2014), taip pat socialinė kompetencija yra socialinė komunikacija, bendradarbiavimo dalis (Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“), kuri sukuria socialinį saugumą – socialinį kapitalą (Zupančič, 2024), socialinė kompetencija kuria gyvenimo įgūdžius (Lietuvos moksleivių sąjungos veiklos strategijos 2023–2026), socialinę atsakomybę (2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas) ir socialinę tapatybę bendruomenėje (Borgen ir Odegaard, 2021).

Bendrosios kompetencijos – pasitikėjimo savimi kompetencija. Adaškevičienė ir Žvirdauskas (2006) išskiria pasitikėjimo savimi kompetenciją, pasak Zupančič (2024), tai bendradarbiavimo kompetencijos dalis (draugystės ir teigiamų santykių, pasitikėjimo savimi ir kitais), tuo tarpu anot Dudutytės ir Adamonės (2023), tai emocinės kompetencijos dalis (emocinio raštingumo, savęs pažinimo, savitvardos, pasitikėjimo savimi, emocinio atsparumo, reflektavimo).

Bendrosios kompetencijos – emocinė kompetencija. Emocinė kompetencija įvardijama kaip asmeninė-motyvacinė (Norqvist ir Leffler, 2017). Ji dar vadinama socialine emocija (Nacionalinė 2021–2030 m. Švietimo plėtros programa, 2021; Bukavickaitė ir Duoblys, 2009), savęs pažinimo (2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018; Dudutytė, Adamonė, 2023), taip pat kaip emocinio raštingumo, savitvardos, pasitikėjimo savimi, emocinio atsparumo, reflektavimo (Dudutytė, Adamonė, 2023).

Bendrosios kompetencijos – sveikos gyvensenos kompetencija. Sveikos gyvensenos kompetencija turi sąsają su socialinių ir emocinių kompetencijų visuma ir empatija (Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, 2023), taip pat sveika gyvensena siejama su saugiu asmens elgesiu (Stasiukynas ir kt., 2014).

Bendrosios kompetencijos – problemų sprendimo kompetencija. Išskiriama problemų sprendimo kompetencija, ji gimininga socialinėms ir profesinėms kompetencijoms (Stasiukynas ir kt., 2014; Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005; Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2017).

Bendrosios kompetencijos – laiko valdymo ir planavimo kompetencija. Svarbi laiko valdymo, leidimo ir planavimo kompetencija (Stasiukynas ir kt., 2014; Bukavickaitė ir Duoblys, 2009; Adaškevičienė ir Žvirdauskas, 2006). Tai yra asmeninės vadybos dalis (Dudutytė, Adamonė, 2023). Ši kompetencija tampa gyvenimo planavimu (Geros mokyklos koncepcija, 2015).

Bendrosios kompetencijos – pilietiškumo kompetencija. Pilietiškumo kompetencija yra viena iš dažniausiai minimų (Nacionalinė 2021–2030 m. Švietimo plėtros programa, 2021; 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018). Ši bendroji kompetencija siejama su globaliu pilietiškumu (UNESCO programa „Švietimas 2030“, 2016), galimybe išsakyti savo nuomonę (Geros mokyklos koncepcija, 2015), pilietiniu dalyvavimu (Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, 2023), bendruomeniškumu (Dudutytė, Adamonė, 2023) ir demokratija (Bukavickaitė ir Duoblys, 2009).

Bendrosios kompetencijos – demokratijos kompetencija. Demokratijos kompetenciją nurodo Borgen ir Odegaard (2021), Lietuvos moksleivių sąjungos veiklos strategija 2023–2026 (2023), ji yra siejama su demokratiniu mąstymu (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005), mokinių balso teise (Lundy, 2007).

Bendrosios kompetencijos – kūrybiškumo kompetencija. Adaškevičienės ir Žvirdausko tyrime (2006), Borgen ir Odegaard (2021), Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012), Geros mokyklos koncepcijoje (2015), Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ (2023), 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane (2020) yra išskiriama kūrybiškumo kompetencija. Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijoje (2005) kūrybiškumo kompetencija siejama su kūrybišku problemų sprendimu.

Bendrosios kompetencijos – kritinio mąstymo kompetencija. Kritinio mąstymo kompetencija išskiriama UNESCO programoje „Švietimas 2030 (2016), Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012), Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ (2023), Geros mokyklos koncepcijoje (2015), Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijoje (2005) ir Moyer (2016). 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategijoje (2018) kritinis mąstymas siejamas su kritišku ir atsakingu informacijos vertinimu.

Bendrosios kompetencijos – iniciatyvumo kompetencija. Iniciatyvumo kompetenciją išskiria Adaškevičienė ir Žvirdauskas (2006) ir Moyer (2016); taip pat ji išreikšta UNESCO programoje „Švietimas 2030 (2016), Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme (2017), Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ (2023), Geros mokyklos koncepcijoje (2015).

Bendrosios kompetencijos – bendravimo ir bendradarbiavimo, bendruomeniškumo kompetencija. Bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencija yra minima UNESCO programoje „Švietimas 2030 (2016), Geros mokyklos koncepcijoje (2015); ją taip pat išskiria Adaškevičienė ir Žvirdauskas (2006), Lundy (2007), Bukavickaitė ir Duoblys (2009). Tai daugiausiai minima bendroji kompetencija švietimo dokumentų ir autorių darbuose.

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012), Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ (2023), 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategijoje (2018), Moyer (2016), Dudutytė, Adamonė (2023), Zupančič (2024) nurodo bendradarbiavimo kompetenciją, Borgen ir Odegaard (2021) tik bendravimo kompetenciją.

2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane (2020) išskiriama bendruomeniškumo kompetencija, tuo tarpu Dudutytė, Adamonė (2023) bendruomeniškumą sieja kartu su bendravimu ir darbu komandoje, o 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategijoje (2018) bendradarbiavimo kompetencija sugretinama su asmeninių, bendruomeninių ir visuomenės problemų sprendimų gebėjimais.

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012), Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ (2023), Geros mokyklos koncepcijoje (2015) ir Zupančič (2024) darbe yra atskleidžiama bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencija, kuri siejama su asmens dialogo kultūra, gebėjimais dalyvauti ir komunikuoti, būti draugišku, pasitikėti savimi ir kitais.

Bendrosios kompetencijos – darbo komandoje kompetencija. Darbo komandoje kompetencija (Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012) interpretuojama keliais būdais – tai yra darbo pasidalijimo (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005) ir socialinė, gebėjimo dirbti kartu kompetencija (Geros mokyklos koncepcija, 2015) arba asmeninės vadybos darbo komandoje kompetencija (Dudutytė, Adamonė, 2023).

Bendrosios kompetencijos – atsakomybės kompetencija. Stasiukyno ir kt. atliktame tyrime (2014) ir tokiuose švietimo dokumentuose kaip Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ (2023), Geros mokyklos koncepcija (2015) išskiriama atsakomybės bendroji kompetencija. Anot Dudutytės ir Adamonės (2023), atsakomybė yra bendruomeniškumo ir pilietiškumo bei asmeninės vadybos kompetencijų dalis. Skiriasi atsakomybės samprata. Bukavickaitės ir Duoblio darbe (2009), Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme (2017), 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane (2021) atsakomybės kompetencija įvardijama kaip asmeninė, socialinės atsakomybės kompetencija, o Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012) nurodoma atsakomybės ir nebijojimo klysti kompetencija, Adaškevičienė ir Žvirdauskas (2006) nurodo atsakomybės kompetenciją kaip atsakomybės prisiėmimą už savo veiksmus, o 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategijoje (2018) įvardinta atsakomybės už save ir kitus, pasitikėjimo savimi kompetencija.

Bendrosios kompetencijos – informacinio raštingumo kompetencija. Moyer (2016) informacinio raštingumo kompetenciją sieja su bendradarbiavimo gebėjimais, LMS veiklos strategijoje 2023–2026 (2023) išskiriama medijų ir informacinio raštingumo kompetencija.

Bendrosios kompetencijos – savarankiškumo kompetencija. Adaškevičienės ir Žvirdausko tyrime (2006), Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012), Geros mokyklos koncepcijoje (2015), Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ (2023) yra išskiriama savarankiškumo kompetencija, kuri dar vadinama orumo kompetencija (Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, 2023). NVŠ koncepcijoje (2005) savarankiškumo kompetencija siejama su gebėjimu pasirūpinti savimi, 2019–2027 m. ES jaunimo strategijoje (2018) savarankiškumo kompetencija siejama su savarankiško gyvenimo gebėjimais (savarankiško gyvenimo kompetencija). Pasak Moyer (2016), savarankiškumo kompetencija – tai savarankiško probleminio mokymosi kompetencija, tuo tarpu Borgen ir Odegaard (2021) pabrėžia, kad savarankiškumo kompetencija galima tik skatinti mąstyti be išankstinių nuostatų.

Bendrosios kompetencijos – lyderystės kompetencija. Bukavickaitė ir Duoblys (2009), Moyer (2016) darbuose, Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012), Geros mokyklos

konceptijoje (2015), 2019–2027 m. ES jaunimo strategijoje (2018) ir 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane (2020) yra minima lyderystės kompetencija, kuri reiškiasi neformaliame jaunimo švietime ir mokinių savivaldos veikloje.

Bendrosios kompetencijos – kultūros kompetencija. 2019–2027 m. ES jaunimo strategijoje (2018) minima kultūros kompetencija. Geros mokyklos koncepcijoje (2015), 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane (2020) ir Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ (2023) kultūros kompetencijos samprata išreiškiama per asmens kultūros prizmę, kaip bendradarbiavimo, dialogo, ir dalyvavimo kultūra.

Apibendrinant galima teigti, kad mokinių savivalda užtikrina mokinių teisę išreikšti savo nuomonę ir suteikia galimybes jos nariams būti išgirstiems savo bendruomenės ir LMS organizacijos reikimosi aplinkoje. Mokinių savivalda yra demokratijos tradicijas kurianti ir savarankiškai veikianti mokyklos institucija, LMS organizacijos dalis, kuri atveria mokinių savivaldų nariams galimybes aktyviai veikti, savanoriauti, dalyvauti įvairiose programose ir projektinėse veiklose, užtikrina savo narių asmeninių, socialinių, pasitikėjimo savimi, emocinės, sveikos gyvensenos, problemų sprendimo, laiko valdymo ir planavimo, pilietiškumo, demokratijos, kūrybiškumo, kritinio mąstymo, iniciatyvumo, bendravimo ir bendradarbiavimo, bendruomeniškumo, darbo komandoje, atsakomybės, informacinio raštingumo, savarankiškumo, lyderystės, kultūros bendrųjų kompetencijų ugdymą(si).

5. TYRIMO METODOLOGIJA

Tyrimo tikslas: Ištirti praktines bendrųjų kompetencijų ugdymo patirtis mokinių savivaldos veikloje.

Siekiant įgyvendinti tyrimo tikslą, išsikelti **tyrimo uždaviniai:**

1. Atskleisti, kokios bendrosios kompetencijos ir kaip ugdomos mokinių savivaldoje;
2. Ištirti mokinių savivaldos kuratorių, dalyvavusių ir dalyvaujančių mokinių savivaldoje požiūrį į bendrųjų kompetencijų ugdymą;
3. Išryškinti skirtingų informantų grupių požiūrį į savivaldos vaidmenį ugdant bendrąsias kompetencijas.

Tyrimo metodas. Darbo pradžioje neturint išsamios informacijos apie bendrųjų kompetencijų sampratą ir jų sąsajas su mokinių savivaldos veikimu, siekiant tyrimo tikslo ir uždavinių, buvo renkama ir analizuojama mokslinė medžiaga, gryninamos pagrindinės sąvokos.

Buvo siekiama atrasti sąsajas tarp bendrųjų kompetencijų teorinio pagrindimo bei jų įprasminimo praktinėje mokinių savivaldos veikloje, išvengti atskirties tarp teorijos ir empirinio tyrimo, kad tyrime naudojama teorija atspindėtų tiriamą socialinę realybę, paaiškintų ir išsamiai aprašytų konkrečių individų patirtis (Paurienė, 2014).

Tyrimo erdvė – kasdienis, įprastas moksleivių ir su jaunimo politika susijusių asmenų gyvenimas, prisotintas įvairiomis veiklos rūšimis ir socialinėmis sąveikomis. Pasirinktu kokybinio tyrimo metodu buvo siekiama atskleisti tiriamojo reiškinių visumą įprastame socialiniame kontekste, ištirti dalyvavusių ir dalyvaujančių mokinių savivaldoje požiūrį į bendrųjų kompetencijų ugdymą.

Kokybinio tyrimo duomenys nėra riboti, nes kiekvieno žmogaus patyrimo būdai nėra uždari, jie susiję su daugeliu faktorių ir veikiami daugelio dalykų. Kiekvieno asmens sąmonės apimtis leidžia apibrėžti kolektyvinės sąmonės apimtį (Dieliutas, 2000).

Metodologinėje literatūroje plačiausiai aprašomi kokybinio tyrimo būdai yra individualus tiesioginis, dar kitaip vadinamas kokybinis interviu, ir sutelktų grupių diskusija (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016).

Kokybinis tyrimas yra paremtas sąveika – tai pokalbis su tyrimo dalyviais, kurio metu galima sužinoti apie praeitį, kaip tam tikri įvykiai paveikė žmonių mintis ir jausmus, gauti žinių apie socialines aplinkas, kurios tyrėjams prieinamos tik per tyrimo dalyvių pasakojimus. Būtina fiksuoti ne tik verbalinę, bet ir neverbalinę informaciją - kūno kalbą, intonaciją, veido išraiškas, emocijas, tai gali papildyti tyrimo metu gautus duomenis (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016).

Tyrimo tikslo buvo siekiama sutelktų grupių diskusijų būdu. Jos buvo organizuojamos vaizdo konferencijos, tiesioginės transliacijos būdu „Microsoft Teams“ pokalbių programoje, nuotoliniu

būdu. Diskusijai organizuoti buvo sukurtas scenarijus, kurį sudarė tyrimo aprašas, diskusijų organizavimo bei įgyvendinimo taisyklės ir preliminarūs klausimai (Priedas Nr. 6). Tyrimo diskusijos vyko „Microsoft Teams“ programoje, daryti įrašai buvo išsaugotas „Microsoft OneDrive“ debesyje.

Mokinių savivaldos kuratorių, buvusių ir esamų mokinių savivaldos narių sutelktų grupių diskusijos buvo planuojamos po mokslinės literatūros apžvalgos ir teorinių įžvalgų apie savivaldos organizacijos įtaką poveikį ugdant mokinių kompetencijas.

Grupinės diskusijos siekis – ne sutarimo paieška, o diskusija, kurios rezultatas – patirties, nuomonių, sampratų, idėjų įvairovė. Grupės diskusija provokuoja jos dalyvius reikšti argumentus ir pateikti pavyzdžius, atskleisti individualų požiūrį į nagrinėjamą reiškinį. Diskusijos metodas gali būti taikomas ir virtualioje erdvėje. Tai efektyvi tyrimo priemonė, nes per ribotą laiką galima surinkti daugiau ekspertinių ir išsamių duomenų (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016).

Tyrimo dalyviais ir informantais dėl stilistinės įvairovės yra vadinami pasirinkti mokiniai, jaunuoliai bei suaugusieji, kurie yra arba buvo aktyvūs Lietuvos moksleivių sąjungos organizacijos dalyviai, mokinių savivaldų kuratoriai, dalyvaujantys nacionaliniame bei tarptautiniame jaunimo politikos lauke.

Kadangi buvo svarbu, kad tyrimo dalyviai suvoktų teorinę kompetencijų sampratą, tai įtakojo ir tyrimo dalyvių atranką, o diskusijų dalyvių atsakymuose išreikšta kompetencijų samprata paskatino papildomą mokslinių šaltinių analizę.

Tyrimo metu buvo vengiama išankstinių prielaidų ir siekiama išsamaus individų supratimo, kai susikaupia pakankamai daug informantų minčių ir idėjų. Gauti duomenys įgavo rašytinę formą, tačiau svarbus ne tik rišlus tekstas, bet ir rišlauskos fragmentai, pavieniai sakiniai, atskiri žodžiai. Siekiant suprasti išsakytas mintis, buvo svarbi kalbinė nuojauta, pastangos suvokti žodžių daugiareikšmiškumą, stilistines ypatybes ir terminus (Bitinas, 2013).

Tyrimo vieta. Kokybinio tyrimo vieta yra skaitmeninė aplinka – „Microsoft Teams“ nuotolinių pokalbių programa.

Aplinkos pasirinkimą sąlygojo trijų informantų grupių situacijos modelis. Mokinių savivaldų kuratoriai yra veiklūs specialistai, užsiėmę ne tik formaliomis, bet ir neformaliomis veiklomis. Buvę mokinių savivaldų nariai yra studentai arba dirbantys asmenys, dažnai turintys ir kitas, papildomas veiklas. Tuo tarpu mokiniai, nepilnamečiai asmenys, dėl saugumo turėtų būti lydimi į vakarinių susitikimų laiką. Todėl visiems priimtinausia vieta tapo skaitmeninė nuotolinio bendravimo platforma „Teams“.

Be to, rekomenduojama, kad interviu turėtų vykti tyrimo dalyviui patogioje aplinkoje tam, kad pašnekovas jaustųsi užtikrintai ir galėtų išsakyti įvairias mintis. Kadangi tyrimui buvo pasirinkta skaitmeninė, nuotolinio bendravimo erdvė, vietos pasirinkimo pirmenybė suteikta tyrimo dalyviams,

ir pasitvirtino prielaidą, kad komfortiškiausiai dalyviai jaučiasi savo namuose (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016).

Tikslinių grupių interviu metu svarbus ne tik psichosocialinis valdymas, bet ir estetinis interviu aplinkos kontekstas, dėl to diskusija buvo vedama iš estetiškai įrengto kabineto naujoje Vilniaus Pilaitės mokykloje. Kiti diskusijų dalyviai naudojo namų interjero foną arba buvo naudojami virtualūs „Microsoft Teams“ programos fonai. Bendravimo nuotolis nepažeidė būtino tyrėjo ir informantų vizualinio akių kontakto su kalbėtojais, dalyvių stebėjimo. Sklandų pokalbį sąlygojo tikslinės grupės diskusijos scenarijus ir klausimynas - gairės. Internetinį ryšį užtikrino dalyvių patirtis nuotolinio mokymosi ir mokymo metu; kiekvienas iš dalyvių, buvo informuotas ir supažindintas su diskusijos taisyklėmis, pasitikrino ir užsitikrino internetinio ryšio kokybę, pasirūpino papildomais internetinio ryšio šaltiniais (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016).

Skaitmeninės platformos pasirinkimą sąlygojo asmeniniai profesiniai gebėjimai, patirtis nuotolinio mokymo ir kitos individualios veiklos metu. Pagrindinė informacijos saugojimo vieta - skaitmeninė platforma „Microsoft Teams“, „Microsoft OneDrive“ debesyje ir GOOGLE G SUITE FOR EDUCATION (Google Classroom) programose. Bendravimo ir informacijos siuntimo vieta yra Google Mail paštas, susitikimams organizuoti naudojamas Google Calendar kalendorius ir Facebook Messenger asmeninės žinutės, pokalbiai telefonu.

Tyrimo laikas ir etapai. Mokslinio darbo etapų tyrimų kokybė priklauso nuo to, kaip tyrėjas sudarys savo darbo grafiką, kaip jo laikysis (Kardelis, 2002). Todėl siekiant kokybiškų tyrimo rezultatų, svarbu kelti ir pačiam atsakyti į klausimus, kiek laiko reikia literatūros analizei, imties sudarymui, interviu atlikimui, tyrimo duomenų gavimui ir analizei? Kokybinio tyrimo metu buvo kontroliuojama įvykių eiga, pagal poreikį koreguojamas darbo grafikas.

Visą mokslinio tyrimo procesą galima būtų suskirstyti į keturis pagrindinius etapus - pasiruošimas tyrimui, tyrimo organizavimas, duomenų rinkimas ir duomenų apdorojimas (Kardelis, 2002).

Pirmąjį tyrimo etapą buvo planuojama pradėti 2021 m. gruodį ir pabaigti iki 2022 m. lapkričio, tačiau informacijos paieškos etapas užsitęsė iki 2022 m. gruodžio mėnesio pabaigos. Buvo planuojamos ekspertų diskusijos ir individualūs interviu. Pradėjus gilintis į tiriamojo darbo temos viziją ir sukūrus teorinio pagrindimo projekciją, nuolat ieškant mokslinės literatūros ir dokumentų, atskleidus bendrųjų kompetencijų sampratą ir mokinių savivaldos veikimo sąryšį su kompetencijų ugdymu, pradėjus formuluoti įvadinę darbo dalį, nustatius tyrimo objektą, identifikavus probleminį lauką, koreguojant ir galiausiai nustatius tikslus ir uždavinius, išbandžius interviu metodą, tapo aišku, kad siekiant įgyvendinti tyrimo tikslą, sėkmingai surinkti tyrimo duomenis, būtina organizuoti diskusijos grupes.

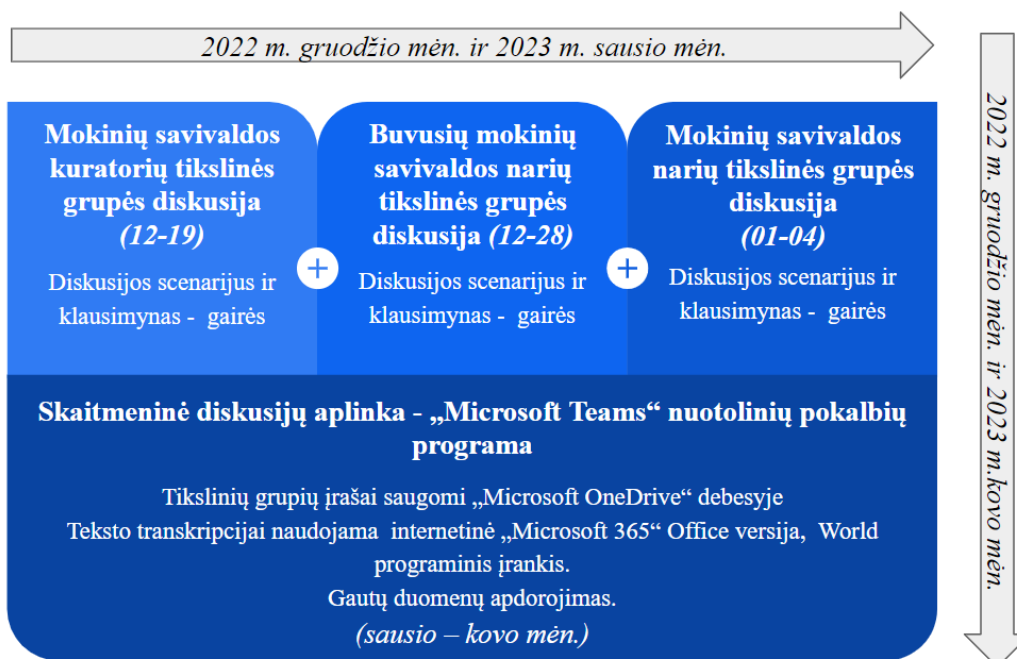
Pirmojo etapo metu buvo pereita nuo tiriamojo darbo temos vizijos iki sukurtos projekcijos teorinio pagrindimo. Ieškoma mokslinės literatūros ir dokumentų, kurie atskleistų bendrųjų kompetencijų sampratą ir mokinių savivaldos veikimo sąryšį su kompetencijų ugdymu. Kitaip tariant, bandoma formuluoti įvadinę darbo dalį, nustatčius tyrimo objektą identifikuoti probleminį lauką, nustatyti tikslus ir uždavinius, kurie padėtų įgyvendinti išsikeltą tikslą.

Antrasis ir trečiasis tyrimo etapas buvo vykdomas 2022 m. antroje gruodžio pusėje ir 2023m. sausio pradžioje. Pirmiausiai buvo ieškoma ir 2022 m. gruodžio viduryje suformuota mokinių savivaldos kuratorių tikslinė diskusijos grupė; buvusių ir esamų mokinių savivaldos narių grupės baigtos formuoti iki gruodžio mėnesio pabaigos. Buvo paruošti ir pritaikyti kiekvienai iš trijų grupių diskusijų scenarijai.

Organizuotos sutelktų grupių diskusijos:

- 2022 metų gruodžio 19 dieną organizuota mokinių savivaldos kuratorių tikslinės grupės diskusija.
- 2022 metų gruodžio 28 dieną organizuota buvusių mokinių savivaldos narių tikslinės grupės diskusija.
- 2023 metų sausio 4 dieną organizuota esančių mokinių savivaldos narių tikslinės grupės diskusija.

Trijų sutelktų grupių diskusijų metu buvo renkami tyrimo duomenys, ieškoma atsakymų į probleminius klausimus. Transkribavus tekstą, pradėjus analizuoti gautą informaciją paaiškėjo, kad imties pildyti netikslinga, nes tyrimas jau yra prisotintas duomenimis, kurie leidžia daryti išvadas.

11 pav. Diskusijos grupių organizavimo schema

Ketvirtasis tyrimo etapas prasidėjo 2023 metų gruodžio mėnesį apdorojant duomenis gautus mokinių savivaldos kuratorių diskusijos metu. Gauta informacija padėjo tobulinti klausimyną gaires ir kitų diskusijų scenarijų. Paskutinis tyrimo etapas buvo baigtas 2024 metų kovo mėnesį. Jis apima skaitmeninio kokybinio tyrimo duomenų apdorojimą ir aptarimą, minčių dėstymą, samprotavimą remiantis tyrimo rezultatais. Buvo rengiamos tyrimo objekto išvados apie tiriamas kompetencijų sritis, naujos žinios apie mokinių savivaldos organizacijų vaidmenį ir empirinius ryšius ugdant mokinių kompetencijas. Galiausiai buvo nagrinėjama, kiek tyrimas sėkmingas, realizuotas atskleidžiantis tikslą ir uždavinius, kokia tyrimo nauda (Bitinas, 2013).

Tyrimo dalyviai. Kokybinio tyrimo dalyviai buvo pasirinkti vykdant tikslinę atranką - remiantis asmenų charakteristika, buvo atrinkti Vilniaus miesto ir rajono gimnazijų tipo švietimo įstaigose dirbantys mokinių savivaldos kuratoriai, mokiniai, dalyvaujantys mokinių savivaldos veikloje, ir buvę mokinių savivaldos organizacijos atstovai. Buvo ieškoma įvairios patirties turinčių informantų, įdomių ir turiniu turtingų atvejų. Pasidalinti patirtimi buvo kviečiami esantys ir buvę mokinių savivaldos nariai bei mokinių savivaldų kuratoriai. Gauti duomenys buvo koduojami, diskusijų metu gauta informacija nebuvo platinama.

Analizuojant mokinių savivaldos kaip jaunimo politikos lauką, mokinių savivaldos kuratoriai matomi kaip ekspertai, kurie suinteresuoti profesiniu tobulėjimu per patirties pasidalijimą, tai nuolat LMS organizuojuose mokymuose dalyvaujantys žmonės, savo srities specialistai. Visoms informantų grupėms diskusijos forma yra priimtina abipusės naudos - pasidalijimo patirtimi kontekste. Sutelktų diskusijos grupių susirinkimai gali turėti trišalę naudą – LMS organizuoja renginius ir suinteresuota moksleivių savivaldų kuratorių bendradarbiavimu, tobulėjimu, kuratoriai siekia pasidalinti patirtimi, tyrėjas suinteresuotas rinkti duomenis.

Kuratorių diskusijos metu pavyko išlaikyti diskreciją. Mokinių savivaldos kuratorių informantų grupė buvo sudaryta iš Vilniaus ir Vilniaus rajono (vienas informantas) gimnazijos tipo mokyklų mokytojų. Bendri duomenys, kurie buvo rinkti „Google Forms“ apklausos anketoje, leidžia daryti prielaidas, kad mokinių savivaldos kuratoriaus pareigos įgyjamos arba suteikiamos turint jau sukauptą darbo mokykloje patirtį. Informantų darbo mokinių savivaldoje patirtis labai įvairi, nuo 1 iki 26 metų. Skirtingų amžiaus tarpnių ir įvairių darbo patirtį savo mokyklose turintys informantai turėjo sąlygoti įvairias, viena kitą papildančias nuomones, požiūri, informaciją apie mokinių savivaldos organizacijos vaidmenį bendrųjų kompetencijų raiškai.

3 lentelė. *Mokinių savivaldos kuratorių charakteristika*

Dalyvių kodai	Lytis	Pareigybė ir kvalifikacinė kategorija	Darbo patirtis mokykloje	Darbo patirtis kuruojant mokinių savivaldą
---------------	-------	---------------------------------------	--------------------------	--

A1	Vyras	Istorijos ir pilietiškumo pagrindų mokytojas	34 metai	26 metai
A2	Moteris	Direktoriaus pavaduotoja ugdymui	33 metai	18 metų
A3	Moteris	Etikos ir gamtos mokytoja	30 metų	12 metų
A4	Moteris	Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja	25 metai	22 metai
A5	Moteris	Istorijos ir pilietiškumo pagrindų mokytojas	22 metai	3 metai
A6	Moteris	Istorijos ir pilietiškumo pagrindų mokytojas	21 metai	5 metai
A7	Moteris	Istorijos ir pilietiškumo pagrindų mokytojas	11 metų	6 metai
A8	Vyras	Istorijos ir pilietiškumo pagrindų mokytojas	10 metų	2 metai

Du trečdaliai tyrimo dalyvių - mokyklinio ir studentų amžiaus jaunimas, todėl buvo labai svarbu jiems nedaryti įtakos kaip mokytojui, mokinių savivaldos kuratoriui, visuomenininkui. Visgi esantys arba buvę mokinių savivaldų nariai yra savarankiškos asmenybės, turinčios viešojo kalbėjimo patirtį, todėl grupių diskusijos vyko sklandžiai, informantai reiškė savo nepriklausomą nuomonę.

Buvę mokinių savivaldos nariai yra studentai, kuriems laiko perspektyva padėjo įvertinti ir atskleisti mokinių savivaldos reikšmę jų asmeninių kompetencijų raiškai.

4 lentelė. *Buvusių mokinių savivaldos narių charakteristika*

Dalyvių kodai	Lytis	Dabartinės pareigos, veikla	Užimtos pareigos arba veiklos kryptis mokinių savivaldoje	Darbo patirtis mokinių savivaldoje
B1	Vyras	Studentas	Prezidentas - komandos koordinavimas, moksleivių atstovavimas	6 metai
B2	Moteris	Studentė	Prezidentė	3 metai
B3	Vyras	Studentas, alumnas	Prezidentas, narys	5 metai
B4	Moteris	Studentė	Narė, mokinių savivaldos pirmininkė	4 metai
B5	Vyras	Studentas	Atstovavimo komiteto pirmininkas, mokinių savivaldos pirmininkas	4 metai

B6	Vyras	Studentas /LMS jaunimo politikos koordinatorius	Prezidentas	3 metai
B7	Moteris	Studentė	Mokinių savivaldos pirmininkė	2 metų
B8	Moteris	Studentė	Narė, mokinių savivaldos pirmininkė	7 metų

Esami mokinių savivaldos nariai yra aktyvūs savo mokyklų bendruomenių nariai, įvairių veiklų organizatoriai ir dalyviai, kurie praktiniais pavyzdžiais atskleidė savo požiūrį į kompetencijų raišką ir jų naudą.

5 lentelė. *Esamų mokinių savivaldos narių charakteristika*

Dalyvių kodai	Lytis	Užimamos pareigos arba veiklos kryptis mokinių savivaldoje	Mokymosi klasė	Darbo patirtis mokinių savivaldoje
C1	Moteris	Viceprezidentė	11 (III) klasė	2 metai
C2	Moteris	Žmogiškųjų išteklių kuratorė	9 (I) klasė	1 metai
C3	Vyras	Informacijos sklaida	11 (III) klasė	2 metai
C4	Moteris	Renginių organizavimo komiteto narė	10 (II) klasė	2 metai
C5	Moteris	Mokinių savivaldos narė	12 (IV) klasė	4 metai
C6	Vyras	Renginių paruošimas (garso įrangos paruošimas)	8 klasė	1 metai
C7	Moteris	Mokinių savivaldos pirmininkė	11 (III) klasė	4 metai

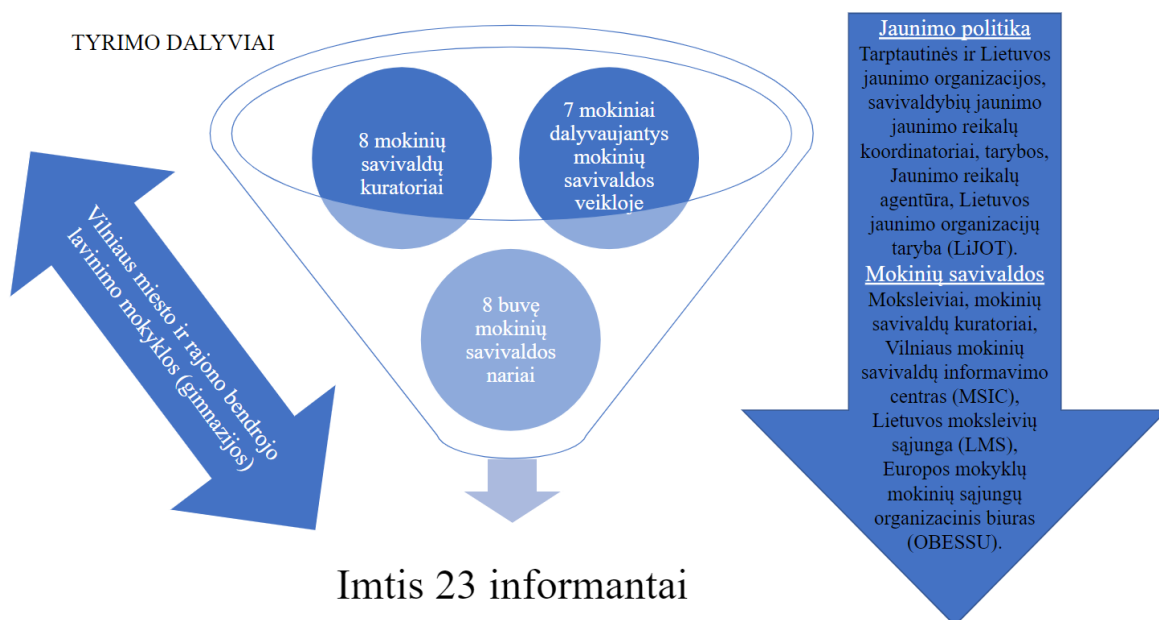
Imties sudarymo būdas / imties dydis. “Imtis - generalinės aibės dalis, kurios pagrindu atliekamas empirinis tyrimas, nustatant jo išvadų galiojimo visai generalinei aibei tikimybę” (Bitinas, 2013, p. 440).

Kokybinė imtis buvo sudaroma atsižvelgiant į tyrimo tikslą ir uždavinius. Ji buvo kryptinga, sudaryta iš asmenų, kurie pasižymėjo savybėmis, atitinkančiomis nagrinėjamos problemos pobūdį. Tai buvo asmenys, pasidalinti savo patirtimis, pateikti tyrimui naudingų, originalių ir veiksmingų savo veiklos pavyzdžių. Imtis buvo formuojama tyrėjo ir jo pasitelktų jaunimo politikos lauke dalyvaujančių ekspertų, specialistų ir visuomenininkų. Tyrimo pradžioje buvo planuojama burti savivaldos kuratorių, ekspertų diskusinę grupę. Numatyti tikslų skaičių informantų buvo sunku dėl to, kad jų skaičius kito priklausomai nuo prieinamumo, teorinės dalies duomenų analizės, simuliacijos sudarant grupės diskusijos scenarijų, keliamų klausimų - kiek ir kokios informacijos gali suteikti

mokinių savivaldos kuratoriai per ribotą diskusijos laiką? Atsižvelgiant į laiko sąnaudų ir galimybės gauti informaciją santykį, buvo nuspręsta, kad grupės diskusijoje dalyvaus 8 skirtingas gimnazijos tipo mokyklas atstovaujantys mokinių savivaldos kuratoriai.

Asmeninis bendradarbiavimas su LMS ir neformaliomis kuratorių socialinėmis grupėmis, visuomeninė veikla Lietuvos istorijos mokytojų asociacijoje, darbas mokykloje suteikė galimybę įvairių renginių metu užmezgus asmeninius kontaktus surasti reikiamus informantus, surinkti pradinis būsimų tyrimo dalyvių duomenis, atrinkti kandidatus. Tiriamojo darbo tema turi savo specifiką, imtį sudaro trys tikslinės grupės, kurias skiria pareigos ir amžius, tačiau vienija vykdoma ar vykdyta veikla.

- Mokinių savivaldos kuratoriai buvo atrinkti įvairių Lietuvos istorijos mokytojų asociacijos (LIMA) ir LMS, Vilniaus mokyklų bendradarbiavimo renginių asmeninių kontaktų metu.
- Buvę mokinių savivaldos nariai buvo atrinkti Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos ir savivaldų kuratorių pagalba.
- Tuo tarpu mokinių savivaldų narius padėjo surasti ir atrinkti LMS Vilniaus mokinių savivaldų informavimo centras (MSIC) ir mokinių savivaldų kuratoriai.

12 pav. Tyrimo imtis

Tyrimo dominavo homogeninė ir ekspertų imtis, ją sudarė tarp savęs panašūs ir kompetentingi tyrimo objekto klausimus gebantys atsakyti asmenys. Informantai - didžiųjų ir savo

veikla panašių Vilniaus miesto ir rajono gimnazijų mokinių savivaldų kuratoriai, moksleiviai ir šias mokyklas baigę asmenys.

Imtis turi sudaryti sąlygas išnagrinėti pasirinktą objektą. Todėl klausimas dėl imties sudarymo buvo sprendžiamas atsižvelgus į keliamus tikslus ir uždavinius, numatomas išvadas, rezultatų taikymo galimybes. Dėl šių priežasčių, analizuojant gautus duomenis, išankstinis planavimas nesutrukdė išvadų interpretacijų galimybių baigiamojoje darbo dalyje.

Tyrimo ribotumas. Atliekant tyrimą išaiškėjo šios problemos ir kliuviniai.

1. Atrenkant informantus buvo žinoma, jog tyrime dalyvaujantys asmenys yra sukaupę reikiamą patirtį ir gali pateikti patikimą informaciją apie tiriamą reiškinį. Tačiau dėl savo amžiaus ir pareigų ne visi diskusijų dalyviai buvo vienodai gerai susipažinę su kompetencijų ir bendrųjų kompetencijų sampratomis.

2. Dėl savo profesinės veiklos, dirbant mokinių savivaldos kuratoriumi, diskusijos metu privalėjau išlaikyti deramą santykį tarp savęs kaip tyrėjo ir tiriamųjų, nedarant poveikio tyrimo dalyviams, apriboti save pasisakymuose, neatsakinėti į užduodamus tiesioginius klausimus, kurie suformuotų nuomonę, siekiant išvengti įtakos duomenų patikimumui.

3. Nuotolinės vaizdo konferencijos vyko pagal planą, tačiau kėlė problemų dalies tyrimo dalyvių interneto ryšys. Diskusijų metu buvo vykdoma dalyvių stebėseną, tačiau nuotoliniu būdu buvo sunku palaikyti vizualinį kontaktą ir atidžiai stebėti visų informantų emocijas ir jausmus.

4. Dėl užimtumo darbe, visuomeninių pareigų, tyrimo diskusijų organizavimo, surinktų duomenų kiekio, informacijos analizės bei samprotavimo laiko išteklių buvo labai riboti.

5. Didžiausias iššūkis buvo patirties trūkumas, didelės apimties baigiamąjį kokybinį tiriamąjį darbą atlikau pirmą kartą, todėl susisteminti duomenis į kategorijas ir subkategorijas, parašyti tyrimo išvadas nepavyko iš pirmo karto.

Tyrimo etika. Tyrimo etika yra neatsiejama mokslinio darbo dalis. Išskiriami šie akademinės etikos principai: sąžiningumas, pasitikėjimas, teisingumas, pagarba, atsakomybė, lygiateisiškumas.

Mykolo Romerio universiteto Etikos kodekse numatytos principinės nuostatos mokslinės tiriamosios veiklos atžvilgiu, universiteto mokslininkai ir studentai privalo veikti skaidriai, atsakyti už tai, kad moksliniai tyrimai nepažeistų etikos normų (Mykolo Romerio universiteto akademinės etikos kodeksas, 2015).

Tyrimo metu buvo gerbiama asmens laisvė atsisakyti dalyvauti tyrime. Naudojantis „Google Forms“ anketomis ir elektroniniu paštu informantams buvo suteikta pakankamai informacijos apie tyrimą.

Tyrimo metu buvo saugomas informantų anonimiškumas, įsipareigota neatskleisti informacijos, kuri identifiкуotų tyrimo dalyvių tapatybę. Užtikrintas konfidencialumas - gautos informacijos neviešinimas. Interviu dalyviai dalyvaudami tyrime sutiko, kad gauti duomenys bus analizuojami ir nuasmeninus viešai pristatomi. Buvo išlaikytas informantų privatumas, gauta informacija buvo naudojama tik tyrimo ribose. Buvo atsižvelgta, kokias emocijas gali sukelti užduodami klausimai, atsižvelgta į psichoemocinę informantų grupės būseną, siekta draugiškos ir dalykiškos atmosferos diskusijos kokybei pasiekti, atviriems atsakymams gauti. Tikslinių diskusijų duomenys buvo apdorojami ir pristatomi remiantis sąžiningumo principais vengiant tendencingos diskusijų duomenų atrankos (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016).

Tyrimo dalyvavo ir nepilnamečiai asmenys, todėl buvo kreipiamas papildomas dėmesys saugumui. Užmezgus kontaktą su nepilnamečių tyrimo dalyvių tėvais, buvo gauti jų leidimai, siekiama maksimaliai užkoduoti asmeninę kontaktinę informaciją, jos prieinamumą ar išviešinimą

Mokslinio tyrimo eigoje buvo bendradarbiaujama su LMS, LiJOT ir mokinių savivaldų kuratoriais, kurie savo organizacijos neturi, tačiau savivaldybių Jaunimo reikalų koordinatorių, regioninių švietimo centrų ir moksleivių sąjungos yra vienijami į tikslines mokymų ir neformalias socialines bendradarbiavimo grupes.

Renkantis asmenis, kviečiant juos dalyvauti tyrime, svarbus savanoriškumo ir objektyvumo principas, todėl, nors tyrėjas turėjo galimybę pasirinkti jam asmeniškai gerai pažįstamus informantus, nešališkumo svarba sąlygojo jam asmeniškai nepažįstamų arba mažai pažįstamų tyrimo dalyvių paiešką. Tyrimo metu gauta informacija buvo orientuota tik į tyrimo objektą ir tikslą, o ne į asmeninius santykius. Informantai buvo parenkami bendradarbiaujant su partneriais – LMS ir mokinių savivaldų kuratoriais, kurių buvo ieškoma Vilniaus miesto gimnazijose pasitelkiant Lietuvos istorijos mokytojų asociacijos, Vilniaus skyriaus atstovus. Asmeninę iniciatyvą dalyvauti tyrime paskatino ir refleksyvus diskusinių samprotavimų procesas, siekiant įgyti kitų patirtį, paskata pažinti save patį.

Kadangi buvo siekiama gauti kokybiškus, tikslus, autentiškus duomenis, sutelktų grupių diskusijos metu buvo laikomasi pokalbio neutralumo, todėl diskusijos dalyviai galėjo laisvai reikšti savo nuomonę. Siekiant išlaikyti dėmesį ir tyrimo tikslo kryptį buvo palaikoma tinkama diskusijai emocinė atmosfera, pokalbis buvo valdomas, užduodami iš anksto paruošti ir nauji klausimai.

Diskusijų dalyviams yra būdinga ne tik reikšti savo nuomonę, bet ir klausti nuomonės, patarimo, prašyti pritarimo, todėl siekiant tyrimo objektyvumo informantai buvo nuolat grąžinami į diskusinę erdvę klausimais, <...> o kaip jūs galvojate? <...>, <...> svarbiausia jūsų nuomonė <...>, <...> būtų įdomu, kad patys pasakytumėte <...> ir kt. Laikantis tyrimo tikslo, pavyko ne tik užmegzti ryšį su diskusijų dalyviais, jiems vadovauti, valdyti ir plėtoti diskusines grupes, bet ir užbaigus interviu gauti kokybiškus duomenis (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016).

Tyrimo pabaigoje - duomenų analizės ir sklaidos etape - buvo labai svarbu apsaugoti interviu dalyvių tapatybes nuo viešinimo ir korektiškai pateikti tyrimo rezultatus. Apdoroti ir analizuoti interviu duomenys buvo nuasmeninti, informantams priskirti kodai. Tekstas buvo redaguotas taip, kad pagal jį būtų sunku atkurti įvykius ir taip identifikuoti asmenį. Buvo pažadėta tyrimo dalyvius ir partnerius supažindinti su tyrimo rezultatais.

Pasirengimo diskusijai eiga. Organizuotos nuotolinės diskusijos eiga buvo kruopščiai suplanuota:

- „Google Forms“ programoje buvo sukurtas kvietimas dalyvauti Vilniaus miesto ir rajono gimnazijų mokyklų mokinių savivaldos kuratorių diskusijoje.
- anketoje buvo nurodytas tyrimo tikslas ir diskusijos scenarijaus gairės ir tvarka bei laisvo informuoto asmens sutikimas dalyvauti tyrime
- remiantis surinktais duomenimis buvo komunikuojama asmeniškai derinamas susitikimo laikas,
- buvo parengtas „Google Calendar“ grupės susitikimas, pasikartojantis kvietimas prisijungti prie „Microsoft Teams“ vaizdo konferencijos, įkelta nuoroda ir diskusijos eigos instrukcijos.
- sukurtas scenarijus, numatytas tikslus laikas kada bus organizuojamas tikslinės diskusijos, jos dalyviai iš anksto supažindinti su organizuojamos diskusijos taisyklėmis. (Priedas Nr. 6).

Gautų duomenų analizės metodika. Naudojantis internetine „Microsoft 365“ Office versija, Word programiniu įrankiu, kiekvienos nuotolinės diskusijos įrašas buvo transkribuotas į tris teksto nuorašus atskiriant kiekvieną kalbėtoją, kiekvienam dalyviui priskiriant tik jam skirtą kodą (Įrašų transkribavimas. Internetinė „Word“ versija).

Peržiūrint įrašus „Microsoft OneDrive“ debesyje ir GOOGLE G SUITE FOR EDUCATION „Google Drive“ debesyje, kiekvieno transkribuoto teksto kalba buvo taisoma nekeičiant diskusijos ir kiekvieno koduoto dalyvio pasisakymų esmės. (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016).

Siekiant suvokimo, kiekvienas iš trijų transkribuotų tekstų buvo nuosekliai skaitomas ir analizuojamas. Buvo ieškoma išsiskiriančių ir pasikartojančių teiginių, kurie atspindėtų tyrimo tikslą ir uždavinius (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016).

Kaip pagalbinė priemonė, siekiant atlikti duomenų analizę, surasti pasikartojančius teiginius ir žodžius, buvo naudota kokybinių tyrimų atviro kodavimo programa „Kokybis“ (Bitinas, Kazlauskienė, 2009). Informantų atsakymai sąlygojo, kad buvo gauta pakankamai duomenų, kurie leido surasti pasikartojančius ir tikslus teiginius. Šie teiginiai buvo žymimi skirtingomis spalvomis,

atrinkus svarbiausius, besikartojančius ar panašią reikšmę turinčius spalvinius kodus, buvo sukurtos kategorijos ir subkategorijos. (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016)

Nustačius tekste pažymėtų teiginių tarpusavio sąsajas, jų ryšį su tyrimo tikslu buvo sugrupuotos ir parengtos kategorijų ir subkategorijų lentelės. Gauti skirtingų grupių, mokinių savivaldų kuratorių, buvusių ir esamų mokinių savivaldos narių, kategorijų ir subkategorijų duomenys buvo lyginami tarpusavyje ir analizuojami pasitelkus teorinės dalies medžiagą. Atlikus praktinės ir teorinės dalies lyginamąją analizę buvo prieita prie išvadų, kurios atskleidė mokinių savivaldos vaidmenį bendrųjų kompetencijų ugdymui.

6. TYRIMO REZULTATAI

Kokybiniu tyrimu, trijų grupinių diskusijų metu, buvo siekiama atskleisti praktines bendrųjų kompetencijų ugdymo patirtis. Todėl buvo tiriamas mokinių savivaldų kuratorių, dalyvavusių ir dalyvaujančių mokinių savivaldoje požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą ir jų veiklos praktiniai pavyzdžiai, siekiant suvokti, kaip ugdomos autentiškai įvardijamos kompetencijos, atrasti sąsajas tarp bendrųjų kompetencijų teorinio pagrindimo bei jų įprasminimo praktinėje mokinių savivaldos veikloje.

Mokinių savivaldos kuratoriai, buvę ir esantys mokinių savivaldos nariai trijų nuotolinių susitikimų metu diskutuodami ir dalindamiesi savo patirtimi atskleidė savo požiūrį, kokios kompetencijos ugdomos mokinių savivaldoje ir kokią reikšmę jos turi savivaldos veikloje dalyvaujantiems asmenims.

6.1. Mokinių savivaldos kuratorių požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą praktinėje mokinių savivaldos veikloje

Mokinių savivaldos kuratoriai yra arčiausiai mokinių savivaldos esantys ir mokykloje dirbantys specialistai. Jų mentoriškos funkcijos ir partnerystė su mokiniais leidžia atskleisti praktinę mokinių patirtį, jų veiklos ir kompetencijų raišką. Diskusijoje dalyvavo pradedantieji ir turintys ilgametę patirtį mokinių savivaldų kuratoriai. Informantai, yra skirtingų mokomųjų dalykų ir skirtingas pareigas mokykloje užimantys asmenys.

Daugiausia, t.y. pusė, dalyvių buvo istorijos ir pilietiškumo pagrindų mokytojai, du - mokyklų vadovai pavaduotojai, taip pat du šokio mokytojai, etikos ir gamtos mokslų mokytoja. Dauguma informantų yra ne tik mokinių savivaldos kuratoriai, bet ir įvairių dalykų mokytojai ir mokyklos administracijos atstovai.

Diskusija vyko sklandžiai, dalyviai buvo motyvuoti visos jos metu. Informantai išreiškė pritarimą diskusijos organizavimui, nurodė abipusę naudą, išreiškė lūkesčius ateičiai.

Išanalizavus diskusijos metu gautus duomenis buvo įgyvendintas tyrimo uždavinys nustatant kokios bendrosios kompetencijos ir kaip jos yra ugdomos mokinių savivaldos praktinėje veikloje. Gauti duomenys suskirstyti į 6 kategorijas, 32 subkategorijas ir jas iliustruojantį 191 teiginį.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad ugdomos šios kompetencijos: lyderystės, iniciatyvumo, įsipareigojimų ir atsakomybės, demokratiškos vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu, savarankiškumo bei bendradarbiavimo, o mokinių savivalda suvokiama, kaip šių kompetencijų ugdymo mokykla.

6.1.1. Mokinių savivalda – lyderystės mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip lyderystės mokykla, kurioje lyderystės kompetencija ugdoma šiais būdais: *per konkurenciją, skatinant savanorystę, klojant kelių ateities karjerai, pasireiškiant socialinei-pilietinei veiklai, modeliuojant sektinus pavyzdžius kasdienybėje, telkiant ir įtraukiant bendruomenę.*

Išnagrinėjus gautus duomenis paaiškėjo, kad lyderystės kompetencija ugdoma per savivaldos narių tarpusavio konkurenciją, kuri prasideda nuo savivaldos rinkimų ir tęsiasi per įvairias veiklas skatinant mokinius veikti, gerai atlikti darbus ir ieškoti savo lyderystės kelio: „<...> iš patirties pasakysiu, kad tikrai ne visi <...> Yra tikrai va tos asmenybės, tam tikros asmenybės, kurios, na, kaip aš sakyčiau, prasimuša <...> jie jau sau skina kelį <...>“ (A6), <...> kokia yra konkurencinė žinokit kova, kas geriau radijo laidą padarys <...>“ (A2). Informantų nuomone, veikimas mokinių savivaldoje, įgyti įgūdžiai skatina lyderystę ir palengvina karjeros pasirinkimą pabaigus mokyklą. Mokinių savivalda yra tapusi lyderystės mokykla, formuojančia jaunimo politikos ir ateities lyderius bei sąlygojančia pasirinkimus profesinėje srityje. Tokiomis sąlygomis ugdoma lyderystės kompetencija, nes dalyvavimas mokinių savivaldos veikloje skatina pasirinkti ateities karjeros kelią: „<...> leidžia mokiniui įgyti tam tikros, galbūt savo norimos krypties patirčių. Tos patirtys iš principo yra pernešamos tolimesniais žingsniais jau, žinoma, kitame lygyje į ateitį, į karjerą <...>“ (A8). Taip pat lyderystės kompetencija reiškiasi, kai savivaldoje esantys mokiniai, patys būdami savanoriais, nes jų veikimas yra savanoriškas, skatina pasirinkti savanorystės galimybes įvairiose organizacijose: „<...> Na ir pirmyn <...> pirmąsias <...> devintąsias klases, supažindina, kur galima tą veiklą vystyti, kur ją galima realizuoti <...> pasikviečia ir iš Maltos ordino atstovą ir iš Raudonojo kryžiaus atstovą, ir iš Lesės <...>“ (A2). Tyrimo dalyviai nurodė, jog ši kompetencija yra ugdoma mokinių savivaldoje skatinant lyderystę jaunimo organizacijose: <...> su ta lyderystės patirtimi <...> dalyvauja LMS, moksleivių sąjungoje <...> vėliau jiems paprasčiau įsitraukti į studentišką bendruomenę, dalyvauja mainų Erasmus programose <...> (A3). Užsiimdami socialine, pilietine veikla, mokinių savivaldos nariai ugdomi vertybes, toleranciją, pagarbą pilietinei visuomenei, savo valstybei ir jos valstybingumui: „<...> labai stipri yra socialinė, pilietinė veikla <...> kitaip kažkaip padėti vienas kitiems ir įvairias socialinės pilietines veiklas <...>“ (A2). Lyderystė pasireiškia ne tik mokinių savivaldos institucinėje veikloje, bet ir asmeniniame bei tarpasmeniniame kontekste: „<...> pasidalytą lyderystę. Jinai labiau gal susijusi su sociumu, su socialinėm tom vertybėm <...>“ (A2). Savivaldos veiklose mokiniai ugdomi pilietines vertybes: „<...> ugdomi galbūt tą toki pilietiškumą, toleranciją <...> kai jie ateina į savivaldą, tai mokiniai mokosi to tolerantiškumo, to supratimo, priėjimo prie kito <...> iš kitur, tarkim, atvykę mokiniai galų gale ir mūsų tautinių mažumų mokiniai jie gali pasijusti labiau šios valstybės, Lietuvos, piliečiais <...>“ (A2). Esant paskatai veikti ir bendruomenės pripažinimui mokiniai išreiškia savo lyderystę jau mokykloje. Lyderystė reiškiasi per

tai, kad mokinių savivalda yra sektinas pavyzdys: „<...> duoda Taryba viską kaip pavyzdys, kaip tikras lyderis, kaip reikia veikti ir kaip reikėtų daryti <...>“ (A2). Telkiant bendruomenę, įtraukiant ją į veiklas auga pripažinimas, lyderystės gebėjimai ir savivertė. Formuojasi telkianti ir įtraukianti bendruomenė lyderystė: „<...> turi ir užduočių, turi ir atsakomybės, ir turi įgyvendinti nuo pradžios iki pabaigos, rodyti pavyzdį, užburti kitus, na, tai jisai tuo ir per tas veiklas ir auga. <...>“ (A4).

Apibendrinus diskusijos duomenis galima teigti, kad konkurencinga, savanoriška, bendruomeniškai veikli aplinka, skatina savivertės augimą ir lyderystės įgūdžius, karjeros pasirinkimo galimybes. Aktyvi socialinė ir pilietinė veikla ugdo toleranciją, pagarbą pilietinei visuomenei ir valstybei.

6.1.2. Mokinių savivalda – iniciatyvumo mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip iniciatyvumo mokykla, kurioje iniciatyvumo kompetencija ugdoma šiais būdais: *organizuojant renginius, rūpinantis bendruomenės mikroklimatu ir savijautos gerinimu, siekiant bendradarbiavimo ir dialogo, prisiimant įsipareigojimus.*

Diskusijos dalyviai išskiria mokinių savivaldos organizaciją kaip vietą, kur reiškiasi jų iniciatyvos siūlant ir organizuojant naujus ir tradicinius renginius bei projektus. Formuojantis organizaciniams gabumams auga mokinių pasitikėjimas savimi ir kitais. Ugdomi organizaciniai gebėjimai: „<...> prieš aštuonerius metus, yra vaikų iniciatyva, jie patys renka pinigus, patys susiruošia <...>“ (A2), „<...> jau 3 metus iš eilės organizuoja diskotekas ir diskotekas ir iš tikrųjų tikrai patys mokiniai iniciatyviai tą daro <...>“ (A8), „<...> pandemijos metu netgi mokiniai siūlė, kaip perkelti tam tikrus renginius į virtualią erdvę <...>“ (A7).

Pasak informantų, mokiniai kelia iniciatyvas rūpindamiesi bendruomenės mikroklimato ir savijautos gerinimu, ruošdami tam skirtas apklausas ir renginius. Rūpindamiesi kitais, mokosi suprasti socialinius bendruomeninius santykius ir veikti, modeliuoti mokyklos mikroklimatą, pagerinti savo ir kitų savijautą: „<...> tyrimas mokinių poreikių ir mikroklimato <...> savivalda organizuoja apklausas <...>“ (A7).

Bendradarbiavimas su mokinių ir mokyklos bendruomene reiškiasi per nuolatinę komunikaciją, ir sprendami iškilusias problemas, siekdami naujovių arba organizuodami renginius, mokinių savivaldos nariai nuolat palaiko dialogo kultūrą. Siekdami bendradarbiavimo ir dialogo, mokiniai siekia perimti iniciatyvą į savo rankas: „<...> mokiniai jau atėję į mokinių savivaldą, jie ir kuria, ir jie ir mokosi, ir komunikuoti vienas su kitais, mokosi perimti iniciatyvą, iniciatyvą į savo rankas <...>“ (A7), „<...> tada kalbėję Mokinių tarybos nariai, eidami per pirmokus, aiškindami, kad tai yra susitelkimo reikalas, kad tai yra kartu ir pilietinė, tikroji pilietinė iniciatyva, tikroji

pilietinė veikla <...> (A2), „<...> kiekvienais metais su administracija surenkam problemas, argumentuoja, pateikia faktus įrodymus ir apklausas <...>“ (A3).

Iniciatyvumas padeda išmokti, kad reikia kelti pamatuotus lūkesčius, nes ne viskas ir visuomet pavyksta. Mokinių savivaldos nariai kelia iniciatyvas dėl prisiimtų įsipareigojimų ir mokosi juos įgyvendinti iki galo: „<...> *tas neformalus ugdymas ir dalyvavimas mokinių savivaldose yra galimybių išbandymas. Patys žinom, suprantam <...> ateina, viską galiu, viską moku, pabandė ir baigėsi iniciatyva <...>“ (A3).*

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad palankios sąlygos iniciatyvoms reikštis formuoja pasitikėjimą savimi ir organizacinius gabumus, įsipareigojant mokomasi kelti pamatuotus lūkesčius. Nuolatinė komunikacija siekiant naujovių ar sprendžiant problemas formuoja dialogo kultūrą.

6.1.3. Mokinių savivalda – įsipareigojimų ir atsakomybės mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip įsipareigojimų ir atsakomybės mokykla. Šios kategorijos kompetencijos ugdomos šiais būdais: *puoselėjant elgesio kultūrą, atliekant darbą gerai ir iki galo, atsakant už save ir kitus.*

Mokinių savivaldos veikla siejama su mokymusi atsakingai veikti. Atsakingas taisyklių laikymasis mokykloje skatina mokinius suprasti savo teises ir pareigas ir ne tik mokykloje, bet ir teisinėje valstybėje. Dalyvavimas mokinių savivaldos veikloje sąlygoja vertybinių principų formavimąsi ir taisyklių laikymąsi: „<...> *Mokinių taisyklių laikymasis, priežiūra <...>“ (A3) „<...> peržengęs gimnazijos slenkstį, kol įsilieja ir supranta tą paprastą būtinumą būti kultūringu gimnazijoje, tai būna visko <...>“ (A2), „<...> samprata tai elementari, tiesiog, na, pilietis yra atsakingas, vykdamas savo pareigas, turintis savo teises. Tai iš principo, na, tas ir pasireiškia <...> atsakomybės principas, vertybė, pareigingumas <...>“ (A8).*

Kaip teigia informantai, mokinių savivaldoje ugdoma atsakomybė už save ir kitus. Formuojasi įpročiai atlikti darbą iki galo. Suvokiama, kad kolektyvo sėkmė priklauso nuo to, kaip visi atsakingai žiūri į savo pareigas ir darbus. Mokinių savivaldos nariai suvokia asmeninę atsakomybę už savo atliekamą darbą: „<...> *kiekvieną kartą, darant kažkokį darbą, visada visi turi prisiimti už kažkokį darbą atsakomybę <...>“ (A2), <...> turi ir užduočių, turi ir atsakomybės, ir turi įgyvendinti nuo pradžios iki pabaigos <...> jisai atsakingas yra, nes jisai yra savivaldos narys <...>“ (A4).*

Ugdoma atsakomybė ir už save, ir kitus: „<...> *atsakomybė, atsakomybės principas prieš save, prieš savo mokyklą, prieš savo klasės draugus, prieš visą savivaldą <...>“ (A8).*

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad taisyklių laikymasis padeda mokinių savivaldos nariams suprasti savo teises ir pareigas bei skatina atsakingą požiūrį į darbą.

6.1.4. Mokinių savivalda – demokratiškos vertybių ir mokymosi būti drąsiu mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip demokratiškos vertybių ir mokymosi būti drąsiu mokykla, ir šios kategorijos kompetencijos ugdomos šiais būdais: *puoselėjant demokratiškas vertybes, nebijant išbandyti ir mokytis iš savo klaidų, reiškiant savo nuomonę, reiškiant ir argumentuojant savo mintis.*

Kiekvienais metais vykstant mokinių savivaldos rinkimams, jos nariai aktyviai dalyvauja demokratiškuose procesuose, kurių metu yra puoselėjamos demokratiškos vertybės : <...> *čia svarbiausios demokratiškos vertybės, yra tokia demokratiškos mokykla. Jie, mokiniai, realiai pajunta, kaip veikia demokratija <...> Demokratija yra kompromiso menas susitarimo menas <...>*” (A1).

Mokydamiesi drąsiai reikšti savo nuomonę, diskutuodami ir debatuodami, mokiniai realizuoja vieną svarbiausių žodžio laisvės demokratijos principų laisvai reikšti savo mintis. Mokymasis iš savo klaidų padeda mokiniams ieškoti savęs ir užtikrina laisvę rinktis. Diskusijos dalyviai savo pasisakymuose akcentavo drąsos ugdymą, kai nebijoma mokytis iš savo klaidų: „<...> *Suprantama, kad daro klaidų, už tas klaidas jie turi prisiimti atsakomybę <...>*“ (A1), <...> *per tas veiklas ir auga <...> tiesiog išbando visas patirtis, turbūt, na, veikiant toje savivaldoje <...>*. Taip pat akcentuojama ir drąsa reiškiant savo nuomonę: „<...> *išmoko - nebijoti mokytojų, pasakyti savo nuomonę <...> priimti kažkokius sprendimus <...>*“ (A3). Diskusijų dalyviai pabrėžė drąsą reiškiant ir argumentuojant savo mintis: „<...> *yra derybų menas <...> diskusijos ir debatai, per rinkimus mokosi diskutuoti, debatuoti, ginti savo nuomonę, pristatyti ją, būti matomam, viešas kalbėjimas, jau čia sakė, komunikacija ir, na, kaip būti drąsiam galų gale, ir supranta, kad tai turi būti drąsus žmogus <...>*“ (A1).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad esant pasirinkimo ir žodžio laisvei mokiniai mokomi puoselėti demokratiškas vertybes - dalyvauti rinkimuose, diskutuoti ir debatuoti, taip pat drąsiai reikšti savo mintis, mokytis iš savo klaidų ir prisiimti atsakomybę.

6.1.5. Mokinių savivalda – savarankiškumo mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip savarankiškumo mokykla, kurioje savarankiškumo kompetencija ugdoma šiais būdais: *atliekant konkrečius veiklas ir darbus, atliekant konkrečius veiklas kartu su suaugusiųjų pagalba, atliekant konkrečius veiklas ir darbus skaitmeninėje erdvėje, planuojant savo veiklą, organizuojant renginius mokykloje, organizuojant nuotolinius renginius, meninėms ir kūrybinėms savybėms atskleisti, mokymuisi ir savęs pažinimui.*

Savarankiškumo mokykla yra viena iš labiausiai išreikštų kategorijų. Savarankiškumui ugdyti turi reikšmę įvairių darbų ir renginių atlikimo praktika, kuri lemia patirtį ir savarankiško darbo

įgūdžių formavimąsi. Savarankiškumo išmokstama atliekant konkrečias veiklas ir darbus: „<...> gebėjimas atlikti tam tikrus darbus, renginius, veiklas - tai yra kompetencija, mano manymu, mokinių savivaldoje <...>“ (A8). Nors mokiniai veikia savarankiškai, dalinė kontrolė, suaugusiųjų pagalba jiems yra taikoma: „<...> kiek reikia suaugusio žmogaus rolės įsikišu, bet patys paima siuntą, patys išdalina, patys viską susitvarko <...>“ (A2). Mokiniai atlieka konkrečias veiklas ir darbus skaitmeninėje erdvėje: „<...> kelia į instagramą, į feisbuką <...> galiausiai pertraukų metu, taip pat ten ilgųjų, vyksta kažkoks pademonstravimas <...>“ (A8), „<...> Mokiniai mokiniams <...> diskordo programą per platformą, ypač buvo sustiprinta nuotoliniu, besimokant nuotoliniu būdu, tikrai labai veikia, tikrai vaikai vaikams padeda <...>“ (A2).

Informantų nuomone, savarankiškumo ugdymą lemia nuolatinis mokymasis planuoti savo veiklą, o tai savo ruožtu padeda kelti ir asmeninius tikslus bei geriau atlikti suplanuotus darbus ne tik dabartyje, bet ir ateityje: „<...> dalyvaujam, visą laiką yra renginių planas <...>“ (A1), „<...> parengia mokinių senato metinį veiklos planą, kuris yra įgyvendinamas, koreguojamas <...>“ (A8). Planavimas yra naudingas, nes padeda siekti asmeninių tikslų: „<...> Tie, kurie išmoksta planuoti laiką tinkamai, tiems dalyvavimas šioje Tarybos veikloje iš tikrųjų padeda siekti ir asmeninių tikslų ir asmeninių pasiekimų <...>“ (A2).

Nepriklausoma aplinka padeda atsiskleisti mokinių kūrybiškumui, kuris reiškiasi per menines mokinių išraiškas organizuojant renginius ir atliekant įvairias veiklas gyvai ir medijų pagalba. Mokinių savivaldos nariai savarankiškai organizuoja renginius mokykloje: „<...> organizuoja visus renginius, o mokytojai yra tik patarėjai <...> budėtojai, galima sakyti, ir kažkokie tai mediatoriai galbūt <...>“ (A1). Taip pat renginiai organizuojami ir nuotoliniu būdu: „<...> organizavome žaidimų vakarus vėlgi virtualioje erdvėje <...>“ (A7), „<...> per pandemiją, tiek savarankiškumas tas išryškėjo, nes sugebėjo ir konferencijas organizuoti virtualias <...>“ (A4). Taigi galima teigti, kad savarankiškumo mokykla skatina atsiskleisti menines ir kūrybines mokinių savivaldos narių savybes: „<...> atsiskleidžia tas kūrybiškumas - kurie net niekada nebandė, lipa ant scenos, paišo dekoracijas ir apdovanojant tos nominacijos lygiai taip pat, kaip būna tos Eurovizijos ar tos pasaulinės, Grammy apdovanojimai <...>“ (A3).

Savarankiškam mokymuisi ir savęs pažinimui daro įtaką neformali aplinka, kuri sąlygoja savęs įsivertinimą, leidžia įgyti papildomus įgūdžius, sąlygojančius ir mokymosi kokybę, ir motyvaciją mokytis: „<...> gebėjimai, tai, ko galbūt neugdo pamokose, reiškia, tiesiog yra už pamokų ribų. Jie atsipalaiduoja toje neformalioje aplinkoje, na, išmoksta to, ko neišmoko pamokoje, tai yra papildomos kompetencijos ir papildomi gebėjimai <...>“ (A1), „<...> ir asmeninės ir socialinės, ir jos yra dar papildytos ir išplėstos - pažinti save ir save gerbti, ir įvertinti savo jėgas. Visų neskaitysiu, bet <...> jie savivaldoje tai ir daro, ir susipažįsta, ir atsiskleidžia <...> dalykinėse pamokose <...> sunkiau yra tas kompetencijas ugdyti <...> O neformaliai švietime, na, praktiškai

čia kiekvieną punktą jie ir atlieka, ir atliepia vieni labiau, kiti mažiau <...>“ (A4), „<...> Taigi jie įsivertina save - tai kartu vyksta ir savęs pažinimas, saviaukla, savikūra <...>“ (A3).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad neformali aplinka sąlygoja galimybes formuoti savarankiško darbo įgūdžiams planuojant ir atliekant praktinę veiklą, atsiskleisti kūrybiškumui. Tokia aplinka skatina individualų įsivertinimą, savęs pažinimą, mokymosi kokybę ir kelia motyvaciją užsiimti norima veikla.

6.1.6. Mokinių savivalda – bendradarbiavimo mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip bendradarbiavimo mokykla, kurioje bendradarbiavimo kompetencija ugdoma šiais būdais: *mokant pasitikėti ir būti draugiškais, mokant organizuoti komandinį darbą ir dirbti kartu, mokantis lanksčiai bendrauti tarpusavyje, siekiant partnerystės ir pagalbos teikimo bendruomenei, siekiant mokyklos bendruomenę įtraukti į veiklas, aktyviai dalyvaujant už mokyklos ribų, bendraujant nuotoliniu būdu ir socialiniuose tinkluose.*

Mokinių savivaldoje formuojasi pasitikėjimu grįsti santykiai, jos nariai puoselėja draugiškus, partnerystės santykius. Bendradarbiavimo mokykla reiškiasi mokantis pasitikėti ir būti draugiškais: *„<...> dar norėčiau pridėti ir tą tokią draugystę, nes mokiniai taip, liaudiškai tariant, taip gražiai susiklijuoja, kad po to, kad ir skirtingose klasėse besimokydami, jie vis tiek eina kartu, per pertraukas bendrauja. Toksai atskiras kolektyvas, atskira tokia respublika tarsi pasidaro ir tokia kaip, nežinau, atskira klasė galbūt dar taip būtų tikslingiausia įvardinti - su savo šventėmis, su savo emocijom, su savo mikroklimatu <...>“ (A7). Mokantis organizuoti komandinį darbą formuojasi darbo pasidalijimo įgūdžiai, institucinis mąstymas, kuris padeda spręsti problemas. Mokinių savivaldose mokomasi organizuoti komandinį darbą ir dirbti kartu: *„<...> apskritas stalas tikrai padeda spręsti mokinių problemas, nes mes atstovaujame visą mokyklą, bendradarbiaujame su mokyklos Taryba ir tėvų komitetu <...>“ (A3), „<...> puikiai pasiskirsto mokiniai komitetų pirmininkais, nes mes turime komitetus ir komunikacijos, viešųjų ryšių, marketingo, ugdymo, ugdymo komitetas ir taip toliau <...>“ (A8).**

Kaip teigia informantai, savivaldos veikloje lavinami komunikaciniai įgūdžiai, pagarba kitam asmeniui, formuojasi diplomatiniai, derybiniai įgūdžiai, kurie reiškiasi kantrybe ir kompromisų siekimu. Mokomasi lanksčiai bendrauti tarpusavyje: *„<...> kad diplomatija ir derybos <...> turi būti - na, rasti tą vidurkį, tai ir mokosi - šitas sakinyš, šitam mokytojui netinka pasakyti, šitas tonas netinka, šitas draugas jautresnis, prieš šito reikia ilgiau priėti <...>“ (A4), „<...> lankstumo ir kantrybės iš tikrųjų taip pat išmoksta <...> kaip iš vertybių sąrašo, nes, kaip pasakyti, na, ta kantrybė jiems yra labai reikalinga su kitais mokiniais, galų galiausiai su mokytojais, su kuratoriais, administracija, o lankstumas tai, žinoma, vėl prisitaikymas <...>“ (A8).*

Suteikiant pagalbą kitiems ugdomas nesavanaudiškumas, kuris formuoja bendruomeniškus santykius. Mokomasi partnerystės ir pagalbos teikimo bendruomenei: „<...> grynas pasitikėjimas. Jeigu reikia, tai vyresnieji net padės <...> nėra tokio nusistatymo – jeigu mažiukas <...> grynai partnerystė, partnerystės jausmas, visi kartu <...>“ (A6), „<...> mokytojai vertina kaip svarbiausius savo pagalbininkus, nes tikrai, tarkim, organizuojant daug renginių mokykloje <...>“ (A7), „<...> pirmiausia kreipiasi į tarybą ir jie savo socialiniais tinklais apklausia visus mokinius, ir jais pasitikima <...>“ (A2).

Įtraukiant bendruomenę į įvairias veiklas, kuriasi tarpusavio santykiai pagrįsti teigiamais išgyvenimais ir emociniais ryšiais, o tai savo ruožtu lavina bendruomenės kūrimo supratimą. Bendradarbiaujama siekiant mokyklos bendruomenę įtraukti į įvairias veiklas: „<...> labai mokykloje buvo populiari ir tas senato, vėliau įtraukė ir iš klasių atstovus stalo žaidimų vakaras <...> Visi susineša, kabinetai paskirstyti tam tikrais žaidimais, gali ateiti ir tėveliai, tėvų komitetas <...>“ (A3), „<...> Tai yra švento Mykolo, kuris ateina per Kalėdas, va vardadienis <...> pernai ir šiais metais tą dieną tiesiog pasipuošė visi Kalėdiškai, irgi labai visiems patiko <...> gavosi tarptautinė šventė <...>“ (A7).

Bendradarbiavimas išsiplėčia už mokyklos ribų, suteikia komunikacines galimybes bendrauti su kitų mokinių savivaldomis, užsiimti projektine veikla. Veikla mokykloje perauga į tarpmokyklinį ir tarptautinį bendradarbiavimą: „<...> Bendradarbiavimas su kitų mokyklų savivaldomis <...>“ (A3), „<...> aktyviai dalyvauja Erasmus plus jaunimo programose (linksi galvomis) <...>“ (A8)

Intensyvus bendravimas skatina naudotis informacinėmis technologijomis, įveikinti socialinius tinklus ir kitas bendravimui tinkamas nuotolinio bendravimo programas: „<...> turime savo kanalus tiek Teamsuose, tarkim, ką naudoja mokykla tiek, tarkim, feisbuko mesendžeryje, kur yra atskiri komitetai <...>“ (A7), „<...> visi reikalai yra tvarkomi per mesendžerio grupę <...>“ (A5).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad mokinių savivaldoje kuriama pasitikėjimu grįsta partnerystė. Teigiami išgyvenimai ir emociniai ryšiai kuria draugiškus santykius. Komandinis darbas sąlygoja darbo pasidalijimo įgūdžių formavimąsi. Lavinami komunikaciniai įgūdžiai, lankstus bendravimas - kompromisų siekimas, kantrybė, pagarba kitam asmeniui, formuoja diplomatinis - derybinius įgūdžius. Suteikiant pagalbą kitiems vystosi nesavanaudiškumas, o tai kuria bendruomeniškus santykius. Bendravimui naudojamos informacinėmis technologijomis, įveiklinami socialiniai tinklai ir nuotolinio bendravimo programos. Bendradarbiavimas su kitais ir projektinė veikla išsiplėčia už mokyklos ribų.

6.2. Buvusių mokinių savivaldos narių požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą praktinėje mokinių savivaldos veikloje

Šios diskusijos informantai yra skirtingų Vilniaus miesto ir Vilniaus rajono mokyklų mokinių savivaldų buvę aktyvūs nariai, mokinių savivaldų vadovai taip pat dalyvavę ir Lietuvos moksleivių sąjungos (LMS) veikloje, todėl žinantys ne tik savo, bet ir kitų mokyklų mokinių savivaldų situaciją. Pabaigę mokyklą, šie asmenys ir toliau užsiima visuomenine veikla dalyvaudami jaunimo politikoje, būdami studentų atstovybių ar kitų jaunimo organizacijų nariais. Praėjęs laikas ir naujas, studentiškas, ritmas leido vadovaujantis savo patirtimi atsiminti ir atskleisti praktinę mokinių savivaldos narių patirtį, jų veiklos ir kompetencijų raišką.

Diskusijos metu buvę mokinių savivaldų nariai noriai ir atvirai dalinosi informacija. Organizuotas renginys praėjo sklandžiai, vyravo draugiška ir dalykiška atmosfera.

Diskusijoje buvę mokinių savivaldų nariai išskyrė svarbiausias kompetencijas ugdomas mokinių savivaldoje.

Išanalizavus diskusijos metu gautus duomenis buvo įgyvendintas tyrimo uždavinys nustatant kokios bendrosios kompetencijos ir kaip jos yra ugdomos mokinių savivaldos praktinėje veikloje. Gauti duomenys suskirstyti į 7 kategorijas, 46 subkategorijas ir jas iliustruojantį 171 teiginį.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad ugdomos šios kompetencijos: lyderystės, iniciatyvumo, kūrybiškumo, įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo, demokratinių vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu, savarankiškumo, bendradarbiavimo, o mokinių savivalda suvokiama, kaip šių kompetencijų ugdymo mokykla.

6.2.1. Mokinių savivalda – lyderystės mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip lyderystės mokykla, kurioje lyderystės kompetencija ugdoma šiais būdais: *per vadovavimo patirtį, keičiant ir pradedant iš naujo, atstovaujant mokinių interesus, atstovaujant ir susiduriant su sunkumais, auginant savo asmenines savybes bendruomenės telkimui, pirminiais žingsniais į karjeros planavimą, tiesiant kelį karjerai, išitraukiant į jaunimo politiką ir organizacijų veiklą, išitraukiant į vietos bendruomenės gyvenimą.*

Mokinių savivaldos nariai turi galimybę išbandyti vadovavimo praktiką, dirbdami įvairiose pareigose ir taip gali ugdytis lyderystę, kuri jiems yra naudinga ir baigus mokyklą. Buvę mokinių savivaldos nariai išskyrė lyderystę, kaip vieną svarbiausių savivaldoje ugdomų kompetencijų, kuri reiškiasi mokinių savivaldoje per vadovavimo patirtį: Mokinių savivaldoje ugdoma lyderystė: „<...> *Man bent jau svarbiausias toks dalykas buvo, kad ugdyti lyderystę <...> apskritai suprasti, ar tu labiau esi vadovas, galbūt tu esi idėjų varikliukas, ar tu tiesiog esi tas žmogus, kuris viską daro ir tu galbūt negebi galvoti tų genialių idėjų, bet tiesiog darai <...> tai man atrodo, tas yra svarbiausia*

<...>“ (B7).

Veikla mokinių savivaldoje skatina imtis pokyčių, ugdytis organizacinį veiklumą. Nauji mokinių savivaldos nariai imasi veiklos, keisti tai, ko reikia mokiniams ir pačiai savivaldai, gerinant jos įvaizdį: „<...> tapus pirmininke teko labai daug ką keisti ir statyti iš naujo nuo pagrindų ir labai reikėjo tiesiog daug laiko praleisti analizuojant ir galvojant, kas vis dėlto tiems moksleiviams rajono mokykloje yra geriausia <...>“ (B1).

Viena svarbiausių veiklų mokinių savivaldoje yra mokinių interesų atstovavimas nes mokomasi įvertinti mokinių poreikius ir atstovauti jų interesus ne tik mokyklos institucijose, bet ir už jos ribų: „<...> būna iš mokyklų savivaldos bent jau vienas ten kažkoks atstovas toje Mokyklos taryboje aš manau, kad labai svarbu <...> yra kalbėtis ir bendrauti, ir galbūt ta administracija neišgirsta to kažkokio dešimtoko, kuris atėjo pasakyti savo nuomonę, bet galbūt tuomet tiesiog reikėtų žiūrėti į bendresnį vaizdą. Galbūt jeigu ateis mokytojas ir tėvas, ir ten dešimtokas <...> kovoti tam tikra prasme ir nepamesti tos savo idėjos <...>“ (A8). Mokinių atstovavimas mokykloje ir už jos ribų yra nusistovėjusi tradicija: „<...> yra ilgalaikė tradicija, kad privalo būti jau kažkoks atstovavimas, bent keletu klausimų tiek per administraciją, tiek už mokyklos ribų <...>“ (B6).

Visgi informantai pabrėžia, jog atstovaujant mokinius mokykloje kyla sunkumų, nes trukdo mokyklos administracijos nepasitikėjimas ir mokinių savivaldos pripažinimo klausimas: „<...> atstovavimas neegzistuoja dėl to, kad yra nepasitikėjimas tais mokiniiais <...>“ (B1).

Aktyvus veikimas mokinių savivaldoje ugdo ne tik asmenines jos narių lyderystės savybes, bet ir formuoja socialinį atsakingumą bendruomenės telkimui. Todėl mokinių savivalda reiškiasi kaip lyderystės mokykla auginanti asmenines savybes bendruomenės telkimui: „<...> visų pirma, tai būtent asmeninės kompetencijos, kurias aš išsiugdžiau <...> tiek lyderystės, tiek bendravimo, bendradarbiavimo, konfliktų sprendimo ir visa kita <...>“ (B8).

Dalyvavimas mokinių savivaldoje suteikia informacijos ir galimybių renkantis karjeros kelią, todėl tai yra pirmas žingsnis į karjeros planavimą: „<...> Tai mokinių savivalda, tai yra tas pirmas taškas, kur visko ten <...> įgauti visų tų kompetencijų ar kažkokių įgūdžių <...> neįmanoma, ir jeigu tiktai čionai žiūrėti, kad ar tai padės jau profesiniame tame ugdyme, tai čia vis tiek reikėtų tą tobulinti ir kažkaip tėti tą veiklą, ar jungtis prie tam tikrų kitų organizacijų ir panašiai <...> ir matyti, kaip viskas bus <...> bet kad tiesiog išėjęs iš mokinių savivaldos turi jau labai daug kompetencijų ir žinių, kurios padėtų profesiniame ugdyme, tai ne <...>“ (B5).

Išbandant save mokinių savivaldos veiklose gali būti pasirinkta gimininga vykdomai veiklai profesija, susijusi su komunikacija ar renginių organizavimu ir kitos profesijos, su kuo susiduria jos nariai. Todėl veikla mokinių savivaldoje gali suteikti ir aiškia kryptį karjerai: „<...> Jeigu ji veikia komitetais, tai galbūt galima būtų manyti, kad žmonės, pasirinkdami vieną ar kitą komitetą, gali save išbandyti vienoje ar kitoje srityje, ir galbūt pagal tai nuspręsti, ar jam patinka, ar nepatinka <...>

pavyzdžiui, jei aš esu komunikacijų komitete ir aš esu atsakingas už grafinį dizainą, vienam žmogui tai labai patiks, ir galbūt jisai galvos apie tai, kad jisai galbūt nori sieti savo gyvenimą su tuo, o galbūt kitam tai visiškai bus neigiamas emocijas keliantis dalykas ir jisai nenorės tuo užsiimti ateityje <...>“ (B2).

Mokinių savivaldos nariai jau yra jaunimo politikos dalyviai, nes mokinių savivalda juos įtraukia į Lietuvos moksleivių sąjungos ir kitų Jaunimo organizacijų veiklą: „<...> Lietuvos moksleivių sąjunga, kur labai dažnai moksleiviai iš mokinių savivaldų atranda šitą vietą ir galvoja, einu ir aš pabandyti. Galbūt atstovauti arba padėti kitoms mokinių savivaldoms <...> na ir tai leidžia vėliau toliau plėsti akiratį, prisijungti prie kažkokių kitokių jaunimo organizacijų ir domėtis būtent šia sritimi <...>“ (B4).

Veikiant mokinių savivaldoje domimasi ir gyvenamosios vietos arba mokymosi vietos bendruomenės istorija, susipažįstama su istorija ir aktualijomis, todėl dalyvavimas mokinių savivaldos veikloje skatina ir įsitraukti į vietos bendruomenės - mikrorajono bendruomenės gyvenimą: „<...> dalyvavimas mokinių savivaldoje labai paskatino įsitraukti į savo vietinės bendruomenės veiklą. Tai tiek mikrorajono bendruomenės, tiek galbūt, sakykime, tų pačių <...> jau dabar gyvenu užsienyje <...> tai irgi ta prasme tiesiog skatina įsitraukti į tas mažas bendruomenes, kurios yra kuriamos <...> skatina bendruomeniškumą, bet taip pat galbūt ir atveria kelią ir parodo tai, kad tos, kad ir mažos, bendruomenės tam tikrose vietose, jos atneša pridėtinės vertės ir kartais paskatina norą įsitraukti <...>“ (B2).

Apibendrinus diskusijos duomenis galima teigti, kad mokinių savivaldos nariai yra įsitraukę į LMS ir kitų Jaunimo organizacijų veiklą. Išbandę vadovavimo praktiką jie ugdosi lyderystę, kuri jiems yra naudinga ir baigus mokyklą. Įvertindami mokinių poreikius, mokinių savivaldų nariai mokosi atstovauti mokinių interesus mokykloje ir už jos ribų. Lyderystei reikštis trukdo tie atvejai, kai mokyklos administracija nepasitiki arba nepripažįsta mokinių savivaldos instituto. Mokėdami priimti informaciją jos nariai sugeba rinktis karjeros kelią. Išbandant save įvairiose veiklose gali būti pasirenkamos įvairios profesijos, susijusios su komunikacija ar renginių organizavimu.

6.2.2. Mokinių savivalda – iniciatyvumo mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip iniciatyvumo mokykla, kurioje iniciatyvumo kompetencija ugdoma šiais būdais: *suteikiant tai, ko negali suteikti mokykla, sudominant naujomis idėjomis, įtraukiant ir įveiklinant, tiriant mokinių poreikius ir sprendžiant problemas, keliant mokiniams aktualius klausimus, suprantant trukdančius veiksnius.*

Iniciatyvumas yra viena svarbiausių savivaldoje ugdomų savybių. Keliamos ir įgyvendinamos ne tik jos narių, bet ir bendruomenės iniciatyvos. Savivaldos nariai siekia suteikti bendruomenei tai, ko negali suteikti mokykla: „<...> Tai yra ne tik tai suorganizuokime kokią naktį mokykloje, bet gal

va surenkime, tarkim, konferenciją apie tai, kas yra pilietiškumas arba kas yra emocinė sveikata, kas yra apie karjeros ugdymą <...> renginiai, tiek pramoginiai, tiek tam tikrai tam tikra prasme informaciniai ir padedantis moksleiviams su tuo, ko gal negali ar nesupranta suteikti pati mokykla <...>“ (B1). Yra generuojamos naujos idėjos siekiant sudominti ir įveiklinti mokinių bendruomenę, įtraukiant į naujas veiklas: „<...> kada atėjau į pirmininko poziciją, bandžiau tą keisti, kalbėti gal taip rimtai, atnešant savo poziciją, atnešant savo veiklas ir idėjas <...>“, (B5), „<...> kas pritrauktų didžiausią kiekį žmonių, moksleivių, įtraukti arba susidomėti nauja veikla. Pradėjo <...> berods, jei neklystu, nuo mano kadencijos <...> tradiciją labai gražią - organizuoti įvairias konferencijas <...> dalykinėmis temomis <...>“ (B1).

Mokinių savivaldos nariai tiria mokinių poreikius ir bando spręsti iškilusias problemas: „<...> Tai visada pradėdavome metus nuo tam tikros poreikių analizės <...> tai tiek renginiams, tiek šiaip mokyklos aplinkai ir pagal tai stengėmės formuoti skirtingas koncepcijas ir idėjas, ir taip toliau <...>“ (B2). Taip pat atsižvelgiant į mokinių interesus keliami aktualūs mokinių atstovavimo klausimai: „<...> buvome ganėtinai aktyvūs garvežiai mokinių atstovavimo mokyklose ir bent kol kažkokius klausimus bandėme kelti apie <...> nežinau, popamokinę veiklą mokykloje, konsultacijų vykdomą tvarką, mokyklos vidaus tvarkos klausimus, mokinio elgesio taisyklių siūlomas korekcijos <...>“ (B1).

Diskusijos metu išryškėjo ir iniciatyvumui reikšties trukdantys pavyzdžiai. Pirmiausiai konservatyvi aplinka arba nusistovėjusios tradicijos, taip pat pasitaikantis mokinių savivaldos narių nerimtas požiūris į organizacijos darbą: „<...> kas yra tos pačios savivaldos lyderis, vadovas, prezidentas. Tas turi nemažą įtaką, nes iš esmės, ką mes kalbam, tai kartais ar yra pasirenkamas tiesiog tam tikras stabilumas pratęsti kažkokias veiklas. Ir jeigu tu renkiesi tiesiog visišką totalų stabilumą, tai natūralu, kad ir nauji atėję žmonės gal pabijos kelti kažkokias idėjas <...>“ (B6), „<...> kažkas čia minėjo, kad na va, mokinių savivaldoje tiesiog ateina tenai draugelių būrys, kurie visiškai neprisideda, nekelia savo kompetencijų, neprisideda prie kažkokio tai bendro rezultato. Tai tuomet, žinoma, vaidmuo yra be galo mažas, jo iš tiesų nėra, ir tas asmuo tiesiog neauga būtent toje mokinių savivaldoje <...>“ (B8).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad mokymamiesi kelti mokyklos bendruomenei aktualius klausimus ir sprendžiant problemas, mokinių savivaldos nariai inicijuoja tuos pokyčius, kuriuos dažnai negali inicijuoti pati mokykla, keldami naujas idėjas išmoksta sudominti ir įveiklinti mokinių bendruomenę. Kai kuriais atvejais iniciatyvumui reikšties trukdo nusistovėjusios konservatyvios tradicijos ir netinkamas požiūris į savo veiklą, todėl tenka mokytis įveikti kliūtis.

6.2.3. Mokinių savivalda – kūrybiškumo mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip kūrybiškumo

mokykla, kurioje kūrybiškumo kompetencija ugdoma šiais būdais: *sudarant sąlygas atsiskleisti idėjoms, skatinant reikštis savivaldos veikloje, mokantis įveikti problemas – sistemiškumą ir senas tradicijas, siekiant įveikti laisvės suvaržymus ir pripažinimo.*

Pagrindinės sąlygos atsiskleisti kūrybiškumui yra geras mokinių savivaldos kolektyvo mikroklimatas ir pačių mokinių pastangos, taip pat svarbus administracijos požiūris, palaikymas sukuriant sąlygas kūrybinei laisvei reikštis: „<...> *kūrybiškumas pasireiškia, jeigu yra geras mikroklimatas savivaldoje <...>*“ (B6), „<...> *kūrybinei laisvei yra ir nemaža dalimi priklauso ir nuo tų pačių mokinių, kiek yra linkę pašaudyti naujas kūrybines idėjas <..> Kai kurie iš principo yra kūrybiški ir jau šaudo kažkokias naujas idėjas <...>*“ (B6), „<...> *koks požiūris yra administracijos, nuo to ir priklauso, ar tas kūrybiškumas gali būti skatinamas mokinių savivaldos viduje, arba ne. Tai labai skirtingos situacijos ir man atrodo teigti viena, kad taip yra negalima <...>*“ (B2).

Mokinių savivalda dėl savo savanoriškos struktūros yra palanki terpė skleisti idėjoms ir reikštis kūrybiškumui įvairiose srityse - renginiuose, santykių sprendimuose, konkrečiuose darbuose: „<...> *kada gal nori moksleivis prisijungti prie moksleivių savivaldos ir jisai turi kažkokią idėją, jisai savo kūrybiškumą parodo labai daug sferų <...> jeigu jis gali įgyvendinti tą projektą arba tą renginį, jis tikrai parodo savo visą kūrybiškumą <...>*“ (B5).

Dialogui su administracija siekiant kūrybingai veikti kartais trukdo konservatyvus sistemiškumas, nenoras pripažinti naujovių ir senų tradicijų laikymasis: „<...> *kai kurie taip, yra kūrybiški žmonės, bet labiau linkę pavadinkim susilieti su sistema, kažkokiomis tradicijomis, ir jau pamiršta patys savo kūrybiškumą <...>*“ (B6), „<...> *yra labai tikrai kertinių problemų, kaip ir <...> minėjo, būtent administracija, jos nepritarimu, jos užsikabinimu prie tų senų idėjų, tradicijų <...>*“ (B8).

Kaip teigia informantai, kūrybiškumui reikštis kartais trukdo savivaldos narių perdėtas noras save išreikšti, tačiau labiausiai mokinių savivaldos pripažinimo klausimas ir kūrybinės laisvės suvaržymai: „<...> *jeigu tiesiog nėra tų pačių sąlygų kažkam ugdytis, ar tos kūrybinės laisvės, jeigu yra pavadinkim <...> jeigu nuolatos ties kiekvienu sprendimu jungiamas toks veto <...> veto per autoritetą <...>*“ (B6), „<...> *neproporcingas barjeras išsiskleisti kūrybiškumui ir savivaldai, kuri turėtų būti mokinių savivaldos pagrindas <...> kol mes neturėsime mokinių savivaldos pripažinimo bent jau mokyklos viduje, tol nieko čia nebus <...>*“ (B1).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad mokinių savivalda dėl savo savanoriškos struktūros yra palanki terpė skleisti idėjoms ir reikštis kūrybiškumui įvairiose srityse – renginiuose, santykių sprendimuose, konkrečiuose darbuose. Pagrindinės sąlygos atsiskleisti kūrybiškumui yra pačių mokinių pastangos, kolektyvo mikroklimatas ir administracijos palaikymas sukuriantis sąlygas kūrybinei laisvei reikštis. Tačiau, kai nėra tinkamų sąlygų, mokiniai mokosi įveikti sisteminius barjerus. Kūrybiškumui reikštis kartais trukdo savivaldos narių perdėtas noras save išreikšti, keliamas

savivaldos teisėtumo klausimas, konservatyvus sistemiškumas, kai administracija ir kuruojantys vadovai nepitaria naujovėms laikydamiesi senų tradicijų, todėl kūrybiškumas reiškiasi ir bandymuose įveikti kūrybinę laisvę varžančius barjerus.

6.2.4. Mokinių savivalda - įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla, ir šios kategorijos kompetencijos ugdomos šiais būdais: *tapus ir esant mokinių savivaldos nariu, įsipareigojant vykdomai veiklai, atsakant už save ir savo veiksmus, atsakant už savo bendruomenę, atstovaujant savo komandą ir mokyklą, jausmais pereinant į lyderystę, atpažįstant neatsakingą elgesį.*

Mokinių savivaldos nariu tampama savu noru, todėl prisiimama asmeninė atsakomybė už savo veiklą šioje organizacijoje: „<...> *Nes pradėjusi veiklą savivaldoje, prisiėmiau labai daug atsakomybių, labai daug veiklų ir teko kažkaip jas visas sudėti ir suspėti, kad na tai būtų padaryta kokybiškai* <...>“ (A4).

Neformalių veiklų metu prisiimti įsipareigojimai virsta atsakomybės jausmu už savo ir kitų atliekamus darbus. Pirmiausiai prisiimami asmeniniai įsipareigojimai vykdomai veiklai: „<...> *Kita kompetencija turbūt būtų įsipareigojimas, nes neformali veikla yra naudinga tik tada, kada yra tęstinė* <...>“ (B1). Ugdomi ir po mokyklos išlieka mokinių savivaldos narių asmeninė atsakomybė už save, ir kitų veiksmus: „<...> *jeigu kažkas nepadare savo darbo, nors ir tu padarei, tai jauti tą atsakomybę* <...>“ (B4).

Asmeninė atsakomybė transformuojasi į atsakomybę prieš savo bendruomenę: „<...> *gebėjimas suvokti, jog tu gali ir nori prisiimti atsakomybę už bendruomeninį gėrį ir įvykdyti kažkokią veiklą* <...>“ (B1).

Formuojasi kolektyvinės atsakomybės jausmas už savo komandą ir mokyklą: „<...> *po to ateina ir tas kolektyvinės atsakomybės pajautimas* <...> *kai tu jau pradedi jausti atsakomybę ne tik už save ir už savo darbus, bet pradedi jausti atsakomybę už visą komandą* <...>“ (B4).

Ugdant atsakomybę, skirtingus jos lygius, mokinių savivaldų nariai atranda patys save ir atsakomybės jausmas perauga į lyderystės jausmą: „<...> *Man atrodo, labai daug yra atsakomybės lygių ir todėl galima labai savivaldoje augti, todėl tai yra labai gera smėlio dėžė auginti šitą lyderystės jausmą, atsakomybės jausmą, nes yra labai daug galimybių pasireikšti* <...>“ (B3).

Mokinių savivaldos narių atsakomybė pirmiausiai priklauso nuo jų pačių požiūrio į savo veiklą ir statusą, ar ateinama užimti pareigas, kad įgyti statusą, ar ateinama realizuoti savo idėjų prisiimant atsakomybę už savo veiklas. Taip pat svarbus mokytojų požiūris, jei į mokinių savivaldą nežiūrima rimtai, kaip į organizaciją, tai neskatina ir jos narių prisimti atsakomybės: „<...> *pradžioje, kaip ir minėjau, buvo labai toks, atrodo, nerimtas reikalas, kaip ir iš mokytojų pusės, kaip ją*

vadindavo būreliu, taip ir pačioje savivaldoje, man atrodo, buvo toks chaosas labai <...> tai nei tos atsakomybės ten kažkokios buvo, nei šiaip kažko tokio rimto <...>“ (B4).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad mokinių savivaldoje yra dalyvaujama savu noru, todėl keliamos idėjos ir pasirinktos veiklos skatina lavinti atsakomybės jausmą. Neformalių veiklų metu prisiimti įsipareigojimai virsta atsakomybės jausmu už savo ir kitų atliekamus darbus. Todėl nuo asmeninės atsakomybės prieinama prie atsakomybės už visą bendruomenę atstovaujant ir prisiimant kolektyvinę atsakomybę už savo komandą ir bendrai mokyklą. Kolektyvinė atsakomybė, skirtingi jos lygiai padeda atrasti save ir perauga į lyderystės jausmą. Mokinių savivaldos narių atsakomybė pirmiausiai priklauso nuo jų pačių požiūrio į savo veiklą ir statusą, o taip pat nuo mokytojų požiūrio, nes jei į mokinių savivaldą nežiūrima rimtai, tai neskatina ir mokinių savivaldos narių atsakingumo.

6.2.5. Mokinių savivalda - demokratinių vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip demokratinių vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu mokykla, šios kategorijos kompetencijos ugdomos šiais būdais: *puoselėjant demokratines vertybes, reiškiant savo nuomonę ir mintis, išbandant kažką naujo ir užsiimant kita veikla, klystant ir mokantis iš savo klaidų, reiškiant ir argumentuojant savo mintis.*

Viena svarbiausių mokinių savivaldos reikšmių yra ta, kad jos nariai ir visa mokinių bendruomenė turi galimybę puoselėti demokratines vertybes, „žaisti demokratiją“, ugdytis vieną svarbiausių demokratijos principų, mokytis realizuoti balsavimo teisę tiek mokykloje, tiek ateityje valstybėje: *„<...> pagrindinis dalykas <...> demokratija per žaidimą <...> tu gauni pažaisti savotišką demokratiją, ypač jeigu tai yra kažkokie visuotiniai rinkimai <...> visas tas dalykas galop persikelia po 2, 3 metų jau ir į didesnius mastus <...> ar tai va kažkokius kitus rinkimus <...> vieną kartą balsuoja mokykloje, kitą kartą jau balsuoja, nežinau, Seimo rinkimuose <...>“ (B6).*

Mokinių savivaldos aplinka sąlygoja galimybes dalintis savo mintimis ir drąsiai reikšti savo nuomonę: *“<...> Labai yra tiesiog ugdomas tas gebėjimas išreikšti savo nuomonę kažkokiais tai konkrečiais žodžiais, kad na tu būtum suprastas ir nebūtų blogų interpretacijų. Tai va čia, turbūt dalykas irgi kurį labai ugdo mokinių savivalda, ypač galbūt net jaunesnius mokinius <...>“ (A8).*

Gebėjimas reikšti savo nuomonę siejamas su asmenybės formavimusi ir jos augimu: *“<...> Tai aš labai manau, kad būtent mokinių savivalda labai padeda auginti asmenį <...> na, kaip socialinę būtybę, kuri sugeba išgirsti kitus žmones ir išreikšti savo nuomonę <...>“ (A8).*

Mokinių savivalda yra atvira laisvam veikimui ir bendradarbiavimui su kitomis organizacijomis, tai skatina jos narius išbandyti naujas idėjas, užsiimti veikla mokykloje ir už jos ribų. Susiformuoja socialinė terpė išbandyti kažką naujo, užsiimti ir kita veikla: *„<...> bendras aktyvumas*

ir pažintys mokinių savivaldoje tuomet atveria daug platesnes galimybes užsiimti kažkokia kita veikla, kur iš savęs neturi būti kultūrinė, bet jinai veda toliau ir kuria tą ambiciją, kuria įsitraukimo jausmą į bendruomenę <...>“ (A3). Viena vertingiausių patirčių ir gebėjimų kuriuos suteikia dalyvavimas mokinių savivaldoje, yra nebijojimas klysti ir mokymasis iš savo klaidų. Tai skatina suprasti patirties kainą ir pažvelgti į savo ateities planavimą: „<...> Man yra vertingiausia tai, kad tai yra terpė daryti klaidas, kaip įmanoma anksčiau, nes kuo anksčiau tu padarai tas klaidas, tuo jos yra pigesnės <...>“ (B1), „<...> Tai yra laisvė pasimokyti iš savų klaidų, jeigu tu nori iš to pasimokyti <...> ir iš tikrųjų po metų galima išsinešti daug įvairių naujų žinių ir patirčių <...>“ (B6).

Mokinių savivaldos veikloje, norėdami pasiekti savo tikslus, jos nariai išsiugdo gebėjimus ne tik reikšti savo nuomonę, tačiau ir ją argumentuoti įvairių susitikimų ir renginių metu diskutuojant, diskutuojant ar derantis su kitais mokyklos bendruomenės, administracijos atstovais: „<...> yra bandymas rasti kažkokią bendrą poziciją ir tai yra konsensuso paieška. Tai yra sugebėjimas susikalbėti, išgirsti, perpasakoti, suprasti, pritarti, nepritarti, argumentuoti, nuspręsti <...> o iš konfrontacinių ir derybinių sugebėjimų tai yra tai, kaip tu sprendimais, kuriuos priima savivalda savo viduje, įtikinėji kitas interesų grupes <...>“ (B1).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad viena svarbiausių mokinių savivaldos reikšmių yra ta, kad tiek jos nariai, tiek visa mokinių bendruomenė turi galimybę „žaisti demokratiją“, ugdytis vieną svarbiausių demokratijos principų, tai yra mokytis realizuoti balsavimo teisę tiek mokykloje, tiek ateityje valstybėje. Mokinių savivaldos aplinka sąlygoja galimybes reikšti savo nuomonę ir mintis. Norėdami pasiekti savo tikslus, jos nariai išsiugdo gebėjimus ne tik reikšti savo nuomonę, tačiau ir ją argumentuoti įvairių susitikimų ir renginių metu diskutuojant, diskutuojant ar derantis su kitais mokyklos bendruomenės, administracijos atstovais. Mokinių savivalda yra atvira laisvam veikimui ir bendradarbiavimui su kitomis organizacijomis, todėl jos narius tai skatina išbandyti naujas idėjas, užsiimti veikla mokykloje ir už jos ribų. Viena vertingiausių patirčių ir gebėjimų kuriuos suteikė dalyvavimas mokinių savivaldoje, yra nebijojimas klysti ir mokymasis iš savo klaidų. Tai paskatina suprasti patirties kainą ir atsižvelgti į savo ateities planavimą.

6.2.6. Mokinių savivalda - savarankiškumo mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip savarankiškumo mokykla, kurioje savarankiškumo kompetencija ugdoma šiais būdais: *organizuojant renginius mokykloje, organizuojant prevencinius renginius, renginius karjerai ir siekiant susipažinti su savanorystės galimybėmis, organizuojant renginius bendruomeniškumui skatinti ir moksleivių poreikiams tenkinti, savęs pažinimui ir ateities mokymuisi, pačiam priimti sprendimus, vedant pamokas, planuojant savo laiką ir veiklas.*

Mokinių savivalda yra savanoriška organizacija ir mokinius atstovaujanti mokyklos savivaldi

institucija, jos veikloje yra išreikštas savarankiškumo ugdymas pirmiausiai reiškiasi organizuojant renginius mokykloje, kurių įvairovė skatina mokinius pasirinkti organizuojamų renginių kryptį: „<...> pagrindinis dalykas tai irgi būdavo renginiai, tik tai jie skiriasi į tokius 2 punktelius: arba tai būdavo laisvalaikis, arba tai yra edukacija, paminėjimai, akcijos <...>“ (B5).

Pasak informantų, visi mokinių savivaldoje organizuojami renginiai skirti mokinių bendruomenės poreikiams tenkinti: emocinės aplinkos gerinimui, sveikai gyvensenai, karjerai ir savanorystei yra naudingi ir patiems mokinių savivaldos nariams, nes taip įgyjami organizaciniai įgūdžiai, asmeninė patirtis renginių organizavimo srityje. Viena iš dažniausiai organizuojamų renginių kryptų yra prevenciniai renginiai: „<...> labiau pastebėdavau prevencinės veiklos tokių vykdymą <...> kas daugiausia vykdavo iš tokių renginių. O į kitus tokius renginius kaip konferencijos ar šiaip pramoginiai renginiai gal buvo orientuojamasi šiek tiek mažiau <...>“ (B4). Taip pat mokinių savivaldos organizuoja renginius karjerai ir supažindina su savanorystės galimybėmis: „<...> savanorystės dienos proga supažindinti, jeigu neklystant kiek, su 10 organizacijų, kur savanoriauti buvo galima lengvai prisijungti paprasčiausiai, kur nėra ilgalaikės savanorystės <...>“ (A6).

Siekiant tenkinti moksleivių poreikius, organizuojami renginiai bendruomeniškumui ir emocinės aplinkos mokykloje gerinimui: „<...> renginiai pas mus buvo labiau orientuoti į bendruomeniškumą ir tos bendruomenės kūrimą <...> bendruomeniškumas buvo labai svarbus renginių atžvilgiu <...>“ (B4).

Informantai pabrėžia, kad dalyvavimas mokinių savivaldos veikloje padeda pažinti save: „<...> Tai būtent veikla savivaldoje padeda pažinti save labiau, ar tu mėgsti dirbti su žmonėmis labiau? Ar tu esi va toks pavadinkim komandos žmogus, ar tu vis tiek labiau individualistas esi? <...>“ (A6).

Ilgainiui formuojasi bendrieji savarankiškumo įgūdžiai ateities gyvenimui, kurie yra naudingi ir studijų metu, tačiau diskusijų metu informantai atskleidė abejojantys dėl jų didelės reikšmės akademinėi sėkmei: „<...> yra ta kažkokia tai iš akademinės pusės nauda, tai jina yra turbūt labai nedidelė <...> tik tai tos pačios kompetencijos, apie kurias mes kalbėjom <...> bet aš turbūt sakyčiau, kad kitos veiklos, ne mokinių savivaldos veikla turbūt galėtų lygiai tas pačias kompetencijas užtikrinti, ir galbūt net dalyvavimas kažkokiuose kituose būreliuose galėtų ir daugiau prisidėti prie to vėliau akademinės sėkmės <...>“ (A8)

Mokinių savivaldoje ugdomas savarankiškumas kuria galimybes - laisvę pasirinkti pačiam, suteikia galimybes save išbandyti savarankiškai priimant sprendimus: „<...> savarankiškumo esmė yra, kad per visą neformaliąją veiklą vaikas, moksleivis, gimnazistas turi išeiti iš bendro ugdymo <...> turi pasinaudoti neformaliu ugdymu, kad galėtų vėliau gyvenime pats priimti sprendimus apie tai, kas jam patinka, ko jis nori <...>“ (B1).

Vesdami temines pamokas formalaus ugdymo metu, mokinių savivaldos nariai ne tik perteikia mokiniams informaciją, bet ir įgauna pamokos organizavimo įgūdžių jai kūrybiškai ruošdamiesi ir skirstydami užduotis bei komunikuodami su mokiniais: „<...> išskirčiau tokius komunikacijos gebėjimus, pavyzdžiui, kai esi mokinių savivaldos narys ir turi tam praverst kokią pamokėlę penktokui ar dešimtokui, tai iškart atsirado tas gebėjimas pajauti aplinką, nes faktas, kad tu viena tema kalbėsi ir visai vienaip kalbėsi su penktokais, ar ten su dešimtokais <...>“ (B7).

Diskusijos dalyviai atkreipia dėmesį, kad ugdomi ir įgyjami laiko planavimo įgūdžiai tampa viena iš svarbiausių mokinių savivaldos narių gebėjimų profesinei ir studijų ateičiai: „<...> laiko planavimas man atrodo labai, labai svarbus irgi dalykas, kuris kiekvienam ir ateity <...> manau, kad mums visiems dabar padeda <...> bet ir mokinių savivaldoje <...> jau po to, kai pradedi kelti tą ranką ir prisiimti vis daugiau veiklų, atsitinka taip, kad tiesiog pradedi nespėti dalykų <...> tai išmoksi planuoti savo laiką <...>“ (B4).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad renginių organizavimas reiškiasi kaip pirma savarankiškumo mokyklos mozaikos dalelė, renginių įvairovė skatina mokinius pasirinkti organizuojamų renginių kryptį. Daugelis mokinių savivaldoje organizuojamų renginių yra skirti mokinių bendruomenės poreikiams tenkinti: emocinės aplinkos gerinimui, sveikai gyvensenai, karjerai ir savanorystei yra naudingi patiems mokinių savivaldos nariams nes taip įgaunami organizaciniai įgūdžiai bei asmeninė patirtis renginių organizavimo srityje. Savarankiška veikla ugdo laisvę pasirinkti pačiam ir save išbandyti. Dalyvavimas mokinių savivaldos veikloje svarbus savęs pažinimui, formuojasi bendrieji savarankiškumo įgūdžiai ateities gyvenimui, studijom, tačiau tai neturi labai didelės reikšmės akademinėi sėkmei. Mokinių savivaldos nariai kūrybiškai ruošdamiesi ir skirstydami užduotis, komunikuodami tarpusavyje įgauna pamokos organizavimo patirtį. Laiko planavimo įgūdžiai įgyjami savivaldos veikloje laikomi vienais svarbiausių jos narių profesinei ir studijų ateičiai.

6.2.7. Mokinių savivalda - bendradarbiavimo mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip bendradarbiavimo mokykla, kurioje bendradarbiavimo kompetencija ugdoma šiais būdais: *bendraujant ir susitariant tarpusavyje ir su bendruomene, bendraujant ir susitariant su administracija, bendraujant nuotoliniu būdu ir socialiniuose tinkluose, pasireiškiant komunikacinei įvairovei, organizuojant komandinį darbą, išmokstant būti kartu su kitais kai yra smagi patirtis, mokantis vieni iš kitų, palaikant tarpusavio ryšius.*

Mokymasis bendrauti yra vienas svarbiausių gebėjimų, kuriuos išmoksta mokinių savivaldos nariai nes tai yra vieta, kur lavinamos kalbėjimo manieros ir viešo kalbėjimo įgūdžiai: „<...> neramiai miegoti ar nemiegoti, ar aktyvinti savo smegenų ląsteles ir rekalibruoti savo kalbėjimo

manierą ar tempus, ar tai, ką sakai, ar kam sakai <...>“ (B1). Mokinių savivaldos viduje mokomasi priimti informaciją, išklaudyti kito nuomonę, reikšti savo nuomonę ir susitarus tarpusavyje rasti konsensą: „<...> bendradarbiavimo ir konfrontacijos kaip atskiras kategorijas <...> bendradarbiavimo verbaliniai sugebėjimai yra konsensuso paieška savivaldos viduje <...>“ (B1).

Ieškant tarpusavio sutarimo su bendruomenės nariais ir administracija išmokstama surasti kompromisą: „<...> dalyvauti ir išklaudyti kažko tai savivaldos susirinkimo metu arba, dar kylant aukščiau, tai yra kompromiso ieškojimas kartu su mokytojais ir administracija <...>“ (B1). Dalį veiklų mokinių savivaldos nariai atlieka kartu su suaugusiųjų pagalba. Priimant pagalbą iš kitų, mokomasi bendradarbiauti ir susitarti tarpusavyje. Taip pat perimama patirtis, kuri suteikia galimybes geriau atlikti savo darbus: „<...> savarankiškumas arba autonomija <...> darbštumas, gebėjimas priimti informaciją ir išmokti įgūdžius. Yra bendradarbiavimas. Yra aišku, tokių individualių, visiškai individualių veiklų, kuriomis galėtų užsiimti vaikas ar moksleivis, bet dauguma jų yra bent dalinai <...> kartu su dėstytoja, mokytoju, lektoriumi, arba tai yra grupė žmonių su kuriais tu eini į būrelius, tą pačią savivaldą <...>“ (B1).

Viena svarbiausių užduočių yra bendrauti ir susitarti su administracija, todėl mokomasi užmegzti partnerystės ryšius: „<...> individualiai kažko pasitarti, ar užėiti, tikrai nebūdavo niekada problema <...> ir pasitarti, kur reikia savivaldos pagalbos, arba kokios informacijos mums reikia, kad mes galėtume kažką daryti. Tai tas, pavyzdžiui, bendradarbiavimas ir požiūris į savivaldą kaip partnerę tikrai egzistavo <...> čia galbūt būtent apie santykius su administracija <...>“ (B6).

Susitikimai ir veiklų planavimas vyksta ir skaitmeninėje erdvėje, plėtojasi skaitmeninių technologijų naudojimosi įgūdžiai: „<...> veiklos užtikrinimo, veiklos planavimo, galų gale ten interaktyvaus sprendimų priėmimo mechanizmų prasme, tai yra žymiai naudingesnė perspektyva savivaldoms užsiimti tomis skaitmeninėmis priemonėmis <...>“ (B1). Matomos nuotolinio bendravimo teigiamos ir neigiamos pusės, tačiau informantai teigė abejojantys, ar po pandemijos tikslinga vykdyti visą veiklą nuotoliniu būdu: „<...> labai svarbu buvo todėl, kad tai leidžia savivaldos darbus atitraukti ir nuo mokyklos, ir juos tęsti už mokyklos <...>“ (B3).

Mokinių savivaldoje reiškiasi įvairūs komunikacijos tipai. Pirmiausiai komunikacija vyksta tiesiogiai (gyvai): „<...> turi įvairias fizinio surinkimo žmonių priemones, kurios gali pakeisti tą komunikaciją ir žmonių pritraukimą per socialinius tinklus ar įvairias kitas nuotoline priemones <...>“ (B1). Naudodami socialinius tinklus komunikacijai, mokinių savivaldos nariai išmoksta kurti savo organizacijos ir asmeninį įvaizdį: „<...> tikrai gali būti socialinėse medijose rodoma tiesiog ta mokinių savivaldos iliuzija, sudaromas kažkoks tai gražus vaizdas arba kaip tik sudaromas blogas vaizdas, jeigu tos medijos yra pamirštos. Bet iš tiesų aš manau, kad tai daro tikrai be galo didelę įtaką mokinių savivaldai ir būtent jos įvaizdžiui <...> labai priklauso būtent nuo tų skleidžiamų žinučių ir priklauso labai nuo tų parodomų veiklų <...> Ir tuo pačiu labai didelę įtaką yra daroma ir

kiekvieno mokinių savivaldos nario įvaizdžiui, kadangi mes visi turim savo asmenines medijas <...>“ (B8). Reiškiasi ir vizualinė komunikacija, kuri lavina savivaldos narių kūrybiškumą: „<...> komunikacija gali būti ir labiau konvencinė - gali būti ir plakatai ant valgyklos durų, gali būti ten, nežinau, projektorius arba televizorius įjungtas koridoriuje. Moksleiviai tai kaip nors pamatys, o būtent apie kitas priemones, kaip organizuoti veiklą, ne tiek apie ją komunikuoti <...>“ (B8).

Mokinių savivaldose ugdomi komandos formavimo ir komandinio darbo įgūdžiai: „<...> mokinių savivaldos teikia tam tikras bendras kompetencijas kaip dirbti komandoje <...>“ (B1). Smagi patirtis ir emocijos išmoko būti kartu su kitais: „<...> viskas nublanksta prieš tiesiog linksmas patirtis, kurios yra sukuriamos savivaldoje <...> jeigu gyvenimą vertinsime pagal patirtis, tai savivaldoje patirčių nieks daugiau nebepakeis. Tai man atrodo, tai svarbiausia <...>“ (B3), „<...> yra teigiamos emocijos, ir tikrai geri prisiminimai ateičiai <...>“ (B2).

Formuojasi pasitikėjimo ir mokymosi vieniems iš kitų įgūdžiai: „<...> Aš labiausiai ką užakcentuoju, kas man labiausiai patiko, tai pasidarbuot su labai skirtingais žmonėmis, pabandyti dirbti su emocijomis, ir bandyt kažką tokio derint <...> tiesiog tu turi žmonių, iš kurių galiu pasimokyti ir paskui bandai kažką perteikti kitiems žmonėms <...>“ (B6).

Komandinis darbas išmoko užmegzti ilgalaikius asmeninius ir naudingus ryšius su kitais savivaldų nariais, su kitomis organizacijomis: „<...> ir man tai buvo toks vienas svarbesnių dalykų <...> tai ryšiai ir kokia gi yra ryšiu ta svarba <...> kad vis tiek <...> matant, bendraujant su kitom ar mokinių savivaldom, ar su savo kolegom, kurie buvo kartu komandoje, matai, kad visgi dabar jie irgi kažkaip juda prie to paties kažkaip <...> kartais arba jungiasi prie kitų organizacijų, ar ten atstovybių tam tikrų, ar jau dirba kažką su tuo? Ir visą laiką tu gali palaikyti ryšį ir pasidomėti iš skirtingų sferų, kas dabar vyksta? <...> kažkaip ir sukuria tokią vieną didelę bendruomenę <...>“ (B5).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad komunikacijos srityje yra lavinamos viešojo kalbėjimo įgūdžiai, mokomasi priimti informaciją, išklaudyti kito nuomonę ir reikšti savo. Taip pat išmokstama ieškoti konsensuso ir kompromiso ieškant tarpusavio sutarimo. Priimant pagalbą iš kitų mokomasi bendradarbiauti ir susitarti tarpusavyje, perimant patirtį geriau atlikti savo darbus. Išmokstama naudotis skaitmeninė erdve veiklos planavimui. Atsiranda patirtis kuri sąlygoja mokinių suvokimą, kad bendravimas turi vykti ir skaitmeninėje erdvėje ir tiesiogiai (gyvai). Naudojant socialinius tinklus komunikacijai išmokstama kurti savo organizacijos ir asmeninį įvaizdį. Per vizualinę komunikaciją mokinių nariai lavina savo kūrybiškumą. Mokinių savivaldose ugdomi komandos formavimo ir komandinio darbo įgūdžiai, todėl formuojasi pasitikėjimo ir mokymosi vieniems iš kitų įgūdžiai. Komandinis darbas mokinių savivaldos narius išmoko užmegzti asmeninius ryšius tarpusavyje ir su kitomis organizacijomis.

6.3. Esamų mokinių savivaldos narių požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą praktinėje mokinių savivaldos veikloje

Informantai yra skirtingų Vilniaus miesto ir Vilniaus rajono mokyklų mokinių savivaldų nariai, kurie aktyviai dalyvauja savo organizacijų veikloje, tiesiogiai susiduria su problemos ir užsiima įvairia veikla savo mokyklose. Veikiančių mokinių savivaldų nariai turi skirtingą patirtį, priklauso skirtingoms amžiaus grupėms, taip pat užima įvairias pareigas.

Nuotolinė diskusija vyko draugiškoje atmosferoje, informantai noriai ir laisvai dalinosi savo kasdiene patirtimi ir atskleidė praktinę mokinių savivaldos narių patirtį, išskyrė svarbiausias kompetencijas ugdomas mokinių savivaldoje

Išanalizavus diskusijos metu gautus duomenis buvo įgyvendintas tyrimo uždavinys nustatant kokios bendrosios kompetencijos ir kaip jos yra ugdomos mokinių savivaldos praktinėje veikloje. Gauti duomenys suskirstyti į 5 kategorijas, 41 subkategorijas ir jas iliustruojančius 130 teiginių.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad ugdomos šios kompetencijos: lyderystės ir karjeros, atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu, kūrybiškumo, savarankiškumo, bendradarbiavimo, o mokinių savivalda suvokiama, kaip šių kompetencijų ugdymo mokykla.

6.3.1. Mokinių savivalda - lyderystės ir karjeros mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip lyderystės ir karjeros mokykla, kurioje lyderystės ir karjeros kompetencija ugdoma šiais būdais: *ugdant lyderio savybes, vadovavimo praktika ugdant savivaldos narių ir mokinių atsakomybę ir aktyvumą atstovaujant savo mokyklą, savanoriaujant ir dalyvaujant jaunimo politikoje, aktyvia socialine veikla atverianti kelių studijom, aktyviai dalyvaujant veiklose ir įgaunant reikiamas savybes karjerai, įgyjant įgūdžius reikalingus gyvenimo aprašymui ieškant darbo, planuojant karjerą būsimai specialybės kryptčiai.*

Mokinių savivaldą jos nariai mato kaip lyderystės savybes ugdančią organizaciją, kurioje ugdomas atsakomybės jausmas, komunikabilumas ir bendruomeniškumas, visa tai vyksta dirbant komandose, planuojant savo laiką ir kuriant strategiją: „<...> tiesiog ir komunikabilumas, nebijojimas bendrauti, lyderiavimo savybės, laiko planavimas, strategavimas, kaip ką padaryti, ko reikia ir taip toliau <...>“ (C5).

Savivaldos vadovai, mokinių išrinkti lyderiai ugdo savo narių atsakomybę ir siekia pasidalintos lyderystės: „<...> aš mokau savo komandą, kad jūs kiekvienas iš tikrųjų čia esate toks pats narys, kaip ir aš, ir kiekvienas turite daryti darbus, ir kiekvienas turite sugalvoti, kaip juos daryti. Ir nebūtinai aš viską turiu jums diktuoti <...>“ (C5)

Organizuojant renginius ugdomas visų mokinių aktyvumas: „<...> kitiems mokiniams, kuriems ir daromi tie visi renginiai, yra galbūt ugdomas tas aktyvumas <...>“ (C1).

Mokinių savivaldos nariai atstovauja ne tik mokinius, bet ir savo mokyklą: „<...> kai kurie iš mūsų savivaldos narių važiuoja į tam tikras Lietuvos moksleivių sąjungos organizuojamas asamblėjas ir į forumus, važiuoja į kažkokių renginių mūsų mokyklos atstovai <...>“ (C6)

Siekiant atstovauti mokinių interesus trukdo tai, kad mokinių savivaldos laisvė būna ribojama: „<...> mokinių Taryba yra labai priklausoma nuo administracijos ir neturi daug laisvės. mokinių taryba nepilnai atstovauja mokinių nuomonę ir interesus <...>“ (C3).

Įsitraukus į visuomeninių organizacijų veiklą, dalyvaujama jaunimo politikoje, pagrindinė organizacija yra Lietuvos moksleivių sąjunga (LMS): „<...> tai gali būti tavo - kaip čia - galimybė patekti į kitas savanorių organizacijas, va, pavyzdžiui, į LMS'ą. Tai viena iš tų organizacijų, kur galėsi savanoriauti <...>“ (C3).

Mokinių savivaldos nariai savo aktyvia socialine veikla planuoja savo karjeros - studijų kelią. Yra manoma, kad savanorystė padės įstoti į aukštąsias mokyklas Lietuvoje ir užsienyje, taip pat, kad bus įvertinti gebėjimai ir įgūdžiai, kurie pravers studijuojant, leis aktyviai veikti ir universitetuose: „<...> tikrai tas akivaizdus toks padėjimas būtent tam įstojimui tikrai, ten ypatingai kokie labai fancy faini Amerikos universitetai <...> jie tikrai atsižvelgia į tavo tą socialinę veiklą ir panašiai. Tai va, tai tas padeda įstoti, bet ta įgyta patirtis pačioj taryboj jinai tikrai praverstų tiesiog pačiam gyvenimui universitete <...>“ (C2).

Diskusijos dalyviai pastebėjo, kad narystė ir veikla mokinių savivaldoje gali padėti geresniam gyvenimo aprašymui (CV) ieškant darbo. Darbdaviams gali būti naudingi mokinių savivaldoje įgyti įgūdžiai ir gebėjimai, tokie kaip lyderystė, komandinis darbas ir laiko planavimas: „<...> kol ieškai darbo, vieno pirmųjų galbūt <...> vis tiek nėra ką rašyti į tą CV tiek daug <...> mokinių savivaldos veikla yra tikrai visai neblogas punktas galbūt CV, nes vis tiek mes patys suprantame, jog na ir komandinis darbas, ir lyderystė, tas pats laiko planavimas <...>“ (C1).

Dalyvavimas įvairiose mokinių savivaldos kryptyngose veiklose gali lemti ateities specialybės pasirinkimus: „<...> turi tam tikros įtakos pačiam asmens karjeros ugdymui <...> kiekvienas narys turi tam tikrą pareigą senate, pavyzdžiui, yra renginių organizavimo komitetai, yra rinkodara ir va tokie visokie dalykai <...> tai, į kuriuos eina žmonės, kad išbandytų daugiau save ir kad suprastų galbūt ko jie labiau nori savo gyvenime. Ir tiesiog natūralu tai, į kokį komitetą jie eina, tokia kryptim galbūt jie linksta dirbti ateityje ir tiesiog iš to, kaip ir semiasi tam tikrų kompetencijų <...>“ (C7).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad mokinių savivaldos nariai įgyja tas lyderystės savybes, kurios būtinos vadovauti mokinių bendruomenei, organizuoti darbą ir renginius, kurti organizacijos veikimo strategiją. Vadovavimo patirtis sąlygoja komandinio darbo organizavimo įgūdžius ir pasidalytą lyderystę. Mokykla tampa svarbia vieta, nes išmokstama atstovauti savo bendruomenei. Dalyvavimas mokinių savivaldoje jos narius įtraukia į jaunimo politiką, savanorystę Lietuvos moksleivių sąjungoje ir kitose savanorių organizacijose. Aktyvi socialinė veikla skatina

mokinius galvoti apie ateitį, savo veiklos naudą renkantis ateities studijas, svarstoma ar tai suteikia papildomas galimybes stojant į Lietuvos ir užsienio universitetus. Tikimasi, kad įgyti įgūdžiai - organizuotumas, veiklumas, mokėjimas veikti kartu su kitais ir spręsti problemas, taip pat projektų rengimas - atneš naudą studijų metu. Daroma išvada, kad įgyta patirtis gali būti atskleista gyvenimo aprašyme (CV) ir tapti pagalba ieškant darbo. Samprotaujama, ar įgyti gebėjimai priklausomai nuo vykdomos veiklos gali tapti renginių organizatoriaus ar politiko profesijos pasirinkimo priežastimi.

6.3.2. Mokinių savivalda - atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu mokykla, kurioje atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu kompetencija ugdoma šiais būdais: *ugdant atsakomybės įgūdžius kurie gali prireikti gyvenime, mokantis prisiimti atsakomybę už savo atliekamą darbą, mokantis kartu su kitais prisiimti atsakomybę už darbus, kuriuos reikia atlikti, mokantis gerbti ir būti atsakingais vienas už kitą, ugdant kiekvieno įgūdžius darbą atlikti gerai, išdrįstant viešai kalbėti ir reikšti savo nuomonę, išdrįstant pradėti kažką naujo naujo, mokantis iš savo klaidų.*

Mokinių savivaldos veikla siejama su atsakomybės ugdymu mokantis drąsiai reikšti savo nuomonę, įsipareigojant prieš save ir kitus asmenis, kurie yra susieti tarpusavyje bendra veikla. Diskusijos dalyviai mano, kad atsakomybės įgūdžiai įgyti savivaldos veikloje gali būti naudingi ateityje: „<...> atsakomybės ugdymas ir kompetencijų ugdymas, nes tai yra labai svarbu ir to mums arba kitiems žmonėms gali prireikti labai gyvenime <...>“ (C6). Mokinių savivaldoje yra ugdomas atsakomybės jausmas, kuris formuoja įgūdžius padaryti darbą iki galo: „<...> tai va kažkaip Taryboje ta veikla tikrai labai prisideda prie to, kad aš tiesiog žinau, kad turiu tai padaryti. Negaliu atidėlioti daugiau ir viskas <...> tiesiog turiu padaryti ir <...> kitaip nebus atliktas darbas ir viskas. Tas atsakomybės ugdymas labai svarbu man <...>“ (C2). Bendra veikla formuoja kolektyvinės, bendros atsakomybės jausmą: „<...> pas mus yra ugdoma atsakomybė, kad kiekvienas galėtų prisiimti kažkokius darbus ir juos atsakingai atlikti <...>“ (C6). Išskiriama aplinkybė, kad prisiimti asmeninę atsakomybę yra lengviau nei pasidalinti darbu: „<...> nes už telefono ekrano pasislėpti labai lengva ir kai kažkas parašo į čatą, kad reikia padaryti šitą darbą, visi tiesiog pamato žinutę ir niekas nieko nesako <...> ir tada gaunasi toks dalykas, kad tiesiog tas žmogus, kuris pasakė, kad reikia padaryti darbą ir daro tą darbą, nes jį reikia padaryti dabar, o visi tiesiog neatrašo <...> tai toks liūdnas dalykas, kad taip lengva pasislėpti už to ekrano <...>“ (C4). Darbo kultūrą formuoja pagarba ir atsakomybė vienas prieš kitą: „<...> pavyzdžiui, atsakomybė vienam prieš kitą apskritai <...>“ (C7). Manoma, kad įgūdžiai mokantis atlikti darbą greitai ir gerai, kokybiškai, taip pat spręsti problemas yra kompetencija galinti padėti ateityje: „<...> Tai ta kompetencija greitai ir kokybiškai atlikti bet kokią darbą, reaguoti į kažkokią problemą nenumatytą. Nu tokie <...> tiesiog tokie naudingi dalykai,

kurie vėliau pravers gyvenime <...>“ (C4). Veikla mokinių savivaldoje padeda įveikti viešo kalbėjimo baimę, išugdo gebėjimą drąsiai reikšti savo nuomonę: „<...> pateiksiu savo pavyzdį. Esmė tame, kad aš progimnazijoje nebuvo labai aktyvi, išvis ten buvau pilka pelytė <...> nieko nedarydavau, nei savivaldos veikloje dalyvavau, nieko nedariau tiesiog <...> atėjau į gimnaziją, atėjau į savivaldą ir visiškai pasikeičiau <...> dabar ir savo renginį turiu, ir nebijau šnekėti ko anksčiau bijodavau daryti <...> tai tiesiog savivalda išugdo <...>“ (C5). Mokyklose vykstantys rinkimai moko mokinius reikšti žodžiu ir raštu savo nuomonę, taip pat įveikti scenos baimę: „<...> mokykloje yra rinkimai <...> rinkimai į pačią Tarybą <...> ir man asmeniškai reikėjo parašyti motyvacinį laišką ir paskui prieš auditoriją mokinių ir mokytojų <...> reikėjo pakalbėti tiesiog apie save ir atsakyti klausimus. Ir aš asmeniškai labai bijojau, bet vis tiek tai padariau ir labai tiesiog <...> kad ir vienas toks va renginukas, tos 5 minutės ant tos scenos labai kažkaip pakeitė mano požiūrį į išėjimą iš komforto zonos dėl didesnio tikslo <...> tai va, labai va tas išėjimas iš komforto zonos ugdosi <...>“ (C2).

Dalyvavimas mokinių savivaldos veikloje ugdo tas charakterio savybes, kurios padeda drąsiai prisiiinti naujus darbus ir įveikti asmenines baimes: „<...> drąsa prisiiinti darbus, nes dauguma tiesiog arba ateina į mokinių tarybą nieko nedaryti, arba tiesiog ateina praleisti pamokas. Tai mes sakome, kad turėkit drąsos prisiiinti irgi darbus, nes kam čia tada iš viso atėjot <...>“ (C3). Mokydamiesi iš savo ir kitų klaidų mokinių savivaldos mokiniai įveikia savo baimes ir įgauna naujos patirties: „<...> kai tau duodamas darbas ir tavimi yra pasitikima, tu iš pradžių bijai tą darbą atlikti, nes bijai, kad gali atlikti nekokybiškai. Bet kai pradeda jį daryti, gal pirmas blynas būna prisvilęs, bet tu išmoksti, daryti ir taip iš patirties yra gaunamos kompetencijos <...>“ (C3).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad mokinių savivaldos veikloje yra išipareigojama prieš save ir kitus asmenis. Yra ugdoma ne tik asmeninė atsakomybė, bet ir formuojasi kolektyvinės atsakomybės jausmas vienas prieš kitą. Stebint vienas kitą ir mokantis iš savo klaidų įveikiamos baimės, išmokstama prisiiinti ir atlikti darbą iki galo, formuojasi įgūdžiai darbą atlikti gerai, greitai ir kokybiškai. Mokantis drąsiai reikšti savo mintis įveikiama viešo kalbėjimo ir scenos baimė. Yra manoma, kad įgyjami darbo kultūros, viešo kalbėjimo, mokėjimo reikšti savo mintis įgūdžiai gali praversti ateityje.

6.3.3. Mokinių savivalda - kūrybiškumo mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip kūrybiškumo mokykla, kurioje kūrybiškumo kompetencija ugdoma šiais būdais: *atsiskleidžiant idėjoms, keliant idėjas organizuoti renginius ir užsiimti kūryba, siekiant iniciatyvų įgyvendinimo organizuojant renginius, sudarant sąlygas mokiniams kurti įsitraukiant į savivaldos organizuojamus renginius, mokantis įveikti kūrybinės laisvės suvaržymus.*

Mokinių savivalda yra organizacija, kurioje keliamos, atskleidžiamos ir renginių metu realizuojamos mokyklų bendruomenių narių idėjos: „<...> pasakyčiau dar, kad labai šiaip smagu, kad yra tokia vieta, kur gali tos idėjos renginiams atsiskleisti mokinių, sakykim, tokia išskirtinė galbūt, nes jeigu tu nesi taryboje mokykloje, galbūt būtų sunkiau organizuoti kažkokį tokį renginį, tai arba tu gali tiesiog atnešti tarybos kažkokiems žmonėms, kad jie įgyvendintų tavo idėją <...>“ (C2). Mokinių savivaldos veikloje sudaromos sąlygos reikštis ir veikti iniciatyviems asmenims, formuojasi konkurenciniai santykiai: „<...> kaip darbas <...> tu ateini ir tu turi turėti kažką pasiūlyti, nes galbūt jeigu tu ateini tiesiog pažvengti ir pasėdėti, tai ir yra žmogus, kuris turi ką pasiūlyti ir jis geriau padarys už tave tą darbą <...>“ (C4). Iniciatyvumui reikštis trukdo mokyklos administracijos kontrolė, kai uždraudžiama realizuoti suplanuotas idėjas, kartais tai įvyksta paskutinę minutę: „<...> mokiniai visas iniciatyvas suplanavo, bet tada paskutinę minutę administracija uždraudė tas iniciatyvas vykdyti <...>“ (C3). Kūrybiškumas reiškiasi pasinaudojant mokinių iniciatyvomis ir idėjomis organizuoti renginius mokykloje, pavyzdžiui scenarijaus rašyme, ar darant dekoracijas: „<...> Pas mus tas kūrybiškumas tikrai reiškiasi <...> reiškiasi šiuo atveju mokinių iniciatyva įsitraukiant į gimnazijos renginių organizavimą. Šitaip ypač nes yra pildomos mokinių idėjos ir lūkesčiai, ir mokiniai mus kreipiasi, tiesiog duoda idėjų, kurias mes vėliau kartu su jais ir pildome <...> ir jie turi galimybę pasireikšti taip, kaip jie nori <...> ar tai vesti renginį, ar tai daryti dekoracijas ir ar apskritai įsitraukti į scenarijaus dalykus <...>“ (C7). Mokinių savivaldos nariai sieja kūrybiškumą su kūrybine laisve mokinių savivaldos veikloje. Yra galimybės sugalvoti renginius patiems, sukurti „kūrybiškumo bombą“, nes renginių organizavimas yra vienas svarbiausių mokinių savivaldos veiklos uždavinių: „<...> mokinių savivaldos yra baisiai gera vieta reikštis mokinių kūrybiškumui, kadangi vis tiek iš dalies kaip ir turime tą laisvę sugalvoti patiems renginius, kurių galbūt net nebuvo dar, ir galbūt su kiekviena karta vis tiek atrandam ką pagerinti <...> tiesiog kiekvieno indėlis sukuria tą bendrą, nežinau, kūrybiškumo bombą <...>“ (C1). Ne kiekviena mokyklos bendruomenė yra aktyvi, todėl savo kūrybiškumą išreiškia mokinių savivaldos mokiniai tai darydami renginių organizavimo komitetuose: „<...> kūrybiškumas tikrai yra ir jis yra labai svarbus, ypač žmonėms, kurie yra renginių organizavimo komitete. Nes mes turim sugalvoti tuos renginius, ką mes norim padaryt patys, nes tiesiog niekas nieko nesiūlo mūsų mokykloj, tai žmonės sugalvoja patys, kas yra taryboje <...>“ (C4). Yra sudaromos sąlygos mokiniams užsiimti kūrybine veikla įsitraukiant į savivaldos organizuojamus renginius: „<...> iš komunikacijos pusės visi tie maketai, kurie yra keliami į visus feisbukus ir instagramus, tai irgi reikalauja kažkiek kūrybiškumo, kad juos padarytumėm <...> su dekoracijom pačiom, nes mes viską darom patys - ir dekoruojame, ir kartais net patys darome tas pačias dekoracijas <...>“ (C3). Mokiniai suvokia kas yra kūrybinė laisvė, jos siekia tam, kad išlaikytų iniciatyvumą veikti, kad darydami klaidas, galėtų iš jų mokytis: „<...> administracija mokiniams neduoda laisvės, kas, man atrodo, yra labai svarbi mokinių

savivaldos dalis <...> ir žinoma tada mokinių savivalda darys klaidas, bet tai yra kaip čia <...> tai ateina su laisve ir be laisvės mokinių savivaldos nariai negali mokytis iš savo klaidų <...>“ (C3).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad mokinių savivaldos veikloje, organizuojant renginius atsiskleidžia jos narių ir mokyklos bendruomenės keliamos idėjos, sudaromos sąlygos veikti iniciatyviems asmenims ir reikštis kūrybiškumui. Mokyklos administracijos kontrolė padeda suvokti kas yra kūrybinė laisvė, jos yra siekiama tam, kad darant klaidas, galima būtų iš jų mokytis. Kūrybiškumas reiškiasi per kūrybinę laisvę sugalvojant renginius patiems, išreiškiant save mokinių savivaldos renginių organizavimo komitetuose ir sudarant sąlygas mokiniams praktinėmis veiklomis kurti dekoracija, reklamą ir kitus, tame tarpe skaitmeninius produktus įsitraukiant į savivaldos organizuojamus renginius.

6.3.4. Mokinių savivalda - savarankiškumo mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip savarankiškumo mokykla, kurioje savarankiškumo kompetencija ugdoma šiais būdais: *organizuojant daug renginių ir įgyjant patirtį, organizuojant teminius renginius ir renginius švenčių proga, organizuojant tradicinius ir pramoginius renginius, atsisakant nuotolinių renginių ir juos organizuojant gyvai, pasidalinant pareigomis ir planuojant savo laiką, suprantant priežastis kurios trukdo veikti savarankiškai.*

Savarankiškumo mokykla mokinių savivaldoje reiškiasi jos nariams savarankiškai organizuojant renginius. Organizuojant renginius mokiniams ir mokytojams yrai daug dirbama siekiant išmokti ir įgyti patirtį. Mokinių savivaldos nariams patinka jų vykdoma veikla, kuri jiems gerai sekasi ir sukuria teigiamą atmosferą mokykloje: „ <...> *Mano patirtis taryboj tikrai nėra ilga <...> bet tikrai kol kas labai gerai sekasi <...> ta prasme tiesiog taryboje mums veiklos tikrai daug <...> irgi organizuojame viską, stengiamės kuo šilčiau padaryti gimnaziją <...> tai tokia ir patirtis <...>“ (C2). Mokinių savivaldos nariai savo bendruomenės nariams organizuoja teminius dienos renginius taip pat švenčių ir atmintinų dienų minėjimus : „ <...> *mes rengiame realiai teminius penktadienius <...> Tuomet rengiam šventes įvairiausias ten, tarkim, Mokytojų dieną, Valentino dieną <...> Sausio 13 dieną mes, kaip ir visos mokyklos, uždegame žvakutes, rodome filmą <...> minime valstybines šventes <...> (C5)“**

Organizuojami pramoginiai renginiai tampa tradiciniais: „ <...> *Turime tokių tradicinių renginių kaip naktis mokykloje <...> ir, žinoma, tie paminėjimai <...>“ (C2). Mokinių savivaldos nariai neorganizuoja nuotolinių renginių, nes karantino metu paaiškėjo, kad jie nėra efektyvūs - nepritraukia dalyvių dėmesio, nes nėra smagu ir iškyla probleminių situacijų. Todėl mokinių bendruomenė yra išsiilgusi gyvo kontakto: „ <...> *renginius, kai jie vykdavo karantino metu ir mes pastebėjom, kad jie yra labai neefektyvūs. Jie ir nebūna tokie smagūs mokiniams ir šiaip juos**

organizuoti kyla problemų dažniausiai, ir LMS susitikimuose tas pats - per online susitikimus žmonės daug mažiau įsitraukia į diskusijas <...> online renginių nedarome savivaldoje <...>“ (C3). Organizuojant savivaldos veiklą yra pasidalijama pareigomis, koordinavimo šakomis: „<...> tai turim, kadangi skirtingas šakas, dėl kurių dirba skirtingi žmonės ir skirtingi koordinatoriai savivaldoje <...>“ (C1). Kai yra daug darbų, mokinių savivaldos veikloje svarbus laiko planavimo įgūdis: „<...> laiko planavimas, šiaip darbo etiketas <...> manyčiau, nes kai turi daryt darbus, tai jų būna daug. Ir turi juos visus padaryti kokybiškai ir turi padaryt laiku, nes kitaip viskas sugriūva <...>“ (C3). Tarp mokinių, administracijos ir mokytojų kyla nesutarimų dėl mokinių savivaldos veiklos kontrolės, tenka aiškinti ir tartis dėl savo veiklų vykdymo formalaus ir neformalaus ugdymo metu: „<...> mes turim skambučių rinkimus, kai mokiniai prabalsuoja už skambučius <...> mokiniai turėdavo dalinti Valentino pašta – mes turim Valentino pašta – ir tas Valentino paštas yra dalinamas per pamokas. Tai, pavyzdžiui, kai kurie mokytojai pradėdavo pykti ant tų mokinių, kurie būdavo atleisti iš pamokų dėl senato. Šiuo atveju dėl šios pareigos, kad jie išėjo iš pamokos tik tai dėl to, kad išdalintų pašta <...>“ (C3).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad mokantis savarankiškai organizuoti renginius yra daug dirbama, ši veikla mokiniams patinka, nors tarp mokinių, administracijos ir mokytojų kyla nesutarimų, tenka aiškinti ir tartis dėl savo veiklų vykdymo. Renginių organizuojama daug ir įvairių, tai yra teminės dienos ir pramoginiai renginiai, švenčių ir atmintinų dienų minėjimai. Mokykloje nebeorganizuojami nuotoliniai renginiai nes jie nėra efektyvūs ir mokiniai yra išsiilgę gyvo bendravimo. Praktika organizuojant renginius ugdo darbo pasidalijimo ir laiko planavimo įgūdžius.

6.3.5. Mokinių savivalda - bendradarbiavimo mokykla

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda yra suvokiama kaip bendradarbiavimo mokykla, kurioje bendradarbiavimo kompetencija ugdoma šiais būdais: *padedant vieni kitiems ir sprendžiant problemas, organizuojant mokinių savivaldos narių susirinkimus ir pasitarimus, bendraujant ir susitariant su administracija, skleidžiant informaciją ir bendraujant nuotoliniu būdu ir socialiniuose tinkluose, mokantis bendrauti, kad būtų gera būti drauge, rūpinantis mokinių ir bendruomenės savijauta, mokantis bendrauti ir užmegzti ryšius su žmonėmis, užmezgant ilgalaikius ryšius kurie atveria galimybes, bendraujant gyvai, palaikant tikrą pokalbį, diskutuojant ir randant kompromisus su mokyklos bendruomene, dalinantis patirtimi vieni su kitais ir taip ugdant kompetencijas, mokantis priimti ir išsakyti kritiką, bendradarbiaujant su kitomis mokyklomis ir Lietuvos moksleivių sąjunga.*

Diskusijos duomenys leidžia teigti, kad mokinių savivaldoje labiausiai išreikšta yra bendradarbiavimo mokykla. Mokinių savivaldos nariai padeda bendruomenei ir vieni kitiems, atstovaudami mokinių interesus mokosi išklaudyti ir organizuoti pagalbą sprendžiant bendruomenėje

kilusias problemas: „ <...> Jeigu kalbant apie komunikaciją, verbalinę ne su mokinių senatu, o su mokiniams, pavyzdžiui, tai tiesiog mokiniai mus susiranda ir išsako problemas ar tai savo klasiokams, kurie yra mūsų komandos nariai <...> ir jie šiuo atveju iškelia tas problemas ir tokiu būdu mes kaip ir išsigryniname tas problemas ir aptariame, kaip jas galima spręsti, ar apskritai ką mes galime daryti <...>“ (C7). Yra padedama mokiniams organizuoti įvairias veiklas: “<...> Padedam rengti mokiniams įvairiausias veiklas, pavyzdžiui, diskoteką, pasikalbėjimų renginį turim <...> tai jeigu mūsų paprašo pagalbos, mes padedam tas idėjas įgyvendinti <...>„ (C5). Nuolat ir esant reikalui organizuojamų susirinkimų metu mokomasi dirbti kartu, komunikuoti, tartis tarpusavyje: „<...> mes dažniausiai tiesiog susitinkam kažkokioje sutartoje vietoje, jeigu reikia kažką skubiai ten aptarti ir tada tenais apsitariam <...>“ (C2). Vienas aktualiausių ir sunkiausių uždavinių veikiantiems mokinių savivaldos nariams yra susitarti su administracija, kuri dažnai nori kontroliuoti mokinių veiklą. Todėl mokomasis rasti bendrus interesus, suderinti veiklas: „<...> mokykloje mokinių tarybos ir administracijos dabar yra labai geri santykiai, nes anksčiau <...>, tai nelabai buvo gero ryšio, nes ten pastoviai būdavo <...> jei mes ten kažkokį renginį norėdavome daryti, tai mes labai ilgai jau turėdavome laukti, kol mums atsakydavo taip arba ne <...>“ (C6). Viena svarbiausių mokinių savivaldos narių atliekamų funkcijų yra informacinė sklaida, kad visa reikalinga informacija pasiektų mokinius: „<...> informacijos sklaida, kad visa informacija pasiektų mokinius <...>“ (C3). Informacinei sklaidai, komunikacijai su mokiniams ir bendruomene pasitelkiami socialiniai tinklai: „<...> mokinių savivalda naudoja tą paminėtą instagramą, šiek tiek feisbuką informacijos sklaidai, irgi komunikacijai tarp seniūnų ir tarp tarybos, mokinių savivaldos narių naudoja mesendžerį, bet dar mes turime konsultacijų diskordo serverį <...>“ (C3). Būnant savivaldos nariu nuolat mokomasi bendrauti ir būti drauge su kitais: „<...> reikėtų prisiminti, jog mes esam savivaldoje tam, kad mokytumėmės ir kiltume kažkur <...> ir kad nėra kažkas tobulas, tai tiesiog yra kažkaip nepamiršti tos smagiosios pusės <...> bendrauti ir gebėti pasijuokti, tiesiog atrasti tą paprastumą ir nežinau, kaip ir neužkelti tos nosies arba nepriimti visko labai rimtai <...>“ (C1) Mokinių savivaldų nariai siekia sukurti gerai besijaučiančią ir draugišką mokinių bendruomenę: „<...> mokinių Taryba gali ir turėti labai teigiamą poveikį visai mokyklos bendruomenei <...> gali palengvinti ir pagerinti jų laiką leidžiamą gimnazijose. Ir manau, kad tai yra labai pozityvus pokytis, kuris atneša daug naudos ir daug laimės <...> mokinių savivaldos gali pagerinti visų mokinių besimokančių gimnazijose savijautą <...>“ (C3) Dalyvaujant mokinių savivaldoje ugdomi bendravimo įgūdžiai, tai padeda užmegzti pažintis ir asmeninius ryšius su kitais žmonėmis: „<...> mokinių taryba labai padeda ugdyti tą <...> na nežinau, kaip <...> įgūdį bendrauti su žmonėmis, <...>“ (C4). Užmezgami ilgalaikiai ryšiai tampa svarbūs kuriant savo ateitį: „<...> mokinių savivalda labai padeda, nes gyvenime tu gali, pavyzdžiui, lengviau susirasti darbą arba susirasti daugiau ryšių su kitais žmonėmis, kurie tau gali padėti gyvenime <...>“ (C6). Išskiriama svarbi galimybė bendrauti gyvai, palaikant tikrą

tarpasmeninį pokalbį, taip pat mokinių savivaldos veikloje įgaunama bendravimo patirtis diskutuojant ir randant kompromisus su mokyklos bendruomene: „<...> svarbiausias dalykas mokinių savivaldoje po karantino - yra bendravimas su žmonėmis <...> ne tik su savo komandos nariais, žmonėmis, kurie yra mokinių taryboje, bet ir aplamai, visa mokykla, nes po to sėdėjimo prie kompiuterio 2 metus tiesiog visi žmonės buvo labai išsiūlgę to tikro pokalbio, tikro bendravimo <...>“ (C4). Bendravimas su visa bendruomene, skirtingais žmonėmis nėra lengva patirtis, tačiau ji yra smagi: „<...> vis tiek reikia bendrauti tiek su mokiniais, tiek su mokytojais, tartis, derinti, žiūrėti, kad abiem pusėms viskas tiktų ir patiktų <...> tiesiog bandai išklausti visų nuomones ir suderinti, rasti vieną kompromisą. <...>“ (C5). Išskiriama svarbi galimybė įgyti kompetencijų, tai yra mokytis vieniems iš kitų dalinantis patirtimi, ir tokiai patirčiai įgyti yra sukurtas veikiantis modelis: „<...> dažniausiai taryboj, manau, kad būna maišytos klasės - būna ten keli pirmokai keli antrokai ir trečiokai, ir ketvirtokai. Ir manau, kad tai yra gan geras modelis, nes ketvirtokai dažniausiai jau yra įgiję kompetencijų <...> trečiokai, ketvirtokai <...> ir jie gali kokybiškai atlikti darbą ir parodyti, kaip darbas kokybiškai atliekamas pirmokams ir antrokams, kad jie galėtų mokytis ir vėliau mokyti kitus <...> labiau patyrę mokinių savivaldos nariai gali pamokyti jaunesnius, ne tokius patyrusius mokinių savivaldos narius. Tai manau, kad taip yra įgyjamos kompetencijos <...>“ (C3) Mokinių savivaldoje ugdomas mokėjimas išsakyti ir priimti kritiką, tai svarbi savybė ateityje mokytis iš savo klaidų: „<...> galbūt nelabai patinka, ir dirbti su nuomonėmis, kurios galbūt tau atrodo labai kvailos ar iš viso nereikalingos, ir tiesiog išsakyti kritiką taip gražiai ir švelniai, ir mokytis reaguoti į kritiką. Tai tiesiog labai ugdo vėliau tikram darbui ta prasme, už kurį moka pinigus, kad paskui nebūtų šoko, kai žmogus ateina ir jam pasako, kad tu čia blogai padarei ir kad jisai paskui neapsiverktų dėl to <...>“ (C7). Mokinių savivaldos būdamos Lietuvos moksleivių sąjungos dalimi mokosi bendradarbiauti tarpusavyje, tarp savo mokyklų: „<...> Taip pat bendradarbiaujame su kitomis mokyklomis ir rengiame bendrus renginius su jomis <...> dabar rengiame kelis bendrus renginius <...>“ (C7).

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad bendradarbiavimas mokinių savivaldoje reiškiasi padedant bendruomenei ir vieni kitiems, mokantis spręsti iškilusias problemas. Mokomasi dirbti kartu, komunikuoti, tartis tarpusavyje, susitarus rasti bendrus interesus, suderinti veiklas. Taip pat mokomasi skleisti informaciją, kad ji pasiektų visus mokinius, tam pasitelkiami socialiniai tinklai. Siekiama bendraujant ir būnant drauge su kitais sukurti gerai besijaučiančių ir draugiškų mokinių bendruomenę. Tam gilinami bendravimo įgūdžiai, užmezgamos pažintys ir asmeniniai ryšiai, kurie tampa svarbūs ateičiai. Galimybė bendrauti gyvai padeda įgyti bendravimo patirtį diskutuojant ir ieškant kompromisų nors tai ir nėra lengva patirtis. Mokinių savivaldos mokiniai perima vieni iš kitų gautą patirtį, taip pat mokosi išsakyti ir priimti kritiką. Bendradarbiaujama ne tik mokinių savivaldos

lygmenyje, bet ir tarpmokykliniame lygmenyje dalyvaujant ir Lietuvos moksleivių sąjungos renginiuose.

6.4. Tyrimo duomenų, gautų visų trijų diskusijų metu, apibendrinimas

Diskusijų metu buvo siekiama atsakyti į trečiąjį tyrimo uždavinį, t.y. išryškinti skirtingų informantų grupių požiūrį į savivaldos vaidmenį ugdant bendrąsias kompetencijas. Apdorojus gautus duomenis išskirtos kategorijos.

6 lentelė. *Trijų diskusijų kategorijų palyginimas*

Diskusija su mokinių savivaldos kuratoriais	Diskusija su buvusiais mokinių savivaldos nariais	Diskusija su esamais mokinių savivaldos nariais
Lyderystės mokykla	Lyderystės mokykla	Lyderystės ir karjeros mokykla
Įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla	Įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla	Atsakomybės ir mokymosi būti drašiu mokykla
Demokratiškos vertybių puoselėjimas ir mokymosi būti drašiu mokykla	Demokratiškos vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drašiu mokykla	
Iniciatyvumo mokykla	Iniciatyvumo mokykla	Kūrybiškumo mokykla
Savarankiškumo mokykla	Kūrybiškumo mokykla	
		Savarankiškumo mokykla
Bendradarbiavimo mokykla	Bendradarbiavimo mokykla	Bendradarbiavimo mokykla

Trijų diskusijų metu gauti duomenys leido nustatyti, kad mokinių savivaldų kuratoriai, buvę ir esami mokinių savivaldos nariai mato mokinių savivaldos praktinę veiklą kaip šių kompetencijų ugdymo mokyklą:

- lyderystės (esami mokinių savivaldos nariai apibūdino kategoriją kaip lyderystės ir karjeros),
- iniciatyvumo (išsiskyrė kaip atskira kategorija tik mokinių savivaldų kuratorių ir buvusių mokinių savivaldos narių diskusijų duomenyse),
- kūrybiškumo (išsiskyrė kaip atskira kategorija tik buvusių ir esančių mokinių savivaldos narių diskusijų duomenyse),

- įsipareigojimų ir atsakomybės (esami mokinių savivaldos nariai šią kategoriją apibūdino kaip atsakomybės ir mokymosi būti drašiu kompetenciją),
- demokratiškos vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drašiu (esami mokinių savivaldos nariai apibūdino kaip atsakomybės ir mokymosi būti drašiu kompetenciją),
- savarankiškumo,
- bendradarbiavimo.

Negalima išskirti tiksliai vienos kompetencijos, nagrinėjant visų trijų diskusijų duomenis paaiškėjo, kad jos yra persipynusios ir viena kitą papildo.

Mokinių savivalda suprantama kaip lyderystės mokykla. Sutampančios kategorijos ir subkategorijų formuluočių panašumai rodo, kad mokinių savivaldoje reiškiasi lyderystės kompetencija.

Diskusijos su mokinių savivaldos kuratoriais duomenys	Diskusijos su buvusiais mokinių savivaldos nariais duomenys	Diskusijos su esamais mokinių savivaldos nariais duomenys
<p>Lyderystės mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> • pasireiškianti per konkurenciją, • skatinanti savanorystę, • klotanti kelią ateities karjerai”, • pasireiškianti socialine – pilietine veikla, • modeliuojanti sektinus pavyzdžius kasdienybėje, • telkianti ir įtraukianti bendruomenę. 	<p>Lyderystės mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> • per vadovavimo patirtį, • keičiant ir pradant iš naujo, • atstovaujant mokinių interesus ir įveikiant sunkumus, • atstovaujant mokinių interesus ir susiduriant su sunkumais, • auginant savo asmenines savybes bendruomenės telkimui, • pirminiais žingsniais į karjeros planavimą, • tiesiant kelią karjerai, • įsitraukiant į jaunimo politiką ir organizacijų veiklą, • įsitraukiant į vietos bendruomenės gyvenimą. 	<p>Lyderystės ir karjeros mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> • ugdant lyderio savybes, • vadovavimo praktika, ugdant savivaldos narių ir mokinių atsakomybę ir aktyvumą, • atstovaujant savo mokyklą, • savanoriaujant ir dalyvaujant jaunimo politikoje, • aktyvia socialine veikla, atverianti kelią studijoms, • aktyviai dalyvaujant veiklose ir įgaunant reikiamas savybes karjerai, • įgyjant įgūdžius reikalingus gyvenimo aprašymui ieškant darbo, • planuojant karjerą būsimai specialybės kryptims.

13 pav. „Lyderystės mokykla“ ir „Lyderystės ir karjeros mokykla“ – trijų diskusijų kategorijų ir subkategorijų sąsajos

Gauti duomenys atskleidžia, kad lyderystė mokinių savivaldoje reiškiasi per konkurenciją auginant ir ugdant savo asmenines savybes. Taip pat modeliuojant sektinus pavyzdžius kasdienybėje, ugdant savivaldos narių aktyvumą ir atsakomybę, mokantis atstovauti mokinių ir mokyklos interesus

ir susiduriant su sunkumais. Lyderystė reiškiasi telkiant ir įsitraukiant į vietos bendruomenės gyvenimą. Per aktyvią socialinę ir pilietinę veiklą dalyvaujant jaunimo politikoje ir organizacijų veikloje, skatinant savanorystę. Lyderystė reiškiasi klojant kelią ateities karjerai, įgaunant reikiamas savybes karjeros planavimui ir atveriant kelią studijom, specialybės kryptį ir gyvenimo aprašymui ieškant darbo.

Mokinių savivalda yra suprantama kaip įsipareigojimų ir atsakomybės, demokratiškos vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drašiu mokyklos. Mokinių savivaldų kuratoriai ir buvę savivaldų nariai išskiria šias kompetencijas, tuo tarpu esami mokinių savivaldos nariai jas mato labiau kaip vieną kompetencijų visumą, kuri reiškiasi mokinių savivaldoje.

Diskusijos su mokinių savivaldos kuratoriais duomenys	Diskusijos su buvusiais mokinių savivaldos nariais duomenys	Diskusijos su esamais mokinių savivaldos nariais duomenys
<p>Įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> puoselėjant elgesio kultūrą, atliekant darbą gerai ir iki gal, atsakant už save ir kitus. 	<p>Įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> puoselėjant elgesio kultūrą, atliekant darbą gerai ir iki galo, atsakant už save ir kitus. 	<p>Atsakomybės ir mokymosi būti drašiu mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> ugdant atsakomybės įgūdžius kurie gali prireikti gyvenime, mokantis prisiimti atsakomybę už savo atliekamą darbą, mokantis kartu su kitais prisiimti atsakomybę už darbus, kuriuos reikia atlikti, mokantis gerbti ir būti atsakingais vienas už kitą ugdant kiekvieno įgūdžius darbą atlikti gerai, įsdrįstant viešai kalbėti ir reikšti savo nuomonę, įsdrįstant pradėti kažką naujo naujo, mokantis iš savo klaidų.
<p>Demokratiškos vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drašiu mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> nebijant išbandyti ir mokytis iš savo klaidų, reiškiant savo nuomonę, reiškiant ir argumentuojant savo mintis. 	<p>Demokratiškos vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drašiu mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> puoselėjant demokratines vertybes, reiškiant savo nuomonę ir mintis, išbandant kažką naujo ir užsiimant kita veikla, klystant ir mokantis iš savo klaidų, reiškiant ir argumentuojant savo mintis. 	

14 pav. „Įsipareigojimų ir atsakomybės mokykla“, „Demokratiškos vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drašiu mokykla“ ir „Atsakomybės ir mokymosi būti drašiu mokykla“ – trijų diskusijų kategorijų ir subkategorijų sąsajos

Sutampančios subkategorijų formuluotės ir panašumai rodo, kaip mokinių savivaldoje šiose kategorijose apibūdintos kompetencijos reiškiasi kartu. Mokinių savivaldoje yra puoselėjama elgesio kultūra, išmokstama gerbti ir būti atsakingais vienas už kitą, ugdomi tokie atsakomybės įgūdžiai, kurie gali prireikti gyvenime. Įsipareigojimų ir atsakomybės kompetencija reiškiasi mokantis prisiimti atsakomybę už savo atliekamą darbą, ugdant kiekvieno įgūdžius darbą atlikti gerai ir iki

galo, taip pat atsakant už save ir kitus arba mokantis kartu su kitais prisiimti atsakomybę už darbus, kuriuos reikia atlikti. Mokinių savivaldoje puoselėjamos demokratinės vertybės ir mokomasi būti drąsiu, šios kompetencijos reiškiasi nebijant išbandyti ir išdrįstant pradėti kažką naujo, klystant ir mokantis iš savo klaidų. Išdrįstant viešai kalbėti reiškiant savo nuomonę ir argumentuoti savo mintis.

Diskusijų metu su mokinių savivaldų kuratoriais ir buvusiais mokinių savivaldų nariais gauti duomenys atskleidė, kad mokinių savivalda yra suprantama kaip iniciatyvumo mokykla. Tuo tarpu esami mokyklos savivaldų nariai sieja iniciatyvumą, labiau kaip kūrybiškumo mokyklos sudedamąją dalį.

Diskusijos su mokinių savivaldos kuratoriais duomenys	Diskusijos su buvusiais mokinių savivaldos nariais duomenys	Diskusijos su esamais mokinių savivaldos nariais duomenys
<p>Iniciatyvumo mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizuojant renginius, • rūpinantis bendruomenės mikroklimatu ir savijautos gerinimu, • siekiant bendradarbiavimo ir dialogo, • prisiimant įsipareigojimus. 	<p>Iniciatyvumo mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> • suteikiant tai, ko negali suteikti mokykla, • sudominant naujomis idėjomis, įtraukiant ir įveiklinant, • tiriant mokinių poreikius ir sprendžiant problemas, • keliant mokiniams aktualius klausimus, • suprantant trukdančius veiksnius. 	

15 pav. „Iniciatyvumo mokykla“ – trijų diskusijų kategorijų ir subkategorijų sąsajos

Gauti duomenys išskirti į kategorijas ir subkategorijas, kurių formuluotės nesutampa, tačiau jos turi panašią reikšmę ir raiškos turinį, kuris parodo kaip mokinių savivaldoje reiškiasi iniciatyvumo kompetencija siekiant bendradarbiavimo ir dialogo, keliant mokiniams aktualius klausimus, rūpinantis bendruomenės mikroklimatu ir savijautos gerinimu, tiriant mokinių poreikius ir sprendžiant problemas. Iniciatyvumas reiškiasi organizuojant renginius, suteikiant tai, ko negali suteikti mokykla, sudominant naujomis idėjomis, įtraukiant ir įveiklinant, prisiimant įsipareigojimus ir suprantant trukdančius veiksnius.

Diskusijų metu su buvusiais ir esamais mokinių savivaldų nariais gauti duomenys atskleidė, kad mokinių savivalda yra suprantama kaip kūrybiškumo mokykla. Tuo tarpu mokinių savivaldos kuratoriai sieja kūrybiškumą, labiau kaip savarankiškumo mokyklos sudedamąją dalį.

Diskusijos su mokinių savivaldos kuratoriais duomenys	Diskusijos su buvusiais mokinių savivaldos nariais duomenys	Diskusijos su esamais mokinių savivaldos nariais duomenys
	Kūrybiškumo mokykla <ul style="list-style-type: none"> • sudarant sąlygas atsiskleisti idėjoms, • skatinant reikštis savivaldos veikloje, • mokantis įveikti problemas – sistemiškumą ir senas tradicijas, • siekiant įveikti laisvės suvaržymus ir pripažinimo. 	Kūrybiškumo mokykla <ul style="list-style-type: none"> • atsiskleidžiant idėjoms, • keliant idėjas • organizuoti renginius ir užsiimti kūryba, • siekiant iniciatyvų įgyvendinimo, • organizuojant renginius, sudarant sąlygas mokiniams kurti įsitraukiant į savivaldos organizuojamus renginius, • mokantis įveikti kūrybinės laisvės suvaržymus.

16 pav. „Kūrybiškumo mokykla“ – trijų diskusijų kategorijų ir subkategorijų sąsajos

Kūrybiškumo kompetencija mokinių savivaldoje reiškiasi siekiant iniciatyvų įgyvendinimo sudarant sąlygas atsiskleisti idėjoms organizuojant renginius. Taip pat skatinant reikštis savivaldos veikloje sudarant sąlygas mokiniams užsiimti kūryba įsitraukiant į savivaldos organizuojamus renginius. Kūrybiškumo kompetencija reiškiasi siekiant pripažinimo, mokantis įveikti kūrybinės laisvės suvaržymus, įveikiant problemas – sistemiškumą ir senas tradicijas.

Mokinių savivalda yra suprantama kaip savarankiškumo mokykla. Sutampančios kategorijos ir subkategorijų formuluočių panašumai rodo, kaip mokinių savivaldoje reiškiasi savarankiškumo kompetencija.

Diskusijos su mokinių savivaldos kuratoriais duomenys	Diskusijos su buvusiais mokinių savivaldos nariais duomenys	Diskusijos su esamais mokinių savivaldos nariais duomenys
Savarankiškumo mokykla <ul style="list-style-type: none"> • atliekant konkrečias veiklas ir darbus, • atliekant konkrečias veiklas kartu su suaugusiųjų pagalba, • atliekant konkrečias veiklas ir darbus skaitmeninėje erdvėje, • planuojant savo veiklą, • organizuojant renginius mokykloje, • organizuojant nuotolinius renginius, • meninėms ir kūrybinėms savybėms atskleisti, • mokymuisi ir savęs pažinimui. 	Savarankiškumo mokykla <ul style="list-style-type: none"> • organizuojant renginius mokykloje, • organizuojant preventinius renginius, • organizuojant renginius karjerai ir susipažinti su savanorystės galimybėmis, • organizuojant renginius bendruomeniškumui skatinti ir moksleivių poreikiams tenkinti, • savęs pažinimui ir ateities mokymuisi, • pačiam priimti sprendimus, • vedant pamokas, • planuojant savo laiką ir veiklas. 	Savarankiškumo mokykla <ul style="list-style-type: none"> • organizuojant daug renginių ir įgyjant patirtį, • organizuojant teminius renginius ir renginius švenčių proga, • organizuojant tradicinius ir pramoginius renginius, atsisakant nuotolinių renginių ir juos • organizuojant gyvai, pasidalinant pareigomis ir planuojant savo laiką, • suprantant priežastis kurios trukdo veikti savarankiškai, siekiant savarankiškumo.

17 pav. „Savarankiškumo mokykla“ – trijų diskusijų kategorijų ir subkategorijų sąsajos

Mokinių savivaldų kuratoriai išskiria mokinių savivaldos narių atliekamas konkrečias veiklas ir darbus kurie atliekami savarankiškai ir kartu su suaugusiųjų pagalba. Ryškiausia savarankiškumo kompetencijos dalis yra gebėjimai organizuoti įvairius renginius mokykloje, tai renginiai bendruomeniškumui skatinti ir moksleivių poreikiams tenkinti, prevenciniai, karjeros, teminiai, švenčių, tradiciniai ir pramoginiai renginiai. Išskiria pozicijas, mokinių savivaldų kuratoriai teigia, kad organizuojami nuotoliniai renginiai, o esantys mokinių savivaldų nariai teigia, kad atsisakoma nuotolinių renginių ir jie organizuojami gyvai. Trijų diskusijų metu gauti duomenys parodo, kad savarankiškumo kompetencija reiškiasi per mokymąsi ir savęs pažinimą pačiam priimant sprendimus, suprantant priežastis kurios trukdo veikti savarankiškai, siekiant savarankiškumo. Svarbi savarankiškumo kompetencijos dalis yra gebėjimas planuojant savo laiką ir veiklas, pasidalinti pareigomis.

Mokinių savivalda yra suprantama kaip bendradarbiavimo mokykla. Sutampančios kategorijos ir subkategorijų formuluočių panašumai rodo, kaip mokinių savivaldoje reiškiasi bendradarbiavimo kompetencija.

Diskusijos su mokinių savivaldos kuratoriais duomenys	Diskusijos su buvusiais mokinių savivaldos nariais duomenys	Diskusijos su esamais mokinių savivaldos nariais duomenys
<p>Bendradarbiavimo mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> • mokanti pasitikėti ir būti draugiškais, • mokanti organizuoti komandinį darbą ir dirbti kartu, • mokantis lanksčiai bendrauti tarpusavyje, • siekiant partnerystės ir pagalbos teikimo bendruomenei, • siekiant mokyklos bendruomenę įtraukti į veiklas, • aktyviai dalyvaujant už mokyklos ribų, • bendraujant nuotoliniu būdu ir socialiniuose tinkluose. 	<p>Bendradarbiavimo mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> • bendraujant ir susitariant tarpusavyje ir su bendruomene, • bendraujant ir susitariant su administracija, • bendraujant nuotoliniu būdu ir socialiniuose tinkluose, • pasireiškiant komunikacinei įvairovei, • organizuojant komandinį darbą, • išmokstant būti kartu su kitais kai yra smagi patirtis, • mokantis vieni iš kitų, • palaikant tarpusavio ryšius. 	<p>Bendradarbiavimo mokykla</p> <ul style="list-style-type: none"> • padedant vieni kitiems ir sprendžiant problemas • organizuojant mokinių savivaldos narių susirinkimus ir pasitarimus, • bendraujant ir susitariant su administracija, • skleidžiant informaciją ir bendraujant nuotoliniu būdu ir socialiniuose tinkluose, • mokantis bendrauti, kad būtų gera būti drauge, • rūpindamiesi mokinių ir bendruomenės savivajauta, • mokantis bendrauti ir užmezgti ryšius su žmonėmis, • užmezgant ilgalaikius ryšius kurie atveria galimybes, • bendraujant gyvai, palaikant tikrą pokalbį, • diskutuojant ir randant kompromisus su mokyklos bendruomene, • dalinantis patirtimi vieni su kitais ir taip ugdant kompetencijas • mokantis priimti ir išsakyti kritiką, • bendradarbiaujant su kitomis mokyklomis ir Lietuvos moksleivių sąjunga.

18 pav. „Bendradarbiavimo mokykla“ - trijų diskusijų kategorijų ir subkategorijų sąsajos

Duomenys atskleidžia, kad bendradarbiavimo kompetencija mokinių savivaldoje reiškiasi mokantis pasitikėti ir būti draugiškais, išmokstant būti kartu su kitais, patiriant smagią patirtį ir bendraujant, kad būtų gera drauge. Taip pat organizuojant komandinį darbą, padedant vieni kitiems ir sprendžiant problemas, organizuojant mokinių savivaldos narių susirinkimus ir pasitarimus. Mokantis bendrauti gyvai, palaikant tikrą pokalbį, susitariant tarpusavyje ir su bendruomene ir taip užmezgant ilgalaikius ryšius su žmonėmis. Bendradarbiavimo kompetencija formuojasi kai siekiama partnerystės ir mokyklos bendruomenę įtraukti į veiklas, rūpinantis mokinių ir bendruomenės savijauta, diskutuojant ir randant kompromisus. Svarbi bendradarbiavimo kompetencijos dalis yra mokymasis vieni iš kitų, dalinantis patirtimi vieni su kitais ir mokantis priimti ir išsakyti kritiką. Bendradarbiavimo kompetencija pasireiškia per komunikacinę įvairovę skleidžiant informaciją ir bendraujant nuotoliniu būdu ir socialiniuose tinkluose, taip pat aktyviai dalyvaujant už mokyklos ribų, bendradarbiaujant su kitomis mokyklomis ir LMS.

DISKUSIJA

Globalūs JTO Darnaus vystymosi tikslai švietimo srityje, kuriuos įgyvendina UNESCO „Švietimas 2030“ (2016) ir ET rekomendacijos dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų (2018), lemia, kad bendrosios kompetencijos neabejotinai yra vienos svarbiausių ugdant XXI a. visuomenės ir asmens socialinius (minkštuosius) įgūdžius ir gebėjimus (Gündüz, 2023; Sarker, 2024). Visgi švietimo dokumentuose ir moksliniuose darbuose vyrauja skirtingi bendrųjų kompetencijų modeliai ir pavadinimai (Garbauskaitė-Jakimovska, 2021). Skirtingai bendrąsias kompetencijas interpretuoja ir tyrime dalyvavę mokinių savivaldų kuratoriai, buvę ir esami jos nariai.

Bendrųjų kompetencijų turinys yra susimaišęs ir tuo pačiu tarpusavyje susijęs (Adamonė ir Dudutytė, 2023), kas parodo skirtingą požiūrį į XXI a. siekiamų žinių ir įgūdžių junginius, tačiau tuo pačiu ir bendrą požiūrį į nuolat besikeičiančią pasaulio pažangą, kuri reikalauja bendrųjų gebėjimų, įgalinančių tarpusavio susitarimą visuomenėje, kuriant asmeninę ir visuotinę gerovę, savęs ir savo socialinės aplinkos pažinimą (Rauluškevičienė, Sevalneva, ir Urbienė, 2022).

Remiantis tyrimo duomenimis, viena svarbiausių bendrųjų kompetencijų mokinių savivaldos veikloje yra bendradarbiavimo kompetencija, kuri atsiskleidžia palaikant tikrą pokalbį, susitariant tarpusavyje, diskutuojant ir randant kompromisus, taip pat ugdant pasitikėjimą savimi ir draugiškumą. Tokį požiūrį patvirtina Zupančič (2024), siejanti bendradarbiavimo kompetenciją su asmens dialogo kultūra, gebėjimu dalyvauti ir komunikuoti, o taip pat būti draugišku, pasitikėti savimi ir kitais. Adaškevičienė ir Žvirdauskas (2006) išskiria pasitikėjimo savimi kompetenciją, kuri, pasak Zupančič (2024), yra bendradarbiavimo kompetencijos dalis. Pasitikėjimą savimi Dudutytė ir Adamonė (2023) išskiria kaip emocinės kompetencijos dalį.

Mokinių savivaldoje vykstantis komandinis darbas bei pagalba vieni kitiems siejasi su Geros mokyklos koncepcijoje (2015) minima darbo komandoje kompetencija, dar vadinama socialine, gebėjimo dirbti kartu kompetencija. Bendradarbiaujant rūpinamasi mokinių ir bendruomenės savijauta, todėl galima teigti, kad mokinių savivaldoje tuo pačiu reiškiasi ir emocinė (socialinė emocinė) kompetencija (Nacionalinė 2021–2030 m. Švietimo plėtros programa, 2021; Bukavickaitė ir Duoblys, 2009).

„Bendradarbiavimo mokykla“ neatsiejama nuo problemų sprendimo, socialinių ir profesinių kompetencijų mokinių savivaldoje (Stasiukynas ir kt., 2014; Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005; Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2017). Taip pat mokinių savivaldos komunikacinė įvairovė, skleidžiant informaciją ir bendraujant nuotoliniu būdu bei socialiniuose tinkluose, ugdo ir informacinio raštingumo kompetenciją (Moyer, 2016). 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategijoje (2018) ir kituose švietimo dokumentuose minima kultūros

kompetenciją, kuri mokinių savivaldoje reiškiasi per dialogo ir dalyvavimo kultūrą, palaikant gyvą pokalbį, susitariant, diskutuojant ir randant kompromisus, mokantis priimti ir išsakyti kritiką.

Neformaliame jaunimo ugdyme, mokinių savivaldos veikloje taip pat išskiriama savarankiškumo kompetencija (Adaškevičienė ir Žvirdauskas, 2006; „Geros mokyklos“ koncepcija, 2015). Apibendrinant tyrimo duomenis buvo nustatyta, kad mokinių savivaldos veikloje būdinga atlikti darbus savarankiškai ir kartu su suaugusiųjų pagalba. Strategijoje „Lietuva 2050“ (2023) savarankiškumo kompetencija vadinama orumo kompetencija ir yra siejama su gebėjimu pasirūpinti savimi, o 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategijoje (2018) ji vadinama savarankiško gyvenimo kompetencija. Mokinių savivaldų kuratoriai, buvę ir esami dalyviai nurodo, kad mokinių savivaldoje savarankiškumas reiškiasi per savęs pažinimą, mokantis pačiam priimti sprendimus, ką patvirtina ir Borgen ir Odegaard (2021), pabrėžiantys, kad savarankiškumo kompetencija skatina mąstyti be išankstinių nuostatų. Mokinių savivaldoje lavinama savivoka suprasti priežastis, kurios trukdo veikti savarankiškai, todėl šalia bendrųjų kompetencijų atsiskleidžia ir metakompetencijos, gebėjimas įsivertinti savo veiklos galimybes, savo asmeninius gebėjimus (Weinert, 1999).

Mokinių savivaldoje lavinami gebėjimai savarankiškai organizuoti įvairius renginius yra svarbūs ir profesinei karjerai, o pati organizacinė veikla perauga į vientisą mokymąsi bendruomenėje (Zupančič, 2024; Souto-Otero, 2016). Renginiai, skirti bendruomeniškumui skatinti ir moksleivių poreikiams tenkinti, tuo pačiu ugdo ir bendruomeniškumo kompetenciją bei kuria socialinį kapitalą (2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas, 2020; Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, 2023). Dudutytė ir Adamonė (2023) bendruomeniškumą sieja su darbu komandoje.

Mokinių savivaldos „savarankiškumo mokykloje“ ugdomi gebėjimai planuoti savo laiką ir veiklas, pasidalinti pareigomis. Šie gebėjimai Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012) vadinami darbo komandoje kompetencija, Dudutytė ir Adamonė (2023) juos įvardija kaip asmeninės vadybos ir darbo komandoje kompetenciją, o „Geros mokyklos“ koncepcijoje (2015) jie vadinami socialine, darbo pasidalijimo kompetencija. Darbo komandoje kompetencija (Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012) interpretuojama keliais būdais – tai yra darbo pasidalijimo (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005) ir socialinė, darbo pasidalijimo kompetencija (Geros mokyklos koncepcija, 2015) arba asmeninės vadybos darbo komandoje kompetencija (Dudutytė, Adamonė, 2023).

Savarankiškumo kompetenciją Moyer (2016) vadina savarankiško probleminio mokymosi kompetencija, kas siejasi su kūrybiškumo kompetencija, mokinių savivaldos kuratorių išskirta kaip meninės ir kūrybinės veiklos subkategorija, „savarankiškumo mokyklos“ kategorijos dalis.

„Kūrybiškumo mokykla“ kaip atskira kompetencija išskiriama tik buvusių ir esamų mokinių savivaldos narių. Ji reiškiasi siekiant pripažinimo, mokantis įveikti kūrybinės laisvės suvaržymus, įveikiant problemas – sistemiškumą ir senas tradicijas. Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijoje

(2005) kūrybiškumo kompetencija taip pat siejama su kūrybišku problemų sprendimu. Ši kompetencija sudaro sąlygas organizuojant renginius mokiniams užsiimti kūryba (Adaškevičienė ir Žvirdauskas (2006), Borgen ir Odegaard (2021), Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2012), „Geros mokyklos“ koncepcija(2015), Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ (2023), 2021–2030 m. Nacionalinis pažangos planas (2020).

Mokinių savivaldos veikloje ugdoma ir iniciatyvumo kompetencija („iniciatyvumo mokykla“), minima Adaškevičienės ir Žvirdausko (2006), Moyer (2016) darbuose, UNESCO programoje „Švietimas 2030“ (2016), Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme (2017), Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ (2023) ir „Geros mokyklos“ koncepcijoje (2015). Pasak mokinių savivaldos kuratorių ir buvusių mokinių savivaldos narių, mokinių savivaldoje reiškiasi iniciatyvumas, iniciatyvų įgyvendinimas organizuojant renginius, keliant mokiniams aktualius klausimus, rūpinantis bendruomenės mikroklimatu, tiriant mokinių poreikius ir taip sprendžiant bendruomenėje kylančias problemas, ir tuo pačiu lavinami bendradarbiavimo ir dialogo gebėjimai, todėl bendrosios kompetencijos susimaišo, vėl iškyla bendradarbiavimo kompetencija, kuri sugretina asmeninius ir bendruomeninius interesus (2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018).

Tyrimo duomenys atskleidė, kad mokinių savivaldos veikloje puoselėjama atsakingo elgesio kultūra ir pagarba vienas kitam, sietina su atsakomybės kompetencija, minima Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ (2023), „Geros mokyklos“ koncepcijoje (2015). Elgesio kultūra sąlygoja socialinių kompetencijų – empatijos, tolerancijos ir draugystės įgūdžių formavimąsi („Švietimas 2030“), taip pat socialinę atsakomybę ir tapatybę bendruomenėje (2021–2030 m. Nacionalinis pažangos planas; Borgen ir Odegaard, 2021). Esami mokinių savivaldos nariai išskyrė „atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu mokyklą“, o mokinių savivaldos kuratoriai ir buvę nariai „demokratiškos vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu mokyklą, kurioje mokomasi drąsiai reikšti savo nuomonę, argumentuoti savo mintis ir išdrįsti kalbėti viešai, o šis demokratinis mąstymas yra siejamas su mokinių balso teise (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005; Lundy, 2007).

Mokinių savivaldoje formuojami gyvenimo įgūdžiai (Lietuvos moksleivių sąjungos veiklos strategijos 2023–2026) skatina mokinių savivaldos narius išdrįsti išbandyti kažką naujo, užsiimti įvairia veikla ir nebijoti klysti (Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012), o lavinami atsakingo elgesio įgūdžiai gali padėti išvengti netoleruotino elgesio, kurio metu yra nepaisoma taisyklių arba yra susiformavusios išankstinės neigiamos nuostatos (Borgen ir Odegaard, 2021). Mokinių savivaldoje ugdomi pasitikėjimo savimi ir emocinio atsparumo gebėjimai formuoja savarankišką, nepriklausomą ir objektyvų mąstymą (Dudutytė, Adamonė, 2023). Mokinių savivaldoje yra ugdoma drąsa reikšti savo nuomonę, mokiniai išdrįsta nebijoti klysti ir mokytis iš savo klaidų. Reikšdami viešai savo nuomonę ir mintis, mokinių savivaldos nariai atstovauja ne tik

save, bet savo bendruomenę. Tokiu būdu įgyvendinamas demokratijos principas viešai ir atsakingai reikšti savo nuomonę (Lietuvos moksleivių sąjungos veiklos strategija 2023–2026, 2023).

Trijų diskusijų tyrimo duomenys atskleidžia, kad mokinių savivaldoje ugdoma atsakomybė už save ir kitus, prisiimama atsakomybė tiek už savo darbą jį atliekant gerai ir iki galo, tiek už bendrai atliekamus darbus, kas siejasi su Adaškevičienės ir Žvirdausko (2006) išskiriama atsakomybės prisiėmimo už savo veiksmus kompetencija ir 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategijoje (2018) aprašoma atsakomybės už save ir kitus, pasitikėjimo savimi kompetencija.

Taip pat tyrimo duomenys atskleidė, kad mokinių savivaldoje reiškiasi lyderystės kompetencija („lyderystės mokykla“), modeliuojant sektinus pavyzdžius kasdienybėje, ugdant savivaldos narių aktyvumą ir atsakomybę, atstovaujant mokinių ir mokyklos interesus, susiduriant su sunkumais. Toks mokymosi procesas vadinamas modeliavimu (Nabavi, Bijandi, 2012). Lyderystė, kaip ir visos kitos bendrosios kompetencijos, yra persipynusi savo turiniu ir reikšmėmis su kitomis mokinių savivaldoje ugdomomis kompetencijomis. Tyrimo duomenys atskleidžia, kad lyderystė mokinių savivaldoje reiškiasi auginant ir ugdant savo asmenines savybes ir talentus (Borgen ir Odegaard, 2021).

Mokinių savivaldoje lyderystė reiškiasi įsitraukiant į vietos bendruomenės gyvenimą, aktyvią socialinę ir pilietinę veiklą, dalyvaujant jaunimo organizacijų veikloje ir skatinant savanorystę. Pilietinis dalyvavimas ir galimybės reikšti savo nuomonę atstovaujant mokinių ir mokyklos interesus sąlygoja pilietiškumo kompetencijos formavimąsi. Bendroji pilietiškumo kompetencija yra minima Nacionalinėje 2021–2030 m. Švietimo plėtros programoje (2021), 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategijoje (2018), „Geros mokyklos“ koncepcijoje (2015), Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ (2023). UNESCO programoje „Švietimas 2030 (2016) ji yra siejama su globaliu pilietiškumu, Dudutytė ir Adamonė (2023) pilietiškumą sieja su bendruomeniškumu ir demokratija, Bukavickaitė ir Duoblys (2009) pilietiškumo kompetenciją sieja su demokratija mokykloje.

Gauti tyrimo duomenys leidžia teigti, kad jau mokykloje mokinių savivaldos veikloje lyderystė reiškiasi klojant kelią ateities karjerai, įgaunami įgūdžiai karjeros planavimui. Įvairios veiklos ir renginiai leidžia pasirinkti studijų kelią, specialybės kryptį. Svarbu ir tai, kad ieškant darbo, veikla mokinių savivaldos veikloje gali sąlygoti ir darbo patirtį, nes dalyvavimas jaunimo organizacijose teigiamai vertinamas darbdavių (Souto-Otero, 2016). Borgen ir Odegaard, (2021) teigia, kad yra svarbi asmeninė kompetencija, asmens talentai. Mokinių savivaldoje ugdomos bendrosios kompetencijos savyje apima ir asmens karjeros, profesines kompetencijas ir vadovavimo įgūdžius (Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2017; Adaškevičienė ir Žvirdauskas, 2006) ir (Zupančič, 2024).

IŠVADOS

1. Bendrųjų kompetencijų samprata neatsiejama nuo kompetencijos sampratos – praktinės veiklos žinių, žinojimo, mokėjimo, įgūdžių, gebėjimų ir nuostatų visumos, kuri formuoja veiksnų žmogaus požiūrį į save ir lemia asmens tobulėjimą jį supančioje aplinkoje. Ši samprata siejama su holistiniu požiūriu į mokymąsi – žmogaus socialiniu intelektu, gebėjimais socialinėje aplinkoje sąveikauti su kitais žmonėmis. Taip pat ji siejama su humanizmo ir konstruktyvizmo ugdymo socialine teorija, kuria siekiama sukurti laisvą bendradarbiavimo erdvę suteikiančią laisvę ir atsakomybę pačiam besimokančiajam.

1.1. Bendrosios kompetencijos yra XXI a. universalios ir pagrindinės kompetencijos, užtikrinančios bazinius gebėjimus reikalingus socialinei integracijai ir svarbiausioms žinioms įgyti. Jos yra tapatinamos su savarankiško gyvenimo minkštaisiais įgūdžiais, kurie formuoja socialinį sąmoningumą ir įgalina siekti asmeninių tikslų atsakingai sąveikaujant su kitais asmenimis nuolat besikeičiančioje tikrovėje.

1.2. Bendrosios kompetencijos – tai mokymosi visą gyvenimą bendrieji gebėjimai, suteikiantys galimybes tobulėti įvairiose gyvenimo srityse; jos negali užpildyti konkretaus profesinio ar dalykinio turinio žinių, tačiau leidžia prisitaikyti prie nuolatinės pažangos sąlygų ir motyvuojant save, mokantis kartu su kitais įgyti reikiamą informaciją ir žinias profesinei karjerai ugdyti.

1.3. Bendrosios kompetencijos yra bendrųjų kompetencijų modeliai, kuriais siekiama ugdyti mokymosi visą gyvenimą gebėjimus, puoselėti darnų bei savarankišką gyvenimo būdą, stiprinti asmens socialinius įgūdžius ir skatinti visuomeninę veiklą, taip pat spręsti kiekvieno asmenines ir globalias problemas.

1.4. Bendrųjų kompetencijų samprata ir ugdymas priklauso nuo tarptautinių organizacijų ir nacionalinės, valstybių švietimo politikos formalaus ir neformalaus ugdymo programų paskirties. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerija nėra suderinusios bendrųjų kompetencijų sampratos, todėl Lietuvoje veikia BU ir NVŠ, JST, MVG bendrųjų kompetencijų modeliai, kurie neturi identiškos kompetencijų pavadinimų sampratos.

2. Mokinių savivaldos sąryšis su bendrųjų kompetencijų ugdymu atsiskleidžia per mokinių dalyvavimą mokyklos bendruomenės veikloje, LMS organizacijoje ir mokinių balso teisės išraišką.

2.1. Mokinių savivalda yra demokratinio ir autonominio mokyklos bendruomenės modelio: tėvų, mokytojų ir mokinių, mokyklos savivaldos dalis. Mokinių savivaldos institucija mokykloje telkia mokinių bendruomenę, formuoja bendradarbiavimo ir dialogo kultūrą, kuria socialinį–emocinį klimatą. Mokinių savivaldoje vykdoma savarankiška veikla suteikia jos nariams suaugusiojo gyvenimui būtinus įgūdžius ir gebėjimus, leidžia išreikšti save, pasirinkti savo karjeros kelią.

2.2. Mokinių savivaldoje yra realizuojamas Vaiko teisių konvencijos (1989) 12 straipsnis, vaiko teisė išreikšti savo nuomonę saugioje aplinkoje, kurioje vaikas galėtų suformuluoti savo pažiūras. Todėl mokinių savivalda yra mokinių balsas, realizuojama teisė laisvai reikšti savo nuomonę; tai vieta, kurioje puoselėjamos ir ugdomos demokratinės vertybės.

2.3. Mokinių savivalda yra mokyklos erdvėje veikianti didžiausios jaunimo savanoriškos organizacijos (LMS) dalis. Tai suteikia mokinių savivaldos nariams galimybes ugdytis bendrąsias kompetencijas savanoriaujant organizacijos padaliniuose ir renkantis jaunimo atstovavimą siekti politinės karjeros.

Mokinių savivalda atveria lokalią – mokyklos, nacionalinę – jaunimo organizacijų ir globalią – tarptautinių programų ir projektų jaunimo politikos erdvę, kurioje atsiranda galimybės plėtoti jaunų žmonių iniciatyvas ir lavinti bendrąsias kompetencijas.

2.4. Dalyvavimas mokinių savivaldos veikloje yra XXI a. neformalus jaunimo ugdymas, kuris reiškiasi per laisvą ir motyvuotą apsisprendimą ugdyti savo savarankiško gyvenimo gebėjimus.

Išnagrinėjus jaunimo politiką ir neformalų jaunimo ugdymą reglamentuojančias švietimo strategijas, programas ir įstatymus, mokslininkų darbus buvo nustatyta, kad mokinių savivaldos veikloje reiškiasi bendrosios kompetencijos, kurios neturi vieningo modelio, tačiau kartojantis kompetencijų ir jų dalių pavadinimams, jos buvo surūšiuotos pagal savo turinį.

2.4.1. Neformaliame ugdyme ir mokinių savivaldos veikloje ugdomos bendrosios kompetencijos. Pirmiausiai tai yra asmeninės kompetencijos ir bendrosios socialinės kompetencijos, kurių formuluotės ir sudėtis glaudžiai susijusios ir susimaišiusios su kitų kompetencijų dalimis. Bendrosios kompetencijos kartais vadinamos socialinėmis kompetencijomis, išskiriant šios kompetencijos dalis (socialinės kompetencijos – asmeninės atsakomybės, iniciatyvumo, pasidalijimo darbu, problemų sprendimo ir bendradarbiavimo kompetencijų visuma arba socialinės kompetencijos – gebėjimas dirbti komandoje, spręsti problemas, būti vieningais, rūpintis kitais, įsipareigoti vieni kitiems).

2.4.2. Literatūroje dažniausiai minimos ir aiškiausiai išreikštos bendrosios kompetencijos yra bendravimo ir bendradarbiavimo, bendruomeniškumo kompetencija (bendravimo ir bendradarbiavimo; bendradarbiavimo; bendravimo kompetencija; bendruomeniškumo kompetencija); savarankiškumo kompetencija; atsakomybės kompetencija; lyderystės kompetencija; iniciatyvumo kompetencija; kritinio mąstymo kompetencija; kūrybiškumo kompetencija; demokratijos kompetencija; pilietiškumo kompetencija; emocinė kompetencija.

2.4.3. Kompetencijos, kurios nagrinėtoje mokslinėje literatūroje rečiau minimos kaip atskiros bendrosios kompetencijos ir kartais sudaro kitų kompetencijų dalis, yra: pasitikėjimo savimi kompetencija; sveikos gyvensenos kompetencija; problemų sprendimo kompetencija; laiko valdymo

ir planavimo kompetencija; darbo komandoje kompetencija; informacinio raštingumo kompetencija; kultūros kompetencija (dar vadinama asmens kultūros kompetencija).

3. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokinių savivalda suvokiama kaip bendrųjų kompetencijų ugdymo mokykla. Trijų diskusijų metu mokinių savivaldos kuratoriai, buvę ir esami jos nariai pasidalino savo požiūriu ir išskyrė svarbiausias bendrąsias kompetencijas (kompetencijų mokyklas), kurios reiškiasi mokinių savivaldoje.

Lyderystės kompetenciją (lyderystės mokyklą) išskyrė visos trys informantų grupės, tačiau esami mokinių savivaldos nariai šią kompetenciją supranta kaip lyderystės ir *karjeros kompetenciją (lyderystės ir karjeros mokyklą)*.

Iniciatyvumo kompetenciją (iniciatyvumo mokyklą) išskyrė tik mokinių savivaldų kuratoriai ir buvę nariai. Esami mokinių savivaldų nariai iniciatyvumą susiejo su *kūrybiškumo kompetencija (kūrybiškumo mokykla)*, kurią išskiria tik buvę ir esantys mokinių savivaldos nariai, o mokinių savivaldų kuratoriai kūrybiškumą išreiškė kaip savarankiškumo kompetencijos (savarankiškumo mokyklos) kompetencijos dalį (subkategoriją).

Įsipareigojimų ir atsakomybės kompetenciją (įsipareigojimų ir atsakomybės mokyklą) ir *demokratinė vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu kompetenciją (demokratinė vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu mokyklą)* išskyrė mokinių savivaldų kuratoriai ir buvę nariai, tačiau esami mokinių savivaldos nariai šias dvi kompetencijas mato kaip vieną – *atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu kompetenciją (atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu mokyklą)*. Šios kompetencijos turinyje nėra išskirta demokratijos samprata, tačiau visos trys kompetencijos turi sąryšį per atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu kompetencijas.

Apibendrinus tyrimo duomenis buvo nustatyta, kad mokinių savivaldos veikloje labiausiai išreikštos yra *savarankiškumo kompetencija (savarankiškumo mokykla)* ir *bendradarbiavimo kompetencija (bendradarbiavimo mokykla)*. Šios dvi kompetencijos (mokyklos) sudaro didžiausią trijų diskusijų metu gautų tyrimo duomenų dalį, jų turinys atskleidžia bendruosius ateities gyvenimui reikalingus gebėjimus ir įgūdžius.

3.1. Palyginus mokslinės literatūros ir tyrimo duomenis atskleista, kad mokinių savivaldos veikloje reiškiasi tos pačios bendrosios kompetencijos, informantų įvardintos autentiškais pavadinimais ir tyrėjo sugrupuotos į „kompetencijų mokyklas“. Bendrosios kompetencijos, kurios nebuvo išskirtos tyrimo metu kaip atskiros kompetencijų mokyklos, yra kritinio mąstymo (argumentuotos nuomonės reiškimas), pilietiškumo (socialinė, pilietinė veikla), emocinė (emocinės aplinkos mokykloje gerinimas), pasitikėjimo savimi (nebijojimas klysti ir mokymasis iš savo klaidų), sveikos gyvensenos (prevenciniai renginiai), problemų sprendimo (bandomos spręsti iškilusios problemos), laiko valdymo ir planavimo (laiko planavimo įgūdžiai), darbo komandoje (ugdomi komandos formavimo ir komandinio darbo įgūdžiai), informacinio raštingumo (komunikaciniai

įgūdžiai naudojant vizualinę ir socialinę mediją), kultūros (dialogo kultūra) kompetencijos sudaro išskirtų bendrųjų kompetencijų mokyklų dalis (subkategorijas) ir dažnai reiškiasi iš karto keliose bendrųjų kompetencijų mokyklose (kategorijose).

3.2. Tyrimo duomenys atskleidė, kad bendradarbiaudami tarpusavyje ir atstovaudami mokinių bendruomenę arba savo asmeninę poziciją mokinių savivaldos nariai mokosi argumentuotai reikšti savo mintis, diskutuodami lavina viešo kalbėjimo įgūdžius ir taip išmoksta laisvai reikšti savo nuomonę, įgyvendina „mokinių balso“ teisę .

3.3. Mokinių savivalda suvokiama kaip bendrųjų kompetencijų ugdymo mokykla, kuri susiduria su sunkumais, jei į mokinių savivaldą nežiūrima rimtai. Tyrimo duomenys atskleidžia, kad mokinių savivaldos sėkmingas veikimas priklauso nuo santykio su mokyklos administracija. Jei mokyklos vadovai nepasitiki arba nepripažįsta mokinių savivaldos instituto, tai neskatina jos narių prisiimti atsakomybę už savo veiklą. Mokinių savivaldos narių savarankiškumui, iniciatyvumui ir kūrybinei laisvei reikštis gali trukdyti griežta kontrolė, konservatyvus požiūris, nenoras pripažinti naujoves. Apsunkinti mokinių savivaldos veikimą gali ir jos narių perdėtas saviraiškos siekis.

3.4. Mokinių savivaldoje ugdomos pilietiškumo ir bendruomeniškumo kompetencijos. Dalyvavimas mokinių savivaldos veikloje įtraukia jos narius į jaunimo politiką, savanorystę LMS ir kitose organizacijose. Mokinių savivaldos nariai aktyviai dalyvauja mokyklos bendruomenės gyvenime, tačiau nepakankamai įsitraukiama (gauta mažai duomenų) į vietos bendruomenės gyvenimą.

3.5. „Žaidžiant demokratiją“ išmokstama laikytis taisyklių, prisiimant atsakomybę už save ir kitus, už bendrai atliekamus darbus yra ugdoma socialinė kompetencija.

Literatūros sąrašas

1. Adaškevičienė, V. ir Žvirdauskas, D. (2006). *Mokinių savivaldos įtaka socializacijos procesams*. Kaunas: Factus Dominus. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/b6bqs>
2. Alderson, P.. (2000). School students' views on life at school and school councils. *Children & Society*. 14 (2), p.121-134. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/u9LUZ>
3. *Bendrieji visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimai. Europos orientaciniai metmenys*. (2007). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/ahUaz>
4. Bitinas, B. (2013). *Rinktiniai edukologiniai raštai: II tomas*. Vilnius: Edukologija. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/8L5gg>
5. Bitinas, B. ir Kazlauskienė, A. (2009). Inovacijų taikymas edukologijos moksle: kokybinių tyrimų duomenų vizualizacijos programos "Kokybis" paskirtis ir galimybės = Application of innovations in education studies : purpose and possibilities of qualitative research data visualisation software "Kokybis". *Mokytojų ugdymas, Nr. 13*, 154-161. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/XVCKG>
6. Borgen, J. S. ir Ødegaard, E. E. (2021). Global Paradoxes and Provocations in Education: Exploring Sustainable Futures for Children and Youth. *Childhood Cultures in Transformation: 30 Years of the UN Convention on the Rights of the Child in Action towards Sustainability*, p. 274–296. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/zytqR>
7. Boyatzis, E.B. (2008). Competencies in the 21st century. *Journal of Management Development*, 27(1), 5-12, Prieiga per internetą: <https://byt.lt/4ANJc>
8. Bruzgelevičienė, R. (2014). I dalis. Ugdymo paradigma – didaktikos idėjų pamatas, Iš R., Bruzgelevičienė. *Ugdymo paradigmų iššūkiai didaktikai: kolektyvinė monografija*, (p. 40-42). Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/YQxf2>
9. Buckle, J. (n. d.). *A Comprehensive Guide to 21st Century Skills*. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/vRuns>
10. Bukavickaitė, A. ir Duoblys, G. (2009). *Savivaldos gidas. Mokinių savivaldos organizavimas ir vadyba mokykloje*. Vilnius: Jaunimo socialinių reikalų departamentas prie SADM. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/h9VLR>
11. Dieliautas, J. (2000). Fenomenografija edukologiniuose tyrimuose. *Pedagogika*, 45, 49–53. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/GB4kT>
12. Dudutytė, A. ir Adamonė, D. (2023). *Bendrujų kompetencijų ugdymas kaip socialinės atskirties prevencija. Ekspertinių interviu apžvalga*. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/VnoJ5>

13. *Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all.* (2016). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/hQnAF>
14. „Erasmus+“ vadovas. (2021). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/tdplr>
15. *Europos Sąjungos Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių Vyriausybių atstovų rezoliucija dėl Europos bendradarbiavimo jaunimo reikalų srityje sistemos: 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018/C456.* (2018). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/qx5VF>
16. *Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų.* (2018). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/cKtF5>
17. Gaižauskaitė, I. ir Valavičienė, N. (2016). Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu: vadovėlis. Vilnius: Registrų centras.
18. Garbauskaitė-Jakimovska, J. (2021). *Suteikiamų kompetencijų Lietuvoje analizė.* Prieiga per internetą: <https://jra.lt/uploads/kompeteciju-ugdymas.pdf>
19. *Geros mokyklos koncepcija* (2015). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/tdo8g>
20. Gerulaitis, Š., Jevsejevienė, J., Poderienė, N., Raudienė, I. (2019). *Bendrųjų programų atnaujinimo gairės.* Vilnius: Nacionalinė švietimo agentūra.
21. Gündüz, A. Y. (2023). The Importance of Investigating Students' Lifelong Learning Levels and Perceptions of 21st-Century Skills. *International e-Journal of Educational Studies* 7(15), p. 788-796. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/T9JkA>
22. Jaunimo reikalų agentūra. (2020). *Mokinių savivalda.* Prieiga per internetą: <https://byt.lt/RSQzi>
23. Jaunimo reikalų departamentas. (2015). *Rekomendacijos efektyvesniam bendradarbiavimui mokinių savivaldų stiprinimo srityje.* Prieiga per internetą: <https://byt.lt/yW3fO>
24. Jaunimo reikalų departamentas. (2016). *Mokyklų tarybos situacijos apžvalga.* Prieiga per internetą: <https://byt.lt/Syhzo>
25. Jokūbauskienė, S. (2014). Informacijos ir komunikacijos specialistų strateginės lyderystės kompetencijų formavimo kryptys: empirinio tyrimo kokybinė interpretacija. *Informacijos mokslai*, 67, p. 43-62. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/g2beZ>
26. Jociutė, A. (2013). *Visuomenės darnus vystymasis: metodinė priemonė.* Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.

27. Jonnaert, P., Ettayebi, M., Defise, R. (2009). Compétence : une notion revisitée dans une perspective située. *Curriculum et compétences*, p. 79-87. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/ZFtup>
28. Kalyuga, S. (2011). Informing: A Cognitive Load Perspective. *Informing Science The International Journal of an Emerging Transdiscipline*, 14, p. 33-45.
29. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
30. Kennedy, D., Hyland, A. ir Ryan, N. (2009). Learning Outcomes and Competences. *Bologna Handbook, Introducing Bologna Objectives and Tools*, B2.3-3, p. 1-18. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/yUfuC>
31. *Key Competences for Lifelong Learning*. (2019). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/igm7o>
32. *Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) dėl programos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso programos įtraukties priemonių sistemos 2021–2027 m.* (2021). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/CFkxP>
33. *Kompetencijos ir jų aprašai*. (2023). Švietimo portalas e-mokykla. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/KjSdy>
34. *Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“*. (2023). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/w5EmA>
35. Lietuvos jaunimo organizacijų taryba. (2024). *Veikla*. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/wGH5i>
36. *Lietuvos moksleivių sąjungos įstatai* (2023). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/C4Ys2>
37. *Lietuvos moksleivių sąjungos padalinių nuostatai*. (2024). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/df9D6>
38. *Lietuvos moksleivių sąjungos veiklos strategija 2023–2026*. (2023). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/6MPtM>
39. *Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“*. (2012). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/QFVvy>
40. *Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatymas. Galiojanti suvestinė redakcija* (2021). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/H33sj>
41. *Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas dėl Savanorių neformaliuoju būdu, jaunimo savanoriškos tarnybos metu, įgytų kompetencijų įvertinimo, įsivertinimo ir pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo*. (2019). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/PrLGY>

42. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/8jOrO>
43. Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ir sporto ministro įsakymas dėl Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijos patvirtinimo. (2023). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/KC7jg>
44. Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ir sporto ministro įsakymas dėl Neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo. (2022). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/gGm4w>
45. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl Nuostatų, įstatų ar statutų įforminimo reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo. (2021). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/tapAo>
46. Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ir sporto ministro įsakymas dėl Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašo patvirtinimo. (2023). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/BKDva>
47. Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ir sporto ministro įsakymas dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo. (2022). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/SQ6dS>
48. Lundy, L. (2007). “Voice” Is Not Enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British Educational Research Journal*, 33(6), p. 927–942. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/GFNTA>
49. Markowitsch, J. ir Luomi-Messerer, K. (2008). Development and Interpretation of Descriptors of the European Qualifications Framework. *European Journal of Vocational Training*, vol.42-43, p.33-58. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/Fw52X>
50. Mykolo Romerio universiteto akademinės etikos kodeksas (2015). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/jLlkn>
51. Moyer, L. (2016). *Engaging Students in 21st Century Skills through Non-Formal Learning* (daktaro disertacija). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/Cgxw9>
52. Nabavi, R. ir Bijandi, M. (2012). *Bandura's Social Learning Theory & Social Cognitive Learning Theory*. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/ayqY3>
53. Nacionalinės jaunimo politikos 2023–2027 metų veiksmų planas. (2023). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/5QCyg>
54. Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus įsakymas dėl kompetencijų klasifikatoriaus patvirtinimo. (2022). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/tStCi>

55. Nacionalinės švietimo agentūros direktorius įsakymas dėl ugdymo bendrųjų programų kompetencijų sandų klasifikatoriaus patvirtinimo. (2022). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/gou4e>
56. Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija. (2005). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/YDboj>
57. Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija. Galiojanti suvestinė redakcija. (2023). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/p1Oty>
58. Nevyriausybių organizacijų informacijos ir paramos centras. (2012). *Pilietiškumas ir pilietinė visuomenė*. Vilnius, Kriventa. Prieiga internete: <https://byt.lt/mUC30>
59. Niculescu, R.M. (2015). Talking about competencies in education. *Journal Plus Education*, 12(1), 219-228. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/1mzFS>
60. Norqvist, L. ir Leffler, E. (2017). Learning in non-formal education: Is it “youthful” for youth in action? *International Review of Education*. 63(6). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/mAqAB>
61. Nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo. (2017). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/3njDA>
62. OBESU. (2019). *Guidelines on Peer Education*. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/pE5Z9>
63. OBESU. (2024). *What we do*. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/8TTU7>
64. Paurienė, G. (2014). Grindžiamoji teorija: samprata, atsiradimo istorija, bendrieji tyrimo proceso aspektai. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka: mokslinių straipsnių rinkinys*, 11, 176–188. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/mh3Yq>
65. Pukelis, K. ir Smetona, A. (2012). Švietimo sąvokos „competence“ mikrosistemos darninimas. *Aukštojo mokslo kokybė*, 9, 50-74. Kaunas: VDU. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/3f5jZ>
66. Rauluškevičienė, J., Sevalneva, D., Urbienė, Ž. (2022). *XXI amžiaus kompetencijos: realybė ir būtinybė*. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/orQF7>
67. *Referencing of the Irish National Framework of Qualifications (NFQ) to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF)*. (2009). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/0PvVS>
68. Salienė, V. (2009). Lietuvių kalbos ugdymas: žinios, mokėjimai, kompetencijos. *Pedagogika* 95, p. 139-146.
69. Sarker, H. C. (2024). *Outer Knowledge and Soft Skills needed in IT Sector What Are Soft Skills?* Prieiga per internetą: <https://byt.lt/VS2g0>

70. Souto-Otero, M. (2016). Young people's views of the outcomes of non-formal education in youth organisations: its effects on human, social and psychological capital, employability and employment. *Journal of Youth Studies*, 19(7), p. 938–956. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/xt54E>
71. Stasiukynas, A., Bileišis, M., Jociutė, A., Stankevič, B., Urbanovič, J. (2014). *Jaunimo nevyriausybių organizacijų kuriama socialinė vertė. Tyrimo ataskaita*. Vilnius: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/4VOBs>
72. *Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija. Trečioji dalis - sąjungos politikos sritys ir vidaus veiksmai. XII antraštinė dalis - švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas 165 straipsnis (EB sutarties ex 149 straipsnis)*. (2016). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/QDUHK>
73. *The European Qualifications Framework for Lifelong Learning*. (2008). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/jHGGI>
74. Urbanovič, J. ir Navickaitė, J. (2016). *Lyderystė autonomiškoje mokykloje*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
75. *Vaiko teisių konvencija*. (1989). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/welqd>
76. Vitello, S., Greatorex, J., & Shaw, S. (2021). *What is competence? A shared interpretation of competence to support teaching, learning and assessment*. Cambridge University Press & Assessment. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/hTF9Z>
77. Waseem, T. ir Aslam, F. (2020). Educational Learning Theories & Their Implications in Modern Instructional Designs. *Health Professions Educator Journal*, 3(2), p. 25-31. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/mGofs>
78. Weinert, F. E. (1999). Concepts of competence. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/8QFRc>
79. Westera, W. (2001). Competences in Education: A Confusion of Tongues. *Journal of Curriculum Studies* (2001) 33 (1), 75-88. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/Mbrha>
80. Zupančič, V., M. (2024). *Acquiring Competencies through Non-Formal Education in Youth Organizations* (daktaro disertacija). Prieiga internete: <https://byt.lt/2BnSm>
81. *2021–2027 m. Europos solidarumo korpuso programa*. (2021). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/7JN3x>
82. *2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas*. (2020). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/AfTy2>
83. *2021–2030 m. Švietimo plėtros programa*. (2021). Prieiga per internetą: <https://byt.lt/Irdo6>

Santrauka

Lietuvos ir tarptautinių organizacijų švietimo dokumentuose ir strategijose keliami aukšti lūkesčiai jaunimo politikos srityje siekiant įgyvendinti bendrųjų kompetencijų tikslus. Integrali mokyklos bendruomenei mokinių savivalda susiduria su skirtingu požiūriu į jos vaidmenį, tad kyla klausimas, kokias bendrąsias kompetencijas ji ugdo.

Magistrinio darbo „Mokinių savivaldos vaidmuo ugdant bendrąsias kompetencijas“ **tikslas:** atskleisti mokinių savivaldos vaidmenį ugdant bendrąsias kompetencijas. **Darbo objektas:** mokinių savivaldos vaidmuo bendrųjų kompetencijų ugdymui. **Darbo uždaviniai:** 1. Išanalizuoti bendrųjų kompetencijų sampratą; 2. Atskleisti mokinių savivaldos veikimo sąryšį su bendrųjų kompetencijų ugdymu; 3. Ištirti praktines bendrųjų kompetencijų ugdymo patirtis mokinių savivaldos veikloje.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė ir kokybinis tyrimas – nuotolinė sutelktų grupių diskusija „Microsoft Teams“ skaitmeninėje aplinkoje.

Magistrinio darbo empirinėje dalyje tyrinėta bendrųjų kompetencijų sampratos apibrėžtis ir raiška jaunimo politikos, mokinių savivaldos lygmenyje. Buvo siekiama nustatyti, koks yra mokinių savivaldos vaidmuo bendrųjų kompetencijų ugdymui. Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad bendrųjų kompetencijų samprata siejama su XXI a. holistiniu požiūriu į mokymąsi – žmogaus socialiniu intelektu, praktinės veiklos žinių, žinojimo, mokėjimo, minkštųjų įgūdžių, mokymosi visą gyvenimą gebėjimų ir nuostatų visuma.

Analizuojant mokslinę literatūrą buvo nustatyta, kad skiriasi bendrųjų kompetencijų modeliai, tačiau pagrindinės mokinių savivaldos veikloje ugdomos asmeninės, socialinės, bendravimo ir bendradarbiavimo, bendruomeniškumo, savarankiškumo, atsakomybės, lyderystės, iniciatyvumo, kritinio mąstymo, kūrybiškumo, demokratijos, pilietiškumo, emocinė ir kitos rečiau minimos bendrosios kompetencijos išlieka tos pačios.

Kokybinio tyrimo duomenys atskleidė, kad visos trys informantų grupės (mokinių savivaldos kuratoriai, buvę ir esantys nariai) mokinių savivaldą suvokia kaip bendrųjų kompetencijų ugdymo mokyklą – lyderystės mokyklą (lyderystės ir karjeros mokyklą), iniciatyvumo mokyklą, kūrybiškumo mokyklą, įsipareigojimų ir atsakomybės mokyklą, demokratinių vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu mokyklą (atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu mokyklą) ir labiausiai išreikštas savarankiškumo mokyklą ir bendradarbiavimo mokyklą. Tyrimo rezultatai parodė, kad praktinėje mokinių savivaldos veikloje atskleistos bendrosios kompetencijos sutampa su mokslinėje literatūroje išskirtomis.

Summary

The educational documents and strategies of Lithuanian and international organisations set high expectations in the field of youth policy in order to achieve the objectives of the generic competences. Student self-government, an integral part of the school community, is confronted with different approaches to its role, which raises the question of what generic competences it develops.

The **aim** of the master's thesis "The role of student self-government in the development of generic competences" is to show the role of student self-government in the development of generic competences. The **subject** of the thesis is the role of student self-government in the development of generic competences. The **objectives** are 1. to analyse the concept of generic competences; 2. to identify the relationship between the functioning of student self-government and the development of generic competences; 3. to explore practical experiences of the development of generic competences in student self-government activities.

The **research methods** applied in the thesis: analysis of scientific literature and qualitative research - remote focus group discussion in "Microsoft Teams" digital environment.

The empirical part of the master's thesis explores the definition and manifestation of the concept of generic competences at the level of youth policy and student self-government. The aim was to determine what is the role of student self-government in the development of generic competences. The analysis of scientific literature revealed that the concept of generic competences is linked to the 21st century holistic approach to learning - the human social intelligence, the totality of practical knowledge, knowing, proficiency, soft skills, and lifelong learning abilities and dispositions.

The analysis of the scientific literature has shown that the models of generic competences vary, but the main competences developed in student self-government activities remain the same: personal, social, communication and cooperation, community, autonomy, responsibility, leadership, initiative, critical thinking, creativity, democracy, citizenship, emotional and other less frequently mentioned key competences.

The qualitative research revealed that all three groups of informants (student council tutors, former and current members) perceive student government as a school for the development of generic competences - a school of leadership (leadership and career school), a school of initiative, a school of creativity, a school of commitment and responsibility, a school of upholding democratic values and learning to be courageous (a school of responsibility and learning to be courageous), and, most explicitly, a school of autonomy and cooperation. A comparison of the literature and the survey data reveals that the same generic competences are manifested in student self-government activities.

PRIEDŲ SĄRAŠAS

- 1 Priedas. Bendrosios kompetencijos neformaliame jaunimo ugdyme ir mokinių savivaldos veikloje
- 2 Priedas. Mokinių savivaldos kuratorių požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą praktinėje mokinių savivaldos veikloje (kategorijos ir subkategorijos)
- 3 Priedas. Buvusių mokinių savivaldos narių požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą praktinėje mokinių savivaldos veikloje (kategorijos ir subkategorijos)
- 4 Priedas. Esamų mokinių savivaldos narių požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą praktinėje mokinių savivaldos veikloje (kategorijos ir subkategorijos)
- 5 Priedas. Transkripcija–diskusija su buvusiais mokinių savivaldos nariais
- 6 Priedas. Grupių diskusijos scenarijus

1. PRIEDAS

Bendrosios kompetencijos neformaliame jaunimo ugdyme ir mokinių savivaldos veikloje

7 lentelė. Bendrosios kompetencijos neformaliame jaunimo ugdyme ir mokinių savivaldos veikloje

Švietimo dokumentai ir autorių darbai	Bendrosios kompetencijos neformaliame ugdyme ir mokinių savivaldos veikloje
(UNESCO programa „Švietimas 2030“, 2016)	Globalaus pilietiškumo, tvaraus gyvenimo būdo, socialinių įgūdžių (empatijos, tolerancijos ir draugystės), kritinio mąstymo, bendravimo ir bendradarbiavimo, iniciatyvumo.
(Nacionalinė 2021–2030 m. Švietimo plėtros programa, 2021)	Pilietiškumo, kultūrinė, socialinių–emocinių.
(Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012)	Lyderystės, darbo komandoje, kūrybiškumo, savarankiškumo, kritinio mąstymo, atsakomybės ir nebijojimo klysti, bendradarbiavimo (bendruomenės teikimo, dialogo).
(2021–2030 m. Nacionalinis pažangos planas, 2020)	Pokyčių lyderystės, bendruomeniškumo, socialinės atsakomybės, asmens kultūros, kūrybiškumo.
(Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, 2023)	Kultūros, kūrybiškumo, atsakingumo, savarankiškumo (orumo), bendradarbiavimo (komunikacijos, dialogo, asmens kultūros), iniciatyvumo, atsakomybės, pilietinio dalyvavimo, kritinio mąstymo, socialinių ir emocinių ir sveikos gyvensenos (empatijos), pažinimo, skaitmeninė.
(Geros mokyklos koncepcija, 2015)	Kūrybiškumo (drąsiai veikti įgyvendinant savo idėjas), socialinė (dirbti komandoje, spręsti problemas, būti vieningais, rūpintis kitais, įsipareigoti vieni kitiems), lyderystės, iniciatyvumo, kritinio mąstymo, savarankiškumo, atsakomybės už save ir kitus, bendravimo ir bendradarbiavimo (dialogo ir dalyvavimo kultūros), pilietiškumo (išsakyti savo nuomonę), prisitaikymo prie besikeičiančių sąlygų ir gyvenimo planavimo.
(2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija, 2018)	Atsakomybės už save ir kitus (pasitikėjimo savimi), bendradarbiavimo (asmeninių, bendruomeninių ir visuomenės problemų sprendimas), demokratinio gyvenimo (lygiateisiškumo, nuomonių įvairovės, dialogo), socialinė emocinė (savęs pažinimo), pilietinė, lyderystės, kultūros, savarankiško gyvenimo ir kritinio mąstymo (krištiškai ir atsakingai vertinti informaciją).
(Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2017)	Asmeninės, profesinės ir socialinės kompetencijos – asmeninės atsakomybės, iniciatyvumo, pasidalijimo darbu, problemų sprendimo ir bendradarbiavimo.

(Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005)	Demokratinio mąstymo, savarankiškumo (gebėjimo pasirinkti savimi), kritinio mąstymo, darbo pasidalijimo (gebėjimo dirbti kartu), kūrybiško problemų sprendimo.
(Moyer, 2016)	Emocinė, savarankiško mokymosi (probleminio mokymosi), kritinio mąstymo, bendradarbiavimo, lyderystės, iniciatyvumo, verslumo, informacinio raštingumo ir bendravimo.
(Souto-Otero, 2016)	Asmeninės karjeros (žmogiškojo kapitalo).
(Norqvist ir Leffler, 2017)	Emocinė (asmeninė – motyvacinė).
(Dudutytė, Adamonė, 2023)	Bendruomeniškumo ir pilietiškumo (pagrįsta atsakomybe, solidarumu ir pasitikėjimu), emocinė (emocinio raštingumo, savęs pažinimo, savitvartos, pasitikėjimo savimi, emocinio atsparumo, reflektavimo), asmeninės vadybos (tikslų išsikėlimo ir planavimo, laiko planavimo, sprendimų priėmimo, komunikavimo, bendradarbiavimo ir darbo komandoje, rizikų valdymo, saviugdos, atsakomybės), socialinė (konfliktų sprendimo, bendravimo).
(Zupančič, 2024)	Socialinės (socialinio saugumo ir socialinio kapitalo), bendradarbiavimo (draugystės ir teigiamų santykių, pasitikėjimo savimi ir kitais), profesinės karjeros.
(Borgen ir Odegaard, 2021)	Asmeninė (talentai), socialinė (tapatybės bendruomenėje), savarankiškumo (skatinti mąstyti be išankstinių nuostatų), kūrybiškumo, bendravimo, mokymo mokytis ir mokyti, emancipacijos, demokratijos.
(Adaškevičienė ir Žvirdauskas, 2006)	Iniciatyvumo, savarankiškumo, bendravimo ir bendradarbiavimo, savitarpio supratimo, pareiškimo, sąžiningumo, atsakomybės prisiėmimo už savo veiksmus, pasitikėjimo savimi, kūrybiškumo, laiko planavimo, karjeros (reikalingi vadovavimo įgūdžiai).
(Lundy, 2007)	Bendravimo ir bendradarbiavimo (konstruktyvaus mąstymo ir sutarimo), demokratijos (mokinių balso).
(Bukavickaitė ir Duoblys, 2009)	Demokratijos ir pilietiškumo pagrindų, socialinės atsakomybės, lyderystės, planavimo ir laiko leidimo, socio-emocinė, bendravimo ir bendradarbiavimo,
(LMS veiklos strategija 2023–2026, 2023)	Socialinės (gyvenimo įgūdžių), medijų ir informacinio raštingumo, demokratijos, finansinio raštingumo, tvarumo, savanorystės.
(Stasiukynas ir kt., 2014)	Problemų sprendimo, laiko valdymo, socialinės komunikacijos, ryžtingumo, atsakomybės, organizuotumo, darbo organizavimo, planavimo ir paskirstymo, projektų ir finansų valdymo bendrosios kompetencijos, taip pat sveikos gyvensenos ir saugaus elgesio

2. PRIEDAS

Mokinių savivaldos kuratorių požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą praktinėje mokinių savivaldos veikloje

8 lentelė. Lyderystės mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Lyderystės mokykla	pasireiškianti per konkurenciją	<p>Dalyvis A6: <...> iš patirties pasakysiu, kad tikrai ne visi <...> Yra tikrai va tos asmenybės, tam tikros asmenybės, kurios, na, kaip aš sakyčiau, prasimuša <...> jie jau sau skina kelią <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> kas 2 metus rotuojant ir renkam pirmininką, konkurencija, pristatymas yra didelis <...>nes mato labai daug <...> mokykloj palaikymo ir prestižo <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> kokia yra konkurencinė žinokit kova, kas geriau radijo laidą padarys <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> Tai vat yra tie, tokie mohikanai, kurie išlieka ir yra stipriausieji <...></p>
	skatinanti savanorystę	<p>Dalyvis A7: <...> baigę mokyklą visada pasiteiraus, parašys, tarkim. Skatinant savivaldą, švenčių proga pasveikins, jeigu pasitaikytų galimybė, aplankys pačią savivaldą - va taip va aš matyčiau savivaldos darbuose tą tokią prasmę <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Na ir pirmyn <...> pirmąsias <...> devintąsias klases, supažindina, kur galima tą veiklą vystyti, kur ją galima realizuoti <...> pasikviečia ir iš Maltos ordino atstovą ir iš Raudonojo kryžiaus atstovą, ir iš Lesės <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> kadangi mes turime <...> tokią mokinių, netgi grupę, kurie nėra savivaldoje, bet yra užsirašę į savanorius <...>, kad, pavyzdžiui, <...> jeigu kokia nors veikla vyksta mokykloje, tai tikrai pirmu numeriu bėga kaip pagalbininkai ir padeda jau esamiems savivaldos nariams <...>.</p> <p>Dalyvis A2: <...> dar patys organizuoja, pavyzdžiui, savanorystės mugę <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> alumniečių vakarai <...></p>
	klojanti kelią ateities karjerai”	<p>Dalyvis A6: <...> viena mergaitė, kuri pas mane buvo Mokinių taryboje <...> dabar universitete vadovauja studentų grupei puikiausiai <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> su ta lyderystės patirtimi <...> dalyvauja LMS, moksleivių sąjungoje <...> vėliau jiems paprasčiau įsitraukti į studentišką bendruomenę, dalyvauja mainų Erasmus programose <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> Vienas ten užsienyje mokosi, kiti akademinų pasiekimų padarė, tapo profesoriais ir su tais alumnais susitikimas tikrai labai naudingas <...></p>

		<p>Dalyvis A8: <...> kryptis galėtų būti, tarkim, jeigu aš norėčiau būti <...> inovacijų projektų vadovas <...> Kaip mano iniciatyvos, kaip mano inovacijos galbūt tinka arba prisitaiko mokykloje <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> leidžia mokiniui įgyti tam tikros, galbūt savo norimos krypties patirčių. Tos patirtys iš principo yra pernešamos tolimesniais žingsniais jau, žinoma, kitame lygyje į ateitį, į karjerą <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> pirmininkas mūsų Mokinių tarybos. Aš žinau, kad jis norėjo įstoti į teisę. Dar viena narė nori būti juristė <...> Dar vienas berniukas sakė, kad nori stoti į politologiją <...> kažkaip tai sueina tam tikri dalykai, kad va čia ne bet kokia profesija <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> kai susirenkam jau, kai išsirenkam kokia profesinė veikla norėtumėt, kad gimnazijoje vyktų, ir su kokių profesijų atstovais norėtumėt susitikti <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> vieniems tas pasitarnauja ateityje, o kitiems galbūt tas reikšmingumas ir sustojo <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> leidžia mokiniui įgyti tam tikros, galbūt savo norimos krypties patirčių. Tos patirtys iš principo yra pernešamos tolimesniais žingsniais jau, žinoma, kitame ></p> <p>Dalyvis A3: <...> manau, kad visa ta patirtis tai yra prisitaikymas gyvenime - jie išgyvens, jie pasieks daug <...> jie džiaugiasi ta veikla, didžiuojasi, gauna ženkliukus, o man, kaip mokytojai, yra malonu žiūrėti <...></p>
	pasireiškianti socialine - pilietine veikla	<p>Dalyvis A2: <...> labai stipri yra socialinė, pilietinė veikla <...> kitaip kažkaip padėti vienas kitiems ir įvairias socialinės pilietines veiklas <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> pasidalytąją lyderystę. Jinai labiau gal susijusi su sociumu, su socialinėm tom vertybėm <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> per savivaldos veiklas, dalyvaujant, tarkim, Vasario šešioliktosios eisenoje <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> kaip ir visi kiti minėjo tai <...> kultūriniai renginiai, ten tolerancijos dienos, valstybinių švenčių minėjimai <...>. Na tai yra tokios tradicinės mokinių senato veiklos <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> ugdomi galbūt tą tokią pilietiškumą, toleranciją <...> kai jie ateina į savivaldą, tai mokiniai mokosi to tolerantiškumo, to supratimo, priėjimo prie kito <...> iš kitur, tarkim, atvykę mokiniai galų gale ir mūsų tautinių mažumų mokiniai jie gali pasijusti labiau šios valstybės, Lietuvos, piliečiais <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> mokinys supranta, kad jis yra tam tikros savivaldos narys, tai žinoma, kai jis baigs mokyklą, supras, kad jis yra ir valstybės dalis <...></p>
	modeliuojanti sektinus pavyzdžius kasdienybėje	<p>Dalyvis A2: <...> duoda Taryba viską kaip pavyzdys, kaip tikras lyderis, kaip reikia veikti ir kaip reikėtų daryti <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> viskas yra vaikai, turi veikti vaikams, tam ir yra Mokinių taryba ne tik kad atstovautų,</p>

		<p><...></p> <p>Dalyvis A2: <...> jie dar žiūri ir buitį <...> netingi ir pro tualetus praeiti <...> Netingi pasižiūrėti, kas kur, kas ne taip ir kas ten koks nors devintokas <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> Tokia varomoji jėga <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> sugeba dirbti ir dirba mokiniams, dirba mokyklai, bendruomenei, ir taip tos vertybės vis plečiasi plečiasi <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> vaidmuo čia reikšmingas vien dėl to kad tą lyderystės poziciją pirmiausiai mokiniai išreiškia būdami savivaldoje <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Viskas tas pats - niekur be viešinimo, niekur, pradedant kvietimu į kažkokį įvykį, baigiant aprašu, nuotraukų kėlimu arba kažkokių tai įdomesnių renginių filmuota medžiaga <...></p>
	telkianti ir įtraukianti bendruomenę	<p>Dalyvis A6: <...> jeigu jie kažką suplanavo, tai taip padaryti, kad sujungti, įtraukti visus, nes ne visada būna noras, bet reikia va sudominti <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> yra tam tikri lyderiai, jie yra lankstūs, jie bando priimti sprendimus, jie bando diskutuoti, bando rasti įvairiausius susitarimus su administracija, su savo klasės draugais, su seniūnais <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> įtraukianti ta veikla, palaikymas vieni kitų <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> turi ir užduočių, turi ir atsakomybės, ir turi įgyvendinti nuo pradžios iki pabaigos, rodyti pavyzdį, užburti kitus, na, tai jisai tuo ir per tas veiklas ir auga. <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> būrėme mokyklos mokinius į renginius <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> jaučia vieni kitus, ir čia išryškėja ir asmeninė ta kompetencija, kai reikia tikrai atsakyti už visus ir kartu susitelkus numatytą plotą sugrėbti, tada pasiskirsto komandomis, kas ką darys, kaip rinks informaciją, kaip čia fotografuosi ar kas <...> Kas kaip ką pristatys per pilietiškumo pamokas? <...></p>

9 lentelė. Iniciatyvumo mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Iniciatyvumo mokykla	organizuojant renginius	<p>Dalyvis A2: <...> iniciatyvų buvo organizuoti protmūšius <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> prieš aštuonetą metų, yra vaikų iniciatyva, jie patys renka pinigus, patys susiruošia <...></p>

		<p>Dalyvis A8: <...> jau 3 metus iš eilės organizuoja diskotekas ir diskotekas, ir iš tikrųjų tikrai patys mokiniai iniciatyviai tą daro <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> pamėtėja keletą idėjų, tarkim pasiūlo, kaip patobulinti tam tikrus renginius, kaip juos pavyzdžiui sumoderninti <...> pandemijos metu netgi mokiniai siūlė, kaip perkelti tam tikrus renginius į virtualią erdvę <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> trumpina kai kurias pertraukas <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> padeda visuose renginiuose papuošti, pakabinti, pastovėti, sutikti svečius, visur mokinių senatas, kaip atstovai dalyvauja <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> jeigu pas mus mokykloje kas nors vyksta, tai iškart žino, kad čia Mokinių taryba inicijavo <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> yra tokia irgi iniciatyva pilietinė, kai šešios devintosios klasės, vat būtent inicijavus mokinių Tarybai, patys susiorganizuoja <...> Rasų kapinių grėbimą <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> kai ateina į mokinių savivaldą ir prisideda prie organizavimo tautinių švenčių, valstybinių švenčių, prie mokyklos tradicijų, prie dalyvavimo miesto šventėse <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> gimnazijos, apdovanojimai. Išsirenkam temą ir mokinių balsavimai sprendžia, ten būna judriausia, linksmiausia pora ir kviečiami su kostiumais, su apranga <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> Mokinių taryba yra inicijavusi ir išleidę - čia pagal projektą, bet vis dėlto čia buvo jų darbas - <...> užrašų knyguotes, būtent kas ten turėtų būti, kaip ir kokie simboliai mokyklos <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> Mokinių tarybos iniciatyva - tas projektas “Mano kalba - mano pasididžiavimas”. Tai va čia išleistas albumas, kur yra Mokinių tarybos narių pasisakymai, bet ten yra ne tik pasisakymai, ten yra jų darbai <...></p>
	rūpinantis bendruomenės mikroklimatu ir savijautos gerinimu	<p>Dalyvis A4: <...> mokinių vidinį tyrimą, tai mikroklimato <...> Kaip mokiniai jaučiasi, savijauta? Dabar toks, kaip ir naujas tyrimas <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> mikroklimato mokykloje gerinimas, socialinė emocinė, kūrybinė veikla mokykloje, pilietinės akcijos, <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> į mokyklą atėjo su valtimi, kibirais, maišiukais, na sunku išvardyti <...> diena be kuprinių labai patiko, patiko taip pat senatui ir inicijavome <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> Mokinių Taryba labiau užsiima akcijom, <...> įvairiomis ir netradicinėmis dienomis. Tai vat iš tokių netradicinių galėčiau irgi pridurti, labai smagiai išėjo diena be kuprinių <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> tyrimas mokinių poreikių ir mikroklimato <...> savivalda organizuoja apklausas <...></p>

		<p>Dalyvis A3: <...> tomis sėkmėmis, džiugiomis akimirkomis pasikrauna vėl, ir vėl pirmyn į trasą <...></p> <p>Dalyvis A7: <...>, yra Lietuvos rusų, iš Baltarusijos, iš Ukrainos vaikų <...> vertybės ir principai būtų tolerancija ir pilietiškumas, kad jie būtų šios valstybės, būtent, piliečiai per renginius, per veiklas kartu <...></p>
	siekiant bendradarbiavimo ir dialogo	<p>Dalyvis A3: <...> kiekvienais metais su administracija surenkam problemas, argumentuojam, pateikia faktus įrodymus ir apklausas <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> daugelis mokyklų, vienas iš kitos perima tas iniciatyvas, <...> organizuoja tų skambučių melodijų rinkimą <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> Eina ir derasi su mokytojais, prašo, kad visų pirmų klasių vadovai budėtų per tas diskotekas <...> ir na žinoma, tai pavyksta, tai džiugu <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> niekada niekas nei duoda kažkokį toną, kada tai, kas tai bus? Tiesiog Tarybos nariai su seniūnais susitaria <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> mūsų gimnazijoje, kaip vertybė yra iniciatyva, iniciatyvumo skatinimas, palaikymas ir kažkokių sprendimų priėmimas už tos iniciatyvos įgyvendinimą <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> tada kalbėję Mokinių tarybos nariai, eidami per pirmokus, aiškindami, kad tai yra susitelkimo reikalas, kad tai yra kartu ir pilietinė, tikroji pilietinė iniciatyva, tikroji pilietinė veikla <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> vaikai nori ir renka informaciją apie buvusius alumnus medikus ir noriai juos kviečia <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> mokiniai jau atėję į mokinių savivaldą, jie ir kuria, ir jie ir mokosi ir komunikuoti vienas su kitais, mokosi perimti iniciatyvą, iniciatyvumą į savo rankas <...></p>
	prisiimant įsipareigojimus	<p>Dalyvis A3: <...> maža to, jie dar paprašo iš pilietiškumo mokytojo užduočių. Ir tada kiekviena klasė pasiima po užduotį, tarkim, surinkti, nusifotografuoti ir tada po to surinkti medžiagą apie Rusų kapinėse palaidotus žymius visuomenės ir meno veikėjus <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> tas neformalus ugdymas ir dalyvavimas mokinių savivaldose yra galimybių išbandymas. Patys žinom, suprantam <...> ateina, viską galiu, viską moku, pabandė ir baigėsi iniciatyva <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Įsivedėme tokią madą - renginių pilietinių ciklą <...></p>

10 lentelė. Įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai)

<i>Kategorija</i>	<i>Subkategorija</i>	<i>Patvirtinantis teiginys</i>
Įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla	puoselėjant elgesio kultūrą	<p>Dalyvis A3: <...> Mokinių taisyklių laikymasis, priežiūra <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> pražengęs gimnazijos slenkstį, kol įsilieja ir supranta tą paprastą būtinumą būti kultūringu gimnazijoje, tai būna visko <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> samprata tai elementari, tiesiog, na, pilietis yra atsakingas, vykdamas savo pareigas, turintis savo teises. Tai iš principo, na, tas ir pasireiškia <...> atsakomybės principas, vertybė, pareigingumas <...></p>
	atliekant darbą gerai ir iki galo	<p>Dalyvis A2: <...> kiekvieną kartą, darant kažkokį darbą, visada visi turi prisiimti už kažkokį darbą atsakomybę <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Nėra taip, kad pavaduotoja pasakė, tai čia turi tuos vaidinimus daryti ir yra repeticijų tvarkaraščiai <...> į kontrolinį eiti reikia ir į tvarkaraštį pasižiūrėti <...> reikia ir <...> repetuoti, šeštadieniais sekmadieniais vaikai važiavo <...> į gimnaziją, kad tas vaidinimas būtų <...></p> <p>Dalyvis A1: <...> jie turi atsakomybės sritį <...> tam tikrą <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> jūs norit, jūs organizuojat, jūs prisiimate <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> turi ir užduočių, turi ir atsakomybės, ir turi įgyvendinti nuo pradžios iki pabaigos <...> jisai atsakingas yra, nes jisai yra savivaldos narys <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> pasitikimas ta tema, mokytojų vaišės ta tema ir koncertinė programa - viskas būna ta tema, nebūna taip, kad bet kaip <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> jie išmoksta irgi, kad svečią pasitikti reikia kultūringai <...> renginys irgi turėtų būti ne belekaip, o suorganizuotas estetiškai <...>. Tai jau, kaip sakant, brandesniame lygyje <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> gimnazijose mes ugdome ir ta estetinį pojūtį, kad bet ką organizuojant turi būti viskas kruopščiai, kultūringai, pagarbiai kitiems organizuotas renginys, pagalvoti apie detales, nes, na, vaikai na tikrai ne visi galvoja <...></p>
	atsakant už save ir kitus	<p>Dalyvis A8: <...> atsakomybė, atsakomybės principas prieš save, prieš savo mokyklą, prieš savo klasės draugus, prieš visą savivaldą <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> svarbus yra tiems vaikams laiko planavimas, nes jeigu jie įpratę gerai mokytis, atsakingi būti už savo mokymosi rezultatus, lygiai taip pat jie nori būti atsakingi ir už savo tas veiklas <...> laiko</p>

		<p>planavimas ir ypatingai prioritetų veiklos susidėliojimas <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> tas gebėjimas būti, tai yra vertybė atsakomybė <...> atsakomybė ne tik už save, už prisiimtą kažkokią veiklą, bet svarbiausia atsakomybė už visos sistemos veiklą, už visų veiklą <...></p> <p>Dalyvis A5: <...> Norėjau tą patį paminėti apie atsakomybę, nes, na, tikrai labai jaučiasi, kad mokiniai išmoksta tos atsakomybės <...> vaikų, atsakomybę aš tai pirmą vietą irgi dėčiau <...></p>
--	--	---

11 lentelė. *Demokratijos ir mokymosi būti drąsiu mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai)*

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Demokratijos ir mokymosi būti drąsiu mokykla	puoselėjant demokratines vertybes	<p>Dalyvis A8: <...> pas mus visus ir labai ta tradicija yra rinkiminė tradicija <...></p> <p>Dalyvis A1: <...> čia svarbiausios demokratinės vertybės, yra tokia demokratiškumo mokykla. Jie, mokiniai, realiai pajunta, kaip veikia demokratija <...> Demokratija yra kompromiso menas susitarimo menas <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> tikrai demokratijos tradicijos, ir tas mokėjimas, ir ėjimas link demokratijos <...></p>
	nebijant išbandyti ir mokytis iš savo klaidų	<p>Dalyvis A1: <...> Suprantama, kad daro klaidų, už tas klaidas jie turi prisiimti atsakomybę <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> būna ir nusivylimų, būna nukrypimų, būna nesusikalba, tai va, vėlgi ir kantrybė išlenda <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> per tas veiklas ir auga <...> tiesiog išbando visas patirtis, turbūt, na, veikiant toje savivaldoje <...></p>
	reiškiant savo nuomonę	<p>Dalyvis A3: <...> išmoko - nebijoti mokytojų, pasakyti savo nuomonę <...> priimti kažkokius sprendimus <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> Jeigu kažkas tai nedrįsta viešai kalbėti, tai yra tikrai didelė galimybė tai išbandyti <...> Jeigu kažkas nemokėjo ieškoti kažkokių tai rėmėjų, tai vat vėlgi <...> komunikacija, ir vadyba - viską jie gali pabandyti <...></p> <p>Dalyvis A5: <...> kur žmogus geriau save pažįsta, išmoksta valdyti savo emocijas, išmoksta tos drąsos kalbėti, komunikuoti - na, čia visuma yra tų kompetencijų <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> net nebijo išreikšti savo nuomonės, iš tikrųjų mokiniai ir, kaip pasakya, ta savivalda ir ta</p>

		demokratija, tas nuomonės išreiškimas, galbūt noro išreiškimas, kartais ne visą laiką, na, tavęs yra išklausa ir pagal galimybes. Taip ir valstybėje yra - mes norim galbūt kartais per daug nei valstybė gali duoti <...>
	reiškiant ir argumentuojant savo mintis	<p>Dalyvis A1: <...> Rinkimų proceso metu būna ir debatai <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> debatai, jų reikia vis tiek kiekvieną kartą, kas metai nauji, išrenkant išmokyti debatuoti <...></p> <p>Dalyvis A1: <...> yra derybų menas <...> diskusijos ir debatai, per rinkimus mokosi diskutuoti, debatuoti, ginti savo nuomonę, pristatyti ją, būti matomam, viešas kalbėjimas, jau čia sakė, komunikacija ir, na, kaip būti drąšiam galų gale, ir supranta, kad tai turi būti drąsus žmogus <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> pradedame nuo rinkimų, irgi užtrunkame apie mėnesį <...> Vėlgi ir <...> debatuoja <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> Apskrito stalo diskusijos vyksta <...> labai populiari <...> kiekvienais metais su administracija surenkam problemas, argumentuojam, pateikia faktus įrodymus ir apklausas <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> vyksta diskusijos ir su mokytojais, ir su mokiniais. Kaip ten būtų galima išspręsti tas problemas arba pasidžiaugti pasiekimais <...></p>

12 lentelė. Savarankiškumo mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Savarankiškumo mokykla	atliekant konkrečias veiklas ir darbus	<p>Dalyvis A2: <...> prie pultų didžėjauja garsistai mokiniai <...> jau <...> daug metų, nėra nei vieno mokytojo, kokio IT inžinieriaus ar dar kažkokio, kuris kažkaip padėtų <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> sukurtas didžėjų būrelis <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> gebėjimas atlikti tam tikrus darbus, renginius, veiklas - tai yra kompetencija, mano manymu, mokinių savivaldoje <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> uniformos keičiasi, keičiamos, keičiamos keli metai džemperiais ir tikrai mokinių senatas tą patys atlieka, patys organizuoja, patys išsirenka įmonę ir taip pat prisideda prie, na mokinių pasirinkimo galimybės <...></p>
	atliekant konkrečias veiklas kartu su	<p>Dalyvis A2: <...> kiek reikia suaugusio žmogaus rolės įsikišu, bet patys paima siuntą, patys išdalina, patys viską susitvarko <...></p>

	suaugusiųjų pagalba	<p>Dalyvis A3: <...> vėl ateina kiti ir matai, kai pradedi vėl nuo nulio ir vėl kažkoks tai geras pasisekimas, renginys pavyko, matai jų džiaugsmingas akis, tai tada labai gera būna <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> Mokinių taryba kuruoja, prižiūri feisbuko puslapį <...> sukontroliuojam, nes reikia va to kultūros, estetikos <...> truputį pakoreguojam <...></p>
	atliekant konkrečias veiklas ir darbus skaitmeninėje erdvėje	<p>Dalyvis A2: <...> išplito tas vadinamasis marketingas <...>, kad iš tikrųjų <...> nebėra tokių popierinių skelbimų gyvenam ne tam amžiui, tiesiog įgalinom ir televizorių šiomet, liečiamus tuos <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> mokiniai sėkmingai jas kuruoja, kuria plakatus, komunikuoja tiek, tarkim, informuoja pačius mokinius apie mokykloje vykstančias ir planuojamas veiklas, tiek jau apie įvykusias veiklas, kelia nuotraukas <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> kelia į instagramą, į feisbuką <...> galiausiai pertraukų metu, taip pat ten ilgųjų, vyksta kažkoks pademonstravimas <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Mokiniai mokiniams <...> diskordo programą per platformą, ypač buvo sustiprinta nuotoliniu, besimokant nuotoliniu būdu, tikrai labai veikia, tikrai vaikai vaikams padeda <...></p>
	planuojant savo veiklą	<p>Dalyvis A1: <...> dalyvaujam, visą laiką yra renginių planas <...></p> <p>Dalyvis A1: <...> kiekvieną mėnesį mokinių savivalda turi pateikti <...> kas mėnesį, kokius renginius organizuoja mokinių savivalda? <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> vėl renginių planas, tradiciniai renginiai <...> kuriuos organizuoja savivalda ir bandome tęsti tas visas tradicijas <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> naujų įstatų, tiksliau tvirtinimas, tai atnaujinimas ir tvirtinimas <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> savivaldos veiklų planavimas ir derinimas, ne visada pavyksta sklandžiai <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> parengia mokinių senato metinį veiklos planą, kuris yra įgyvendinamas, koreguojamas <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> vaikai, kokia veikla beužiimtų, jie stengiasi išpildyti visus savo lūkesčius ir visa tai, ką būna susiplanavę <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Tie, kurie išmoksta planuoti laiką tinkamai, tiems dalyvavimas šioje Tarybos veikloje iš tikrųjų padeda siekti ir asmeninių tikslų ir asmeninių pasiekimų <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Kalėdinių vaidinimų dieną, kur nuo temos sugalvojimo iki scenarijaus pačių rašymo, scenografijos, apdovanojimų sugalvojimo, kas koku metu bus apdovanota, ką dovanosim - tai yra nuo iki Mokinių tarybos renginys <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> jau susiplanuoja savo veiklas - nuo ko pradėti <...>, kaip yra, kokie rezultatai, <...></p>

		<p>kokios bėdos gali būti, kokie puolimai ir su ta patirtim jie keliauja toliau per gyvenimą <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> prie akademinės sėkmės tai prisideda labai daug <...> kai mokymosi krūvis yra didelis, tai laiko planavimas, kaip planuoti savo veiklą, kad spėtum ir savivaldos veiklas vykdyti, organizuoti, kurti, planuoti, ir kartu spėtum taip pat ir mokyti, atlikti elementarius namų darbus <...></p>
	organizuojant renginius mokykloje	<p>Dalyvis A2: <...> Visa tai organizuoja patys vaikai ir auklėtojai tai priima kaip, kaip duotybę <..</p> <p>Dalyvis A1: <...> organizuoja visus renginius, o mokytojai yra tik patarėjai <...> budėtojai, galima sakyti, ir kažkokie tai mediatoriai galbūt <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> pagrindinės veiklos, aišku, be kita ko, renginiai, bet tie renginiai tiek talkinant bendriesiems renginiams, tiek organizuojant savuosius <...></p> <p>Dalyvis A5: <...> smagiai labai pavyko. Šiais metais planuojam pakartot Savaitę kitaip <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> mes padarėm subkultūrų dieną, tai irgi labai kultūringai, labai gražiai viską, viskas atrodė <...></p> <p>Dalyvis A1: <...> organizuoja visus renginius, faktiškai visus <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> per Karjeros dieną <...> , kurią mes darom visada per Mokytojų dieną <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> patys susiorganizuoja, susiskambina ir susiadministruoja savo lygmeniu Rasų kapinių grėbimą <...> susitarę su Rasų kapinių administracija <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> savivalda mūsų irgi vykdo susitikimus su įvairių specialybių atstovais <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> taip toliau, organizuojant tas eitynes <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> tai yra grynai Mokinių tarybos renginys <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Mokinių taryba viską organizuoja - nuo pakvietimo, vaikų subūrimo iki, reikia gi labai daug žinių sužiūrėti, ką, ko klausinėti, iki moderavimo <...> viską daro vaikai, pas mus mokytojai mažai moderuoja <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Nu daug daro ta Taryba. Aš jau nekalbu apie rugsėjo pirmąsias, tai čia net nekalbant - pas visus tas pats vyksta <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Padėkos šventė irgi, bet kviečiant dar ir tėvelius - tai yra ir scenarijus, ir kvietimai, ir visas tas marketingas <...></p>
	organizuojant nuotolinius renginius	<p>Dalyvis A4: <...> per pandemiją, tiek savarankiškumas tas išryškėjo, nes sugebėjo ir konferencijas organizuoti virtualias <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Netgi turėjome nuotolinį <...> ką tikrai susijungimą su gerbiamu Kūriu <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> organizavome žaidimų vakarus vėlgi virtualioje erdvėje <...></p>

meninėms ir kūrybinėms savybėms atskleisti	<p>Dalyvis A3: <...> atsiskleidžia tas kūrybiškumas - kurio net niekada nebandė, lipa ant scenos, paišo dekoracijas ir apdovanojant tos nominacijos lygiai taip pat, kaip būna tos Eurovizijos ar tos pasaulinės, Grammy apdovanojimai <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> kūrybiškumas, bent jau pas mus, labai reiškiasi per socialinius tinklus, įvairiausių socialinius plakatus, įvairiausių filmų kūrimas <...> prevencinė programa, kurią vykdo taip pat Mokinių senatas <...> filmuką sukuria, ar meninį performansą <...></p> <p>Dalyvis A8:<...> Tai tas kūrybiškumas, manau, kad reiškiasi visomis įmanomomis kryptimis <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> pačių nuotraukos, piešiniai. Čia na grynai ir matosi kūryba <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Kas metai rengiame tokią knygą dovaną abiturientams, kurią per Paskutinį skambutį įteikiame. Jokių mokytojų, čia pagalbos nėra, išskyrus dailės mokytoja <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> va mūsų mokyklos emblema <...> mokinių darbas, būtent parinkta, priderinta, padaryta labai gražiai, kitoj pusėj nuotrauka mūsų bendra - va ten irgi va tas kūrybinis dalykas <...></p>	
mokymuisi ir savęs pažinimui	<p>Dalyvis A1: <...> gebėjimai, tai ko galbūt neugdo pamokose, reiškia, tiesiog yra už pamokų ribų. Jie atsipalaiduoja toje neformalioje aplinkoje, na, išmoksta to, ko neišmoko pamokoje, tai yra papildomos kompetencijos ir papildomi gebėjimai <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> ir asmeninės ir socialinės, ir jos yra dar papildytos ir išplėtos - pažinti save ir save gerbti, ir įvertinti savo jėgas. Visų neskaitysiu, bet <...> jie savivaldoje tai ir daro, ir susipažįsta, ir atsiskleidžia <...> dalykinėse pamokose <...> sunkiau yra tas kompetencijas ugdyti <...> O neformaliam švietime, na, praktiškai čia kiekvieną punktą jie ir atlieka, ir atliepia vieni labiau, kiti mažiau <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> Taigi jie įsivertina save - tai kartu vyksta ir savęs pažinimas, saviaukla, savikūra <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Mokinių tarybos nariai dažniausiai pasižymi didelėmis akademinėmis žiniomis, nes tikrai ir mokosi puikiai <...> iš jų yra nemaža dalis, kurie padeda kitiems mokytis tame savitarpio pagalbos konsultacijų klube <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> ūgtį pamatome iš buvusių mokinių. Kai ateina į svečius iš universiteto ir jie papasakoja, ką jie tenai veikia, tai jie iš tikrųjų nueina su patirtimi <...></p>	

13 lentelė. Bendradarbiavimo mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Bendradarbiavimo mokykla	mokanti pasitikėti ir būti draugiškais	<p>Dalyvis A6: <...> pasitikėjimas savim ir kitais, va, grynas tas pasitikėjimas <...> jeigu, na, žiūrėti į vaikus <...> jie arba pasitiki, arba nepasitiki <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> dar norėčiau pridėti ir tą tokią draugystę, nes mokiniai taip, liaudiškai tariant, taip gražiai susiklįjuoja, kad po to, kad ir skirtingose klasėse besimokydami, jie vis tiek eina kartu, per pertraukas bendrauja. Toksai atskiras kolektyvas, atskira tokia respublika tarsi pasidaro ir tokia kaip, nežinau, atskira klasė galbūt dar taip būtų tikslingiausia įvardinti - su savo šventėmis, su savo emocijom, su savo mikroklimatu <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> čia yra partnerystės jausmai, čia yra bendradarbiai - tai yra tavo kolegos, ir jie irgi visiškai kitaip jaučiasi bendraudami Taryboje <...> čia yra kažkas tai arčiau, čia yra jau labai panašu kaip į šeimą <...> visiškai kitas bendravimas <...></p>
	mokanti organizuoti komandinį darbą ir dirbti kartu	<p>Dalyvis A2: <...> pasiskirstom, dirbam kartu, nes kiekvieną pirmadienį po 4 pamokų renkamės pusvalandžiui mokinių Taryba, antradienio jau susirenka seniūnai 24 iš visų klasių ir tada bendrai tariamės, yra labai daug tokių sąlyčio taškų <...></p> <p>Dalyvis A3 <...> apskritas stalas tikrai padeda spręsti mokinių problemas, nes mes atstovaujame visą mokyklą, bendradarbiaujame su mokyklos Taryba ir tėvų komitetu <...>.</p> <p>Dalyvis A5: <...> turi visą sieną, lentą, kurioje ir šiandien mačiau, koks yra darbų tvarkaraštis artimiausiam laikui surašytas <...>. Tiesiog to gyvo bendravimo, na, tikriausiai yra ir jie pasiilgę po visų pandemijų <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> puikiai pasiskirsto mokiniai komitetų pirmininkais, nes mes turime komitetus ir komunikacijos, viešųjų ryšių, marketingo, ugdymo, ugdymo komitetas ir taip toliau <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> savivalda yra susiskirsčiusi į komitetus, kurie organizuoja, tarkim, renginius ir kurie, tarkim, atsako už viešuosius ryšius ir panašiai <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> vyksta daug kas, bet va kuo mes stiprūs, bendra tokia komanda <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> Tai yra bendravimas ir bendradarbiavimas dirbti komandoje <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> neužtenka tik kalbėti, diskutuoti, dalintis darbais, mes užduodame dar ir namų darbą <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> Vieni renka įvykius įdomiausius, <...> kiti surenka visus duomenis <...> tretį kuria anketą <...> penktą grupę šneka apie atsiliepimus, surenka atsiliepimus <...></p>

<p>mokantis lanksčiai bendrauti tarpusavyje</p>	<p>Dalyvis A4: <...> mokėjimas bendrauti tiek su bendraamžiais, ir su mokytojais, su vyresniais, ir rasti tą vidurkį, kad visiems būtų patogų, gera, įdomu <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> kad diplomatija ir derybos <...> turi būti - na, rasti tą vidurkį, tai ir mokosi - šitas sakinyš, šitam mokytojui netinka pasakyti, šitas tonas netinka, šitas draugas jautresnis, prieš šito reikia ilgiau priėti <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> lankstumo ir kantrybės iš tikrųjų taip pat išmoksta <...> kaip iš vertybių sąrašo, nes, kaip pasakyti, na, ta kantrybė jiems yra labai reikalinga su kitais mokiniais, galų galiausiai su mokytojais, su kuratoriais, administracija, o lankstumas tai, žinoma, vėl prisitaikymas <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> jeigu reikia kažką tai padaryt ir, pavyzdžiui, pasako šeštokas arba septintokas, jokių nusistatymų nėra <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> nėra geriau kaip bendraamžiai kalba bendraamžiams <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> turi tą vadinamąjį konsultacijų klubą <...> Mokiniai mokiniams <...></p> <p>Dalyvis A1: <...> su jais derasi ir mokytojai, ir administracija kalbasi <...></p>
<p>siekiant partnerystės ir pagalbos teikimo bendruomenei</p>	<p>Dalyvis A2: <...> tie vaikai, pradėdant mokslu, yra ir pagalbininkai, padėdant su renginiais tikrai į juos kreipiasi, jeigu yra dideli renginiai <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> kreipiasi į juos direktorė <...> kažkokiu tai klausimu, bet kokiu, tarkim, neseniai sumastėm, kad dėl srautų turėjom 2 ilgąsias pertraukas. Pamastėm, kad užtektų pirmosios, vienos ilgosios <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> pirmiausia kreipiasi į tarybą ir jie savo socialiniais tinklais apklausia visus mokinius, ir jais pasitikima <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> mokytojai vertina kaip svarbiausius savo pagalbininkus, nes tikrai, tarkim, organizuojant daug renginių mokykloje <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> gavom tortą, pyragą ir padėkas direktorės, kad padeda mokykloj, tai jos labai motyvavo <...></p> <p>Dalyvis A6: <...> grynas pasitikėjimas. Jeigu reikia, tai vyresnieji net padės <...> nėra tokio nusistatymo - jeigu mažiukas <...> grynai partnerystė, partnerystės jausmas, visi kartu <...></p> <p>Dalyvis A4: <...> žino, ką veikti ir kai yra nauja bendruomenė. Jie nepasimeta <...></p>
<p>siekiant mokyklos bendruomenę įtraukti į veiklas</p>	<p>Dalyvis A2: <...> išrenkamos dainos, tarkim, išrenkamos melodijos <...> žinau, kad <...> jau yra parengti džiazų kūriniai ir mokiniai balsuoja <...> apie akcijas net nešneku. Apie pasidalinimo akcijas, apie pyragų dienas <...></p>

		<p>Dalyvis A3: <...> labai mokykloj buvo populiariu ir tas senato, vėliau įtraukė ir iš klasių atstovus stalo žaidimų vakaras <...> Visi susineša, kabinetai paskirstyti tam tikrais žaidimais, gali ateiti ir tėveliai, tėvų komitetas <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> ir renginiai, ir kino vakaras, ir stalo žaidimų vakaras <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> Tai yra švento Mykolo, kuris ateina per Kalėdas, va vardadienis <...> pernai ir šiais metais tą dieną tiesiog pasipuošė visi Kalėdiškai, irgi labai visiems patiko <...> gavosi tarptautinė šventė <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> prašom dailės, būrelio ar keramikos tai dienai, ir tai būna labai graži šventė. Visi su pakvietimais ateina, būna Vienos vakaras <...></p> <p>Dalyvis A3: <...> “Šok į tėvų klumpes”, kai vaikai pasakoja apie tas savo tėvų profesijas - irgi labai labai įdomus ir nu prasmingas renginys, ir ateina taip pat turim garsių žmonių <...></p>
	aktyviai dalyvaujant už mokyklos ribų	<p>Dalyvis A3: <...> Bendradarbiavimas su kitų mokyklų savivaldomis <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> į kuriuos mes jau kviečiamės kitų gimnazijų mokinius <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> aktyviai dalyvauja Erasmus plus jaunimo programose (linksi galvomis) <...></p> <p>Dalyvis A8: <...> veikla, kuri taip pat išeina iš tos ribos mokyklos. Taip pat labai svarbu, kad pamato mokiniai ir tą naudą savivaldos, ir būtent bendrauja su kitais partneriais <...></p>
	bendraujant nuotoliniu būdu ir socialiniuose tinkluose	<p>Dalyvis A7: <...> turime savo kanalus tiek Teamsuose, tarkim, ką naudoja mokykla tiek, tarkim, feisbuko mesendžeryje, kur yra atskiri komitetai <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> bendravimas vyksta vėlgi virtualioje erdvėje <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> pandemijos laikotarpiu apskritai bendravome tikrai socialinėje erdvėje <...> turime savo socialines paskyras tiek feisbuke, tiek instagrame <...></p> <p>Dalyvis A7: <...> tos socialinės erdvės, būtent medijų laikais, tai man atrodo kiekviena savivalda jas labai daug naudoja <...></p> <p>Dalyvis A5: <...> visi reikalai yra tvarkomi per mesendžerio grupę <...></p> <p>Dalyvis A2: <...> komunikavimui tiek tarpusavyje, tiek atskiros mesendžerio grupės - atskirai devintokų, dešimtokų, vienuoliktokų, dvyliktokų <...></p>

3. PRIEDAS

Buvusių mokinių savivaldos narių požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą praktinėje mokinių savivaldos veikloje

14 lentelė. *Lyderystės mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai)*

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Lyderystės mokykla	per vadovavimo patirtį	<p>Dalyvis B4: <...> buvau apie 3 su puse metų ten <...> iki pačios pabaigos <...> ir paskutiniaisiais savo metais toje mokykloje buvau pirmininke, tai irgi buvau pakankamai įvairiose pozicijose <...> tai paskutiniaisiais metais gal labiausiai mačiau pačią ir stiprią savivaldą, ir savo poziciją <...></p> <p>Dalyvis B5: <...> viskas prasidėjo nuo administratoriaus pareigų, vėliau atstovavimo komiteto, o jau pabaigoje tai ten dvejus metus buvo prezidentavimas. Iš patirties <...> tai tiek ir dirbant su komanda, bendraujant su savo bendraamžiais, mokytojais, administracijomis, kuratoriais <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> po prezidentavimo mokykloje buvo smagi patirtis koordinuojant savivaldas Vilniaus lygiu <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> mokinių savivaldos yra unikaliame padėtyje, kurioje nėra labai daug kitų, tarkim, nežinau ten, jaunimo centrų ar organizacijų, bandančių pritraukti jaunimą <...> kai aš buvau savivaldoje, kai aš vadovavau jos veiklai <...></p> <p>Dalyvis B7: <...> Man bent jau svarbiausias toks dalykas buvo, kad ugdyti lyderystę <...> apskritai suprasti, ar tu labiau esi vadovas, galbūt tu esi idėjų varikliukas, ar tu tiesiog esi tas žmogus, kuris viską daro ir tu galbūt negebi galvoti tų genialių idėjų, bet tiesiog darai <...> tai man atrodo, tas yra svarbiausia <...></p>
	keičiant ir pradedant iš naujo	<p>Dalyvis B1: <...> tapus pirmininke teko labai daug ką keisti ir statyti iš naujo nuo pagrindų ir labai reikėjo tiesiog daug laiko praleisti analizuojant ir galvojant, kas vis dėlto tiems moksleiviams rajono mokykloje yra geriausia <...></p> <p>Dalyvis B5: <...> Tai vat taip ta nuomonė ir keitėsi, ir per tuos 2 metus mokytojai ir administracija suprato, kad mokinių savivalda tai nėra renginių organizavimo būrelis. Tai visgi jie atstovauja ir dirba <...></p>
	atstovaujant mokinių interesus	<p>Dalyvis B2: <...> atstovavimas iš vienas pusės būdavo tai, jog, sakykime, bandėme pateisinti moksleivių poreikius, ar ne, kažkaip įgyvendinti jų norus, tiek rinkdami informaciją apie tai, apklausos administracijai ir taip toliau <...></p> <p>Dalyvis B4: <...> tiek prevencinė veikla, tiek renginiai, tiek atstovavimas. Atstovavimas gal aišku buvo</p>

		<p>paskutiniais tikrai mano jau pirmininkavimo metais, kadangi, kaip ir minėjau, to savivalda nebuvo tokia stipri <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> būna iš mokyklų savivaldos bent jau vienas ten kažkoks atstovas toje Mokyklos taryboje aš manau, kad labai svarbu <...> yra kalbėtis ir bendrauti, ir galbūt ta administracija neišgirsta to kažkokio dešimtoko, kuris atėjo pasakyti savo nuomonę, bet galbūt tuomet tiesiog reikėtų žiūrėti į bendresnį vaizdą. Galbūt jeigu ateis mokytojas ir tėvas, ir ten dešimtokas <..> kovoti tam tikra prasme ir nepamesti tos savo idėjos <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> yra ilgalaikė tradicija, kad privalo būti jau kažkoks atstovimas, bent keletu klausimų tiek per administraciją, tiek už mokyklos ribų <...></p>
	<p>atstovaujant ir susiduriant su sunkumais</p>	<p>Dalyvis B1: <...> atstovavimas neegzistuoja dėl to, kad yra nepasitikėjimas tais mokiniais <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> tokia dichotomija <...> tai jeigu jūs nepasitikite mokiniais, tuo, kokią nuomonę jie neša administracijai ir kokius pokyčius jie nori matyti mokykloje, jeigu jūs nematote jų kaip legitimųjų atstovų <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> Nėra vienuoliktoko ir dešimtoko, kuris yra pakankamai autoritetingas ar netgi sumanus, kad galėtų sumaitoti buldozerį, kuris yra administracinis aparatas <..></p>
	<p>auginant savo asmenines savybes bendruomenės telkimui</p>	<p>Dalyvis B6: <...> pavykdavo kažką veikti, iš karto jau po naujų metų, tai tas įvaizdis irgi ilgiau išsilaikydavo ir na <...> mokinių tarpe labai priklausydavo nuo prezidento, kuris būdavo nes iš tikrųjų prezidento ir asmeninės savybės, ir bendravimas su skirtingom klasėmis ir aplamai <...></p> <p>Dalyvis B7 <...> buvimas mokinių savivaldoje išmoko gal pastebėti ir kitų problemas, ir galbūt visuomenės problemas <...> nebūt tokiam <...> nežinau, kaip čia pasakyt <...> neignoruoti jų, ir tiesiog dėl to žmogus ir auga, nes pastebi tiesiog, kas jį supa, kokia aplinka, domisi tuo <...></p> <p>Dalyvis B6: išsiskyriau būtent apie asmens augimą <...> tai gebėjimas derinti būtent skirtingus interesus arba laviruoti tarp skirtingų grupių - tiek per moksleivius, tiek per mokyklas visas, su mokytojais, administracija, taip pat skirtingų požiūrių pažiūrėjimas <...> gal paskatina tą patį nuovokumą žmoguje <...> gebėjimas sužinoti, kaip gyvena kitos socialinės, ne tiek socialinės, bet kitos moksleivių grupės, irgi tam tikrą nuovokumą padidina ir neleidžia užsidaryti į kažkokį savą informacinį burbuliuką <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> asmens augimui būtent savivaldos veikla leidžia praplėsti savo akiratį <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> visų pirma, tai būtent asmeninės kompetencijos, kurias aš išsiugdžiau <...> tiek lyderystės, tiek bendravimo, bendradarbiavimo, konfliktų sprendimo ir visa kita <...></p>

<p>pirminis žingsnis į karjeros planavimą</p>	<p>Dalyvis B6: <...> mano atveju savivalda padėjo užtvirtinti tam tikrus pasirinkimus, bet aš manau, kad galiu pritart <...> kad, taip, prisideda, bet ne tiek, kiek galbūt norėtusi <...> ir daugiau prie to prisideda jau kažkokia papildoma išorinė veikla, nes ji vis dėlto atveria daugiau galimybių <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> Būdamas mokinių savivaldoje <...> taip, tu gauni daug daugiau papildomos informacijos negu paprastas moksleivis, bet vis dėlto vien būdamas mokinių savivaldoje nepriimsi kažkokių grandiozinių sprendimų, susijusių tavo ateitimi <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> yra nebent dar kitas laiptelis link jau tų visų galimybių, link tos visos informacijos, bet jeigu jomis nepasinaudosi, tai ne <...> tiesiog savivalda pati neprivers va taip pakeist kažkokių karjeros sprendimų, manau, bet kažkokį efektą, sakyčiau, labiau mažesnę, tikrai irgi turi <...></p> <p>Dalyvis B5: <...> Tai mokinių savivalda, tai yra tas pirmas taškas, kur visko ten <...> įgauti visų tų kompetencijų ar kažkokių įgūdžių <...> neįmanoma, ir jeigu tikrai čionai žiūrėti, kad ar tai padės jau profesiniame tame ugdyme, tai čia vis tiek reikėtų tą tobulinti ir kažkaip tęsti tą veiklą, ar jungtis prie tam tikrų kitų organizacijų ir panašiai <...> ir matyti, kaip viskas bus <...> bet kad tiesiog išėjęs iš mokinių savivaldos turi jau labai daug kompetencijų ir žinių, kurios padėtų profesiniame ugdyme <...></p>
<p>tiesiant kelią karjerai</p>	<p>Dalyvis B4: <...> kiekvienas prisidėjęs prie savivaldos, atranda save labiau kažkokiose dar kitose veiklose <...></p> <p>Dalyvis B4: <...> kad atėjęs į mokinių savivaldą tu tikrai sužinai daugiau ir negalima neigti to, kad žmonės mokinių savivaldoje tikrai žino daugiau nei žino paprastas galbūt moksleivis, kuris nesidomi tuo <...> tai tiek apie Jaunimo politiką, tiek apie patį atstovavimą ar šiaip na tą kažkokį bendruomeniškumą, renginių organizavimą ir panašiai. <...> vien tik tai labai augina žmogų ir priverčia kitaip pasižiūrėti galbūt į savo ateitį <...></p> <p>Dalyvis B4: <...> Galbūt vėliau net stoti į tą patį universitetą. Mokyti, na ir aš manau, kad tai būtent mokinių savivalda ir leidžia susipažinti su šia sritimi, ko galbūt mokyklose kai kuriose, na nelabai yra įmanoma padaryti, jeigu nėra kažkokie tai papildomi renginiai rengiami <...></p> <p>Dalyvis B8: kaip komunikacinės srities jau ilgalaikė, tarkim, specialistė, susidaroma kažkokia tai nuomonė, kad galbūt savivalda yra tikrai renginių organizavimo būrelis ir <...> kai, pavyzdžiui, yra viešinama tik kažkokia aktuali informacija, labiau iš atstovavimo pusės, irgi gali būt susidaryta nuomonė, kad susirinko politikų būrelis <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> prisidėjo visuomeninė veikla už mokyklos ribų, veikla savivaldoje ir būtent per prezidentavimo laikotarpį galbūt daugiau padėjo užtvirtinti tai <...> tai visų pirma ar patinka dirbti su žmonėmis, ar daugiau esi individualistas, kur mėgsti individualiai darytis, ir tas irgi yra aktualu renkantis tam tikrą studijų</p>

		<p>programą, nes tu vis tiek matai, ką bandysi galop veikti po tų ketverių metų <...></p> <p>Dalyvis B2: <...> Jeigu ji veikia komitetais, tai galbūt galima būtų manyti, kad žmonės, pasirinkdami vieną ar kitą komitetą, gali save išbandyti vienoje ar kitoje srityje, ir galbūt pagal tai nuspręsti, ar jam patinka, ar nepatinka <...> pavyzdžiui, jei aš esu komunikacijų komitete ir aš esu atsakingas už grafinį dizainą, vienam žmogui tai labai patiks, ir galbūt jisai galvos apie tai, kad jisai galbūt nori sieti savo gyvenimą su tuo, o galbūt kitam tai visiškai bus neigiamas emocijas keliantis dalykas ir jisai nenorės tuo užsiimti ateityje <...></p> <p>Dalyvis B2: <...> taip pat gali pasimatuoti tam tikrą profesiją arba tam tikrą kryptį padaliniuose, pavyzdžiui, kad ir Lietuvos moksleivių sąjungos <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> ne už ilgo po baigimo mano kadencijos savivaldoje, kartu su kitais žmonėmis iš kitų gimnazijų, kurie irgi buvo savivaldoje, nukeliavau į fantastišką vietą savo gyvenimo patirtyje, kad teko sukurti savo organizaciją, kuri galų gale buvo ten suvienyta ne vien dėl to, kad visi dar buvome ne tikrai savivaldų nariai, bet ir debatininkai, sukūrėme savo debatų organizaciją <...></p>
	<p>įsitraukiant į jaunimo politiką ir organizacijų veiklą</p>	<p>Dalyvis B4: <...> mokinių savivaldoje mes galim būtent susidomėti ta jaunimo politika, atstovavimu, galbūt ta pačia kažkokia tai demokratija ar jos šaka. Ir būtent tai leidžia mums vėliau ir įsitraukti į kitas veiklas.</p> <p>Dalyvis B4: <...> Lietuvos moksleivių sąjunga, kur labai dažnai moksleiviai iš mokinių savivaldų atranda šią vietą ir galvoja, einu ir aš pabandyti. Galbūt atstovauti arba padėti kitoms mokinių savivaldoms <...> na ir tai leidžia vėliau toliau plėsti akiratį, prisijungti prie kažkokių kitokių jaunimo organizacijų ir domėtis būtent šia sritimi <...></p> <p>Dalyvis B2: <...> daliai žmonių tas buvimas savivaldoje <...> galbūt jie per savivaldą sužino apie kitas organizacijas veikiančias ir taip jie tiesiog prie jų prisijungė, jeigu juos tai domina <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> ir moksleiviai turbūt pritrūksta, ypač progimnazijos klasėse, motyvacijos pačiam ieškoti kažkokios tai kitos terpės, prisijungti prie kažkokios organizacijos, kur iš tiesų būtų galimybė, na, toliau kelti tas savo kompetencijos <...> bendradarbiavimas su kitomis organizacijomis, pavyzdžiui, tai galėtų būti Lietuvos moksleivių sąjunga, tai turbūt kelia tą motyvaciją prisijungti, pamatyti, kad vyksta kažkas toliau <...> tai yra, na, realiai beveik ranka pasiekama, tai skatina domėtis <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> va kažkokios tai karjeros dienos, kaip minėjo <...>, kur atvažiuoja daug organizacijų ir sako, o čia va kažkas vyksta, galit pasirinkti . <...></p>
	<p>įsitraukiant į vietas</p>	<p>Dalyvis B2: <...> dalyvavimas mokinių savivaldoje labai paskatino įsitraukti į savo vietinės bendruomenės veiklą. Tai tiek mikrorajono bendruomenės, tiek galbūt, sakykime, tų pačių <...> jau dabar gyvenu užsienyje <...> tai irgi ta prasme tiesiog skatina įsitraukti į tas mažas bendruomenes, kurios yra kuriamos <...> skatina</p>

	bendruomenės gyvenimą.	<p>bendruomeniškumą, bet taip pat galbūt ir atveria kelią ir parodo tai, kad tos, kad ir mažos, bendruomenės tam tikrose vietose, jos atneša pridėtinės vertės ir kartais paskatina norą įsitraukti <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> Kadangi mūsų savivalda turėjo tikrai daug gerų prezidentų, daug įvairių patirčių, tai va paskatino domėtis visų pirma tai, o kas dėjosi su tuo mikrorajonu, kokios buvo praeities patirtys, pasidomėti, kokios asmenybės buvo prieš tave ir šiek tiek pradėti gilintis į tam tikras mikrorajono jau aktualijas <...> pasižiūrėti, ar pas mus yra, pavyzdžiui, jaunimo centrai, kokia jų kokybė, pavyzdžiui <...> būnant savivaldoje, jau būnant savivaldos prezidentu, kai tu pradedi domėtis, kokias galimybes galima suteikti per mūsų mokyklą, tai tas tikrai paskatino domėtis būtent mikrorajono kontekste kažkokiomis aktualiomis ir natūraliai tam tikras vertybes formavo <...></p>
--	------------------------	---

15 lentelė. *Iniciatyvumo mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai)*

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Iniciatyvumo mokykla	suteikiant tai, ko negali suteikti mokykla	<p>Dalyvis B1: <...> Tai yra ne tik tai suorganizuokime kokią naktį mokykloje, bet gal va surenkime, tarkim, konferenciją apie tai, kas yra pilietiškumas arba kas yra emocinė sveikata, kas yra apie karjeros ugdymą <...> renginiai, tiek pramoginiai, tiek tam tikrai tam tikra prasme informaciniai ir padedantis moksleiviams su tuo, ko gal negali ar nesupranta suteikti pati mokykla <...></p> <p>Dalyvis B3: <...> daugiau yra iniciatyvos išsiaiškinti dalykus, kurių nesupranta dar pamokos metu, ir labai daug tokių aktyvaus dalyvavimo mokymosi procese, įgūdžių, kurie yra naudingi kiekvienam <...></p>
	sudominant naujomis idėjomis, įtraukiant ir įveiklinant	<p>Dalyvis B1: <...> kas pritrauktų didžiausią kiekį žmonių, moksleivių, įtraukti arba susidomėti nauja veikla. Pradėjo <...> berods, jei neklystu, nuo mano kadencijos <...> tradiciją labai gražią - organizuoti įvairias konferencijas <...> dalykinėmis temomis <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> pasireiškia per labai daug skirtingo lygio veiklų. <...> būti renginio metu paprašyti, kad eitų į salę sustoję į eilę ar ne, nesigrūstų, arba jeigu trūksta kažkur stalo, tiesiog koridoriuje pasigauti jaunuolį ir paprašyti jo, kad jisai tą stalą su tavim atneštų, ir tada gali tai kilti iki didesnių dalykų <...></p> <p>Dalyvis B5: <...> kada atėjau į pirmininko poziciją, bandžiau tą keisti, kalbėti gal taip rimtai, atnešant savo poziciją, atnešant savo veiklas ir idėjas <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> iš principo tas noras kelti naujas idėjas <...></p>

tiriant mokinių poreikius ir sprendžiant problemas	<p>Dalyvis B2: <...> Tai visada pradėdavome metus nuo tam tikros poreikių analizės <...> tai tiek renginiams, tiek šiaip mokyklos aplinkai ir pagal tai stengėmės formuoti skirtingas koncepcijas ir idėjas, ir taip toliau <...></p> <p>Dalyvis B2: <...> Tai visų pirma, tiek tam tikrų iškilusių problemų sprendimo būdai <...></p>
keliant mokiniams aktualius klausimus	<p>Dalyvis B1: <...> buvome ganėtinai aktyvūs garvežiai mokinių atstovavimo mokyklose ir bent kol kažkokius klausimus bandėme kelti apie <...> nežinau, popamokinę veiklą mokykloje, konsultacijų vykdomą tvarką, mokyklos vidaus tvarkos klausimus, mokinio elgesio taisyklių siūlomas korekcijos <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> tikrai buvo klausimai keli iškelti, na ir tai labai pakeitė nuomonę <...> ir iš tiesų tai labai pakeitė ir mokytojų nuomonę, ypač administracijos <...></p>
suprantant trukdančius veiksnius	<p>Dalyvis B6: <...> kas yra tos pačios savivaldos lyderis, vadovas, prezidentas. Tas turi nemažą įtaką, nes iš esmės, ką mes kalbam, tai kartais ar yra pasirenkamas tiesiog tam tikras stabilumas pratęsti kažkokias veiklas. Ir jeigu tu renkiesi tiesiog visišką totalų stabilumą, tai natūralu, kad ir nauji atėję žmonės gal pabijos kelti kažkokias idėjas <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> kažkas čia minėjo, kad na va, mokinių savivaldoje tiesiog ateina tenai draugelių būrys, kurie visiškai neprisideda, nekelia savo kompetencijų, neprisideda prie kažkokio tai bendro rezultato. Tai tuomet, žinoma, vaidmuo yra be galo mažas, jo iš tiesų nėra, ir tas asmuo tiesiog neauga būtent toje mokinių savivaldoje <...></p>

16 lentelė. *Kūrybiškumo mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai)*

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Kūrybiškumo mokykla	sudarant sąlygas atsiskleisti idėjoms	<p>Dalyvis B6: <...> kūrybiškumas pasireiškia, jeigu yra geras mikroklimatas savivaldoje <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> kūrybinei laisvei yra ir nemaža dalimi priklauso ir nuo tų pačių mokinių, kiek yra linę pašaudyti naujas kūrybines idėjas <...> Kai kurie iš principo yra kūrybiški ir jau šaudo kažkokias naujas idėjas <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> priklauso nuo sąlygų, ar yra tiesiog ta pati kūrybinė laisvė. Nes jeigu ji yra, taip, savivalda gali leisti atsiskleisti kūrybiškumui, jeigu nėra <...> ir čia jau yra per administracijos tam tikrus</p>

		<p>veiksmus, per kuratoriaus veiksmus, prezidento veiksmus <...></p> <p>Dalyvis B2: <...> koks požiūris yra administracijos, nuo to ir priklauso, ar tas kūrybiškumas gali būti skatinamas mokinių savivaldos viduje, arba ne. Tai labai skirtingos situacijos ir man atrodo teigti viena, kad taip yra negalima <...></p>
	skatinant reikštis savivaldos veikloje	<p>Dalyvis B2: <...> aš manau, kad reiškiasi kūrybiškumas. Ir tam kūrybiškumui pasireikšti, man atrodo, yra sudaromos labai geros situacijos<...></p> <p>Dalyvis B8: <...> tam tikru lygmeniu kūrybiškumas mokinių savivaldoje tikrai yra ugdomas dalykas ir tikrai jį yra atsižvelgiama <...></p> <p>Dalyvis B5: <...> kada gal nori moksleivis prisijungti prie moksleivių savivaldos ir jisai turi kažkokią idėją, jisai savo kūrybiškumą parodo labai daug sferų <...> jeigu jis gali įgyvendinti tą projektą arba tą renginį, jis tikrai parodo savo visą kūrybiškumą <...></p> <p>Dalyvis B2: Vizualizacijos kūrimas - tiesioginis kūrybiškumas <...> Renginio koncepcijos sudarymas – vėlgi kūrybiškumas galvojant, kaip įvykdyti renginį, ką pakviesti, kaip galbūt būtų įdomiau <...> turime konkrečią problemą - problemos sprendimo kelias - taikomi kūrybiški metodai, ieškoma įvairių sprendimo būdų, diskutuojama galvojame ir vėlgi <...></p>
	mokantis įveikti problemas - sistemiškumą ir senas tradicijas	<p>Dalyvis B6: <...> kai kurie taip, yra kūrybiški žmonės, bet labiau linkę pavadinkim susilieti su sistema, kažkokiomis tradicijomis, ir jau pamiršta patys savo kūrybiškumą <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> yra labai tikrai kertinių problemų, kaip <...> minėjo, būtent administracija, jos nepritarimu, jos užsikabinimu prie tų senų idėjų, tradicijų,</p> <p>Dalyvis B7: <...> buvo tokia problema, kad mes negalėjom jokių naujų idėjų daryt ar naujų veiklų, kurios gal labiau atitiktų moksleivių interesus. Kadangi mes turėjome kuratorę ir visos idėjos, ką mes darėm, buvo tiktai jos <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> yra labai tikrai kertinių problemų, kaip ir <...> minėjo, būtent administracija, jos nepritarimu, jos užsikabinimu prie tų senų idėjų, tradicijų <...></p>
	siekiant įveikti laisvės suvaržymus ir pripažinimo	<p>Dalyvis B1: <...> neproporcingas barjeras išsiskleisti kūrybiškumui ir savivaldai, kuri turėtų būti mokinių savivaldos pagrindas <...> kol mes neturėsime mokinių savivaldos pripažinimo bent jau mokyklos viduje, tol nieko čia nebus <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> jeigu tiesiog nėra tų pačių sąlygų kažkam ugdytis, ar tos kūrybinės laisvės, jeigu yra pavadinkim <...> jeigu nuolatos ties kiekvienu sprendimu jungiamas toks veto <...> veto per autoritetą</p>

		<p><...></p> <p>Dalyvis B1: <...> ne, neskatina kūrybiškumo <...> Man atrodo, kad mokinių savivaldų veiklų planai ir veiklų sritis tampa ganėtinai šabloniškos <...> absoliuti dauguma jų naujų idėjų yra nurašomos <...> tai dėl sąlygų, kuriose nėra sudaroma pakankamai didelė laisvė moksleiviams planuoti ir daryti veiklas tokias, kokias jie nusprendžia, tai netgi skatina mesti savo kūrybiškumą <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> kad aukščiau bambos bandai šokti, tai vien tokie pasisakymai, nesvarbu, ar tai yra asmeniškai moksleiviui, ar tai savivaldai bendrai su kažkokios jos idėjomis, tikrai gali užkristi kelią ir apriboti tą kūrybinę laisvę <...> Vėlgi, mes čia kalbam jau apie labai skirtingas situacijas <...></p>
--	--	---

17 lentelė. Įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Įsipareigojimų ir atsakomybės prisiėmimo mokykla	tapus ir esant mokinių savivaldos nariu	<p>Dalyvis B4: <...> Nes pradėjusi veiklą savivaldoje, prisiėmiau labai daug atsakomybių, labai daug veiklų ir teko kažkaip jas visas sudėti ir suspėti, kad na tai būtų padaryta kokybiškai <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> narys su pavienėmis papildomomis atsakomybėmis <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> savotiška kažkokia atsakomybė irgi yra ugdoma, bet tam tikra žaidimo forma <...></p>
	įsipareigojant vykdomai veiklai	<p>Dalyvis B1: <...> Kita kompetencija turbūt būtų įsipareigojimas, nes neformali veikla yra naudinga tik tada, kada yra tęstinė <...> per tam tikrą laiko tarpą, gali būti išvystytos tam tikros kompetencijos, tai tu turi įsipareigoti vykdyti kažką <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> vyksta kažkokie susirinkimai, kuriuose yra sakoma, kad šitie renginiai ar ten šios veiklos turi nutikti arba mes norėtume jus nuveikti, kas jas padarys? Kažkuriuo metu kažkas turi pakelti ranką ir <...> pasakyti – padarysiu tai aš <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> jeigu jis ar ji padaro dar pats tą veiklą, tai oho kokios kompetencijos <...> tai na, o viskas prasideda nuo to, kad žmogus pasirenka, jis gali būti autonomiškas, būti atsakingas už kažką <...></p>
	atsakant už save ir savo veiksmus	<p>Dalyvis B1: <...> niekas nepasidaro, jeigu kažkas kažko nepadaro <...> tai jeigu mes turime tokią kompetenciją kaip autonomiškumas, tai yra gebėjimas prisiimti už save atsakomybę, veiksmus, įtraukti save į proaktyvią veiklą <...></p>

	<p>Dalyvis B2: <...> mes turime tam tikrą atsakomybės jausmą ir aš manau, kad tai tikrai padeda pasiekti geresnių akademinų rezultatų jau po mokyklos, kai mes suvokiame, kad mes išeiname iš tos savivaldos ir nebeprioritizuojame jos <...></p> <p>Dalyvis B4: <...> jeigu kažkas nepadare savo darbo, nors ir tu padarei, tai jauti tą atsakomybę <...></p>
atsakant už savo bendruomenę	<p>Dalyvis B6: <...> būtent savivaldos paskatinta, nes nepamiršti savo šaknų <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> gebėjimas suvokti, jog tu gali ir nori prisiimti atsakomybę už bendruomeninį gerį ir įvykdyti kažkokią veiklą <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> kai aš žinau, kad vis dėlto įvyko kažkoks pokytis, kuris buvo padarytas dėl jų <...> Tai greičiausiai būtent dėl mažos bendruomenės tas geras jausmas, kad vis dėlto buvo kažkas nuveikta ir tuo laikotarpiu, o ne tiktai geras vaibas, diskoteka, prisiminimai ir dar kažkas <...></p>
atstovaujant savo komandą ir mokyklą	<p>Dalyvis B4: <...> po to ateina ir tas kolektyvinės atsakomybės pajautimas <...> kai tu jau pradedi jausti atsakomybę ne tik už save ir už savo darbus, bet pradedi jausti atsakomybę už visą komandą <...></p> <p>Dalyvis B3: <...> kylant aukščiau, tai gali būti jau atstovauti mokyklai už jos ribų kažkokiuose renginiuose, suprasti to reikšmę prisiimti tą atsakomybę kaip atstovo ir tuomet jau elgtis atitinkamai <...></p>
jausmais pereinant lyderystę	<p>Dalyvis B3: <...> man atrodo, labai svarbus dalykas, ką savivaldos narys gauna, tai yra atsakomybės jausmas <...> ir tas atsakomybės jausmas tuomet auga į galimą lyderystę arba gal netgi savęs atradimą komandoje, kurios dalimi esi <...></p> <p>Dalyvis B3: <...> Man atrodo, labai daug yra atsakomybės lygių ir todėl galima labai savivaldoje augti, todėl tai yra labai gera smėlio dėžė auginti šitą lyderystės jausmą, atsakomybės jausmą, nes yra labai daug galimybių pasireikšti <...></p> <p>Dalyvis B4: <...> kiekvienam labai asmenišką dalyką yra, ką jie išsineša iš tos mokinių savivaldos. Aš, gal sakyčiau, išsinešiau tą atsakomybės jausmą <...></p>
atpažįstant neatsakingą elgesį	<p>Dalyvis B4: <...> pradžioje, kaip ir minėjau, buvo labai toks, atrodo, nerimtas reikalas, kaip ir iš mokytojų pusės, kaip ją vadindavo būreliu, taip ir pačioje savivaldoje, man atrodo, buvo toks chaosas labai <...> tai nei tos atsakomybės ten kažkokios buvo, nei šiaip kažko tokio rimto <...></p> <p>Dalyvis B4: <...> kai stebėjau savivaldą iš šalies, tikrai mačiau žmonių, kurie nieko neišsinešė iš tos savivaldos. Ir ten ateidavo tik tam, kad turėti kažkokį statusą <...> Jeigu mokinių savivalda toje mokykloje turėdavo kažkokią didesnę <...> geresnę reputaciją <...></p>

18 lentelė. Demokratinių vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Demokratiinių vertybių puoselėjimo ir mokymosi būti drąsiu mokykla	puoselėjant demokratines vertybes	<p>Dalyvis B6: <...> padėdavo įtraukti ir formuoti tam tikrą požiūrį <...> Tai buvo visuotiniai rinkimai, kuriuos turėjome, nes kadangi mes turėjom bent prezidentą, kuris buvo renkamas per visuotinius rinkimus, tai bent per tas 2 savaites kažkokį susidomėjimą iš visų klasių buvo galima ir įmanoma pritraukti <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> sprendimą priimant, yra tam tikras sprendimų priėmimo procesas ir jis bus paremtas demokratiiniu arba pseudo demokratiiniu balsavimu. Ar jis bus paremtas? Kalbėkime tol, kol nesutiksime visi <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> pagrindinis dalykas <...> demokratija per žaidimą <...> tu gauni pažaisti savotišką demokratiją, ypač jeigu tai yra kažkokie visuotiniai rinkimai <...> visas tas dalykas galop persikelia po 2, 3 metų jau ir į didesnius mastus <...> ar tai va kažkokių kitus rinkimus <...> vieną kartą balsuoja mokykloje, kitą kartą jau balsuoja, nežinau, Seimo rinkimuose <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> Kadangi turėjau progą ir balsuoti už vieną iš tų direktorių, už vieną iš tų kandidatų <...></p> <p>Dalyvis B2: <...> yra demokratijos simuliacija <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> Demokratiškumas, ką skatiname, rinkimus organizuojame, o rinkimų aktyvumas 18 – 24 metų kategorijoje vis dar 24 % <...></p>
	reiškiant savo nuomonę ir mintis	<p>Dalyvis B1: <...> būtina ir suprasti, ir tuo pačiu dalintis ir visgi imti ir dalintis savo mintimis, o ne sulaikyti jas ir jomis galiausiai nepasidalinti.<...></p> <p>Dalyvis B5: <...> savo kadencijos metu supratau, kad labai yra svarbu atstovavimas tiek tam tikrose savo gimnazijos tarybose, tiek bendraujant, ar su seniūnais ar pačiais moksleiviais. Ir tos nuomonės jau išgirdimas, ir tada jau galima įnešti tą nuomonę jau ir už ribų <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> Tai aš labai manau, kad būtent mokinių savivalda labai padeda auginti asmenį <...> na, kaip socialinę būtybę, kuri sugeba išgirsti kitus žmones ir išreikšti savo nuomonę <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> turėjau galimybę su direktoriumi derinti tam tikrus netgi punktus ir paminėt jam kažką, ką jis turėtų įtraukti į programas. Ir paskui kai kuriuos dalykus pavyko matyti ir praktikoje <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> Buvo iš pradžių susidurta su išvis negebėjimu išreikštų savo nuomonę taip, kad kiti žmonės tave suprastų ir neturėtų kitokių interpretacijų. Tai ir aš tikrai pastebėjau, kad bent jau rajono mokyklose ir kitose mokinių savivaldose <...> Labai yra tiesiog ugdomas tas gebėjimas išreikšti savo nuomonę kažkokiais tai konkrečiais žodžiais, kad na tu būtum suprstas ir nebūtų blogų interpretacijų. Tai</p>

		<p>va čia va turbūt dalykas irgi kažką labai ugdo mokinių savivalda, ypač galbūt net jaunesnius mokinius <...></p>
	<p>išbandant kažką naujo ir užsiimant kita veikla</p>	<p>Dalyvis B8: <...> kai jau tas asmuo prisideda, bando priimti kažkokius kartu bendrus sprendimus, kažką naujo įgyvendinti toje mokinių savivaldoje, tai manau, kad tas asmens augimo vaidmuo yra be galo didelis <...></p> <p>Dalyvis B3: <...>bendras aktyvumas ir pažintys mokinių savivaldoje tuomet atveria daug platesnes galimybes užsiimti kažkokia kita veikla, kur iš savęs neturi būti kultūrinė, bet jinai veda toliau ir kuria tą ambiciją, kuria įsitraukimo jausmą į bendruomenę <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> suteikė mums kažkokią galimybę užsiimti kažkokia papildoma veikla, ne tik tai vaikščioti mokyklą ir atgal <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> mokinių savivalda yra puiki terpė surasti, kas tau tinka, kas tau netinka ir nėra problema, kad yra žmonių, kuriems mokinių savivalda netinka <...></p>
	<p>klystant ir mokantis iš savo klaidų</p>	<p>Dalyvis B1: <...> Pagrindinė patirtis <...> savivalda man atnešė neįkainojamą patirtį gebant suvokti, su kuo galima susigadinti santykius asmeninius, o su kuo ne, ir su kuo pyktis verta, o su kuo jau geriau neverta <...> va gal mokymasis per klaidas <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> jeigu nėra tos ir laisvės klysti, laisvės pačiam kurti, ar nėra tų pačių patariamųjų žmonių, kurie tau gali parodyti, kad, žiūrėk, yra toksai būdas ir jis bus veiksmingesnis ir panašiai, tai visas tas ir vaidmuo gali būti <...> gali ir nepadėti išugdyti vis dėlto tam tikrų asmeninių savybių <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> manoji patirtis leido daugiau klysti ir patiems galvoti savas idėjas <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> Man yra vertingiausia tai, kad tai yra terpė daryti klaidas, kaip įmanoma anksčiau, nes kuo anksčiau tu padarai tas klaidas, tuo jos yra pigesnės. <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> ten visiškai nesukontroliuoji to renginio, ar ne <...> tai yra niekis palyginus su tuo, kokios pasekmės tau nutiktų, jeigu tu tas pačias klaidas, iš kurių nepasimokome, padarytum žymiai vėliau savo ateityje <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> Tai yra laisvė pasimokyti iš savų klaidų, jeigu tu nori iš to pasimokyti <...> ir iš tikrųjų po metų galima išsinešti daug įvairių naujų žinių ir patirčių <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> Kadangi mes mokomės iš klaidų, galbūt vis dėlto mane privertė atsižvelgti į jas, kadangi vis dar kol kas esu įsisukusi į visuomeninės veiklos verpetą <...></p> <p>Dalyvis B2: <...> pritariu labiausiai 3 dalykams, tai pirmas yra ta smėlio dėžė, kur galime klysti ar neklysti, pasimokyti <...></p>

	reiškiant ir argumentuojant savo mintis	<p>Dalyvis B5: <...> kaip argumentuoti savo nuomonę keliaujant į tas pačias gimnazijos tarybas, irgi turi išreikšti savo nuomonę, pasakyti, kodėl gi moksleiviai galvoja taip, o ne kitaip, ir nebijoti tai padaryti <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> yra bandymas rasti kažkokias bendras pozicijas ir tai yra konsensuso paieška. Tai yra sugebėjimas susikalbėti, išgirsti, perpasakoti, suprasti, pritarti, nepritarti, argumentuoti, nuspręsti <...> o iš konfrontacinių ir derybinių sugebėjimų tai yra tai, kaip tu sprendimais, kuriuos priima savivalda savo viduje, įtikinėji kitas interesų grupes <....></p> <p>Dalyvis B1: <...> kai tu eini į mokyklos tarybą, ir prašai kažko tai iš 1,2 % paramos pervesti arba priskirti mokinių savivaldos veiklai. Na tai derybiniai sugebėjimai, kažkokia advokacija. Sakykime, reketas lengvas <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> man teko jau pamoderuoti kitų kandidatų į prezidentus debatus, buvo galima visą laiką pajuokauti va tokiu metu <...></p> <p>Dalyvis B2: <...> kai mes ten sėdėdavom ir diskutuodavome įvairiais klausimais <...> tai ačiū už tai, nes tikėtina, nebūčiau dalyvavusi tokioje diskusijoje <..></p> <p>Dalyvis B6: <...> ar yra laisvė, ar nėra laisvės, ir kartais reikia nuversti administraciją, kartais reikia tiesiog paderinti interesus, nes vieni žmonės yra labiau sukalbami, kiti yra mažiau sukalbami <...></p>
--	---	--

19 lentelė. Savarankiškumo mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Savarankiškum o mokykla	organizuojant renginius mokykloje	<p>Dalyvis B1: <...> renginių organizavimo. Tai yra kryptis, kuri yra intuityviausia, daugiausia moksleivių, ypač kai jie yra tokie penkiolikos, šešiolikos <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> gal netaktiška charakterizuoti kad silpnose mokinių savivaldose <...> tai prasideda nuo pramoginių renginių <...></p> <p>Dalyvis B5: <...> pagrindinis dalykas tai irgi būdavo renginiai, tikrai jie skiriasi į tokius 2 punktelius: arba tai būdavo laisvalaikis, arba tai yra edukacija, paminėjimai, akcijos <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> buvo ir tų pačių va renginių organizuojama <...></p> <p>Dalyvis B3: <...> kuomet yra kartu kuriamas kažkoks tai savivaldos projektas, kažkoks tai renginys, visi šie dalykai susijungia į vieną, ir yra kuriamas bendras kažkoks tai ar produktas, rezultatas, renginys <...></p>

<p>organizuojant prevencinius renginius</p>	<p>Dalyvis B4: <...> labiau pastebėdavau prevencinės veiklos tokių vykdymą <...> kas daugiausia vykdavo iš tokių renginių. O į kitus tokius renginius kaip konferencijos ar šiaip pramoginiai renginiai gal buvo orientuojamasi šiek tiek mažiau <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> kiekvienos savivaldos veiklos planuose jūs rastumėte tokius dalykus, kaip ten akcija diena prieš rūkymą ir panašiai <...></p>
<p>organizuojant renginius karjerai ir susipažinti su savanorystės galimybėmis</p>	<p>Dalyvis B3: <...> daro kažkokius tai mokymo renginius, kur studijuot <...></p> <p>Dalyvis B5: <...> mes ir turėjome ir tų pačių renginių, ir karjeros dienų ir panašiai, kad moksleiviai galėtų susipažinti su tam skirtingoms profesijoms, su skirtingais darbais, užduoti klausimus ir pasidomėti, ir sužinoti, ar, pavyzdžiui, įgytos kompetencijos gali prirėkti vienam ar kitam darbe <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> savanorystės dienos proga supažindinti, jeigu neklystant kiek, su 10 organizacijų, kur savanoriauti buvo galima lengvai prisijungti paprasčiausiai, kur nėra ilgalaikės savanorystės <...></p>
<p>organizuojant renginius bendruomeniškumui skatinti ir moksleivių poreikiams tenkinti</p>	<p>Dalyvis B4: <...> renginiai pas mus buvo labiau orientuoti į bendruomeniškumą ir tos bendruomenės kūrimą <...> bendruomeniškumas buvo labai svarbus renginių atžvilgiu <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> ir čia yra per tokius tradicinius renginius - ar tai būtų, nežinau, kažkokių šventinių dienų paminėjimas, Kalėdinės popietės ar kažkas tokio - ir tai atlikdavo daugiau emocinės aplinkos mokykloje gerinimo funkciją <...></p> <p>Dalyvis B2: <...> buvo labai labai didelė veiklos dalis tie renginiai <...> Tai mes stengiamės juos formuoti pagal moksleivių poreikius <...> labiau pramoginius renginius, bet taip pat iš tų aktualių temų, kurias moksleiviai nurodydavo, mes rengdavome ir tokius labiau rimtesnius renginius <...> konferencijos, tiek tam tikri prevenciniai, tam tikros diskusijos aktualiomis temomis moksleiviams ir panašiai <...></p>
<p>savęs pažinimui ir ateities mokymuisi</p>	<p>Dalyvis B8: <...> mokinių savivalda leidžia žmogui pažinti save ir tai yra labai svarbu ir galbūt pasižiūrėti labiau į ateitį <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> Tai būtent veikla savivaldoje padeda pažinti save labiau, ar tu mėgsti dirbti su žmonėmis labiau? Ar tu esi va toks pavadinkim komandos žmogus, ar tu vis tiek labiau individualistas esi? <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> smagi patirtis, kurią galima atsiminti, nes iš tikrųjų ne kiekvienas visų pirma gauna galimybę tokioje veikloje sudalyvauti ir jeigu tinkamai išnaudoja tas galimybes, tai labai daug gali išmokti <...></p>

	<p>Dalyvis B8: <...> bendruosius įgūdžius, kuriuos mes vis dėlto vartojame gyvenime, kuriuos mes turbūt pagrįdė išmokstame jaunesniame amžiuje <...> tose pačiose mokyklose ir taip toliau <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> universitete ir dabar studijoms, aš kaip tik matyčiau pliusų, nes atsiradus didesnei laisvei, nes nebėra nustatyta nuo aštuonių iki trijų, kad turi prabūti mokykloje dabar, bet paskaitos visaip kitaip yra perdėliotos, yra nuoširdžiai lengviau <...> įgijus tam tikrą patirtį, nes tos kompetencijos jau galop susiformavo, kaip pasiskirstyti tam tikrus darbus, ir tarkim dabar derintis darbą ir papildomas veiklas su didesne laisve ir šalia studijų, nėra jokio didelio sunkumo. Taip, tų darbų kartais susikaupia, bet nebekyla tokių pačių problemų <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> yra ta kažkokia tai iš akademinės pusės nauda, tai jinai yra turbūt labai nedidelė <...> tiktai tos pačios kompetencijos, apie kurias mes kalbėjom <...> bet aš turbūt sakyčiau, kad kitos veiklos, ne mokinių savivaldos veikla turbūt galėtų lygiai tas pačias kompetencijas užtikrinti, ir galbūt net dalyvavimas kažkokiuose kituose būreliuose galėtų ir daugiau prisidėti prie to vėliau akademinės sėkmės <...></p>
pačiam priimti sprendimus	<p>Dalyvis B1: <...> savarankiškumo esmė yra, kad per visą neformaliąją veiklą vaikas, moksleivis, gimnazistas turi išeiti iš bendro ugdymo <...> turi pasinaudoti neformaliu ugdymu, kad galėtų vėliau gyvenime pats priimti sprendimus apie tai, kas jam patinka, ko jis nori <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> Tai turbūt tas žmogus, kuris patyrė pakankamai įvairių gyvenimo sričių, kad jo ateitis ir, tarkim, profesijos pasirinkimas nebūtų priklausomas nuo laimės, sėkmės, šansų ar finansų, o tai būtų jo asmeninis, savarankiškas pasirinkimas gebant matyti įvairias opcijas ir išbandyti daug įvairiausių veiklų savo amžiuje <...></p> <p>Dalyvis B1 <...> tada jis vykdo tą veiklą ir tai išugdo tam tikrą savarankiškumo jausmą. Jeigu aš galiu padaryti kažką savivaldai, gal man net nebereikia pastūmėjimo kažkokio iš pirmininko ? Gal aš galiu pats sugalvoti, kokią veiklą aš noriu vykdyti? O gal aš galiu tą išsinešti jau ir nebe iš savivaldos, o pradėti proaktyviai ieškoti darbo arba praktikos galimybių <...></p>
vedant pamokas	<p>Dalyvis B6: <...> pilietiškumo pamokos pas mus buvo vedamos <...> va pristatyti mokinių savivaldą ateidavo ne mokytojas vienas, o mes turėjom tradiciją, kad eitų patys kandidatai į prezidentus arba tiesiog mokinių savivaldos atstovai <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> pavyzdžiui, kai jau yra galimybės pristatyti kokybiškai veiklą per tam tikras interaktyvias veiklas išnaudojant pilietiškumo pamokas, be abejo, tai jau irgi suformuoja vieną požiūrį <...></p>

		Dalyvis B7: <...> išskirčiau tokius komunikacijos gebėjimus, pavyzdžiui, kai esi mokinių savivaldos narys ir turi tam praveist kokią pamokėlę penktokui ar dešimtokui, tai iškart atsirado tas gebėjimas pajauti aplinką, nes faktas, kad tu viena tema kalbėsi ir visai vienaip kalbėsi su penktokais, ar ten su dešimtokais <...>
	planuojant savo laiką ir veiklas	<p>Dalyvis B4: <...> svarbiausia, ką išsinešiau ir kas man atrodo dabar labai praverčia gyvenime, tai yra laiko planavimas <...></p> <p>Dalyvis B4: <...> laiko planavimas man atrodo labai, labai svarbus irgi dalykas, kuris kiekvienam ir ateity <...> manau, kad mums visiems dabar padeda <...> bet ir mokinių savivaldoje <...> jau po to, kai pradedi kelti tą ranką ir prisiimti vis daugiau veiklų, atsitinka taip, kad tiesiog pradedi nespėti dalykų <...> tai išmoksti planuoti savo laiką <...></p> <p>Dalyvis B2: <...> tai bent jau asmeninė patirtis yra tai, kad prioritizavau savivaldą, ne mokslą, tai tas pakenkė. Kitas dalykas po mokyklos. Aš manau, kad labai irgi laiko planavimo įgūdžiai, labai tikrai pasitarnauja <...></p> <p>Dalyvis B3: pagalvojau, ar netgi turi tai turėti įtaką tam akademiniam gyvenimui? Aš tikrai nemanau, kad turėtų turėti tiesioginę įtaką <...> jeigu trumpuoju laikotarpiu apsunkina, tai paskui palengvina todėl, kad atsiranda daugiau laiko planavimo įgūdžių <...></p>

20 lentelė. Bendradarbiavimo mokykla (buvę mokinių savivaldos nariai)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Bendradarbiavimo mokykla	bendraudant ir susitariant tarpusavyje ir su bendruomene	<p>Dalyvis B1: <...> neramiai miegoti ar nemiegoti, ar aktyvinti savo smegenų ląsteles ir rekalibruoti savo kalbėjimo manierą ar tempus, ar tai, ką sakai, ar kam sakai <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> bendradarbiavimo ir konfrontacijos kaip atskiras kategorijas <...> bendradarbiavimo verbaliniai sugebėjimai yra konsensuso paieška savivaldos viduje <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> turėjom ir pavienės fokus darbo grupes, tokias va grynai kažkokiems specifiniams klausimams. Daugiau tai buvo savivaldos viduje, bet tai buvo pajungiami klasių seniūnai ar kažkas tokio <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> dalyvauti ir išklaustyti kažko tai savivaldos susirinkimo metu arba, dar kylant aukščiau,</p>

		<p>tai yra kompromiso ieškojimas kartu su mokytojais ir administracija <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> savarankiškumas arba autonomija <...> darbštumas, gebėjimas priimti informaciją ir išmokti įgūdžius. Yra bendradarbiavimas. Yra aišku, tokių individualių, visiškai individualių veiklų, kuriomis galėtų užsiimti vaikas ar moksleivis, bet dauguma jų yra bent dalinai <...> kartu su dėstytoja, mokytoju, lektoriumi, arba tai yra grupė žmonių su kuriais tu eini į būrelius, tą pačią savivaldą <...></p>
	bendraujant ir susitariant su administracija	<p>Dalyvis B6: <...> individualiai kažko pasitarti, ar užėti, tikrai nebūdavo niekada problema <...> ir pasitarti, kur reikia savivaldos pagalbos, arba kokios informacijos mums reikia, kad mes galėtume kažką daryti. Tai tas, pavyzdžiui, bendradarbiavimas ir požiūris į savivaldą kaip partnerę tikrai egzistavo <...> čia galbūt būtent apie santykius su administracija <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> Vis dėlto va pokalbiai sukuria tam tikrą požiūrį ir, pavyzdžiui, va prie senojo direktoriaus aš nejutau tokio bendradarbiavimo kiek su nauju, bet tas galbūt ir logiška <...> nueinantis direktorius, gal būt jau patampa labiau pasyvus <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> pvz. administraciją įtikinti, kad mums reikia, pavyzdžiui, pritarimo, kad darysim diskoteką ir mums reikia iš mokyklos biudžeto nusipirkti disko kamuolį, nes tai yra beprotiškai svarbi išlaida <...></p>
	bendraujant nuotoliniu būdu ir socialiniuose tinkluose	<p>Dalyvis B3: <...> susitikimai, planavimas, galvojimas vyksta ne tik mokyklos erdvėje. Bet vyksta ir po pamokų, kad kažkur tai kitur, jeigu tai yra kažkoks nuotolinis susitikimas, jisai gali vykti ir vėlai vakare, jisai gali vykti savaitgalį, jeigu tai yra kažkokios, tai žinutės jos gali vykti bet kada iki bet kada <...> ir man atrodo, kad tai labai praplečia galimybes dirbti kartu, labiau sukuria tokį pastovumo jausmą negu mokykloj, kur pastoviai reikia kažką organizuoti, ar kažkas ateiti turi ir panašiai <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> na ir, žinoma, dirbti, kaip ir <...> papasakojo, nuotoliniu būdu <...></p> <p>Dalyvis B1 <...> veiklos užtikrinimo, veiklos planavimo, galų gale ten interaktyvaus sprendimų priėmimo mechanizmų prasme, tai yra žymiai naudingesnė perspektyva savivaldoms užsiimti tomis skaitmeninėmis priemonėmis <...></p> <p>Dalyvis B3: <...> apie tas technologijas <...> kiek iš tiesų jos leido kurti kažkokią tai veiklą, kažkokią tai naudą, o kiek jos labiau sukūrė iliuziją, kad kažkas vyksta pandemijos laikotarpyje <...> labai svarbu buvo todėl, kad tai leidžia savivaldos darbus atitraukti ir nuo mokyklos, ir juos tęsti už mokyklos <...></p>

<p>pasireiškiant komunikacinei įvairovei</p>	<p>Dalyvis B1: <...> turi įvairias fizinio surinkimo žmonių priemones, kurios gali pakeisti tą komunikaciją ir žmonių pritraukimą per socialinius tinklus ar įvairias kitas nuotoline priemones <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> komunikacija gali būti ir labiau konvencinė - gali būti ir plakatai ant valgyklos durų, gali būti ten, nežinau, projektorius arba televizorius įjungtas koridoriuje. Moksleiviai tai kaip nors pamatys, o būtent apie kitas priemones, kaip organizuoti veiklą, ne tiek apie ją komunikuoti <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> tikrai gali būti socialinėse medijose rodoma tiesiog ta mokinių savivaldos iliuzija, sudaromas kažkoks tai gražus vaizdas arba kaip tik sudaromas blogas vaizdas, jeigu tos medijos yra pamirštos. Bet iš tiesų aš manau, kad tai daro tikrai be galo didelę įtaką mokinių savivaldai ir būtent jos įvaizdžiui <...> labai priklauso būtent nuo tų skleidžiamų žinučių ir priklauso labai nuo tų parodomų veiklų <...> Ir tuo pačiu labai didelę įtaką yra daroma ir kiekvieno mokinių savivaldos nario įvaizdžiui, kadangi mes visi turim savo asmenines medijas <...></p>
<p>organizuojant komandinį darbą</p>	<p>Dalyvis B1: <...> mokinių savivaldos teikia tam tikras bendras kompetencijas kaip dirbti komandoje <...></p> <p>Dalyvis B3: <...> tai yra komandinis darbas, jeigu jo yra poreikis <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> jos nėra orientuotos, kad na, aš sugebu tik asmeniškai laiką planuoti. Aš gebu ir skirstyti darbus, nes čia jau persikėlia į komandiškumą ir panašiai <...></p>
<p>išmokstant būti kartu su kitais kai yra smagi patirtis</p>	<p>Dalyvis B1: <...> Tai buvo smagus vaikiškas, gražus patyrimas, pasipykom, pasidžiaugėm paverkėm, paorganizavom diskoteką, gavom į kaulus ir važiuojam toliau <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> jaunimui yra įdomu tai, kas jiems yra smagu esamajame laike. Dėl to man atrodo, kad net žmonės, einantys į mokinių savivalda, labai retai galvoja apie tai, kad argumentas jiems eiti ten yra va kompetencijos <...> dažniausiai ateina dėl vaibo ir liks jie ten dėl vaibo, ir į LMS eis dėl vaibo <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> ir tai yra tiesiog smagi patirtis <...></p> <p>Dalyvis B3: <...> viskas nublanksta prieš tiesiog linksmas patirtis, kurios yra sukuriamos savivaldoje <...> jeigu gyvenimą vertinsime pagal patirtis, tai savivaldoje patirčių nieks daugiau nebepakeis. Tai man atrodo, tai svarbiausia <...></p> <p>Dalyvis B2 <...> yra teigiamos emocijos, ir tikrai geri prisiminimai ateičiai <...></p> <p>Dalyvis B1: <...> Svarbu yra tai, kad tai leido mums gauti gerų įspūdžių, susibendrauti su fantastiškai smagiais įdomiais, gražiai gerai kalbančiais, argumentuotais žmonėmis <...> ir pasidžiaugti ta jaunyste <...></p>

	mokantis vieni iš kitų	<p>Dalyvis B6: <...> Aš labiausiai ką užakcentuoju, kas man labiausiai patiko, tai pasidarbuot su labai skirtingais žmonėmis, pabandyti dirbti su emocijomis, ir bandyt kažką tokio derint <...> tiesiog tu turi žmonių, iš kurių galiu pasimokyti ir paskui bandai kažką perteikti kitiems žmonėms <...> tuo pačiu metu bandant įpinti ir visą atstovavimo procesą, ir bandant išaiškinti, kodėl va toks daromas dalykas turi būti daromas vienaip, o ne kitaip? <...></p> <p>Dalyvis B6: <...> geresnis komunikavimas su žmonėmis, darbas būtent su žmonių emocijomis <...></p>
	palaikant tarpusavio ryšius	<p>Dalyvis B5: <...> ir man tai buvo toks vienas svarbesnių dalykų <...> tai ryšiai ir kokia gi yra ryšiu ta svarba <...> kad vis tiek <...> matant, bendraujant su kitom ar mokinių savivaldom, ar su savo kolegom, kurie buvo kartu komandoje, matai, kad visgi dabar jie irgi kažkaip juda prie to paties kažkaip <...> kartais arba jungiasi prie kitų organizacijų, ar ten atstovybių tam tikrų, ar jau dirba kažką su tuo? Ir visą laiką tu gali palaikyti ryšį ir pasidomėti iš skirtingų sferų, kas dabar vyksta? <...> kažkaip ir sukuria tokią vieną didelę bendruomenę <...></p> <p>Dalyvis B8: <...> Ar tai būtų ta pati Lietuvos moksleivių sąjunga, kur tiesiog yra kažkoks tai koordinatorius, kuris pastoviai bendrauja su mokinių savivalda <...></p>

4. PRIEDAS

Esamų mokinių savivaldos narių požiūris į bendrųjų kompetencijų ugdymą praktinėje mokinių savivaldos veikloje

21 lentelė. *Lyderystės ir karjeros mokykla (mokinių savivaldos nariai)*

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Lyderystės mokykla	ugdant lyderio savybes	<p>Dalyvis C5: <...> tuomet laiko planavimas, komunikabilumas, bendruomeniškumas ir lyderiavimo savybės <...></p> <p>Dalyvis C7: <...> Tada, kas dar iš tokių savybių <...> tai lyderystė <...> Ir pas mus buvo toks įprotis, kad gi viską galima krauti ant pirmininkės arba pirmininko, nes tiesiog lengviau padaryti ir tą darbą numuiliti kažkam kitam <...></p> <p>Dalyvis C1: <...> mes ugdome <...> tai lyderystė, komandinis darbas, laiko planavimas ir taip toliau <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> pačios tarybos tai labai ugdoma atsakomybė, lyderystė ir panašiai <...></p> <p>Dalyvis C5: <...> tiesiog ir komunikabilumas, nebijojimas bendrauti, lyderiavimo savybės, laiko planavimas, strategavimas, kaip ką padaryti, ko reikia ir taip toliau <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> laiko planavimas, atsakomybės jausmas, kūrybingumas, šiaip mokėjimas prisiimti iniciatyvas ir vykdyti savo darbą, manau <...></p>
	vadovavimo praktika ugdant savivaldos narių ir mokinių atsakomybę ir aktyvumą	<p>Dalyvis C5: <...> pas mus yra labai rimta mūsų savivaldos pirmininkė. Ir jeigu, tarkime, mes neinformuojame apie savo nedalyvavimą susirinkime, po 3 kartų nepranešimo, mums tiesiog gali išmesti <...></p> <p>Dalyvis C5: <...> aš mokau savo komandą, kad jūs kiekvienas iš tikrųjų čia esate toks pats narys, kaip ir aš, ir kiekvienas turite daryti darbus, ir kiekvienas turite sugalvoti, kaip juos daryti. Ir nebūtinai aš viską turiu jums diktuoti <...></p> <p>Dalyvis C1: <...> iš administracijos, iš mokytojų kažkaip aš asmeniškai nesusidūriau su problemomis <...> Kai kurie būna, gal pabamba, bet kai kurie, pavyzdžiui, mane asmeniškai labai palaiko <...></p> <p>Dalyvis C1: <...> kitiems mokiniams, kuriems ir daromi tie visi renginiai, yra galbūt ugdomas tas aktyvumas <...></p>
	atstovaujant savo mokyklą	<p>Dalyvis C6: <...> kai kurie iš mūsų savivaldos narių važiuoja į tam tikras Lietuvos moksleivių sąjungos organizuojamas asamblėjas ir į forumus, važiuoja į kažkokius renginius mūsų mokyklos atstovai <...></p>

	<p>Dalyvis C1: <...> buvo seni nuostatai, tada iškart pakeitė ir šiek tiek va po nuostatų, sakyčiau, buvo pačios nuotaikos pokytis, kadangi savivalda tapo labiau atstovaujamoji, o seniau buvo tokia šiek tiek liberalesnė <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> mokinių Taryba yra labai priklausoma nuo administracijos ir neturi daug laisvės. mokinių taryba nepilnai atstovauja mokinių nuomonę ir interesus <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> dalyvavimas mokyklos taryboje gal tave labiau sugretina su tavo gimnazija <...> tu bendrauji su kitų gimnazijų nariais <...> tie, kas dalyvauja taryboje, jie tiesiog socialiai aktyvesni ir labiau identifikuojasi su savo gimnazija <...></p>
savanoriaujant ir dalyvaujant jaunimo politikoje	<p>Dalyvis C3: <...> turiu patirties LMS'e ir su kitomis mokinių savivaldomis <...></p> <p>Dalyvis C4: <...> su LMS'u <...> irgi kaip savanorystė tokia labai naudinga <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> tai gali būti tavo - kaip čia - galimybė patekti į kitas savanorių organizacijas, va, pavyzdžiui, į LMS'ą. Tai viena iš tų organizacijų, kur galėsi savanoriauti <...></p>
aktyvia socialine veikla atveriant kelia studijom	<p>Dalyvis C4: <...> mokinių Tarybos veiklą gali užskaityti kaip savanorystę. Ir tai aišku prideda taškų, kad tu galėtum įstoti į nemokamą vietą. Nežinau, kiek čia yra tiesa <...> jeigu tu dalyvauji tose veiklose ir dar aktyviai dalyvauji, tai tiesiog universitetams yra patrauklu tai, kad yra kažkoks labai aktyvus žmogus, kuris pataisys ir ten universitete viduje kažkokią problemą <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> jeigu tu nori studijuoti, kiek žinau, labai atsižvelgiama į tavo visą socialinį gyvenimą ir ar tu savanoriauji kažkur ir kiek visko darai? <...> Nežinau, kiek tau padės tai stoti, bet pačiam universitete kažką organizuoti ar kažką daryti gali padėti, nes kai turi daug patirčių, tai atsiveria labai daug galimybių. Ir šiaip, kai būni mokinių savivaldoje, tai gauni kompetencijų, kurių gali prireikti stojant į universitetą <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> tikrai tas akivaizdus toks padėjimas būtent tam įstojimui tikrai, ten ypatingai kokie labai fancy faini Amerikos universitetai <...> jie tikrai atsižvelgia į tavo tą socialinę veiklą ir panašiai. Tai va, tai tas padeda įstoti, bet ta įgyta patirtis pačioj</p>
aktyviai dalyvaujant veiklose ir gaunant reikiamas savybes karjerai	<p>Dalyvis C1: <...> didelis plusas gyvenime vėliau <...> universitetai irgi gal visai žiūri į tai, ar tu dalyvavai aktyviai mokyklos veikloje, nes na tiesiog, vis tiek jei tu esi savivaldos veikloje, tu esi sujungtas šiek tiek <...> toks ne vienas pats sau, o daryti ir kitiems, ir tuo atveju vat ugdo įvairias savybes, kurių gali reikėti vėliau <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> pradėt kažkokį savo projektą, gal net kokį verslą pradėti. Ir tiesiog įgavęs tos drąsos,</p>

		galės vykdyti projektus, nes universitetai irgi vertina, kiek žinau, jeigu turi kažkokių savo projektų, ir jei tu juos gerai pristatai, manau, gali gauti papildomų taškų studamas į universitetą <...>
įgyjant įgūdžius reikalingus gyvenimo aprašymui ieškant darbo		Dalyvis C1: <...> kol ieškai darbo, vieno pirmųjų galbūt <...> vis tiek nėra ką rašyti į tą CV tiek daug <...> mokinių savivaldos veikla yra tikrai visai neblogas punktas galbūt CV, nes vis tiek mes patys suprantame, jog na ir komandinis darbas, ir lyderystė, tas pats laiko planavimas <...> Dalyvis C2: <...> labai padeda ta įgyta patirtis, CV pasirašai ir jau matosi, kad esi aktyvus žmogus ir turi bent kažkiek patirties <...>
planuojant karjerą būsimai specialybės kryptiai		Dalyvis C7: <...> turi tam tikros įtakos pačiam asmens karjeros ugdymui <...> kiekvienas narys turi tam tikrą pareigą senate, pavyzdžiui, yra renginių organizavimo komitetai, yra rinkodara ir va tokie visokie dalykai <...> tai, į kuriuos eina žmonės, kad išbandytų daugiau save ir kad suprastų galbūt ko jie labiau nori savo gyvenime. Ir tiesiog natūralu tai, į kokį komitetą jie eina, tokia kryptim galbūt jie linksta dirbti ateityje ir tiesiog iš to, kaip ir semiasi tam tikrų kompetencijų <...> Dalyvis C7: <...> tiesiog puiki erdvė išsibandyti save tokioj va srityje. Galbūt tas renginių organizavimas, jeigu išsibandei ir tau patiko, tai gal ir eisi tenai <...> jei nepatiko, tai vat žinosi, kad bent jau nepatiko ir tiesiog, manau, padeda tada išsirinkti maždaug sritį gyvenimui <...> Dalyvis C3: <...> dalyvavimas mokinių savivaldoje tau nepadės, jeigu tu eisi į kažkokią labai specifinę profesiją, <...> tu gali išsibandyti kelis laukus, į kuriuos, pavyzdžiui, man atrodo, kad yra tikrai nelengva patekti, pavyzdžiui, politika. Nes mokinių savivalda yra kaip ir jaunimo politika. Pavyzdžiui, jeigu tu nori ateity būti politiku, tai manau, kad mokinių savivalda yra labai gera pradžia <...>

22 lentelė. Atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu mokykla (mokinių savivaldos nariai)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Atsakomybės ir mokymosi būti drąsiu mokykla	ugdant atsakomybės įgūdžius kurie gali prireikti gyvenime	Dalyvis C6: <...> atsakomybės ugdymas ir kompetencijų ugdymas, nes tai yra labai svarbu ir to mums arba kitiems žmonėms gali prireikti labai gyvenime <...> Dalyvis C3: <...> tikriausiai atsakomybės galėčiau pasakyti <...> dar čia nelabai vertybė, bet labiau įgūdis <...> Dalyvis C2: <...> visi, daug kas minėjo <...> tai va, atsakomybę tikrai labai ugdo <...>

	mokantis prisiimti atsakomybę už savo atliekamą darbą	<p>Dalyvis C2: <...> man asmeniškai su ta atsakomybę gyventi <...> nes šiaip tikrai prisipažinsiu, tikrai nesu labai atsakingas žmogus <...> nors ir stengiuosi būti, ir aš žinau, kad to reikia aišku <...> tai va kažkaip Taryboje ta veikla tikrai labai prisideda prie to, kad aš tiesiog žinau, kad turiu tai padaryti. Negaliu atidėlioti daugiau ir viskas <...> tiesiog turiu padaryti ir <...> kitaip nebus atliktas darbas ir viskas. Tas atsakomybės ugdymas labai svarbu man <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> prisiimti kažkokį projektą ir pačiam padaryti, bet tas, kas jau mokinių savivaldoje yra organizavęs kelis renginius ir taip toliau <...> jis gal nebijos <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> svarbiausia ką duoda mokinių taryba, tai atsakomybę tau <...> atsakomybę daryti kažką daugiau, ir ta atsakomybė tave išugdo, tavo charakterį, išugdo tave kaip žmogų, nes pagaliau gali pasireikšti, nes tau yra duodamas darbas, ir tu turi jį pats atlikti <...></p>
	mokantis kartu su kitais prisiimti atsakomybę už darbus, kuriuos reikia atlikti	<p>Dalyvis C6: <...> pas mus yra ugdoma atsakomybė, kad kiekvienas galėtų prisiimti kažkokius darbus ir juos atsakingai atlikti <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> aš galbūt taip pagalvoju, <...> pas mus gimnazijoje mes turim tikrai na, nemažai tokių tradicinių renginių ir kiekviena taryba kiekvienais metais ateina <...> na, nebūtina jų kartoti, bet visi nori juos kartoti, nes tai, sakykim, tos tradicijos padaro lyg tokią mažą gimnazijos kultūrą ir tie renginiai labai suartina visus ir visi laukia jų, nors ir kartojasi kiekvienais metais <...></p> <p>Dalyvis C4: „<...> nes už telefono ekrano pasislėpti labai lengva ir kai kažkas parašo į čata, kad reikia padaryti šitą darbą, visi tiesiog pamato žinutę ir niekas nieko nesako <...> ir tada gaunasi toks dalykas, kad tiesiog tas žmogus, kuris pasakė, kad reikia padaryt darbą ir daro tą darbą, nes jį reikia padaryti dabar, o visi tiesiog neatrašo <...> tai toks liūdnas dalykas, kad taip lengva pasislėpti už to ekrano <...>“</p>
	mokantis gerbti ir būti atsakingais vienas už kitą	<p>Dalyvis C7: <...> pavyzdžiui, atsakomybė vienam prieš kitą apskritai <...></p> <p>Dalyvis C6: <...> Pagarba vienas kitam, kad mes gerbtume vienas kitą nes tai yra vienas iš tų dalykų <...></p> <p>Dalyvis C7: <...> ta prasme senato nariai turi suprasti, jog jų daroma ir vykdoma veikla turi tam tikras pasekmes <...> pavyzdžiui, jeigu jie vėluoja, tada vėluoja visas senato darbas <...> ir tiesiog jie turi suprasti, jog visa tai, ką jie daro, turi padaryti laiku ir turi padaryti kokybiškai tam, kad kokybiškai vyktų apskritai visa senato veikla <...></p>
	ugdant kiekvieno įgūdžius darbą atlikti gerai	<p>Dalyvis C4: <...> Mano supratimu, kaip ir kompetencija yra asmens žinios ir įgūdžiai atlikti kažkokį darbą, tiesiog sugebėjimas atlikti darbą gerai <...></p>

		<p>Dalyvis C4: <...> Tai ta kompetencija greitai ir kokybiškai atlikti bet kokį darbą, reaguoti į kažkokią problemą nenumatyta. Nu tokie <...> tiesiog tokie naudingi dalykai, kurie vėliau pravers gyvenime <...></p>
išdrįstant viešai kalbėti ir reikšti savo nuomonę		<p>Dalyvis C5: <...> pateiksiu savo pavyzdį. Esmė tame, kad aš progimnazijoje nebuvo labai aktyvi, išvis ten buvau pilka pelytė <...> nieko nedarydavau, nei savivaldos veikloje dalyvavau, nieko nedariau tiesiog <...> atėjau į gimnaziją, atėjau į savivaldą ir visiškai pasikeičiau <...> dabar ir savo renginį turiu, ir nebijau šnekėti ko anksčiau bijodavau daryti <...> tai tiesiog savivalda išugdo <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> sakykime, aktyvumas, galbūt išmokai irgi drąsiai kalbėti, ir paskaitose gali labiau įsitraukti į diskusijas ir panašiai. Tai tas tikrai padeda tiesiog tam išsilavinimui bendram <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> mokykloje yra rinkimai į <...> bet rinkimai į pačią Tarybą <...> ir man asmeniškai reikėjo parašyti motyvacinį laišką ir paskui prieš auditoriją mokinių ir mokytojų <...> reikėjo pakalbėti tiesiog apie save ir atsakyti klausimus. Ir aš asmeniškai labai bijojau, bet vis tiek tai padariau ir labai tiesiog <...> kad ir vienas toks va renginukas, tos 5 minutės ant tos scenos labai kažkaip pakeitė mano požiūrį į išėjimą iš komforto zonos dėl didesnio tikslo <...> tai va, labai va tas išėjimas iš komforto zonos ugdomosi <...></p> <p>Dalyvis C1: <...> Aš irgi va kaip tik pagalvoju apie būtent ir tą scenos baimę, nes vėlgi pati turėjau tą pačią patirtį, tiktai aš, kadangi du metus iš eilės variau į rinkimus, tai pirmais metais iš tikrųjų buvo toks kaip ir susikaustymas <...> aš iš tikrųjų buvau jau 10 klasėje, tai šiek tiek kaip ir pažinojau mokyklą, bet dėl pandemijos gal ir ne tiek <...> tai tiesiog pasijautė tas didžiulis skirtumas, kai ėjau pirmais metais ir ėjau va šiemet antrais. <...> visiškai kitas santykis su auditorija <...></p> <p>Dalyvis C4: A <...> drąsos pabelst į mokymą į mokytojo duris, kuris tavęs nemoko <...></p> <p>Dalyvis C6: <...> direktorė, kuri nelabai kreipdavo dėmesį į mūsų darbus, sakydavo, gerai šaunuoliai dirbat, bet nei kažko nei neduodavo, nei ką; dažniausiai mes turėdavome rašyti raštus, kad mums duotų, pavyzdžiui, kokias patalpas ir panašiai <...></p>
išdrįstant pradėti kažką naujo		<p>Dalyvis C3: <...> iš pradžių gali būti baisu, kad dabar tu pats turi kažką daryti, bet tai labai išugdo tavo charakterį <...></p> <p>Dalyvis C6: <...> drąsa prisiimti darbus, nes dauguma tiesiog arba ateina į mokinių tarybą nieko nedaryti, arba tiesiog ateina praleisti pamokas. Tai mes sakome, kad turėkit drąsos prisiimti irgi darbus, nes kam čia tada iš viso atėjot <...></p>

	mokantis iš savo klaidų	<p>Dalyvis C1: <...> tampa geresniu žmogumi vėlgi mokydamasis iš kitų ar mokydamasis iš savo klaidų tiesiog <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> kai tau duodamas darbas ir tavimi yra pasitikima, tu iš pradžių bijai tą darbą atlikti, nes bijai, kad gali atlikti nekokybiškai. Bet kai pradeda jį daryti, gal pirmas blynas būna prisvilęs, bet tu išmoksti, daryti ir taip iš patirties yra gaunamos kompetencijos <...></p>
--	-------------------------	---

23 lentelė. Kūrybiškumo mokykla (mokinių savivaldos nariai)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Kūrybiškumo mokykla	atsiskleidžiant idėjoms	<p>Dalyvis C1: <...> bent jau mūsų gimnazijoje pagrindė renginių idėjos tikrai būtent savivaldoje atsiskleidžia <...></p> <p>Dalyvis C5: <...> Tiesiog žmogui kyla idėja ir jis jau žino, ką jisai daro ir darys <...></p>
	keliant idėjas organizuoti renginius ir užsiimti kūryba	<p>Dalyvis C2: <...> pasakyčiau dar, kad labai šiaip smagu, kad yra tokia vieta, kur gali tos idėjos renginiams atsiskleisti mokinių, sakykim, tokia išskirtinė galbūt, nes jeigu tu nesi taryboje mokykloje, galbūt būtų sunkiau organizuoti kažkokį tokį renginį, tai arba tu gali tiesiog atnešti tarybos kažkokiems žmonėms, kad jie įgyvendintų tavo idėją <...></p> <p>Dalyvis C6: <...> tai, kad mes gauname tiek idėjų, tiek iš pačių mokytojų, tiek iš pačių mokinių, tiek iš mūsų pačių narių, kad, pavyzdžiui, mes, ką galėtume pagerinti tiek pačiose mūsų keliamuose „storiuose“ instagrame arba kituose socialiniuose tinkluose, arba kaip mes galėtume kažkokius plakatus daryti arba kažką tokio, arba kaip juos pagerinti, arba kažkokią idėją daryt <...></p>
	siekiant iniciatyvų įgyvendinimo	<p>Dalyvis C4: <...> kaip darbas <...> tu ateini ir tu turi turėti kažką pasiūlyti, nes galbūt jeigu tu ateini tiesiog pažvengti ir pasėdėti, tai ir yra žmogus, kuris turi ką pasiūlyti ir jis geriau padarys už tave tą darbą <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> mokiniai siūlo kažkokią iniciatyvą ir administracija jas tiesiog atmeta, ir visą laiką gali susigalvoti kažkokį kažkokią priežastį. Administracija vertina kiekvieną mokinių Tarybos žingsnį. Ir dažniausiai nelabai duoda kelio iniciatyvai mokinių <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> mokiniai visas iniciatyvas suplanavo, bet tada paskutinę minutę administracija uždraudė tas iniciatyvas vykdyti <...></p>

<p>organizuojant renginius</p>	<p>Dalyvis C7: <...> Pas mus tas kūrybiškumas tikrai reiškiasi <...> reiškiasi šiuo atveju mokinių iniciatyva įsitraukiant į gimnazijos renginių organizavimą. Šitaip ypač nes yra pildomos mokinių idėjos ir lūkesčiai, ir mokiniai mus kreipiasi, tiesiog duoda idėjų, kurias mes vėliau kartu su jais ir pildome <...> ir jie turi galimybę pasireikšti taip, kaip jie nori <...> ar tai vesti renginį, ar tai daryti dekoracijas ir ar apskritai įsitraukti į scenarijaus dalykus <...></p> <p>Dalyvis C1: <...> mokinių savivaldos yra baisiai gera vieta reikštis mokinių kūrybiškumui, kadangi vis tiek iš dalies kaip ir turime tą laisvę sugalvoti patiems renginius, kurių galbūt net nebuvo dar, ir galbūt su kiekviena karta vis tiek atrandam ką pagerinti <...> tiesiog kiekvieno indėlis sukuria tą bendrą, nežinau, kūrybiškumo bombą <...></p> <p>Dalyvis C4: <...> kūrybiškumas tikrai yra ir jis yra labai svarbus, ypač žmonėms, kurie yra renginių organizavimo komitete. Nes mes turim sugalvoti tuos renginius, ką mes norim padaryt patys, nes tiesiog niekas nieko nesiūlo mūsų mokykloj, tai žmonės sugalvoja patys kas yra taryboje <...></p> <p>Dalyvis C6: <...> kūrybiškumas irgi labai pasireiškia, pas mane irgi mokykloje ir kitose mokyklose <...></p>
<p>sudarant sąlygas mokymas kurti įsitraukiant į savivaldos organizuojamus renginius</p>	<p>Dalyvis C2: <...> tai tikrai taip yra vieta kūrybiškumui mokinių atsiskleisti <...> tarybos <...> taipogi ten visi tie maketai visokiems storiams ir postams, ir tiesiog ten vat pašto dėžutės Valentino dieną ir panašiai <...> žinoma, visokie renginiai <...> bet labai smagu, kad tikrai gali atsiskleisti tas kūrybiškumas.</p> <p>Dalyvis C2: <...> kiekvienais metais išleidžiame knygą tokią su mokinių darbais, visokiais eilėraščiais, tai vat tos knygos almanacho pristatymas irgi tradicinė šventė <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> iš komunikacijos pusės visi tie maketai, kurie yra keliami į visus feisbukus ir instagramus, tai irgi reikalauja kažkiek kūrybiškumo, kad juos padarytumėm <...> su dekoracijom pačiom, nes mes viską darom patys - ir dekoruojame, ir kartais net patys darome tas pačias dekoracijas <...></p> <p>Dalyvis C5: <...> kūrybiškumas pasireiškia <...> tai dekoracijos <...> yra paskiriamas darbas ir žmogus turi sugalvoti, kaip ką, kada padarys. Ir tuomet, kai iš savivaldos tiesiog žmonės turi idėją ir ją įgyvendina, tai, pavyzdžiui, su renginiais <...></p>
<p>mokantis įveikti kūrybinės laisvės suvaržymus</p>	<p>Dalyvis C3: <...> pasireiškia kūrybiškumas, kai žmonės galvoja iniciatyvas, visokius renginius <...> aš mačiau, kokie mokiniai gali būti kūrybingi, bet dėl to, kad administracija mokinių savivaldai neduoda laisvės, mačiau tas kūrybiškumas pradingo ir žmonės tiesiog tapo nebeaktyvūs mokinių savivaldoje <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> administracija mokiniams neduoda laisvės, kas, man, atrodo, yra labai svarbi mokinių savivaldos dalis <...> ir žinoma tada mokinių savivalda darys klaidas, bet tai yra kaip čia <...> tai ateina su laisve ir be laisvės mokinių savivaldos nariai negali mokytis iš savo klaidų <...></p>

24 lentelė. Savarankiškumo mokykla (mokinių savivaldos nariai)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Savarankiškumo mokykla	organizuojant daug renginių ir įgyjant patirtį	<p>Dalyvis C5: <...> mūsų savivalda tikrai yra stipri <...> patirtis mano yra tikrai gera, rengiame daug susirinkimų, daug dirbam, rengiame renginius. Žodžiu, viskas čiki piki ir viskas faina <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> Mano patirtis taryboj tikrai nėra ilga <...> bet tikrai kol kas labai gerai sekasi <...> ta prasme tiesiog taryboje mums veiklos tikrai daug <...> irgi organizuojame viską, stengiamės kuo šilčiau padaryti gimnaziją <...> tai tokia ir patirtis <...></p> <p>Dalyvis C7: <...> renginiai ir visa kita taip pat yra senato privilegijos, tai mes irgi turime tuo pasirūpinti, rengti kuo daugiau renginių, kad tiesiog <...> ir mokiniams ir mokytojams <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> renginių organizavimas <...></p> <p>Dalyvis C1: <...> mokiniai patys organizuoja daug renginių ir, kadangi renginiai ant renginių, <...></p>
	organizuojant teminius renginius ir renginius švenčių proga	<p>Dalyvis C5: <...> mes rengiame realiai teminius penktadienius <...> Tuomet rengiam šventes įvairiausias ten, tarkim, Mokytojų dieną, Valentino dieną <...> Sausio 13 dieną mes, kaip ir visos mokyklos, uždegame žvakutes, rodome filmą <...> ne filmus, <...> minime valstybines šventes <...></p> <p>Dalyvis C1: <...> taip pat teminiai penktadieniai, filmo kol kas dar nepavyko suorganizuoti, bet tikrai yra plane <...> tarptautinės šventės, valstybinės šventės, kaip ten tolerancijos dienos ir taip toliau. Taip pat rūpinamės ekologija <...></p> <p>Dalyvis C5: <...> tarkime, diskotekos, pasikalbėjimai ir teminės dienos, filmų vakarai ir panašiai <...></p> <p>Dalyvis C6: <...> Vienas iš pavyzdžių buvo Mamos diena <...> aš vat tiksliai neatsimenu pavadinimo <...> bet kažkas su Vaikų diena <...></p>
	organizuojant tradicinius ir pramoginius renginius	<p>Dalyvis C4: <...> dažnai tiesiog rengia įvairius renginius švenčių proga, kokius nors minėjimus ir labai retą tiesiog filmo peržiūrą <...></p> <p>Dalyvis C6: <...> mūsų savivalda daro viską, ką kitos savivaldos <...> rengia renginius <...> mes rengiame tuos pačius renginius, ten valstybines šventes, ten, pavyzdžiui, diskotekas darome <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> Turime tokių tradicinių renginių kaip naktis mokykloje <...> ir, žinoma, tie paminėjimai <...></p>

	atsisakant nuotolinių renginių ir juos organizuojant gyvai	<p>Dalyvis C7: <...> renginių skaitmeninėse platformose bendruomenei, pačiai mokyklos tai nelabai vyksta, jau dabar po karantino mes kažkaip išsiilgę gyvo kontakto, tai stengiamės viską perkelti į tą tikrąją erdvę ir tiesiog vykdyti susitikimus ar ten kažkokias paskaitas ar renginius gyvai daugiau <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> renginius, kai jie vykdavo karantino metu ir mes pastebėjom, kad jie yra labai neefektyvūs. Jie ir nebūna tokie smagūs mokiniams ir šiaip juos organizuoti kyla problemų dažniausiai, ir LMS susitikimuose tas pats - per online susitikimus žmonės daug mažiau įsitraukia į diskusijas <...> online renginių nedarome savivaldoje <...></p>
	pasidalinant pareigomis ir planuojant savo laiką	<p>Dalyvis C1: <...> tai turim, kadangi skirtingas šakas, dėl kurių dirba skirtingi žmonės ir skirtingi koordinatoriai savivaldoje <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> laiko planavimas, šiaip darbo etiketas <...> manyčiau, nes kai turi daryt darbus, tai jų būna daug. Ir turi juos visus padaryti kokybiškai ir turi padaryt laiku, nes kitaip viskas sugriūva <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> kaip sakė kolega, ten tas laiko planavimas <...></p>
	suprantant priežastis kurios trukdo veikti savarankiškai, siekiant savarankiškumo	<p>Dalyvis C3: <...> mokinių Taryba neturi autonomijos, nu tai administracija patenkinta. Mokinių Taryba daro, tą ką nori, kad administracija darytų. Taryba labai priklausoma nuo administracijos, mokinių taryba nedaro kažko, kas nepatiktų mokytojams <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> mes turim skambučių rinkimus, kai mokiniai prabalsuoja už skambučius <...> mokiniai turėdavo dalinti Valentino paštą - mes turim Valentino paštą - ir tas Valentino paštas yra dalinamas per pamokas. Tai, pavyzdžiui, kai kurie mokytojai pradėdavo pykti ant tų mokinių, kurie būdavo atleisti iš pamokų dėl senato. Šiuo atveju dėl šios pareigos, kad jie išėjo iš pamokos tik tai dėl to, kad išdalintų paštą <...></p>

25 lentelė. Bendradarbiavimo mokykla (mokinių savivaldos kuratoriai)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys
Bendradarbiavimo mokykla	padedant vieni kitiems ir sprendžiant problemas	<p>Dalyvis C5: <...> Padedam rengti mokiniams įvairiausias veiklas, pavyzdžiui, diskoteką, pasikalbėjimų renginį turim <...> tai jeigu mūsų paprašo pagalbos, mes padedam tas idėjas įgyvendinti <...></p> <p>Dalyvis C7: <...> mokinių senatas vykdo tokią kaip ir komunikacinę grandį tarp mokinių ir mokytojų, ir pačios administracijos. Tai tą irgi galiu pabrėžti, nes iš tikrųjų mokiniai kreipiasi ir prašo pagalbos, jeigu</p>

		<p>jiems kažkas iškyla <...></p> <p>Dalyvis C7: <...> mokiniai patį mokinių senatą mato kaip ir visai teigiamai <...> kreipiasi į mus, jeigu reikia pagalbos, ir apskritai žino, kad toks dalykas egzistuoja, kas yra labai faina mano manymu, kad mokiniai žino, kad toks dalykas yra ir gali į mus kreiptis <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> diskordo serveris, galima sakyti, yra vieta su daug balso ir žinučių kanalų, kur sakau, galima suorganizuoti viską, kad greitai rastų informaciją, bet ten žmonės gali parašyti, kai jam reikia pagalbos su tam tikromis pamokomis ir tam tikri paskirti žmonės tau gali atrašyti ir padėti išsiaiškinti tą dalyką. Tai visai efektyvi priemonė įdomesnė, jeigu žmogui reikia akademinės pagalbos <...></p> <p>Dalyvis C7: <...> Jeigu kalbant apie komunikaciją, verbalinę ne su mokinių senatu, o su mokiniais, pavyzdžiui, tai tiesiog mokiniai mus susiranda ir išsako problemas ar tai savo klasiokams, kurie yra mūsų komandos nariai <...> ir jie šiuo atveju iškelia tas problemas ir tokiu būdu mes kaip ir išsigininame tas problemas ir aptariame, kaip jas galima spręsti, ar apskritai ką mes galime daryti <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> ne tik atliekant tik savo pareigas, bet ir tiesiog bendraujant su kitais ar kažkiek papildomai galbūt tai padėtų ten kilt karjeros laiptais ir panašiai. Tai galbūt tas aktyvumas mokiniams ugdomas taip pat yra <...></p> <p>Dalyvis C7: <...> susirinkimų metu mes aptariame mūsų ateinančius darbus ir apskritai kaip mums sekasi ir jeigu yra problema, mes jas iš karto aptariame <...> savivaldoje <...></p>
	<p>organizuojant mokinių savivaldos narių susirinkimus ir pasitarimus</p>	<p>Dalyvis C7: <...> kiekvieną savaitę antradieniais vyksta mūsų susirinkimai su kuratore ir kartu su visais senato nariais <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> mes dažniausiai tiesiog susitinkam kažkokioje sutartoje vietoje, jeigu reikia kažką skubiai ten aptarti ir tada tenais aptariam <...></p>
	<p>bendraujant ir susitariant su administracija</p>	<p>Dalyvis C6: <...> mokykloje mokinių tarybos ir administracijos dabar yra labai geri santykiai, nes anksčiau kai buvo administracija, tai nelabai buvo gero ryšio, nes ten pastoviai būdavo <...> jei mes ten kažkokį renginį norėdavome daryti, tai mes labai ilgai jau turėdavome laukti, kol mums atsakydavo taip arba ne <...></p> <p>Dalyvis C6: <...> taip pat organizuoja apvalius stalus, kaip ir mes juos šiaip organizuojam, bet jie tiesiog mielai noru jungiasi ir deda savo iniciatyvas <...> siūlo savo renginius, siūlo galbūt sritis, kuriose mums reiktų patobulėti ar tiesiog labiau pasireikšti <...></p> <p>Dalyvis C4: <...> administracija į mus žiūri teigiamai dėl to, kad mūsų direktorei labai patinka mūsų</p>

		<p>pirmininkė <...> ir mūsų pirmininkė niekada nesiginčija su ja <...> ką mes darom, nes dažniausiai būna labai daug iš jų skundų, kad mes net nedarom jokių renginių, niekas nevyksta, bet tada, kai yra renginys, jie tiesiog neateina <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> mūsų direktorius tikrai labai noriai finansuoja viską, ką mes norime padaryti <...> ta prasme, kad mūsų kuratorė susitaria visą laiką, visą laiką gauna kiek reikia tam pinigų <...></p> <p>Dalyvis C5: <...> ryšys su mokiniais šiaip yra visai geras, nes jie ateina, klausia, ar tu iš savivaldos? Taip, iš savivaldos, tada sako, kokia yra problema, ir tiesiog mes jam padedam tai išspręsti. Mes nukeliamume pas administraciją <...> realiai su administracija irgi panašiai yra <...> pasako, kad yra kažkas, ką reikia išsiaiškinti, mes išsiaiškiname <...> sako kažką reikia padaryti, mes padarom ir tiesiog tokie <...> žodžiu, visiems viską padarom, ką mums sako padaryti <...></p> <p>Dalyvis C5: <...> kai kuriems patinkam, kai kuriems nepatinkam <...> bet visada taip bus <...> su administracija, kaip ir viskas ok <...> realiai kaip ir viskas ok mums su visais, problemų kaip ir nekyla <...></p>
	<p>skleidžiant informaciją ir bendraujant nuotoliniu būdu ir socialiniuose tinkluose</p>	<p>Dalyvis C3: <...> informacijos sklaida, kad visa informacija pasiektų mokinius <...></p> <p>Dalyvis C4: <...> kelia į instigramą ir feisbuką <...></p> <p>Dalyvis C4: <...> turbūt kiekviena mokykla turi savo socialines medijas <...> mūsų mokykloje ir seniūnų tinklas, su kuriuo mes susisiekiame per mesendžerį <...> <...> patys nariai mokinių tarybos bendrauja per tas socialines medijas, bet iš tikrųjų čia gali būt ne tiek pliusas, kiek <...> aišku, lengva greitai susisiekti <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> pas mus yra tos visos socialinės medijos, irgi seniūnų tas group chat'as per mesendžerį <...> Tai vat, bet aš galbūt pasakyčiau, kad šiaip feisbukas, instagramas mūsų tarybos yra turbūt pati pats efektyviausias būdas iškomunikuoti mūsų kokį renginį. Ir taip tada dažniausiai visi sužino, nes ten kokį paštą ar tamo žinutes tikrai ne kiekvieną dieną turbūt žiūri mokiniai <...> visą laiką vis tiek ten instagramas telefone kiekvieną dieną įjungtas, tai jo <...> tai tiesiog labai gera komunikacijos platforma <...></p> <p>Dalyvis C7: <...> sklaidai tokių renginių, tai jau daugiau naudojame instigramą ir feisbuką - tiesiog socialinius tinklus, kurie pas mus tikrai yra pakankamai aktyvūs. O kaip pačiai komunikacijos sklaidai tarp mūsų senato narių ar tarp mokyklos bendruomenės labiau narių, ne mokinių, tai ten administracija ir mokytojai, tai naudojame arba dienyną, arba mesendžerį. <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> mokinių savivalda naudoja tą paminėtą instigramą, šiek tiek feisbuką informacijos</p>

		sklaidai, irgi komunikacijai tarp seniūnų ir tarp tarybos, mokinių savivaldos narių naudoja mesendžerį, bet dar mes turime konsultacijų diskordo serverį <...>
	mokantis bendrauti, kad būtų gera būti drauge	Dalyvis C1: <...> reikėtų prisiminti, jog mes esam savivaldoje tam, kad mokytumėmes ir kiltume kažkur <...> ir kad nėra kažkas tobulas, tai tiesiog yra kažkaip nepamiršti tos smagiosios pusės <...> bendrauti ir gebėti pasijuokti, tiesiog atrasti tą paprastumą ir nežinau, kaip ir neužkelti tos nosies arba nepriimti visko labai rimtai <...> Dalyvis C4: <...> tiesiog didžiausias malonumas turbūt visoje veikloje bendrauti su žmonėmis <...>
	rūpinantis mokinių ir bendruomenės savivaujauta	Dalyvis C1: <...> rūpinamės mokinių savijauta ir apskritai, na, gimnazijos bendruomenės vidum, taip sakyčiau <...> Dalyvis C1: <...> apskritai jautiesi savoje mokykloje tiesiog <...> na, taip sakant, tampi draugais su visa bendruomene <...> Dalyvis C3: <...> mokinių Taryba gali ir turėti labai teigiamą poveikį visai mokyklos bendruomenei <...> gali palengvinti ir pagerinti jų laiką leidžiamą gimnazijose. Ir manau, kad tai yra labai pozityvus pokytis, kuris atneša daug naudos ir daug laimės <...> mokinių savivaldos gali pagerinti visų mokinių besimokančių gimnazijose savijautą <...> konferencijas organizuoti virtualias <...>
	mokantis bendrauti ir užmegzti ryšius su žmonėmis	Dalyvis C6: <...> ryšio sukūrimas su kitais žmonėmis <...> Dalyvis C4: <...> mokinių taryba labai padeda ugdyti tą <...> na nežinau, kaip <...> įgūdį bendrauti su žmonėmis, <...> Dalyvis C1: <...> randi naujų pažinčių <...>
	užmezgant ilgalaikius ryšius kurie atveria galimybes	Dalyvis C5: <...> bendravimas, sukurti ryšiai, kontaktai ir žmonės, su kuriais susitikai ir kažką galbūt išgirdai, ir tiesiog ryšiai, kuriuos sukūrei su jais <...> Dalyvis C6: <...> mokinių savivalda labai padeda, nes gyvenime tu gali, pavyzdžiui, lengviau susirasti darbą arba susirasti daugiau ryšių su kitais žmonėmis, kurie tau gali padėti gyvenime <...> Dalyvis C3: <...> mokinių savivaldos yra labai geros dėl visų ryšių, kuriuos tu įgyji, ir manau, kad tie ryšiai gali praversti bet kokioje darbo srityje, nes vis tiek jeigu turėsi daug pažįstamų, tau atsiveria labai daug galimybių <...>
	bendraujant gyvai,	Dalyvis C4: <...> svarbiausias dalykas mokinių savivaldoje po karantino - yra bendravimas su žmonėmis

	palaikant tikrą pokalbį	<p><...> ne tik su savo komandos nariais, žmonėms, kurie yra mokinių taryboje, bet ir aplamai, visa mokykla, nes po to sėdėjimo prie kompiuterio 2 metus tiesiog visi žmonės buvo labai išsilgę to tikro pokalbio, tikro bendravimo <...></p> <p>Dalyvis C2: <...> bendruomeniškumas, nes, sakykim, darėm šiais metais tokį renginuką „spektro diskusija“ tolerancijos dienai <...> tiesiog va tokia irgi buvo <...> nežinau, kaip nu <...> labai kaip ne pamoka. Tiesiog labai atsipalaidavimui tokia, tiesiog padiskutuoti ir tikrai gerų labai atsiliepimų girdėjom, kad labai smagu, kai tiesiog taip laisvai pabendrauti, ateiti <...> tai galbūt, nežinau, ateity dar būtų smagu kažkokių sugalvoti tokių renginukų ar veiklų tiesiog mokiniams, kad galėtų labiau susiburti ir pabendrauti <...></p>
	diskutuojant ir randant kompromisus su mokyklos bendruomene	<p>Dalyvis C6: <...> kai kurie nariai dalyvauja bendruomenės rengiamuose renginiuose, ir taip mes tiek pat bendradarbiaujam tiek su pačia bendruomene. Su jais darome kartu renginius, kartu diskutuojam tam tikrus dalykus ir taip toliau <...></p> <p>Dalyvis C5: <...> vis tiek reikia bendrauti tiek su mokiniais, tiek su mokytojais, tartis, derinti, žiūrėtis, kad abiem pusėms viskas tiktų ir patiktų <...> tiesiog bandai išklausti visų nuomones ir suderinti, rasti vieną kompromisą. Kas yra visai smagu. Ir taip pat aš sakyčiau, jog visai skatina kurti bendruomenę. Tai reiškia koncentruotis ne vien į mokinius, o taip pat nepamiršti ir mokytojų, ką kartais yra galbūt sunku padaryti nes na, kiekvienas žmogus yra šiek tiek savanaudis <...></p>
	dalinantis patirtimi vieni su kitais ir taip ugdant kompetencijas	<p>Dalyvis C3: <...> dažniausiai taryboj, manau, kad būna maišytos klasės - būna ten keli pirmokai keli antrokai ir trečiokai, ir ketvirtokai. Ir manau, kad tai yra gan geras modelis, nes ketvirtokai dažniausiai jau yra įgiję kompetencijų <...> trečiokai, ketvirtokai <...> ir jie gali kokybiškai atlikti darbą ir parodyti, kaip darbas kokybiškai atliekamas pirmokams ir antrokams, kad jie galėtų mokytis ir vėliau mokyti kitus <...><...> labiau patyrę mokinių savivaldos nariai gali pamokyti jaunesnius, ne tokius patyrusius mokinių savivaldos narius. Tai manau, kad taip yra įgyjamos kompetencijos <...></p> <p>Dalyvis C7: <...> kompetencijos yra lygiai taip pat ugdomos darbo, patirties gavimo būdo <...> pas mus senato narių, ta prasme, patirties dalijimosi būdu kompetencijos yra įgyjamos ir lygiai taip pat mokymų būdu ne tik iš buvusių narių, bet apskritai <...> ta prasme pas mus yra pakankamai daug mokymų tėvelių, pavyzdžiui, organizuojamų vykdymų, kur tiesiog yra pakviečiamas koks nors tam tikras specialistas ir su mumis diskutuoja tam tikromis temomis. Tokiu būdu mes ir įgyjame tų tokių kompetencijų ir kiekvienas asmeniškai, manau jas ugdo <...></p>

	<p>mokantis priimti ir išsakyti kritiką</p>	<p>Dalyvis C2: <...> girdėjus labai dažnai kritiką <...> ta prasme tokia atrodo geranoriška <...> galvoja, kad čia labai lengva kažkaip padaryti teisingai, bet dažnai tiesiog visko būna <...>, tiesiog girdžiu daug kritikos, bet tokios na <...> irgi labai susiskirstę tie mokiniai yra <...> kad kai kuriems patinka, kuriems ne <...></p> <p>Dalyvis C7: <...> galbūt nelabai patinka, ir dirbti su nuomonėmis, kurios galbūt tau atrodo labai kvailos ar iš viso nereikalingos, ir tiesiog išsakyti kritiką taip gražiai ir švelniai, ir mokytis reaguoti į kritiką. Tai tiesiog labai ugdo vėliau tikram darbui ta prasme, už kurį moka pinigus, kad paskui nebūtų šoko, kai žmogus ateina ir jam pasako, kad tu čia blogai padarei ir kad jisai paskui neapsiverktų dėl to <...></p>
	<p>bendradarbiaujant su kitomis mokyklomis ir Lietuvos moksleivių sąjunga</p>	<p>Dalyvis C7: <...> Taip pat bendradarbiaujame su kitomis mokyklomis ir rengiame bendrus renginius su jomis <...> dabar rengiame kelis bendrus renginius <...></p> <p>Dalyvis C3: <...> turi labiau identitetą susijusį su tavo gimnazija. Ir tada bendrauju su kitų gimnazijų atstovais <...></p> <p>Dalyvis C7: <...>, LMS'e ar kažkas tokio, kur tiesiog mes bendradarbiaujame su jais ir lygiai taip pat dalyvaujame jų rengiamuose renginiuose.</p>

5. PRIEDAS

Diskusijos su buvusiais mokinių savivaldos nariais transkripcija

Tyrėjas: Na va, įrašas pradėtas. Malonu jus visus matyti.

Pats esu aš Paulius Bakanas. Pilaitės gimnazijoje dirbu ir mokytoju, ir...

Tuoj sekundę dar vienas žmogus.

Labą dieną, [redacted].

Dalyvis B1: Alumnų vakaras, kaip gražu.

Tyrėjas: Taip tik tai, kad ne vakaras.

Rytas, bet mes gal ir iki vakaro šnekėsime. Man jūsų informacija būtų labai labai vertinga. Tiesa, iš karto noriu pasakyti, [redacted], kad mes jau įrašinėjame, tai jūs tikriausiai dėl to sutinkate? Skanios kavos. Beje, labai teisingas požiūris į diskusiją – turėti kažką šalia.

Tai jeigu jūs ten diskusijos metu iš tikrųjų kažkur subėgiosite ir atsinešite kažką, kas gerins jūsų norą bendrauti, tai būtų tikrai ne pro šalį.

Štai tai mūsų iš tikrųjų šios dienos susitikimo tikslas yra <...> na diskusija, kurios metu labai pageidaučiau sužinoti kuo daugiau informacijos apie mokinių savivaldas <...>

O jūs jau turbūt esate mokinių savivaldos veteranai, kaip suprantu. Nors į veteranus gal jūs nelabai panašūs, bet esate patyrę ekspertai, patyrę tam tikrus išgyvenimus ir jau galintys įvertinti juos per tam tikrą, na, patirties prizmę išėję iš mokyklos. Tai štai, tai mūsų tikslas iš tikrųjų šiandien, na, turbūt atpažinti tas kompetencijas, kurios ugdomos mokinių savivaldoje. Žinote, kad keičiasi programos, keičiasi iš tikrųjų pasaulis ir labai dažnai toje organizacijoje, kurioje jūs esate buvę <...> na, sakykime trūksta tam tikro mokslinio pagrindimo apie jos veiklos ir kokybę, ir reikšmę. Aišku, nebūtinai tie patyrimai, kuriuos jūs atskleisite, jie turi būti vienareikšmiškai pozityvūs. Aš labai prašysiu jūsų išreikšti tiesiog savo nuomonę ir sakyti taip iš tikrųjų, kaip jums atrodo. Diskusijoje, aišku, dalyvaujate jūs <...> aš esu tikrai jos vedėjas, todėl aš savo nuomonės tikrai nereikšiu.

Tai turbūt tiek <...> Tai galime turbūt jau galbūt pradėt nuo tų klausimų, kurie yra <...> kurie yra turbūt irgi preliminarūs, nes diskusijoje, aišku, diskutuodami mes galbūt į kuriuos juos <...> kuriuos aš, sakykime, paruošęs, atsakysime <...> atsakinėdami ir bendraudami. Tai bet kokiu atveju pati tvarka, kurią aš jums nurodžiau rašydamas laišką, irgi yra man atrodo visiems <...> pakankamai gerai suvokiama <...> iš principo yra taip, kad pradžioje galbūt pašnekėsime visi iš eilės. Kiekvienas na, sakykime, asmeniškai, o vėliau, aš manau, kad kitus klausimus, na, tiesiog galbūt kai aš juos užduosiu arba <...> iš diskusijos eigos jie atsiras <...> Mes galėsime atsakinėti <...> na ir taip mes atsakinėsime savanoriškumo principu, niekas nevers jūsų tai daryt <...>

Galės atsakinėti tie, kas pirmiausia nori, keliant rankelę. Rankelė žinote kur yra? Na, jeigu nežinote, galiu parodyt, ar visi žinote kur rankelė yra? Čia toks klausimas netaktiškas, bet reikia paklaust <...> Nes jūs tas rankes turbūt esate daug prikėlę jau <...> taip, tai aišku, aš tą rankelę galiu ir paprastą pamatyt <...> na, ir užtruks mūsų diskusija <...> aš tikiuosi, kad ne ilgiau pusantros valandos <...> bet na, taip gali atsitikti, kad truputėlį galbūt ir prailgs. Aišku, joje dalyvaujate tiek, kiek jūs galite ir norite. Bet na, aš labai prašyčiau jūsų, na, tam tikrus duomenis diskusijos metu pateikti <...> tam, kad iš tikrųjų šis tyrimas būtų sėkmingas. Na, ir aišku, tyrimo rezultatai <...> kai jis bus atliktas <...> ir jeigu jie bus sėkmingi <...> net jeigu jie ir nebus sėkmingi <...> bet kokiu atveju rezultatai visiems informantams bus suteikti <...> mano darbo rezultatai <...> su mano darbo rezultatais jūs būsite supažindinami <...> o kaip jau ir matėte, formoje yra <...> yra tam tikri punktai dėl tam tikro diskretiškumo ir saugumo jūsų, kaip asmenybių, kurie dalyvauja, tai to ir bus tikrai laikomasi visą tą laiką, kai tas tyrimas vyks, ir po tyrimo. <...> taip, tai turbūt toksai, kaip ir aš apšilimui, klausimas <...> prašau prisistatyti pasakant vardą, mokyklą, kurioje mokėtės, ir glaustai papasakoti savo patirtį mokinių savivaldos organizacijoje <...> tai yra tiesiog prisistatyti, pasakyti, kurioje mokykloje jūs buvote mokinių savivaldos veikloje, ir, na, nurodyti galbūt kokią esminę patirtį kažkokią, asmeninį kažkokį išgyvenimą <...> ten, kur jūs dalyvavote savo veikloje <...> tai pradėkime turbūt dabar nuo [redacted]?

Dalyvis B2: Girdite normaliai? <...> Sveiki. Tai aš su [redacted], mokiausi [redacted] [redacted] gimnazijoje ir buvau Mokinių savivaldos prezidentė. O dėl tos patirties konkrečios <...> tai aš norėčiau pasiteirauti jūsų patikslinimų šiek tiek <...> konkrečiai susijusi su veikla kažkokia patirtis kažkokia, ar su darbo organizavimu, ar...?

Tyrėjas: Na, tai patirtis... galbūt, kad jūs vadovavote savo mokinių savivaldoje, buvote jos vadovė, kaip aš suprantu?

Dalyvis B2: Tai tuomet va... puiku... ir klausimas atsakytas.

Tyrėjas: Ačiū labai. [redacted], prašau.

Dalyvis B3: Aš esu iš [redacted] gimnazijos, bet savivaldoje pradėjau veikti iš tiesų tai progimnazijoje <...> Vileišio progimnazijoje <...> tenai irgi buvau pirmininku, o paskui <...> o paskui jau MBG pirmavau kaip narys, tuomet buvau prezidentas. Tai, na, turbūt iš visų galimų pusių pamačiau, kaip ten atrodo dalykai.

Tyrėjas: Ačiū labai. Prašau jūs, [redacted].

Dalyvis B4: Taip tai sveiki, esu [redacted]. Šiaip iš tikrųjų mokinių savivaldoje buvau progimnazijoje, [redacted] progimnazijoje. Tai pradėjau kažkur pusę metų praėjus mano penktoje klasėje <...> tai buvau apie 3 su puse metų ten <...> iki pačios pabaigos <...> ir paskutiniaisiais savo metais toje mokykloje buvau pirmininke, tai irgi buvau pakankamai įvairiose pozicijose <...> Dar aišku progimnazijoje ta savivalda nebuvo dar pakankamai neišsivysčiusi <...> tai paskutiniaisiais metais gal labiausiai mačiau pačią ir stiprią savivaldą, ir savo poziciją <...> labiau mokinių savivaldoje pasijaučiau jau, kai buvau pirmininkė.

Tyrėjas: Ačiū labai. Gerbiamas [redacted]?

Dalyvis B5: Tai mokiausi [redacted] gimnazijoje. Mokinių savivaldai priklausiau apie 4 metus <...> Tai viskas prasidėjo nuo administratoriaus pareigų, vėliau atstovavimo komiteto, o jau pabaigoje tai ten dvejus metus buvo prezidentavimas. Iš patirties <...> tai tiek ir dirbant su komanda, bendraujant su savo bendraamžiais, mokytojais, administracijomis, kuratoriais, tai tiek.

Tyrėjas: Ačiū labai. Gerbiamas [redacted]?

Dalyvis B6: Gerai, tai buvusi jau dabar [redacted] gimnazija, nes dabar jau pasikeitė pavadinimą. Ką aš veikiu Mokinių savivaldoje? Tai iš viso joje prabuvau trejus metus. Paskutiniaisiais metais taip pat buvo prezidentas <...> iki tol skaičiausi paprastas mokinių savivaldos narys su pavienėmis papildomomis atsakomybėmis.

Tyrėjas: Ačiū labai. [redacted]?

Dalyvis B7: Tai mokiausi [redacted] gimnazijoje <...> ir iš to viso laiko buvau gal 2 su puse metų mokinių savivaldoje <...> ir po to metus buvau mokinių savivaldos pirmininke.

Tyrėjas: Ačiū labai. Gerbiamas [redacted]?

Dalyvis B1: Įtariu, kad kažkas negerai vyksta.

Tyrėjas: Na truputėlį <...> galbūt šiek tiek interneto ryšys buvo prigesęs, bet viskas tvarkoj, prašom.

Dalyvis B1: Okey, na, taip, tai sveiki <...> aš irgi buvau iš [redacted] gimnazijos. Iš viso savivaldoje praleidau šešerius metus: 4 progimnazijoje, tada nuo 2017 rugsėjo iki 2018 spalio narys <...> nuo 2018 spalio iki 2019 spalio savivaldos prezidentas <...> tada [redacted] atkeliavo <...> ir turbūt dar reikia paminėti, kad po prezidentavimo mokykloje buvo smagi patirtis koordinuojant savivaldas Vilniaus lygiu <...> po ko irgi sekė keli žmonės iš čia pat.

Pagrindinė patirtis, kurią turbūt aš pabrėžčiau, tai yra, man atrodo, kad savivalda man atnešė neįkainojamą patirtį gebant suvokti, su kuo galima susigadinti santykius asmeninius, o su kuo ne, ir su kuo pyktis verta, o su kuo jau geriau neverta <...> tai vat toks <...> vat gal mokymasis per klaidas, kurios mokykloje dar sąlyginai pigios, o tokia patirtis, sakyčiau, buvo įsimintiniausia.

Tyrėjas: Ačiū už tokį išsamų atsakymą, ir prašau, gerbiama [redacted].

Dalyvis B8: Taip, tai aš esu [redacted], mokiausi [redacted] gimnazijoje, [redacted] rajone. Kadangi ten ilgoji gimnazija, tai toje pačioje savivaldoje praleidau septynerius metus, penkerius metus aš buvau narė ir dvejus metus buvau gimnazijos mokinių savivaldos pirmininkė. <...> Na, iš tiesų mano patirtis galbūt visai panašiai kaip [redacted]. Mokinių savivalda buvo tikrai gana silpna, kai buvau joje narė. Tai tapus pirmininke teko labai daug ką keisti ir statyti iš naujo nuo pagrindų ir labai reikėjo tiesiog daug laiko praleisti analizuojant ir galvojant, kas vis dėlto tiems moksleiviams rajono mokykloje yra geriausia.

Tyrėjas: Ačiū labai už tokius tikrai išsamius ir gražius prisistatymus. Na, ir tada galbūt orientuokimės į tai, kad matau, kad pas mus diskusija tokia draugiška vaga <...> kad užduodant klausimą galbūt jau gali kas nors ir pradėti turbūt ne eilės tvarka atsakinėti. Susitarkime, kad tie atsakymai <...> aišku, jeigu jūs norite pasakyti daugiau, tegul būna daugiau <...> tačiau tegu būna mažiau daugiau koncentruoti, kad spėtume turbūt aptarti visus tuos svarbius klausimus, kad gautume tą visą informaciją, kuri gali būti naudinga ne tik man, bet turbūt ir jums. Taigi, pirmas klausimas būtų - mokinių savivalda apima įvairias veiklas <...> kokios

veiklos buvo būdingiausios jūsų mokinių savivaldai? Na, čia tokių pavyzdžių prašyčiau pateikti <...> Tai kokios veiklos buvo būdingiausias jūsų mokinių savivaldai? Na, ir tokių keletą pavyzdžių.

Prašau galbūt nuo [redacted] pradėkime?

Dalyvis B1: Tai startuokim nuo renginių organizavimo. Tai yra kryptis, kuri yra intuityviausia, daugiausia moksleivių, ypač kai jie yra tokie penkiolikiniai šešiolikiniai <...> Tai yra tai, ką gali suprasti, ir tai yra tai, kas jiems gali atrodyti aktualu ne tik jiems, ta prasme, smagu, bet ir taip pat tai, kas pritrauktų didžiausią kiekį žmonių, moksleivių į įtraukti arba susidomėti nauja veikla. Tai pradžioje aš įtarčiau, kad taip būna tokiose gal labai lengvai ir <...> gal netaktiška charakterizuoti kad silpnose mokinių savivaldose <...> tai prasideda nuo pramoginių renginių, pavyzdžiui, [redacted] gimnazija pradėjo su <...> berods, jei neklystu, nuo mano kadencijos <...> tradiciją labai gražią - organizuoti įvairias konferencijas, kurios yra, na, kvazi dalykinėmis temomis. Tai yra ne tik tai suorganizuokime kokią naktį mokykloje, bet gal va surenkime, tarkim, konferenciją apie tai, kas yra pilietiškumas arba kas yra emocinė sveikata, kas yra apie karjeros ugdymą <...> tai vat renginiai, tiek pramoginiai, tiek tam tikrai tam tikra prasme informaciniai ir padedantis moksleiviams su tuo, ko gal negali ar nesupranta suteikti pati mokykla.

Tyrėjas: Ačiū labai, kas galbūt galėtų išreikšti savo nuomonę sakantis? Prašau gerbiamas [redacted].

Dalyvis B3: Aš tai pasidalinsiu šiek tiek iš kitos pusės, per tas minkštesnes kompetencijas <...> man atrodo, labai svarbus dalykas, ką savivaldos narys gauna, tai yra atsakomybės jausmas <...> ir tas atsakomybės jausmas tuomet auga į galimą lyderystę arba gal netgi savęs atradimą komandoje, kurios dalimi esi.

Ir tai pasireiškia per labai daug skirtingo lygio veiklų. Tai labai paprasti dalykai. Gali būti renginio metu paprašyti, kad eitų į salę sustoję į eilę ar ne, nesigrūstų, arba jeigu trūksta kažkur stalo, tiesiog koridoriuje pasigauti bendrą jaunuolį ir paprašyti jo, kad jisai tą stalą su tavim atneštų, ir tada gali tai kilti iki didesnių dalykų - kaip dalyvauti ir išklausti kažko tai savivaldos susirinkimo metu arba, dar kylant aukščiau, tai yra kompromiso ieškojimas kartu su mokytojais ir administracija, kuomet yra būtina ir suprasti, ir tuo pačiu dalintis ir visgi imti ir dalintis savo mintimis, o ne sulaukyti jas ir jomis galiausiai nepasidalinti. Dar kylant aukščiau, tai gali būti jau atstovauti mokyklai už jos ribų kažkokiuose renginiuose, suprasti to reikšmę prisiimti tą atsakomybę kaip atstovo ir tuomet jau elgtis atitinkamai <...> Man atrodo, labai daug yra atsakomybės lygių ir todėl galima labai savivaldoje augti, todėl tai yra labai gera smėlio dėžė auginti šitą lyderystės jausmą, atsakomybės jausmą, nes yra labai daug galimybių pasireikšti.

Tyrėjas: Taip, tai ačiū, labai tikrai toksai jau sekantis klausimas apie vertybes ir principus, kuriuos ugdo mokinių savivalda <...> Prie to klausimo, aišku, mes dar grįšime, gal norėtumėte dar papildyti? Aišku, jūs galite sakyti, kad tai jau kartojasi ir kažką tai pridėti naujo apie tai, na, kokias veiklas apima mokinių savivalda <...> apėmė jūsų mokykloje. [redacted]?

Dalyvis B5: Tai mano savivaldoje, aišku, pagrindinis dalykas tai irgi būdavo renginiai, tikrai jie skiriasi į tokius 2 punktelius: arba tai būdavo laisvalaikis, arba tai yra edukacija, paminėjimai, akcijos. Tada kitas dalykas, ką aš jau savo kadencijos metu supratau, kad labai yra svarbu atstovavimas tiek tam tikrose savo gimnazijos tarybose, tiek bendraujant su ar seniūnais ar pačiais moksleiviais. Ir tos nuomonės jau išgirdimas, ir tada jau galima įnešti tą nuomonę jau ir už ribų <...> Tas dalykas ir tada <...> va tokie 2 pagrindiniai dalykai, kurie vat ir buvo taip su saiku, o kiti dalykai tokie jau mažesni, kur ne taip dabar jau prisiminsiu.

Tyrėjas: Ačiū labai. Na ir [redacted], o paskui [redacted]. Tikriausiai [redacted] aš ne eilės tvarka paklausiau, tai atsiprašau.

Dalyvis B6: Viskas tvarkoj <...> tai bent pagrindinės veiklos, kurios buvo, tai vėl minėti renginiai, bet jie turėjo daugiau tokias 2 sritis <...> tai vienas dalykas - gerinti emocinę aplinką <...> ir čia yra per tokius tradicinius renginius - ar tai būtų, nežinau, kažkokių šventinių dienų paminėjimas, kalėdinės popietės ar kažkas tokio - ir tai atlikdavo daugiau emocinės aplinkos mokykloje gerinimo funkciją, jeigu tai suorganizuota kokybiškai ir išmąstyta iki galo būdavo.

Kai kurie renginiai buvo orientuoti daugiau į supažindinimą ar kažkokių kompetencijų pagilinimą. Na, pavyzdžiui, savanorystės dienos proga supažindinti, jeigu neklystant kiek, su 10 organizacijų, kur savanoriauti buvo galima lengvai prisijungti paprasčiausiai, kur nėra ilgalaikės savanorystės, tai vat buvo tokių 2 tipų įrenginiai, kurie buvo būdingi pas mus. Tai vienas gerinti emocinę aplinką, kitą supažindinti su įvairiomis galimybėmis - daugiausia tai buvo būtent savanorystė, bet mes turėjom ir pavienes fokus darbo grupes, tokias vat grynai kažkokiems specifiniams klausimams. Daugiau tai buvo savivaldos viduje, bet tai buvo pajungiami klasių seniūnai ar kažkas tokio <...>.tai tokios vidinės veiklos buvo būdingos savivaldai pas mus <...> taip pat tas pats atstovavimas. Na, yra ilgalaikė tradicija, kad privalo būti jau kažkoks atstovaujamas bent keletu

klausimų tiek per administraciją, tiek už mokyklos ribų. <...> Tai čia turbūt ir <...> na va prevencinės veiklos. Prisiminiau tai vis tiek, kad ir kiek sėkmės nesėkmės jos atnešdavo., tai buvo tokia vienas iš tęstinių veiklų, kuri nuolatos kartodavosi per kiekvieną prezidento kadenciją <...> bandymas kažkoku būdu jau vykdytą prevencinę veiklą. Tai vat šitos 3 - prevencinė veikla, renginiai 2 pobūdžių ir atstovavimas.

Tyrėjas: Gal galėtumėte, [REDACTED], papildyti, kas yra ta prevencinė veikla?

Dalyvis B6: Taip, elementariai, turbūt klasikinė problema, kai susiduriama su neatsakingu elgesiu rūkant tualetuose. Kai į tualetą negali paprasčiausiai eiti, nes ten yra sulindę 20 žmonių, kurių tikslas yra parūkyti. Tai čia jau yra skatinimas galbūt išeiti iš to tualetu ir keliauti į lauką tokius reikalus atlikti, arba aplamai skatinti nerūkyti. Bet, aišku, tos veiklos formos irgi yra limituotos kaip savivaldai. Tai yra nu, pavyzdžiui, plakaty, dažniausiai spėju buvo, iškabinimas <...> įlaminuotų, kad jų negalėtų nuplėšti, tiesiog į šiukšliadėžę vėl įmesti. Tai čia turbūt buvo tokia pagrindinė forma, kai buvo skatinama to nedaryt <...> arba tiesiog eiti per klases, kur žinai, kur didžiausia dalis tų moksleivių būdavo ir sakyti, nu chebra, gal galima kitose vietose, nes nu tai užtraukia visų pirma blogą įvaizdį moksleivių bendruomenei, nes iš karto tiek administracija, tiek kiti atsakingi asmenys visus moksleivius susiedavo būtent su tais asmenimis, bet pagrindinė forma tai buvo plakatai arba asmeniniai pokalbiai.

Tyrėjas: Ačiū labai. Gerbiama [REDACTED]?

Dalyvis B2: Taip, žodžiu, tai esmė tokia, kad turbūt dėl tų veiklų nieko naujo nepasakysiu. Turėjom daugiausiai, labiausiai orientavomės į 2 sritis. Tai buvo atstovaujamas ir renginiai. Bet ką noriu pridurti? Tai esmė yra tokia, kad tas atstovavimas iš vienas pusės būdavo tai, jog, sakykime, bandėme pateisinti moksleivių poreikius, ar ne, kažkaip įgyvendinti jų norus, tiek rinkdami informaciją apie tai, apklausos administracijai ir taip toliau <...> bet iš kitos pusės, dėl renginių norėjau pasakyti. Vėlgi tai buvo labai labai didelė veiklos dalis tie į renginiai. Tačiau ką mes stengėmės daryti? Tai mes stengiamės juos formuoti pagal moksleivių poreikius. Tai visada pradėdavome metus nuo tam tikros poreikių analizės <...> tai tiek renginiams, tiek šiaip mokyklos aplinkai ir pagal tai stengėmės formuoti skirtingas koncepcijas ir idėjas, ir taip toliau. Tai už tai renginiai skirdavosi į labiau pramoginius renginius, bet taip pat iš tų aktualių temų, kurias moksleiviai nurodydavo, mes rengdavome ir tokius labiau rimtesnius renginius, ar ne? Tai tiek konferencijos, tiek tam tikri prevenciniai, tam tikros diskusijos aktualiomis temomis moksleiviams ir panašiai, tai va.

Tyrėjas: Ačiū labai. Taip ir dabar dar 2 rankytes matau. Prašau, [REDACTED].

Dalyvis B4: Jo, tai aš irgi nesikartosiu, nes nu lygiai tas pats <...> tiek prevencinė veikla, tiek renginiai, tiek atstovavimas. Atstovavimas gal aišku buvo paskutiniaisiais tikrai mano jau pirmininkavimo metais, kadangi, kaip ir minėjau, to savivalda nebuvo tokia stipri.

Bet ką norėjau paminėt kaip iš progimnazijos pusės, kad galbūt tie renginiai pas mus buvo labiau orientuoti į bendruomeniškumą ir tos bendruomenės kūrimą mokyklą, kadangi visi dar buvo pakankamai maži vaikai, tai ta mokykla visgi tokia buvo <...> nu pavadinkim svetima vieta, ypatingai penktokams, o pas mus dar būdavo ir ir pradinukų. Tai tiesiog tas vat bendruomeniškumas buvo labai svarbus renginių atžvilgiu, sakyčiau. Tai vat tik norėjau dar pridėti prie viso to, kas buvo pasakyta.

Tyrėjas: Ačiū, aš tikrai jūsų dar norėjau paklausti. Aišku, labai svarbi jūsų patirtis ir progimnazijoje. O gimnazijoje ar jūs dalyvavote mokinių savivaldos veikloje, arba bent jau ją stebėjote aktyviau?

Dalyvis B4: Stebėjau tai tikrai, buvau [REDACTED] gimnazijoje. Tai šiuo metu kaip tik yra atstovė leva. Tai iš tikrųjų buvau - nu kaip - taip neoficialiai įsitraukusi visgi į tą veiklą, kadangi tuo metu buvau Lietuvos moksleivių sąjungos Vilniaus padalinėje, tai šiek tiek teko ir iš tos pusės pastebėti savo mokyklos gimnazijos veiklą. Ir šiaip, kadangi buvom pažįstami tiek su [REDACTED], tiek su praeitais pirmininkais- [REDACTED] - tai jo, iš tos buvo pusės, kad šiek tiek ir padėjau, ir pakomentavau, kaip atrodo iš mano pusės nesant viduje.

Tai nu iš esmės viskas buvo vykdoma tas pats, kas, kas jau buvo paminėta <...> gal sakyčiau, kad labiau pastebėdavau prevencinės veiklos tokį vykdymą <...> kas daugiausia vykdavo iš tokių renginių. O į kitus tokius renginius kaip konferencijos ar šiaip pramoginiai renginiai gal buvo orientuojamasi šiek tiek mažiau.

Tyrėjas: Supratau, ačiū, tai jūs galite drąsiai reikšti tą nuomonę ir apie gimnazijų turbūt veiklą ir lyginti galbūt - tas irgi būtų labai naudinga. [REDACTED]? Ir tada jau prieisime turbūt prie kito klausimo, nes jų dar tikrai yra ne vienas.

Dalyvis B1: Nu gerai, tada aš ant galo greitai malkų pakrausiu ant savivaldos koncepto. Ačiū, [REDACTED], kad priminė prevencines veiklas dėl to, kad atrakino tam tikras atmintis, kurios pasimiršo.

Kaip na turbūt kiekvienos savivaldos veiklos planuose jūs rastumėte tokius dalykus, kaip ten akcija diena prieš rūkymą ir panašiai <...> ar ten neveipink tualete, ar ne? Ir, pavyzdžiui, aš tai visada <...> nu man

tokie milžiniški klausimai kilo, kodėl socialinė pedagogė ar kita mokyklos administracija skiria užduotį kažkokiems šešiolikiniams aiškinti kitiems šešiolikiniams, kad rūkyt nereikia, aš neįsivaizduoju, iš kur kilo idėja, kad tai yra bent kiek paveiku. Jeigu šešiolikmetis, būdamas mokykloje, nusprendė rūkyti, jo tikrai neįtikins tai, kad rūkyti yra blogai, nes visi žino, kad rūkyti yra blogai, bet vis tiek tą daro dėl vienu ar kitu priežastį, ir jo tikrai neįtikins joks moksleivis ir netgi jokia moksleivių grupė, ir šitoj vietoj, man atrodo, yra svarbu su kontrastuoti šitą administracijos įsivaizdavimą, kad moksleiviai gali tą padaryti su atstovavimu dėl to, kad, ir kaip mes norėtume įsivaizduoti, kad mokinių savivaldos mokyklose yra tokios proto mokinių profsajungos, taip nėra <...> atstovavimas neegzistuoja dėl to, kad yra nepasitikėjimas tais mokiniams.

Akivaizdus pavyzdys vat <...> aš, po manęs [redacted], vat buvome ganėtinai aktyvūs garvežiai mokinių atstovavimo mokyklose ir bent kol kažkokius klausimus bandėme kelti apie <...> nežinau, popamokinę veiklą mokykloje, konsultacijų vykdomą tvarką, mokyklos vidaus tvarkos klausimus, mokinio elgesio taisyklių siūlomas korekcijos <...> ar ne? Kaip ir viskas, ką mes turėtume daryti <...> Ką administracija atsako į tai kitais metais po mūsų išėjimo?

Administracija prastūmė naujus mokyklos įstatus, kuriuose mokinių savivaldos sąvoka buvo pakeista mokyklos įstatuose <...> buvo pakeista forma iš savanoriškos įrenkamąją, buvo atšaukti visuotiniai prezidento rinkimai ir visa tai be kažkokios rimtesnės konsultacijos su moksleiviais. Tai šitoje vietoje man kilo klausimas, nu tokia dichotomija <...> tai jeigu jūs nepasitikite mokiniams, tuo, kokią nuomonę jie neša administracijai ir kokius pokyčius jie nori matyti mokykloje, jeigu jūs nematote jų kaip legitimų atstovų, kurie gali teikti kažkokios naudos mokykloje nuomonės telkimui, tai kodėl jūs matote jų autoritetą prevencinėse veiklose, jeigu jūs patys nepripažįstate jų kaip tų, ko reikia klausyt mokykloje? Man, pavyzdžiui, tas na nežinau <...> prabuvus keliasdešimt metų mokinių savivaldose <...> tai to iki šiol ir nesupratau.

Tyrėjas: Ačiū labai. Tai jūs jau kaip ir pradėjote sekantį klausimą. Ar galėčiau tą klausimą užduoti? Arba pratęsti jį atsakinėti, [redacted]? O klausimas būtų toks - kaip jūsų mokykloje buvo vertinama mokinių savivaldos veikla? Kaip ją vertino mokiniai, mokytojai, administracija ir specialistai? Na, tokių kaip pavyzdžių, kaip ką tik pateikė, sakykime, [redacted].

Dalyvis B8: Taip, na iš tiesų galima žiūrėti yra į kelis skirtingus laiko tarpus, kadangi tai labai keitėsi. Na taip pradžioje, kai buvau mokinių savivaldos narė, buvo iš tiesų, na, labai didelė su tuo problema, nes <...> tas visų turbūt žinomas posakis <...> Ką mokinių savivalda iš tiesų veikia? Ir tuomet, kai aš buvau narė, aš gaudavau klausimą, o tai ką tu veiki mokinių savivaldoje? Ir aš sėdžiu galvoju <...> na, iš tiesų aš nesu įsitikinusi, kas vyksta toje mokinių savivaldoje, būdama, pavyzdžiui, na 5 klasėje, tikrai turėjau tokią nuomonę ir turėjo ir kiti visi moksleiviai mokyklos, bent jau didžioji dalis <...> ir tuo pačiu mokytojai <...> jie labiau žiūrėjo tai į kaip tiesiog būrelį pertraukos metu, kur tiesiog atrodo, kad nieko gero ir nevyksta ir kam to mokinių savivalda iš tiesų yra?

Na, vėliau tas pokytis pradėjo darytis ir aš turbūt labiausiai pamačiau pokytį, a, savo jau antroje kadencijoje, kai buvau 12 klasėje. Kadangi labai pastebėjau, kaip ir moksleiviai pradėjo daugiau kreipti dėmesio į mokinių savivaldą, jų nuomonė iš tiesų gerėjo, kadangi, na, buvo daugiau viešinama informacijos, kas vyksta mokinių savivaldoje ir ką mokinių savivalda daro <...> buvo ir tų pačių vat renginių organizuojama ir atstovavimo tikrai buvo klausimai keli iškelti, na ir tai labai pakeitė nuomonę <...> ir iš tiesų tai labai pakeitė ir mokytojų nuomonę, ypač administracijos. Kadangi mokausi, na, rajono mokykloje,

čia labai visi žmonės yra susieti pažinimo vienas kitų ryšiais <...> tiesiog visi labai tarpusavyje bendrauja ir visi labai tarpusavyje pasitiki vieni kitais. Tai iš tiesų labai matėsi ir iš administracijos pusės, kad buvo labai bandoma prastumti tą idėją, kad mokinių savivalda iš tiesų dirba ir padeda administracijai kažkaip orientuotis, kokia yra mokinių nuomonė tam tikrais klausimais <...> iš mokytojų pusės labai iš pradžių matėsi ta pati nuomonė, kad mokinių savivalda yra tiesiog būrelis kažkokios tai papildomos veiklos, renginių organizavimo, ir tas iš tiesų labai pykdė, bet vėliau irgi matėsi labai, kad keitėsi mokytojų taip pat nuomonė, ir kitų darbuotojų gimnazijos, kad jie vis dėlto pradėjo matyti tokią mokinių savivaldoje prasmę. Tai iš tiesų na, buvo po truputį besikeičianti visos bendruomenės nuomonė.

Tyrėjas: Ačiū labai, ir [redacted] ranką kelia, prašau.

Dalyvis B3: Aš manau, kad mokinių savivalda yra tokioje labai problematinėje pozicijoje todėl, kad mokiniams atrodo, kad savivalda atstovauja administracijai.

Ir va kaip [redacted] kalba apie prevencijas, daro kažkokius tai mokymo renginius, kur studijuot <...> kitaip tariant, atstovauja administracijos interesus. Nu ne, tai, kad tai administracijai teikia naudą <...> labiau tai, ką administracija norėtų. O tuomet administracijai atrodo, kad savivalda grynai atstovauja tikrai užsispyrusius

mokinius, ar ne? <...> ir kad kiekviena savivalda – esu girdėjęs ir tikrai ne vieną kartą – vis keičiasi žmonės, o idėjos tos pačios <...> ir vis reikia, ar ne, kažkaip tai derintis su tais mokiniais <...> jau atsibodo, ar ne? Tai man atrodo, šita vieta labai tuomet neleidžia gauti palaikymo iš nei vienos pusės. Ir tada tokia limbo situacija gaunasi, kur klausimas, o ar mokiniams kažką reikia daryti? Ar administracijai kažką reikia daryti? <...> ir tada pradžioje, kol šitas klausimas išsisprendžia, kažko labai daug gali nenutikti <...> tada visa savivalda gali prarasti savo legitimumą arba jinai metai iš metų jau gali nebeturėti to legitimumo. Tai reiškia, kad jį reikia atstatyti. Ir tai tampa tikrai toks <...> biurokratinis junginys, kuris <...> nu vat aktyvistai susisieję ir jau kažką tai su jais galima padaryti. Jeigu ten kažkas kažką turi idėją, bet kaip institucija, kuri atstovauja mokinių interesams, jau to nebėra, tai vat tokia situacija.

Tyrėjas: Ačiū labai, tada [redacted] <...> ir prašyčiau tada po truputį taip jau koncentruoti tuos atsakymus, jeigu kartojasi sakyti tiesiog, kad tai kartojasi, ir įdėti kažką tai naujo. Prašau.

Dalyvis B7: Tai manau, kad [redacted] man tikrai pritaro, kad bent jau mūsų savivalda tikrai turėjo labai neigiamą nuomonę, bet bent jau pas mus buvo tokia problema, kad mes negalėjome jokių naujų idėjų daryti ar naujų veiklų, kurios gal labiau atitiktų moksleivių interesus. Kadangi mes turėjome kuratorę ir visos idėjos, ką mes darėm, buvo tikrai jos. Tai tokia buvo moksleivių nuomonė. Nežinau, kaip dabar pasikeitė <...> o iš mokytojų pusės tai tikrai labai smagu, nes daugelis jų labai gerbia mokinių savivaldą, vis paklausdavo, kaip sekasi <...> tai tiek.

Tyrėjas: Ačiū labai. Ir turbūt [redacted].

Dalyvis B5: Taip tai tada, jeigu labai greitai, tai kaip vertina irgi viskas priklauso nuo laiko tarpo. Dažniausiai mokiniai žiūri per tokią prizmę ar mokinių savivaldoje yra jų draugai ar bendraklasiai? Bent jau pas mus taip būdavo. Jeigu yra, tai tada viskas gerai, domimės ir panašiai, jeigu nėra, tai net ir neįdomu. Tai vat šitas laiko tarpas eidavo ir keisdavosi. Su mokytojais, ir administracija, kada atėjau į pirmininko poziciją, bandžiau tą keisti, kalbėti gal taip rimtai, atnešant savo poziciją, atnešant savo veiklas ir idėjas. Tai vat taip ta nuomonė ir keitėsi, ir per tuos 2 metus mokytojai ir administracija suprato, kad mokinių savivalda tai nėra renginių organizavimo būrelis. Tai visgi jie atstovauja ir dirba.

Tyrėjas: Ačiū labai, dabar [redacted] duokime, paskui [redacted].

Dalyvis B2: Dėkui, žodžiu, tai jeigu labai trumpai, iš esmės visą laiką per mano kadenciją 2 metų santykis su administracija buvo labai geras. Geras tame, kad jie visada buvo atviri diskusijoms ir idėjoms, ir niekada nebuvo mums sakoma ne, jeigu mes kažko norime, sėdame, kalbamės ir bandome rasti kompromisą. Tai su tuo problemų nekildavo. Tačiau kalbant apie moksleivius išskirdavo 2 grupės - tai vieni, kurie domisi mokinių savivaldos veikla, ir mes net stengdavomės kelti ir ataskaitas į savo socialinius tinklus, ir apskritai per klasių valandėles pristatyti ataskaitas, ir visokių ten būdų kaip skleisti žinią, ką mes veikiame? Tai tiems, kuriems buvo įdomu, jie suprato, kame yra replės? Kodėl tai yra svarbu ir ir panašiai. Ir tai buvo kita dalis, kuriam buvo absoliučiai neįdomu ir kurie visiškai nematė prasmės tame vien dėl to, jog jie nežinojo, kas vyksta. Bet ta prasme, man regis, kad tai buvo jų pačių pasirinkimas, tiesiog neklausyti, nesidomėti ir dėl to tiesiog buvo suformuota tokia neigiama nuomonė. Tai vat, tai čia tiek.

Tyrėjas: Ačiū labai. [redacted]?

Dalyvis B6: Aš gal daugiau <...> kadangi sutapo situacija, kad aš buvau prezidentas per 2 direktorius, aš gal labiau apie naująjį norėčiau pakalbėti, nes čia labiau tas efektas pasimatė. Kadangi turėjau progą ir balsuoti už vieną iš tų direktorių, už vieną iš tų kandidatų. Vis dėlto vat pokalbiai sukuria tam tikrą požiūrį ir, pavyzdžiui, vat prie senojo direktoriaus aš nejutau tokio bendradarbiavimo kiek su nauju, bet tas galbūt ir logiška <...> nueinantis direktorius, gal būt jau patampa labiau pasyvus.

Čia jau kiti prezidentai prieš mane galėtų pasakyti, kaip sekėsi labiau su praeitu, bet, pavyzdžiui, su nauju ateiti, ar individualiai kažko pasitarti, ar užtekti, tikrai nebūdavo niekada problema <...> ir pasitarti, kur reikia savivaldos pagalbos, arba kokios informacijos mums reikia, kad mes galėtume kažką daryti. Tai tas, pavyzdžiui, bendradarbiavimas ir požiūris į savivaldą kaip partnerę tikrai egzistavo <...> čia galbūt būtų apie santykius su administracija, tas pažįstamų efektas, kur [redacted] minėjo irgi egzistavo, tai jeigu devintokų klasė kažkokia neturi ten savo atstovų mokinių savivaldoje, tai labai realu, kad su jais ryšį yra gana sunku palaikyti, nes kiekvieną kartą pas juos asmeniškai tiesiog neužteisi ir nepaklausai ko nors.

Bet kas labiausiai galbūt padėdavo įtraukti ir formuoti tam tikrą požiūrį apie savivaldą? Tai buvo visuotiniai rinkimai, kuriuos turėjome, nes kadangi mes turėjome bent prezidentą, kuris buvo renkamas per visuotinius rinkimus, tai bent per tas 2 savaites kažkokį susidomėjimą iš visų klasių buvo galima ir įmanoma pritraukti. Arba vis dėlto, jeigu pavykdavo kažką veikti, iš karto jau po naujųjų metų, tai tas įvaizdis irgi ilgiau

išsilaikydavo ir nu <...> mokinių tarpe labai priklausydavo nuo prezidento, kuris būdavo nes iš tikrųjų prezidento ir asmeninės savybės, ir bendravimas su skirtingom klasėm ir aplamai <...> Gal va dar papildomai, kadangi pilietiškumo pamokos pas mus buvo vedamos <...> vat pristatyti mokinių savivaldą ateidavo pristatyti ne mokytojas vienas, o mes turėjom tradiciją, kad eitų patys kandidatai į prezidentus arba tiesiog mokinių savivaldos atstovai pristatyt <...> tas šiaip irgi turėjo nemažą efektą pačiam matomumui, nes tu vat per tas 45 minutes turi progą pabendrauti su dviem ar kad ir vienu savivaldos nariu irgi turėjo tokį poveikį, nes tu turėdavai nu proga paklaust, o žiūrėkit, kokios jūsų problemos, su kuo jūs susiduriate ir visa kita.

Tai, koks tas įvaizdis buvo? Jis buvo gana įvairus, priklausio nuo aplinkybių per klases, bet daugiau tai buvo žiūrima kaip į legitimų partnerį, bet vis dėlto tai tas įvaizdis labai šokinėdavo nuo laikotarpio nes vat, pavyzdžiui, prieš Kalėdas galbūt visi labai vėl norėdavo žiūri tą savivaldą rimtai, nes ateidavo rinkimai, bet, pavyzdžiui, prieš vasarą jau buvo pamirštama ir vienintelis klausimas, kuris egzistuodavo tai, kodėl mes vis dar birželį einam į pamokas, ir visa kita būdavo pamirštama tai va.

Tyrėjas: Ačiū labai už tokius išsamius atsakymus. Na ir galbūt paprašyčiau koncentruotai galbūt atsakyti, aišku, galima pateikti ir kokį išsamesnį pavyzdį, nes mes dar turime prieiti prie pagrindinio turbūt klausimo apie kompetencijas ugdomas mokinių savivaldoje. Tai kokias gi vertybes ir principus paskatino dalyvavimas mokinių savivaldos veikloje? Na, čia galima sakyti ir asmeniškai, ir apie kitus asmenis ar bendruomenes. Tai gal būt nuo to, kas norėtų pasisakyt, galim pradėt? Tada nuo [redacted].

Dalyvis B4: Tai gerai, dėl kompetencijų iš tikrųjų labai įvairiai, man atrodo kiekvienam labai asmeniškai dalykas yra, ką jie išsineša iš tos mokinių savivaldos. Aš, gal sakyčiau, išsinešiau tą atsakomybės jausmą. Dėl to kad nors ir pačioje pradžioje, kaip ir minėjau, buvo labai toks, atrodo, nerimtas reikalas, kaip ir iš mokytojų pusės, kaip ją vadindavo būreliu, taip ir pačioje savivaldoje, man atrodo, buvo toks chaosas labai <...> tai nei tos atsakomybės ten kažkokios buvo, nei šiaip kažko tokio rimto. O svarbiausia, ką išsinešiau ir kas man atrodo dabar labai praverčia gyvenime, tai yra laiko planavimas. Nes pradėjusi veiklą savivaldoje, prisidėjau labai daug atsakomybių, labai daug veiklų ir teko kažkaip jas visas sudėti ir suspėti, kad na tai būtų padaryta kokybiškai.

Tai... bet sakau <...> bet tikrai ir mano komandoje, kai aš buvau pirmininke ir nebuvau pirmininke, ir jau gimnazijoje, kai stebėjau savivaldą iš šalies, tikrai mačiau žmonių, kurie nieko neišsinešė iš tos savivaldos. Ir ten ateidavo tik tam, kad turėti kažkokį statusą, kad aš buvau mokinių savivaldoje. Jeigu mokinių savivalda toje mokykloje turėdavo kažkokį didesnį <...> geresnę reputaciją. Tai nežinau, ar atsakiau į klausimą.

Tyrėjas: Taip, tai jūs visi atsakot puikiai į savo visus klausimus, nes tiesiog juos atsakote ir aš dėl to labai džiaugiuosi. Aš tikrai taip <...> labai gerai, kad jūs ir kompetencijos klausimą palietėt, bet jis gali būti ir per kokias vertybes ir principus paskatino, ar paskatino, kaip jūs ir pasakėte, dalyvavimas mokinių savivaldos veikloje? Tai gal dar kas galėtų papildyti. [redacted]?

Dalyvis B1: Tolerancija, demokratiškumas, atsakomybė, lyderystė, bendradarbiavimas.

Tyrėjas: Gerbiamas [redacted] ranką kelia.

Dalyvis B6: Okey, aš 4 išsiskyriau, tai vienas dalykas, kantrumas, nes atsirado daugiau žmonių, su kuriais reikia viską derinti. O jeigu viską bandysi vienas eit, tai kas tai yra per savivalda, kas tai yra per komanda <...> darbų skirstymas <...> čia iš to jau automatiškai išeina <...> darbas su žmonėmis ir savotiškas nuovokumas, nes dalyvaujant per 2 veiklas tiek Lietuvos moksleivių sąjungoje, tiek savivaldoje, gal gyvendavai skirtinguose tokiuose informaciniuose laukuose, daliniais ir bendravai su skirtingais žmonėmis <...> Tai gebėjimas pajusti, pavadinkim, 2 skirtingus laukus irgi vat padėjo ugdyti tą nuovokumą, ir čia, sakyčiau, yra būtent savivaldos paskatinta, nes nepamiršti savo šaknų.

Tyrėjas: Ačiū labai. Gal kas norėtų papildyt? ar jau galim prie kito klausimo? Prašau.

Dalyvis B3: Aš tikrai vat vieną pridėsiu - ambicija.

Tyrėjas: Ačiū. Gerai tai tada turbūt prie to tokio kaip ir kompetencijų sampratos. Kaip jūs suvokiate, kas yra kompetencija, nes šiuo metu formaliame ir neformaliame švietime <...> jūs žinote, vyksta pokyčiai <...> tame tarpe ir studijų lauke <...> atnaujintos kompetencijos sampratos sąlygoja diskusiją apie įvairiapusių mokymo ir mokymosi principai.

Na va tai, kaip jūs suprantate kompetencijos sąvoką? Kas yra kompetencijos neformaliame ugdyme? Prašau, jas apibūdinti. Aš manau, kad gali bet kas pabandyti pasakyti, kas tai yra jų nuomone, kaip galbūt jos reiškiasi neformaliame ugdyme? Na ir tiesiog kiti galėtų tai papildyt. Tik drąsiai. Aš ne dėstytojas. Ir ne mokytojas. Aš tiesiog diskusijos organizatorius. Prašau, [redacted].

Dalyvis B1: Taip, esmė yra savarankiškumas ir koncepciją tą naują nuo 13 metų nusprendėm šiemet pakeisti, bet tai irgi skaičiau ir ją – bet tai tai savarankiškumas esmė yra, kad per visą neformaliąją veiklą vaikas, moksleivis, gimnazistas turi išeiti iš bendro ugdymo <...> turi pasinaudoti neformaliu ugdymu, kad galėtų vėliau gyvenime pats priimti sprendimus apie tai, kas jam patinka, ko jis nori. Tai turbūt tas žmogus, kuris patyrė pakankamai įvairių gyvenimo sričių, kad jo ateitis ir, tarkim, profesijos pasirinkimas nebūtų priklausomas nuo laimės, sėkmės, šansų ar finansų, o tai būtų jo asmeninis, savarankiškas pasirinkimas gebant matyti įvairias opcijas ir išbandyti daug įvairiausių veiklų savo amžiuje. Tai yra taip savarankiškumas arba autonomija.

Kita kompetencija turbūt būtų įsipareigojimas, nes neformali veikla yra naudinga tik tada, kada yra tęstinė. Kada ją galima <...> per tam tikrą laiko tarpą gali būti išvystytos tam tikros kompetencijos, tai tu turi įsipareigoti vykdyti kažką. Tai yra darbštumas, gebėjimas priimti informaciją ir išmokti įgūdžius. Yra bendradarbiavimas. Yra aišku, tokių individualių, visiškai individualių veiklų, kuriomis galėtų užsiimti vaikas ar moksleivis, bet dauguma jų yra bent dalinai kolaboratyvūs. Ar tai yra kartu su dėstytoja, mokytoju, lektoriumi, arba tai yra grupė žmonių su kuriais tu eini į būrelius, tą pačią savivaldą. Kuratorius, prezidentas ten tave giduoja <...> tai visi šitie dalykai ateina tik per neformalią veiklą, tiek specifiskai per savivaldą.

Tyrėjas: Ačiū labai. Ar norėtų kas galbūt papildomai pasisakyti ar pridėti, ar atimti?

Gerai tada sekantis klausimėlis, jis irgi yra kiek nepatogus <...> toks teorinis, paskui priešime prie na jau tokio sakykim, galbūt konkretesnio ir lengvesnio diskusijos etapo <...> na, turbūt labai Lukas, taip, sakykime, plačiai pristatė, kas yra kompetencija, o kas gi tokiu atveju yra tos bendrosios kompetencijos? Tai yra visiškai absoliučiai jūsų nuomone. Ne <...> išreiškė savo nuomonę apie tai, kas tai yra, aplamai kompetencija <...> šiuo atveju, kas yra, o kas tokiu atveju tai yra bendrosios kompetencijos. Tokiame asmeninio supratimo lygmenyje. Na tai, kas galbūt galėtų? Tai yra žodžių reikšmės. Matau [redacted] atsiduso. Gal galėtų [redacted]?

Dalyvis B3: Tai galiu jau tai, ką aš žinau. Gerai bendroji kompetencija.

Aš kažkaip sakyčiau, kad galbūt tai galėtų būti apibūdinamas kaip tam tikras gebėjimas, tam tikros išsiugdytos galbūt savybės arba gebėjimai, kurie padeda atlikti <...> čia dabar taip abstrakčiai pasakysiu <...> padeda atlikti tam tikrus, sakykim, veiksmus tam tikroje srityje. Nežinau, aš kažkaip tiesiog taip labai plačiai pamąščiau apie tai.

Tyrėjas: Labai gerai jūs pamąstėte iš tikrųjų. Jūs galite taip mąstyti, kaip jūs tikrai norite ir tikrai galite jaustis saugiai. Niekas jūsų egzaminuoja, ir pažymių jums nerašo, ir įskaitų irgi nerašo, ir kaupiamųjų netgi nerašo. Prašau <...> visa tai patyriu ir aš, beje. Visi esam šiuo metu likimo broliai, nepaisant amžiaus <...> gerai, intarpas buvo, tiesiog pagerinti psichinei sveikatai <...> Čia dėl įrašo. [redacted]?

Dalyvis B6: OK, bendrąsias kompetencijas čia turbūt galima suvokti kaip dalykus, kurie yra <...> Na bet yra kompetencijos individualiai, kažkokiose srityse, ir yra tos bendrosios, kurios nu apjungia jas nu, pavyzdžiui, yra asmeninės kompetencijos, kurias galima apjungti su kokiomis nors socialinėmis emocinėmis, tenais per pažinimo įvairias kompetencijas, kaip gebėti bendrauti su žmonėmis, bet ir savo asmenines, kažkokias. <...> Tai, pavyzdžiui, aš tai suvokiu kaip bendrąsias kompetencijas, kaip vat kažkokius įgūdžius, savybes, kurios yra reikalingos per keletą sričių, kurios apima kelias sritis. Na jos nėra orientuotos, kad na, aš aš sugebu tik asmeniškai laiką planuoti. Aš gebu ir skirstyti darbus, nes čia jau persikelia į komandiškumą ir panašiai.

Tai bent jau bendrąsias kompetencijas aš suvokiu taip, kaip savybės persipinančias per keletą sričių <...> ir ar galit primint 2 klausimo dalį, kas yra po apibrėžimo, kas yra bendrosios kompetencijos, nes nepasižymėjau?

Tyrėjas: Tiesiog, kaip jūs suprantate, kas yra bendrosios kompetencijos?

Tai galbūt dar kažkas vienas galėtų pridurti savo nuomonę, kas tos bendrosios kompetencijos. Tikrai neverčia niekas jūsų atsakinėt, bet savo nuomonę išreikšti galite drąsiai. Nuomonė visą laiką teisinga. Na, ar dar pridurtumėte kas nors? Kaip jums tai atrodytų, kas tai yra? Iš tų, kas dar nešnekėjo? Matau lyg ir [redacted] norėtų.

Dalyvis B8: Na, taip, aš čia taip bandau apsispręst.

Tyrėjas: Matosi, kad norite atsakyt.

Dalyvis B8: Taip, na aš bendrąsias kompetencijas turbūt įvertinčiau kaip kertinius įgūdžius, kuriuos mes matome visuose asmenyse. Priklauso nuo to, kaip jie yra išvystyti <...> na vat, prisidedant prie kažkokių papildomų veiklų <...> galbūt jie galėtų būti išvystyti daugiau <...> kitų žmonių galbūt turėtų galėtų būti

išvystyti mažiau, bet tai turbūt aš ir įvardinčiau būtent kaip bendrąsias kompetencijas, bendruosius įgūdžius, kuriuos mes vis dėlto vartojame gyvenime, kuriuos mes turbūt pagrįdė išmokstame jaunesniame amžiuje <...> tose pačiose mokyklose ir taip toliau <...> ir kas na dažniausiai būna kaip ir užtikrinta, kad mes bent jau pagrindus tų kompetencijų turėtume. Tai turbūt taip.

Tyrėjas: Ačiū labai. Puiku, ir dar galbūt norinčių yra? Ar galime jau prie kito klausimo priėti? Taip, taip, priekime turbūt <...> tokiu atveju, na, visvien ta bendrųjų kompetencijų samprata <...> turbūt visi na pakankamai išgirdome, kas tai yra tos kompetencijos ir apskritai, kas tai yra bendrosios kompetencijos? Tai dabar na, turbūt toks klausimėlis. Kuo svarbus bendrųjų kompetencijų lavinimas neformaliame ugdyme, ką jau šnekėjo ir apskritai prie kompetencijų ugdymo [redacted]? Aš galvoju, kad galbūt galima eiti iš karto prie tokių konkretesnių tikslinių klausimų, nes jau laikas bėga.

Na ir klausimas būtų toks: kaip ugdomos bendrosios kompetencijos mokinių savivaldos veikloje? <...> ir pateikti praktinių pavyzdžių. Na, jeigu jūs arba gal jūs galėtumėt tų pavyzdžių pateikti <...> Na, mes jau visi minėjome, kad apskritai kompetencijos ugdomos mokinių savivaldos veikloje <...> kaip jos <...> kažkokių tai konkrečių pavyzdžių <...> ar po vieną pavyzdį <...> ir paskui galima bus eiti prie dar smulkesnių klausimų, nes na mano toks tikslas yra truputėlį jus provokuoti nuo to sudėtingesnio klausimo iki tokio lengvesnio klausimo, kuriuos turbūt visi atsakys. Nepykite jau ant manęs <...> tiesiog šiandien mano toksai darbas yra.

Tai gi kaip ugdomos bendrosios kompetencijos mokinių savivaldos veikloje? Pateikite tiesiog praktinių pavyzdžių, kaip jums atrodo tiesiog. Ar dar yra neaiškumas, kas tai yra tos bendrosios kompetencijos? Toks vat klausimas <...> bet man atrodo pakankamai mes jau apsitarėme, kas tai yra kompetencijos <...> tai kas galėtų pasakyti, kaip kompetencijos ugdomos mokinių savivaldos veikloje nuolat? Kažkokį praktinį pavyzdį? Galbūt konkreti kompetencija <...> gal jums atrodo, kad tai ir yra bendroji kompetencija?

Dalyvis B2: Man atrodo, kad [redacted] kelia ranką, tai gal?

Tyrėjas: Prašom, [redacted]. Ir būtinai paklausu ne tik [redacted]. Prašom

Dalyvis B1: Gerai, tada ačiū. Taip, tai aš pabandysiu prisiminti, ką kokias čia kompetencijas privardino kolegos. Tai pirmas dalykas, kuris galbūt tai yra, na, niekas nepasidaro, jeigu kažkas kažko nepadaro <...> tai jeigu mes turime tokią kompetenciją kaip autonomiškumas, tai yra gebėjimas prisiimti už save atsakomybę, veiksmus, įtraukti save į proaktyvią veiklą. Tai jeigu vyksta kažkokie susirinkimai, kuriuose yra sakoma, kad šitie renginiai ar ten šios veiklos turi nutikti arba mes norėtume jus nuveikti, kas jas padarys? Kažkuriuo metu kažkas turi pakelti ranką ir pasakyti – padarysiu tai aš. Tai irgi yra na kažkoks kompetencijos ugdymas <...> gebėjimas suvokti, jog tu gali ir nori prisiimti atsakomybę už bendruomeninį gėrį ir įvykdyti kažkokią veiklą <...> nemaža to, jeigu jis ar ji padaro dar pats tą veiklą, tai oho kokios kompetencijos <...> tai na, o viskas prasideda nuo to, kad žmogus pasirenka, jis gali būti autonomiškas, būti atsakingas už kažką <...> tada jis vykdo tą veiklą ir tai išugdo tam tikrą savarankiškumo jausmą. Jeigu aš galiu padaryti kažką savivaldai, gal man net nebereikia pastūmėjimo kažkokio iš pirmininko? Gal aš galiu pats sugalvoti, kokią veiklą aš noriu vykdyti? O gal aš galiu tą išsinešti jau ir nebe iš savivaldos, o pradėti proaktyviai ieškoti darbo arba praktikos galimybių <...> Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje <...> absoliučiai nesusijęs gyvenimiškas pavyzdys tikrai neaktualus man šiuo metu.

Galbūt tu ieškai kažkokių kitų organizacijų arba kažkaip kitaip save realizuoti ateityje.

Tyrėjas: Ačiū labai <...> na, tai galbūt kas galėtų pridėti, [redacted]?

Dalyvis B4: Jo, taip pratęsiant [redacted] jau pradėtą tą atsakomybės dalyką, tai man atrodo, kad po to ... po to ateina ir tas kolektyvinės atsakomybės pajautimas <...> kai tu jau pradedi jausti atsakomybę ne tik už save ir už savo darbus, bet pradedi jausti atsakomybę už visą komandą.

Tai, kad jeigu kažkas nepadare savo darbo, nors ir tu padarei, tai jauti tą atsakomybę, kad tu turi padėti tam žmogui padaryti arba priminti, kad jis nepadare savo darbo tam, kad bendrai veiktų pati komanda <...> o ir šiaip, aš jau kaip ir minėjau prieš tai klausime, kuris nuskambėjo prieš porą klausimų <...> tas laiko planavimas man atrodo labai labai svarbus irgi dalykas, kuris kiekvienam ir ateity <...> manau, kad mums visiems dabar padeda <...> bet ir mokinių savivaldoje <...> jau po to, kai pradedi kelti tą ranką ir prisiimti vis daugiau veiklų, atsitinka taip, kad tiesiog pradedi nespėti dalykų <...> tai išmoksti planuoti savo laiką. Tai tokia ta kompetencija būtų. Manau, kad labai svarbi. Dėl to, kad po to planuoti ne tik savo laiką, bet vėlgi ir pačios komandos laiką, taip ir darbas kokybiškesnis būna. Ir šiaip pačiam žmogui būna paprasčiau, kadangi nepaisant savo laiko ir va taip <...> po to vyksta labai didelių perdegimų <...> ir dar labiau tada žlugdomas jaunimas yra. Tai man atrodo, tiek kol kas pasakysiu, gal po to prisiminsiu, ką dar norėjau pasakyti.

Tyrėjas: Ačiū labai, ir [redacted] kelia ranką, taip?

Dalyvis B3: Tikrai taip.

Tyrėjas: Aš tikrai, jeigu galima būtų, norėčiau tiesiog jums pasisakant <...> tikrai jūs galite pasakyti taip, kaip jūs galvojate ir ką jūs norit pasakyti? Bet norėčiau primint, kad tokia kaip ir daugiskaita yra, tai yra bendrosios kompetencijos, tai galbūt tai plačiau galima būtų pažiūrėt?

Dalyvis B3: Mhm, na, aš labiau norėjau žiūrėti iš komandinio darbo perspektyvos, kuris labai įvertinamas mokykloje. Ir yra toksai skirtumas, kaip jisai yra prieinamas pamokų metu ir kaip jisai atrodo savivaldoje. Man atrodo, kad savivaldoje jis yra daug sveikesnis ir naudingesnis. Kadangi bendri darbai klasės pamokos metu yra dažniausiai darbai, kurie yra pasidalinami ir jie yra sujungiami į vieną, bet tai nepadaroma kažkokia sintezė iš jų <...> tiesiog vienas padarė vieną dalį, ją pristato, kitas padaro kitą ir ją pristato, ar ne? Tuo tarpu kuomet yra kartu kuriamas kažkoks tai savivaldos projektas, kažkoks tai renginys, visi šie dalykai susijungia į vieną, ir yra kuriamas bendras kažkoks tai ar produktas, rezultatas, renginys. Ir todėl tas komandiškas darbas reikalauja daug daugiau darbo kartu, daug daugiau diskusijų, daug daugiau šlifavimo ir panašių dalykų, todėl man atrodo, kad tai yra daug labiau lavinantis supratimą ir tą bendrą socialinę kompetenciją.

Tyrėjas: Ačiū labai. Gerai, tai matau rankelių nekeliu. Galbūt tada pasmulkinsiu <...> tokius, sakykime, kaip tikslinis bus dabar klausimų uždavinėjimas labiau <...> ir galbūt pradėsiu, jeigu nieko prieš nuo levos, pavyzdžiui <...> Kaip manote, koks mokinių savivaldos vaidmuo asmens augimui, na formavimuisi <...> tarpasmeniniam santykiui ir visai bendruomenei, nebūtinai tikrai asmens augimui <...> tai galima šnekėti ir tarpasmeniniams santykiams, ir visai bendruomenei. Tai koks mokinių savivaldos vaidmuo yra asmens augimui, tarpasmeniniams santykiams ir visai bendruomenei?

Dalyvis B7: Gerai, tai manau, gal toks svarbiausias dalykas yra, kad buvimas mokinių savivaldoje išmoko gal pastebėti ir kitų problemas, ir galbūt visuomenės problemas <...> nebūt tokiu <...> nežinau, kaip čia pasakyti <...> neignoruoti jų, ir tiesiog dėl to žmogus ir auga, nes pastebi tiesiog, kas jį supa, kokia aplinka, domisi tuo. Ir tiesiog nežinau, tai kiek tikriausiai.

Tyrėjas: Labai gerai, ačiū. [redacted], prašau.

Dalyvis B6: Aš taip greitai du išsiskyriau būtent apie asmens augimą. Tai vienas dalykas, tai gebėjimas derinti būtent skirtingus interesus arba laviruoti tarp skirtingų grupių - tiek per moksleivius, tiek per mokyklas visas, su mokytojais, administracija, taip pat skirtingų požiūrių pažiūrėjimas <...> gal paskatina tą patį nuovokumą žmoguje? Čia mano tas minėtas, kad gebėjimas sužinoti, kaip gyvena kitos socialinės, ne tiek socialinės, bet kitos moksleivių grupės, irgi tam tikrą nuovokumą padidina ir neleidžia užsidaryti į kažkokį savą informacinį burbuliuką, į kurį labai lengva užsidaryti.

Man atrodo, kad asmens augimui būtent savivaldos veikla leidžia praplėsti savo akiratį, kad ir mažesniu masteliu, bet irgi bent jau tą sugeba paskatinti požiūrį bendruomenėje, kad jis nebūtų toks vienpusis, tiktais pro vieną prizmę <...> tai leidžia pažiūrėti pro labai skirtingus kampus į tai.

Tyrėjas: Mhm <...> na, galbūt dar galėtume? Na, sakykime, galbūt ir iš kiek ir kito kampo, norimo jūsų kampo. Koks gi mokinių savivaldos vaidmuo asmens augimui?

Dalyvis B8: Taip, turbūt aš galėčiau pratęsti. Na, iš pradžių labai norėčiau įsivardinti kaip stipriai žmogus įsitraukia į mokinių savivaldą, nes nuo to labai labai stipriai priklauso <...> kažkas čia minėjo, kad na vat mokinių savivaldoje tiesiog ateina tenai draugelių būrys, kurie visiškai neprisideda, nekelia savo kompetencijų, neprisideda prie kažkokio tai bendro rezultato. Tai tuomet, žinoma, vaidmuo yra be galo mažas, jo iš tiesų nėra, ir tas asmuo tiesiog neauga būtent toje mokinių savivaldoje <...> bet žiūrint iš kitos pusės, kai jau tas asmuo prisideda, bando priimti kažkokius kartu bendrus sprendimus, kažką naujo įgyvendinti toje mokinių savivaldoje, tai manau, kad tas asmens augimo vaidmuo yra be galo didelis <...> pasižiūrint į mano turbūt pačios situaciją, aš dabar kažkaip atsižvelgiau į tą pusę, kad pasižiūrėjus, pavyzdžiui, mokinių savivaldoje, kokia aš buvau prieš ateinant ir kokia aš buvau jau prieš išeinant, tai matosi tas labai didelis augimas būtent gebėjimo turbūt bendrauti ir suprasti kitus žmones, nes vis tiek <...> ypač tokioje ilgojoje gimnazijoje, kur yra moksleivių nuo 5 iki 12 klasės <...> toje vietoje mokinių savivaldoje labai matosi tasai dažniausiai trūkumas mokėjimo suprasti ir išgirsti žmones. Tai aš labai manau, kad būtent mokinių savivalda labai padeda auginti asmenį <...> na, kaip socialinę būtybę, kuri sugeba išgirsti kitus žmones ir išreikšti savo nuomonę?

Ir dar kažką norėjau pasakyti, bet pamiršau ir neužsirašiau. Tai jeigu prisiminsiu, tą pasakysiu.

Tyrėjas: Ačiū labai. Prašau, [redacted].

Dalyvis B4: Taip, tai aš gal apie tą augimą labai pritariu Emiliui apie tą akiračio plėtimą, ir man atrodo, ir kitų moksleivių požiūris į mokinių savivaldos narius būdavo toks, kad oi čia kažkokie politikai susirinkę, kur čia viską žino ir panašiai <...> tai vat gal iš tos pusės, kad atėjęs į mokinių savivaldą tu tikrai sužinai daugiau ir negalima neigti to, kad žmonės mokinių savivaldoje tikrai žino daugiau nei žino paprastas galbūt moksleivis, kuris nesidomi tuo <...> tai tiek apie Jaunimo politiką, tiek apie patį atstovavimą ar šiaip na tą kažkokį bendruomeniškumą, renginių organizavimą ir panašiai. Tai man atrodo, vien tik tai labai augina žmogų ir priverčia kitaip pasižiūrėti galbūt į savo ateitį ir panašiai, o, be to, labai padeda bendravimui, kadangi tenka bendrauti tiek su savo bendraamžiais, tiek galbūt su vyresniais, dėl to, kad į mokinius savivaldą susirenka įvairaus amžiaus moksleivių. Nebūtinai iš paralelinių klasių, ir, žinoma, tiek administracija, mokytojai ar kuratoriai <...> tai tiesiog išmoksti bendrauti skirtingai, suprasti kitą pusę, kaip jie bendrauja. Gyvenime tikrai padeda, kadangi po to tenka kalbėti tiek su dėstytojais ar darbdaviais, ir tiesiog išmoksti tiek formalaus, tiek neformalaus bendravimo <...> ir baigiant, noriu tikrai pranešti, kad jau turiu bėgti, Tai ačiū už diskusiją ir dar linkiu geros likusios diskusijos.

Tyrėjas: Ačiū jums labai, [redacted], geros dienos ir gražių jums dar ateinančių švenčių.

Na, aš labai tikiuosi, kad diskusijoje dar informantų liks, nes dar yra tokių labai svarbių klausimų. Aš labai džiaugiuosi, kad jūs iš tikrųjų taip nuoširdžiai ir iš tikrųjų reiškia savo asmeninę nuomonę, tas yra labai svarbu.

Turbūt visi suprantame, mes esame jaunimo politikos lauko dalyviai, kad na, sakykime, tam tikras tyrimas ir mokslinis pagrįstumas mokinių savivaldos veiklos <...> būtent kompetencijų irgi yra svarbus, ir niekaip kitaip tos informacijos negausi negu iš tos savivaldos narių buvusių, kurie iš tikrųjų turi tam tikrą patirtį. [redacted]?

Dalyvis B8: Taip, na tai aš norėčiau grįžti prie mūsų klausimo. Aš prisiminiau tą savo mintį, kuri buvo kažkur truputėlį pabėgusi nuo manęs. Tai na ką aš norėjau pasakyti, kad man labai atrodo, kad mokinių savivalda leidžia žmogui pažinti save, ir tai yra labai svarbu ir galbūt pasižiūrėti labiau į ateitį. Na tai jau irgi minėjom apie tai, kad galbūt mokinių savivaldoje mes galim būtent susidomėti ta jaunimo politika, atstovavimu, galbūt ta pačia kažkokia tai demokratija ar jos šaka. Ir būtent tai leidžia mums vėliau ir įsitraukti į kitas veiklas.

Tai, pavyzdžiui, mūsų minėta Lietuvos moksleivių sąjunga, kur labai dažnai moksleiviai iš mokinių savivaldų atranda šitą vietą ir galvoja, einu ir aš pabandyti. Galbūt atstovauti arba padėti kitoms mokinių savivaldoms <...> na ir tai leidžia vėliau toliau plėsti akiratį, prisijungti prie kažkokių kitokių jaunimo organizacijų ir domėtis būtent šia sritimi. Galbūt vėliau net stoti į tą patį universitetą. Mokyti, na ir aš manau, kad tai būtent mokinių savivalda ir leidžia susipažinti su šia sritimi, ko galbūt mokyklose kai kuriose, na, nelabai yra įmanoma padaryti, jeigu nėra kažkokie tai papildomi renginiai rengiami, na tai taip.

Tyrėjas: Ačiū labai. Jeigu būtų galima jau sekantį klausimą užduot ar...

Dalyvis B6: Aš labai greitą vieną noriu gal tik aspektą, kad gebėti, kad turėtų tą vaidmenį per įvairias sritis, yra labai svarbu tinkamos sąlygos tiek nuo kuratoriaus, tiek tam tikro ir administracijos požiūrio, nes kitu atveju tai gaunasi, nesvarbu, koks tu gali būti žmogus, tiesiog galvos trankymas į sieną, jeigu tiesiog nėra tų pačių sąlygų kažkam ugdytis, ar tos kūrybinės laisvės, jeigu yra pavadinkim <...> jeigu nuolatos ties kiekvienu sprendimu jungiamas toks veto neleistinas, pavadinkime, bet įjungiamas veto per autoritetą <...> ir jeigu nėra tos ir laisvės klysti, laisvės pačiam kurti, ar nėra tų pačių patariamųjų žmonių, kurie tau gali parodyti, kad, žiūrėk, yra toksai būdas ir jis bus veiksmingesnis ir panašiai, tai visas tas ir vaidmuo gali būti <...> gali ir nepadėti išugdyti vis dėlto tam tikrų asmeninių savybių, apie kurias mes, ką tik kalbėjom. Tiesiog aš norėjau akcentuoti, kad tam tikras tinkamos sąlygos irgi yra labai svarbios, kad augimas iš vis turėtų kokį nors vaidmenį ir čia yra tiek nuo kuratoriaus ir taip toliau.

Tyrėjas: Ačiū labai. Tai aš galbūt prieščiau prie klausimo, kurį norėčiau tokio, kaip sakant <...> jau vis vien tie klausimai yra mažiau daugiau specifiniai ir konkretesni arba orientuoti į tokią tikslesnę sritį. Mes gyvename iš tikrųjų tam tikroje aplinkoje. Na tiek socialinėje, tiek kultūrinėje. Tai kokias asmenines nuostatas ir vertybes dalyvavimas mokinių savivaldoje ugdo tam tikrai kultūrinei aplinkai, socialinei aplinkai, kurioje nu jūs be jokių abejonių gyvenote?

Ar reikėtų patikslinti klausimą? Na, kultūrinė aplinka tai gali būti ir mikrorajonas ar ne, tai kultūrinė aplinka, tai gali būt miestas, tai gali būti <...> na, kas yra apskritai, kultūra ar ne? Tai kokias ar paskatino asmenines kažkokias vertybes ir nuostatas. Sakykime, dalyvavimas mokinių savivaldoje tam tikrai socialinei kultūrinei aplinkai, kur kūrėte, radote save, kurioje buvote

Dalyvis B3: Aš nemanau, kad tai galima tiesiogiai būtų įvardinti kaip kažkokį tai postūmį, bet man atrodo, kad bendras aktyvumas ir pažintys mokinių savivaldoje tuomet atveria daug platesnes galimybes užsiimti kažkokia kita veikla, kur iš savęs neturi būti kultūrinė, bet jinai veda toliau ir kuria tą ambiciją, kuria įsitraukimo jausmą į bendruomenę. Tai negalėčiau įvardinti kažkokių tikslų pavyzdžių. Man atrodo, tai yra labai individualus kelias kiekvienam, bet manau, kad kiekvienas prisidėjęs prie savivaldos, atranda save labiau kažkokiose dar kitose veiklose.

Tyrėjas: Ačiū labai. Jeigu [redacted] nesupyktų, tai gal norėčiau paklausti [redacted], nes jau seniau šnekėjo, taip prašau?

Dalyvis B2: Na, tai aš galbūt tokį šiek tiek asmeninį labiau <...> tai esmė tokia, kad bent jau man asmeniškai tas dalyvavimas mokinių savivaldoje labai paskatino įsitraukti į savo vietinės bendruomenės veiklą. Tai tiek mikrorajono bendruomenės, tiek galbūt, sakykime, tų pačių <...> jau dabar gyvenu užsienyje <...> tai irgi ta prasme tiesiog skatina įsitraukti į tas mažas bendruomenes, kurios yra kuriamos. Tai aš manau skatina bendruomeniškumą, bet taip pat galbūt ir atveria kelią ir parodo tai, kad tos, kad ir mažos, bendruomenės tam tikrose vietose, jos atneša pridėtinės vertės ir kartais paskatina norą įsitraukti. Tai va čia man toks asmeninis buvo.

Tyrėjas: Ačiū. Galima ir konkrečių pavyzdžių pateikti, jeigu turime [redacted], prašau.

Dalyvis B6: Kaip pačioj pradžioj minėta, visi keliai veda į praeitį, jeigu esi iš [redacted] <...> čia vienos buvusios prezidentės, man atrodo, buvo rinkiminis šūkis ar kažkas tokio ant plakato <...> bet nu čia irgi yra labai vat asmeninė patirtis. Pavyzdžiui, aš esu iš gyvenamojo rajono vis dėlto. Kas mokėsi mokykloje, kurią buvo stojamieji dar papildomi, kur va nėra kažkokios tiek gyvenamosios bendruomenės jau susietos vien su ta mokykla, nes pats galbūt negyveni tame rajone, kuriame mokaisi, tai čia irgi labai skirtingos patirtys. Mano atveju tai paskatino tam tikrą dalyką, nes vis dėlto gyvenant šiek tiek <...> ne taip ir toliau centro, bet vis dėlto šiek tiek atskirtas gaunasi vos ne mikrorajonas truputį <...> tai irgi, kaip sakoma, kas nutinka [redacted], tas lieka [redacted], ir tam tikros tradicijos persikėlė, ypač iš, pavyzdžiui, buvusių. <...> Kadangi mūsų savivalda turėjo tikrai daug gerų prezidentų, daug įvairių patirčių, tai vat paskatino domėtis visų pirma tai, o kas dėjosi su ta [redacted], kokios buvo praeities patirtys, pasidomėt, kokios asmenybės buvo prieš tave ir šiek tiek pradėt gilintis į tam tikras mikrorajono jau aktualijas <...> pasižiūrėti, ar pas mus yra, pavyzdžiui, jaunimo centrai, kokia jo kokybė, pavyzdžiui, <...> būnant savivaldoje, jau būnant savivaldos prezidentu, kai tu pradedi domėtis, kokias galimybes galima suteikti per mūsų mokyklą, tai tas tikrai paskatino domėtis būtent mikrorajono kontekste kažkokiomis aktualiomis ir natūraliai tam tikras vertybes formavo <...> daugiau būtent aktyvumą visame tame kontekste, bet kažko tokio labiau specifiško, tai turbūt ne.

Tyrėjas: [redacted] dar kėlė ranką. Ar čia po praeito karto nenuleidote?

Dalyvis B3: Ai, ne, atsiprašau, aš jos nenuleidęs.

Tyrėjas: Viskas tvarkoj. Gerai, ar turime ką papildyt galbūt? Tvarkoj, tai galbūt tada toksai labai aiškus klausimėlis būtų - kaip reiškiasi mokinių kūrybiškumas savivaldos veikloje, ir ar reiškiasi. Toksai klausimas, kur visada tikiesi, kad atsiras daug rankyčių. Kur jūsų rankos? Ai tiesa, čia koncerte reikėtų sakyti, na, [redacted], o paskui truputėlį norėčiau pajudinti [redacted].

Dalyvis B2: Gerai, tai aš manau, kad reiškiasi kūrybiškumas. Ir tam kūrybiškumui pasireikšti, man atrodo, yra sudaromos labai geros situacijos. Tai visų pirma, tiek tam tikrų iškilusių problemų sprendimo būdai, ar ne? Vėlgi reikia sudaryti to sprendimo kelią. Tai aš manau, kad kūrybiškumas lavinamas tame <...> taip pat, jeigu dalyvauji mokinių savivaldos veikloje ir organizuoji renginius, tai vėlgi man atrodo čia savaime suprantama, kad reikia kūrybiškumo tam, ar ne? Paskui galbūt kažkokios iniciatyvos <...> vėlgi kūrybiškumas <...> jeigu mokinių savivaldoje kažkas yra atsakingas už socialinę mediją, tiesiogiai kūrybiškumas reiškiasi. Aš manau, kad tikrai yra labai labai daug sričių ir vietų, pavadinkime taip, kur skirtingai gali pasireikšti žmonių kūrybiškumas. Nežinau, galbūt norėtumėt konkrečiau? Galiu konkrečiau, jeigu reikia.

Tyrėjas: Tai jūs visada galite pateikti pavyzdį, kuris būtų mums visiems naudingas.

Dalyvis B2: Tai gerai, tai galiu pakartoti, žodžiu, esmė tokia. Vizualizacijos kūrimas - tiesioginis kūrybiškumas, ar ne? Renginio koncepcijos sudarymas - vėlgi kūrybiškumas galvojant, kaip įvykdyti renginį, ką pakviesti, kaip galbūt būtų įdomiau. Tuomet trečias dalykas - turime konkrečią problemą - problemos sprendimo kelias - taikomi kūrybiški metodai, ieškoma įvairių sprendimo būdų, diskutuojama galvojama ir vėlgi. Na va.

Tyrėjas: Ačiū labai, puiku, dėkui. [redacted] kelia ranką, bet aš, kaip ir minėjau, norėjau [redacted] paklausti gal.

Dalyvis B5: Tai aš labai iš tikrųjų sutinku su [redacted] žodžiais. Kitas dalykas, kur dar pasireiškia tas kūrybiškumas, kada gal nori moksleivis prisijungti prie moksleivių savivaldos ir jisai turi kažkokią idėją, jisai savo kūrybiškumą parodo labai daug sferų <...> jeigu jis gali įgyvendinti tą projektą arba tą renginį, jis tikrai parodo savo visą kūrybiškumą. Tik kad tas projektas, renginys būtų kuo geresnis.

Tyrėjas: Ačiū. [redacted].

Dalyvis B1: O aš tam, kad smagiau čia būtų, mes visi linksmiau jaustumės, o aš noriu argumentus, kad ne, neskatina kūrybiškumo. Štai kodėl. Man atrodo, kad mokinių savivaldų veiklų planai ir veiklų sritis tampa ganėtinai šabloniškos ir iš metų į metus administracijos tik įsivaizduoja, kad kiekviena karta norės plus minus to paties, ko norėjo praeitą kartą. Dėl to labai rimtų stiprių didelių pokyčių veikloje, kuri yra leidžiama turėti, neturėtų būti. Tuo tarpu mokiniai, atsiduriantys situacijoje, kur absoliuti dauguma jų naujų idėjų yra nurašomos ministerijos atstovų dėl priežasčių, kurių jie net nėra linkę aiškiai argumentuoti. Tuo metu jiems gali net atsirasti kūrybingumo blokas ir žymiai dažniau gali atsirasti mintis, kad aha, beveik viskas yra neįmanoma vietoj to, kad aha, jeigu aš pakankamai pasistengsiu, įmanoma daryti viską <...> tai dėl sąlygų, kuriose nėra sudaroma pakankamai didelė laisvė moksleiviams planuoti ir daryti veiklas tokias, kokias jie nusprendžia, tai netgi skatina numesti savo kūrybiškumą, pamesti jį ir vadovautis tuo, ką tau sako autoritetai, kurie save vadina autoritetais.

Tyrėjas: Matau diskusija įsibėgėja. Prašau, [redacted]. Aš tik norėčiau paprašyti jūsų tų 15 minučių, kurios aš numačiau, kad galbūt dar galėtų būti, nes yra keletas tokių labai svarbių klausimų, kuriuos atsakytumėte tik jūs, ir jie tie paskutiniai klausimai, kaip dažniausiai yra. Prašau.

Dalyvis B2: Man regis [redacted] pirmas kėlė ranką, tai gal...

Tyrėjas: Tai gerai, [redacted] pirmas ranką kėlė. Prašau, [redacted].

Dalyvis B6: Man atrodo, kad šitoj situacijojei tai, ką [redacted] paminėjo ir bendrai, tai yra labai svarbu, kas yra tos pačios savivaldos lyderis, vadovas, prezidentas. Tas turi nemažą įtaką, nes iš esmės, ką mes kalbam, tai kartais ar yra pasirenkamas tiesiog tam tikras stabilumas pratęsti kažkokią veiklą. Ir jeigu tu renkiesi tiesiog visiškai totalų stabilumą, tai natūralu, kad ir nauji atėję žmonės gal pabijos kelti kažkokią idėją, bet iš principo tas noras kelti naujas idėjas, kūrybiškumas pasireiškia, jeigu yra geras mikroklimatas savivaldoje. Jeigu jis yra toksai sterilus, yra neįmanoma joje būti tų, kartais ir privengi vaikščioti į tuos pačius rinkimus. Natūralu, kad žmonės yra mažiau linkę ir atsiskleisti, ir pasidalinti savo tomis idėjomis, nes jau iš principo kūrybiškumas gali reikštis ir per labai mažas formas. Ar ir didesnes tas formas <...> nu ta prasme galima imti tą patį tą pačią renginio idėją, bet tiesiog jeigu jau yra kažkokios kitokios idėjos, jau ir žmonės tiesiog šiaip sugalvoja kaip kitaip jį pateikti, tai čia aš irgi skaičiau kaip kūrybiškumą iš esmės, ką [redacted] vardijo pačioj pradžioj, bet čia manyčiau, ar tokie dalykai išvis atsiranda nemaža dalimi priklauso nuo to, kas tiesiog yra tos savivaldos prezidentas ir vadovas, nes jeigu, kaip minėjau, jis yra linkęs ir atviras tam tikrom idėjom, kaip čia jau anksčiau minėjau, viskas priklauso nuo sąlygų <...> jeigu turi sąlygas tai kūrybinei laisvei <...> ir čia taip pat irgi prieina jau nuo administracijos požiūrio, kuratoriaus <...> jeigu nėra tokių sąlygų, tai net ir savivaldos prezidento vaidmuo yra daug mažesnis, jeigu yra tos sąlygos, kur yra leidžiama patiems <...> manoji patirtis leido daugiau klysti ir patiems galvoti savas idėjas <...> tai aš manau, kad sąlygos tai kūrybinei laisvei yra ir nemaža dalimi priklauso ir nuo tų pačių mokinių, kiek yra linkę pašaudyti naujas kūrybines idėjas, nes kai kurie taip, yra kūrybiški žmonės, bet labiau linkę pavadinkim susiliesti su sistema, kažkokiomis tradicijomis, ir jau pamiršta patys savo kūrybiškumo. Kai kurie iš principo yra kūrybiški ir jau šaudo kažkokią naują idėją. Tai, sakyčiau, viskas priklauso nuo sąlygų, ar yra tiesiog ta pati kūrybinė laisvė. Nes jeigu ji yra, taip, savivalda gali leisti atsiskleisti kūrybiškumui, jeigu nėra <...> ir čia jau yra per administracijos tam tikrus veiksmus, per kuratoriaus veiksmus, prezidento veiksmus <...> taip, tuomet ta kūrybinė laisvė per įvairias veiklos formas tikrai yra apribojama ir jau nebėra tam tikros platformos.

Tyrėjas: Labai ačiū, Na, [redacted] ir [redacted], ir tada jau ten koncentruotai, jeigu galima būtų, jeigu jau antrą kartą ar trečią, taip.

Dalyvis B2: Iš esmės [redacted] beveik viską pasakė, ką aš norėjau pasakyti, tai tik norėjau pritarti jam ir vėlgi išskirti tą faktą, kad man atrodo, labai priklauso nuo situacijos, kokia yra santykiai ir koks yra požiūris administracijos į tą galbūt veiklos lankstumą ir kaip galima ją pakreipti? Tai va, tai labai trumpai.

Tyrėjas: Ačiū labai, [redacted].

Dalyvis B1: Nėra vienuoliktoko ir dešimtoko, kuris yra pakankamai autoritetingas ar netgi sumanus, kad galėtų sumaitoti buldozerį, kuris yra administracinis aparatas, linkęs nieko nedaryti <...> negalima ant dešimtoko dėti atsakomybės <...> O gal žinai ką, laisvu nuo matematikos kontrolinio pasirengimo laiku, tu

nuversk valdžią? Tai yra neproporcingas barjeras išsiskleisti kūrybiškumui ir savivaldai, kuri turėtų būti mokinių savivaldos pagrindas. Tai tol, kol mes neturėsime mokinių savivaldos pripažinimo bent jau mokyklos viduje, tol nieko čia nebus.

Tyrėjas: Ačiū už jūsų nuomonę. Ar galėčiau prie kito klausimo, ar dar nori [redacted] pridėti? [redacted] pridėkite, jeigu trumpai.

Dalyvis B2: Ne, tai aš tiesiog norėjau dar kartą pakartoti, [redacted], kad tą ir kalbame, kad viskas priklauso nuo situacijos ir ne teigiame, kad reikėtų nuversti administraciją arba ten reikėtų eiti prieš ją, bet toks, koks požiūris yra administracijos, nuo to ir priklauso, ar tas kūrybiškumas gali būti skatinamas mokinių savivaldos viduje, arba ne. Tai labai skirtingos situacijos ir man atrodo teigti viena, kad taip yra negalima.

Tyrėjas: Aš tik tokį provokatyvų klausimą, [redacted]? O nuo mokytojų? Ar tik nuo administracijos viskas priklauso?

Dalyvis B2: Aha, čia vat įdomus. Žodžiu, esmė tokia, kad, mano asmenine nuomone, didesnę įtaką tam turėtų turėti administracijos požiūris bei mokinių savivaldos kuratoriaus arba kuratorės dėl to, kad vėlgį jie galbūt, be abejo, administracija dažniausiai tvirtinant tam tikrus sprendimus ir dažniausiai, kai mokinių savivalda norsi vystyti savo veiklą <...> bent jau pas mus taip vykdavo <...> mes tardavomės su administracija. Ir jeigu mokytojai tam tikri nepitaria, taip, mes galime sulaukti tam tikro priešiško, tačiau jeigu administracija yra mūsų pusėje, tai kas laimi? Administracija ir mokinių savivalda, ne mokytojai. Ta va, jeigu atsakiau į klausimą.

Tyrėjas: Tai jūsų visus savo klausimus atsakot puikiai, kitaip ir būti negali. Nuomonė yra svarbiausia vertybė, tai iš šio susirinkimo metu kitaip būti ir negali. Prašau, [redacted].

Dalyvis B6: Aš tik noriu pabrėžti, kad kartais nuversti administracija irgi nėra blogas dalykas, nes paskui savo prisiminimuose kažkada paminėt, kad iš kėdės išverčiau ten 30 metų jau vienoj kėdėj sėdinčią direktorę irgi yra faina, bet aišku, va čia irgi labai asmeninės patirtys, nes aš, kaip minėjau, pavyzdžiui, aš turėjau progą, nu ir sutapo laikotarpį, kai aš turėjau galimybę su direktoriumi derinti tam tikrus netgi punktus ir paminėt jam kažką, ką jis turėtų įtraukti į programas. Ir paskui kai kuriuos dalykus pavyko matyti ir praktikoje, taip, per trumpą laikotarpį, bet vat irgi <...> čia manoji ta patirtis gavosi <...> ir man tekę yra susidurti su patirtimis, per jau skirtingus formatus, kur atėjo išankstiniam stojimui <...> Ten reikėjo tiesiog direktorės parašo ir direktorė tau šauna tokį, kad aukščiau bambos bandai šokti, tai vien tokie pasisakymai, nesvarbu, ar tai yra asmeniškai moksleiviui, ar tai savivaldai bendrai su kažkokios jos idėjomis, tikrai gali užkristi kelią ir apriboti tą kūrybinę laisvę. Vėlgi, mes čia kalbam jau apie labai skirtingas situacijas <...> ir vat greitai prie to klausimo, kurį ką tik uždavė, tai mokytojų požiūris irgi turi <...> nes čia gaunasi <...> gal aš galiu tiesiog paimti savo patirtį iš universiteto <...> jeigu tu palieki galimybę ir tiesiog laisvę tiktais dėstytojams pristatyti, kas yra studentų atstovybė, tai irgi bus visai skirtingas požiūris, negu ką bando komunikuoti patys studentų atstovybėje esantys žmonės, nes vis dėlto tai yra labai skirtingos patirtys. Tai jeigu, pavyzdžiui, ne pati mokinių savivalda save pristatinėjo ir tik palieka tik mokytojams patiems tai pristatyt, tai vėl, be abejo, tas požiūris bus labai skirtingas ir suasmenintas, nes mano praktikoje, kai buvo paklausta, kas nori į mokinių savivaldą per istorijos pamoką, tai pradžiai išvis kažkas kitas turėjo nukeliaut, atsisakė, mane tenais pro kabineto duris, sako va šitas į parlamentą ir vat <...> vat mano praktika tokia gavosi papuolimo. Ar tai yra tinkamas būdas supažindinti su savivaldos veikla? Aš manau, kad ne. Ir vat, pavyzdžiui, kai jau yra galimybės pristatyti kokybiškai veiklą per tam tikras interaktyvias veiklas išnaudojant pilietiškumo pamokas, be abejo, tai jau irgi suformuoja vieną požiūrį <...> nu ir čia viskas iš to vystosi <...> ar yra laisvė, ar nėra laisvės, ir kartais reikia nuversti administraciją, kartais reikia tiesiog paderinti interesus, nes vienas žmonės yra labiau sukalbami, kiti yra mažiau sukalbami, bet vėl čia labai skirtingos situacijos, kur yra vadovai kelis metus ir kur yra vadovas nuo sovietmečio dar tos pačios mokyklos, kai ta mokykla buvo ten, nežinau, [redacted] vidurinė.

Tyrėjas: Ačiū labai už jūsų nuomonę. Ir jeigu jau visai trumpai, [redacted].

Dalyvis B8: Taip, aš labai trumpai arba labai greitai pabandyčiau atsižvelgti <...> na, manau, kad mes visi vis tiek galime sutikti, kad tam tikru lygmeniu kūrybiškumas mokinių savivaldoje tikrai yra ugdomas dalykas ir tikrai jį yra atsižvelgiama. Taip, yra labai tikrai kertinių problemų, kaip ir Lukas minėjo, būtent administracija, jos nepritarimu, jos užsikabinimu prie tų senų idėjų, tradicijų, tačiau vat, kaip ir jūs paklausėte apie mokytojus, man labai kyla į galvą tas dalykas, kad yra ir na kitokių organų mokykloje, kaip, pavyzdžiui, Mokyklos taryba, kuri vis tiek susideda ir mokinių, ir tėvų, ir mokytojų, ir labai dažnai būna iš mokyklų savivaldos bent jau vienas ten kažkoks atstovas toje Mokyklos taryboje. Na, tai aš manau, kad labai svarbu

<...> kaip ir visus klausimus, aš dažniausiai atsakau <...> yra kalbėtis ir bendrauti, ir galbūt ta administracija neišgirsta to kažkokio dešimtoko, kuris atėjo pasakyti savo nuomonę, bet galbūt tuomet tiesiog reiktų žiūrėti į bendresnį vaizdą. Galbūt jeigu ateis mokytojas ir tėvas, ir ten dešimtokas, galbūt administracija labiau išgirsta. Na tai aš vat, ką ir norėjau pasakyti, kad labai svarbu yra kovoti tam tikra prasme ir nepamesti tos savo idėjos, kad na tas kūrybiškumas vis dėlto būtų vystomas ir į jį būtų atsižvelgiama toje mokinių savivaldoje ir bendrai mokykloje.

Tyrėjas: Ačiū už jūsų nuomonę. Ir tada galbūt prie tokio klausimėlio, kur jisai būtų turbūt na <...> būtų visai gerai, kad jūs atsakytumėte <...> taip aišku, kaip jūs norite <...> bet galbūt kiek įmanoma konkrečiau <...> tai reiškia, pateikite verbalinio ir neverbalinio <...> kitaip tariant, tiesiog bendravimo būdų bei komunikacinių gebėjimų pavyzdžių mokinių savivaldos narių veikloje. Na, tiesiog komunikacinių gebėjimų pavyzdžių. Ar tokiu yra? Ar komunikaciniai gebėjimai vystomi mokinių savivaldoje?

Dalyvis B1: Tai gal išskirčiau tokius bendradarbiavimo ir konfrontacijos kaip atskiras kategorijas <...> bendradarbiavimo verbaliniai sugebėjimai yra konsensuso paieška savivaldos viduje. Tai yra prieš bet kokį sprendimą priimant, yra tam tikras sprendimų priėmimo procesas ir jis bus paremtas demokratinu arba pseudo demokratinu balsavimu. Ar jis bus paremtas? Kalbėkime tol, kol nesutiksime visi. Bet koku atveju, tai yra bandymas rasti kažkias bendras pozicijas ir tai yra konsensuso paieška. Tai yra sugebėjimas susikalbėti, išgirsti, perpasakoti, suprasti, pritarti, nepritarti, argumentuoti, nuspręsti <...> o iš konfrontacinių ir derybinių sugebėjimų tai yra tai, kaip tu sprendimais, kuriuos priima savivalda savo viduje, įtikinėjai kitos interesų grupes <...> pvz. administraciją įtikini, kad mums reikia, pavyzdžiui, pritarimo, kad darysim diskoteką ir mums reikia iš mokyklos biudžeto nusipirkti disko kamuolį, nes tai yra beprotiškai svarbi išlaida. Arba kai tu eini į mokyklos tarybą, ir prašai kažko tai iš 1,2 % paramos pervesti arba priskirti mokinių savivaldos veiklai. Na tai derybiniai sugebėjimai, kažkokia advokacija. Sakykime, reketas lengvas <...> tai va, gal tokius pavyzdžius sakyčiau.

Tyrėjas: Ačiū gal, kas norėtų papildyti. [redacted]?

Dalyvis B7: Tai aš gal labiau išskirčiau tokius komunikacijos gebėjimus, pavyzdžiui, kai esi mokinių savivaldos narys ir turi tam pravest kokią pamokėlę penktokui ar dešimtokui, tai iškart atsirado tas gebėjimas pajauti aplinką, nes faktas, kad tu vienas tema kalbėsi ir visai vienaip kalbėsi su penktokais, ar ten su dešimtokais <...> tai būtent tą norėčiau išskirti.

Tyrėjas: Ačiū labai už jūsų pavyzdį. [redacted], jūsų nemačiau, dabar jau pamačiau ir iškart nuotaika mano pašviesėja, prašau.

Dalyvis B5: Taip, tai sutinku, kad bendraujant su skirtingom būtent mokinių grupėm, kitas dalykas, tai yra su administracijomis ir mokytojais, irgi čionais. Kaip reikia bendrauti su jais, kaip parašyt tą patį laišką, kaip geriau pateikti visą tą informaciją ir kaip argumentuoti savo nuomonę keliaujant į tas pačias gimnazijos tarybas, irgi turi išreikšti savo nuomonę, pasakyti, kodėl gi moksleiviai galvoja taip, o ne kitaip, ir nebijoti tai padaryti. Tai tikrai ta komunikacija ir vystoma, ir ugdoma būtent priklausant mokinių savivaldai.

Tyrėjas: Ačiū jums. Ir [redacted] dar ranką kelia.

Dalyvis B8: Taip, tai aš tiktai noriu pritarti kolegom ir tuo pačiu išskirti dar kelis dalykus iš verbalinio bendravimo. Aš labai išskirčiau tokį gana specifinį pavyzdį. Tai vat mano gimnazijoje, mano mokinių savivaldoje, kadangi aš turėjau tikrai ne vieną penktokėlį, ir kadangi vis tiek tai yra rajono mokykla, kur žmonės pagrinde vis tiek yra rusakalbiai, lenkakalbiai, jam yra truputėlį sunkiau išreikšti savo jausmus ir nuomonę lietuvių kalba labai. Buvo iš pradžių susidurta su išvis negebėjimu išreikšti savo nuomonę taip, kad kiti žmonės tave suprastų ir neturėtų kitokių interpretacijų. Tai ir aš tikrai pastebėjau, kad bent jau rajono mokyklose ir kitose mokinių savivaldose rajono tas labai ugdo. Labai yra tiesiog ugdomas tas gebėjimas išreikšti savo nuomonę kažkokiais tai konkrečiais žodžiais, kad na tu būtum suprastas ir nebūtų blogų interpretacijų. Tai va čia va turbūt dalykas irgi kažką labai ugdo mokinių savivalda, ypač galbūt net jaunesnius mokinius <...> ir tuomet iš neverbalinės komunikacijos <...> tai aš labai norėčiau atsisukti į galbūt net socialinius tinklus. Žinoma, ir į tuos pačius laiškus, prašymus direktorei, kažkokius dokumentus, bet tuo pačiu ir į socialinius tinklus, kadangi tai, ypač paskutiniu metu, yra labai patapę vienas iš pagrindinių būdų mokinių savivaldai bendrauti su moksleiviais ir pranešti, kad mokinių savivalda iš tiesų kažką daro. Tai na tai, be abejo, irgi suteikia galimybes išmokti pateikti tam tikras, kažkias konkrečias žinutes, teisingai, kad jos nebūtų blogai interpretuojamos, kad jos būtų suprantamos ir kad jos būtų iš tiesų pasiekiamos visų tų mokinių, o ne šiaip sau tiesiog kabančios kažkur tai soc. Medijose. Tai va.

Tyrėjas: Ačiū labai. Na, ir tada jūs jau, kaip ir užsiminėt apie tą klausimą, kurį norėčiau pateikti sekantį. Mus supa tikrai skaitmeninės technologijos, jos supa ir mokinių savivaldos narius. Kaip jos reiškiasi? Kaip jos reiškiasi, reiškiasi mokinių savivaldos organizacijos veikloje? Kokią įtaką daro jos nariams? Tai skaitmeninės technologijos. Kaip reiškiasi ir kokią įtaką daro jos arba darė jos nariams? Bet galbūt dabar jau kitas galėtų. [redacted], ar jūs dar esate su mumis?

Dalyvis B3: Žinoma.

Tyrėjas: Jūsų tikrai vaizdo aš nebematau.

Dalyvis B3: Taip, nes pusryčiau.

Tyrėjas: Tai skanaus, viskas labai gerai. Tai gal ir netrukdytume, jeigu dar pusryčiau.

Dalyvis B3: Ai ne, jau baigiau. Kaip tik galiu atsakyti apie tas technologijas. Aš manau, jos labai svarbios buvo svarbiausia pandemijos laikotarpiu, nes tai buvo vienintelis būdas išlaikyti veiklą, ar ne?

Bet aš nežinau, kiek iš tiesų jos leido kurti kažkokią tai veiklą, kažkokią tai naudą, o kiek jos labiau sukūrė iliuziją, kad kažkas vyksta pandemijos laikotarpiu. Bet kalbant, na kiek atsimenu, tada dar prieš tai ar ne? Tai labai svarbu buvo todėl, kad tai leidžia savivaldos darbus atitraukti ir nuo mokyklos, ir juos tęsti už mokyklos. Ar ne? Tai reiškia, kad susitikimai, planavimas, galvojimas vyksta ne tikrai mokyklos erdvėje. Bet vyksta ir po pamokų, kad kažkur tai kitur, jeigu tai yra kažkoks nuotolinis susitikimas, jisai gali vykti ir vėlai vakare, jisai gali vykti savaitgalį, jeigu tai yra kažkokios, tai žinutės jos gali vykti bet kada iki bet kada <...> ir man atrodo, kad tai labai praplečia galimybes dirbti kartu, labiau sukuria tokį pastovumo jausmą negu mokykloje, kur pastoviai reikia kažką organizuoti, ar kažkas ateiti turi ir panašiai. Iš tokios pusės gal atsakyčiau.

Tyrėjas: Ačiū, [redacted], jūs dar keliat ranką.

Dalyvis B8: Taip, na, tai aš kaip komunikacinės srities jau ilgą laiką, tarkim, specialistė, tai galiu pasidalinti tikrai gana daug skirtingų pusių, bet kad ir kaip aš norėčiau nesutikti su [redacted], galite sutikti, kad tikrai gali būti soc. medijose rodoma tiesiog ta mokinių savivaldos iliuzija, sudaromas kažkoks tai gražus vaizdas arba kaip tik sudaromas blogas vaizdas, jeigu tos medijos yra pamirštos. Bet iš tiesų aš manau, kad tai daro tikrai be galo didelę įtaką mokinių savivaldai ir būtent jos įvaizdžiui <...> tiek mokinių, tiek administracijos, tiek bendrai bendruomenės pusėj, kadangi labai priklauso būtent nuo tų skleidžiamų žinučių ir priklauso labai nuo tų parodomų veiklų. Jeigu, pavyzdžiui, medijose tos pačios savivaldos viešinama tikrai kažkokia tai renginių veikla, tai na greičiausiai vėlgi yra susidaroma kažkokia tai nuomonė, kad galbūt savivalda yra tikrai renginių organizavimo būrelis ir ten darot diskotekas su dideliais kažkokiais tai kamuoliais tais visais disko <...> kai, pavyzdžiui, yra viešinama tik kažkokia aktuali informacija, labiau iš atstovavimo pusės, irgi gali būti susidaryta nuomonė, kad susirinko politikų būrelis ir jie čia tikrai įsivaizduoja, kad yra visi aukščiau už kitus. Na, tai aš manau, kad ta įtaka yra daroma labai didelė būtent mokinių savivaldos įvaizdžio klausimu. Ir tuo pačiu labai didelę įtaką yra daroma ir kiekvieno mokinių savivaldos nario įvaizdžiui, kadangi mes visi turim savo asmenines medijas <...> labai ypač nuolat mažesnėse bendruomenėse yra lengva susirasti tą kažkokį žmogų, jį pasiekti tose soc. medijose, ir jeigu tenai yra skelbiama kažkokia tą pačią mokinių savivaldą galbūt niekinanti informacija, skleidžiant kažkokias, na, vėlgi blogas žinutes, vėlgi, tas įvaizdis visiškai keičiasi. Tai, aš manau, kad ypač šiais laikais, kai soc. medijose žmonės, moksleiviai, praleidžia be galo daug laiko, tai yra labai geras arba kaip tik galbūt net blogas įrankis sudaryti tam tikrą įvaizdį. Apie tą mokinių savivaldą <...> na ir, žinoma, dirbti, kaip ir [redacted] papasakojo, nuotoliniu būdu.

Tyrėjas: Ačiū. Na ir, [redacted], pridėkite. [redacted] sustingo, atstingo.

Dalyvis B1: Savivaldos šiaip yra tokioj unikaliai fantastiškai pozicijoj. Aha, stringu, matau, kad stringu.

Tyrėjas: Viskas tvarkoj, bet garsas gerai girdisi. Lukai, jūs girdit mus dar?

Dalyvis B1: Na gerai, aš pabandyčiau gerai be kameros bent jau, ar girdit mane bent jau?

Tyrėjas: Taip taip, tada ryšys geresnis, ačiū, prašau tęskite.

Dalyvis B1: Na, gerai bent jau taip man atrodo, kad mokinių savivaldos yra unikaloje padėtyje, kurioje nėra labai daug kitų, tarkim, nežinau ten, jaunimo centrų ar organizacijų, bandančių pritraukti jaunimą. Yra tai kad joms nėra taip jau stipriai aktualu, kaip pasiekti tą jaunimą. Ta prasme, man yra 20, ir aš jau nebesuprantu, ar jeigu aš norėčiau <...> nežinau, ten būčiau koks nors verslas <...> kuris norėtų pasiekti jauną auditoriją, ar man reikėtų pirkti reklamas feisbuke, instagrame, tiktoke, snapchate, ar dar kur nors <...> aš esu, tarkim, pasimetęs ir negalėčiau pasiekti moksleivių. Savivaldoms tai jau nebėra taip aktualu dėl to, kad visi galų gale visi nuo 8 iki bent jau 2 dienos yra po vienu stogu <...> kas reiškia, kad tu turi įvairias fizinio surinkimo žmonių priemones, kurios gali pakeisti tą komunikaciją ir žmonių pritraukimą per socialinius tinklus ar įvairias kitas nuotoline priemones. Tai dėl to gal iš komunikacijos perspektyvos <...> internetinės

skaitmeninės priemonės gal nėra tokios aktualios, tuo tarpu veiklos užtikrinimo, veiklos planavimo, galų gale ten interaktyvaus sprendimų priėmimo mechanizmų prasme, tai yra žymiai naudingesnė perspektyva savivaldoms užsiimti tomis skaitmeninėmis priemonėmis. Ir tai yra ką aš bandžiau, kai aš buvau savivaldoje, kai aš vadovavau jos veiklai, aš bandžiau tai įtraukti per tai <...> komunikacija gali būti ir labiau konvencinė - gali būti ir plakatai ant valgyklos durų. gali būti ten, nežinau, projektorius arba televizorius įjungtas koridoriuje. Moksleiviai tai kaip nors pamatys, o būtent apie kitas priemones, kaip organizuoti veiklą, ne tiek apie ją komunikuoti.

Tyrėjas: Ačiū labai. Na ir prašau jūsų tų 15 minučių dar už tai, kad liko labai nedaug klausimų iš tikrųjų, bet jie labai svarbūs ir kuriuos galite atsakyti tik jūs. Ir tas klausimas būtų toks - kuo, jūsų manymu <...> ir aš prašyčiau jūsų visų tikrai pagalvoti apie tai, nes tik jūs į tai galite atsakyti <...> dalyvavimo savivaldos veikloje prisideda prie mokinių arba studentų akademinės sėkmės? Ir mokinių, ir studentų, reiškia tiek mokykloje, tiek vėliau universitete <...> Ir ar prisideda? Tai kuo, jūsų manymu, dalyvavimas savivaldos veikloje prisideda prie mokinių, na ir vėliau, aišku, studentų, akademinės sėkmės, ir ar prisideda?

█ pirmą ranką pakėlė.

Dalyvis B6: Gerai, tai gal nuo mokyklos pradėdant labiau pakenkė <...> elementariai dėl laiko šituo atžvilgiu, nes vis dar būnant savivaldoje ir bandant derinti papildomas veiklas, tai elementariai suėdė laiko, iš to atsirasdavo nuovargis ir kartais patinėjimas mokslų atžvilgiu. Tai drąsiai galiu sakyti, jeigu reikėtų dabar prisimint, tai labiau pakenkė, bet, pavyzdžiui, universitete ir dabar studijoms, aš kaip tik matyčiau pliusų, nes atsiradus didesnei laisvei, nes nebėra nustatyta nuo 8 iki 3 kad turi prabūti mokykloje dabar, bet paskaitos visai kitaip yra perdėliotos, yra nuoširdžiai lengviau <...> įgijus tam tikrą patirtį, nes tos kompetencijos jau galop susiformavo, kaip pasiskirstyti tam tikrus darbus, ir tarkim dabar derintis darbą ir papildomas veiklas su didesne laisve ir šalia studijų, nėra jokio didelio sunkumo <...> Taip, tų darbų kartais susikaupia, bet nebekyla tokių pačių problemų, kaip kilo daugiausiai 12 klasės laikotarpiu. Tai vat, mokykloje neprisidėjo prie sėkmės, galbūt netgi kaip tik apsunkino ir turėdavai tą savivaldos veiklą labiau pastumti šalį, bet dabar jau po mokyklos, aš sakyčiau, kad labiau prisidėjo <...> tai pavadinkim taip <...> mokymasis per skausmus daugiau gavosi mokyklos laikotarpiu, bet galiausiai rezultatas buvo geras.

Dalyvis B3: Tai aš pirma pagalvojau, ar netgi turi tai turėti įtaką tam akademiniam gyvenimui? Aš tikrai nemanau, kad turėtų turėti tiesioginę įtaką. Iš netiesioginės, tai jo, kaip ir █ sakė, kad pirma apsunkina. Aš manau, kad jeigu trumpuoju laikotarpiu apsunkina, tai paskui palengvina todėl, kad atsiranda daugiau laiko planavimo įgūdžių, prioritizavimas yra geresnis ir panašiai, bet dabar man yra labai naudingi ir visos tos kompetencijos, vertybės, apie kurias mes kalbėjome prieš tai, ar ne <...> tai yra komandinis darbas, jeigu jo yra poreikis jam, daugiau yra iniciatyvos išsiaiškinti dalykus, kurių nesupranti dar pamokos metu, ir labai daug tokių aktyvaus dalyvavimo mokymosi procese, įgūdžių, kurie yra naudingi kiekvienam.

Tyrėjas: Ačiū, prašau █.

Dalyvis B2: Iš esmės tai labai daug ką pasakė, aš nesikartosiu, bet aš labai pritariu dėl to laiko mokykloje, kad galbūt pakenkė iš tos pusės, kad mes skiriame laiko ir prioritizuojame ne tuos dalykus, kuriuos turėtume <...> tai bent jau asmeninė patirtis yra tai, kad prioritizavau savivaldą, ne mokslą, tai tas pakenkė. Kitas dalykas po mokyklos. Aš manau, kad labai irgi laiko planavimo įgūdžiai labai tikrai pasitarnauja <...> tam tikra disciplina, ar ne? Kad mes turime tam tikrą atsakomybės jausmą ir aš manau, kad tai tikrai padeda pasiekti geresnių akademinų rezultatų jau po mokyklos, kai mes suvokiame, kad mes išeiname iš tos savivaldos ir nebprioritizuojame jos, tai va.

Tyrėjas: Gal kas turi dar kažkokių pastabų, sakykime, šiuo klausimu arba pastebėjimų. Kitaip tariant, tai mes šnekėjom apie kompetencijas, tai ar tos kompetencijos prisideda prie tam tikros sėkmės <...> akademinės sėkmės mokantis mokykloje ir vėliau studijuojant? Arba neprisideda <...> tai čia vėlgi ta tokia nuomonė <...> arba kur prisideda, kur neprisideda, čia jūs jau sprendžiate, aišku, patys, pagal savo patirtį. Prašau, █.

Dalyvis B8: Na, aš tikrai sutiksiu su kolegom, kad jeigu ir yra ta kažkokia tai iš akademinės pusės nauda, tai jinau yra turbūt labai nedidelė <...> tikrai tos pačios kompetencijos, apie kurias mes kalbėjome <...> bet aš turbūt sakyčiau, kad kitos veiklos, ne mokinių savivaldos veikla turbūt galėtų lygiai tas pačias kompetencijas užtikrinti, ir galbūt net dalyvavimas kažkokiuose kituose būreliuose galėtų ir daugiau prisidėti prie to vėliau akademinės sėkmės <...> tarkim, taip?

Tyrėjas: Ačiū, ir █.

Dalyvis B3: Žinokite, atleiskit, aš vėl rankos nenuleidau.

Tyrėjas: Atleiskit ir jūs, aš ją irgi būna kartais nuleidžiu. Pastebėjote, jog kartais leidžiu jums patinginiauti. Taip, tai tikrai visai nedaug liko. Mes kalbam iš tikrųjų apie, sakykime, akademinę sėkmę, apie mokymąsi <...> Na o dabar, kaip veikla mokinių savivaldoje prisideda prie mokinių profesinės karjeros, nes vis dėlto tas galutinis taškas turbūt to mokymosi mokykloje ir universitete turėtų sąlygoti mūsų tam tikrą profesijos pasirinkimą. Turbūt su tuo nesutikt negalima <...> tai ar prisideda, ir jeigu prisideda, tai kaip <...> prie tos, sakykime, mokinių profesinės karjeros būsimos, tiesiog žmogaus profesinės karjeros? Ar ir kaip, jeigu prisideda mokinių savivaldos veikla, veikla mokinių savivaldoje? Prašau, [redacted] ranką kelia ar [redacted] pirmas kelia? Dabar aš galvoju, kas iš jūsų pirmas pakėlė.

Dalyvis B6: [redacted] pirmiau pakėlė, tai prašau.

Dalyvis B1: Žymiai mažiau negu norėtusi tikėtis. Man atrodo, kad mokinių savivaldos teikia tam tikras bendras kompetencijas kaip dirbti komandoje, ir jos gal šiek tiek, vos vos padeda pirmoje kitoje patirtyje, kurią tu turėsi iš karto po savivaldos, bet <...> netgi, sakykime <...> ne tai kad ilgojoje perspektyvoje <...> būtent vidutinėje perspektyvoje <...> ten dveji treji metai po tavo paskutinio savivaldos susirinkimo <...> efektas yra bent jau mano patirtyje sąlyginai arti nulio. Tai buvo smagus vaikiškas, gražus patyrimas, pasipynom, pasidžiaugėm paverkėm, paorganizavom diskoteką, gavom į kaulus ir važiuojam toliau ir pereiname prie dalykų, kurie iš tikrųjų rūpi.

Tyrėjas: Labai ačiū už jūsų nuomonę. Na, kokia nuomonė būtų dar? Dabar eilės tvarka reikėtų pasižiūrėt. Kad nenuskriaust nieko. Taip, dabar klaidos nepadarysiu. [redacted], o paskui [redacted], taip.

Dalyvis B6: Man galbūt daugiau prisidėjo visuomeninė veikla už mokyklos ribų, veikla savivaldoje ir būtent per prezidentavimo laikotarpį galbūt daugiau padėjo užtvirtinti tai, bet daugiau per tokius aspektus <...> tai visų pirma ar patinka dirbti su žmonėmis, ar daugiau esi individualistas, kur mėgsti individualiai darytis, ir tas irgi yra aktualu renkantis tam tikrą studijų programą, nes tu vis tiek matai, ką bandysi galop veikti po tų ketverių metų. Tai būtent veikla savivaldoje padeda pažinti save labiau, ar tu mėgsti dirbti su žmonėmis labiau? Ar tu esi va toks pavadinkim komandos žmogus, ar tu vis tiek labiau individualistas esi? Tai aš galbūt tiesiog taip pasakyčiau <...> mano atveju savivalda padėjo užtvirtinti tam tikrus pasirinkimus, bet aš manau, kad galiu pritart Lukui, kad, taip, prisideda, bet ne tiek, kiek galbūt norėtusi <...> ir daugiau prie to prisideda jau kažkokia papildoma išorinė veikla, nes ji vis dėlto atveria daugiau galimybių į visai kitą informacinį lauką. Būdamas mokinių savivaldoje <...> taip, tu gauni daug daugiau papildomos informacijos negu paprastas moksleivis, bet vis dėlto vien būdamas mokinių savivaldoje nepriimsi kažkokių grandiozinių sprendimų, susijusių tavo ateitimi <...> tai pavadinkim, yra nebent dar kitas laiptelis link jau tų visų galimybių, link tos visos informacijos, bet jeigu jomis nepasinaudos, tai ne <...> tiesiog savivalda pati neprivers va taip pakeist kažkokių karjeros sprendimų, manau, bet kažkokį efektą, sakyčiau, labiau mažesnį, tikrai irgi turi.

Tyrėjas: Ačiū. Tikrai, jeigu mes tuos aspektus turime kažkokius, tai ir pateikiame kaip pavyzdžius. [redacted].

Dalyvis B2: Taip, tai galbūt aš šiaip iš esmės aš pritariu, bet ką aš norėjau galbūt išskirti ar akcentuoti, tai, man atrodo, dar yra labai svarbu atkreipti dėmesį į tai, kokia yra savivaldos struktūra pati ir kaip jina veikia. Jeigu ji veikia komitetais, tai galbūt galima būtų manyti, kad žmonės, pasirinkdami vieną ar kitą komitetą, gali save išbandyti vienoje ar kitoje srityje, ir galbūt pagal tai nuspręsti, ar jam patinka, ar nepatinka <...> pavyzdžiui, jei aš esu komunikacijų komitete ir aš esu atsakingas už grafinį dizainą, vienam žmogui tai labai patiks, ir galbūt jisai galvos apie tai, kad jisai galbūt nori sieti savo gyvenimą su tuo, o galbūt kitam tai visiškai bus neigiamas emocijas keliantis dalykas ir jisai nenorės tuo užsiimti ateityje. Tai aš manyčiau šitos pusės <...> galbūt tai tikrai galėtų padėti tam tikrai žmonių grupei apsispręsti <...> bet iš kitos pusės, jeigu mes turime savivaldą, kuri veikia be komitetų, kuri tiesiog yra viena grupė, kuri organizuoja labai įvairius dalykus kartu, tai galbūt iš tos pusės galėtume tikrai spręsti, ar man patinka dirbti su žmonėmis, ar ne? Tai aš vėl sakyčiau labai individualu, bet kartais, taip, padeda, bet tikrai ne visada ir ne 100 %.

Tyrėjas: Ačiū labai. Aš, [redacted], pastebėjau jūsų liuksą, kai šnekėjo [redacted], pasižymėjau kaip pastabą, turbūt sunkiau bendrauti be vaizdo. Taip, na, ir prašau [redacted].

Dalyvis B5: Tai mokinių savivalda, tai yra tas pirmas taškas, kur visko ten <...> įgauti visų tų kompetencijų ar kažkokių įgūdžių <...> neįmanoma, ir jeigu tikrai čionai žiūrėti, kad ar tai padės jau profesiniame tame ugdyme, tai čia vis tiek reikėtų tą tobulinti ir kažkaip tęsti tą veiklą, ar jungtis prie tam tikrų kitų organizacijų ir panašiai <...> ir matyti, kaip viskas bus <...> bet kad tiesiog išėjęs iš mokinių savivaldos turi jau labai daug kompetencijų ir žinių, kurie padėtų profesiniame ugdyme, tai ne.

Tyrėjas: Taip, tada toksai grįžtamasis klausimas, ar mokinių savivalda skatina jungimąsi prie tų kitų, sakykime, organizacijų, kuriose plėtojamas profesinis pasirinkimas arba profesinė orientacija kažkokia atsiranda?

Dalyvis B5: Na, taip, mūsų atveju tai taip buvo, mes ir turėjome ir tų pačių renginių, ir karjeros dienų ir panašiai, kad moksleiviai galėtų susipažinti su tam skirtingoms profesijoms, su skirtingais darbais, užduoti klausimus ir pasidomėti, ir sužinoti, ar, pavyzdžiui, įgytos kompetencijos gali prireikti vienam ar kitam darbe. Tai buvo.

Tyrėjas: Ačiū labai. [redacted] kėlė rankytę prieš tai, dabar nuleido, bet gali pasakyti.

Dalyvis B2: Ta prasme, aš, [redacted], galiu tada prieš tave greitai <...> žodžiu <...> ačiū, tai ta prasme, aš manau, kad skatina dėl to, kad mes turime labai daug pavyzdžių kada iš mokinių savivaldų ateina žmonės į Lietuvos moksleivių sąjungos padalinius. Tai manau, kad tikrai, daliai žmonių tas buvimas savivaldoje <...> galbūt jie per savivaldą sužino apie kitas organizacijos veikiančias ir taip jie tiesiog prie jų prisijungė, jeigu juos tai domina. O be abejo, tada jau tie padariniai veikia struktūrizuotai, ar ne? Jie turi skirtingus komitetus ir galbūt tada vėlgi tas pats pavyzdys būtų, kaip kalbėjau apie savivaldą, tai jie taip pat gali pasimatuoti tam tikrą profesiją arba tam tikrą kryptį padaliniuose, pavyzdžiui, kad ir Lietuvos moksleivių sąjungos. Tai va.

Tyrėjas: Ačiū. [redacted].

Dalyvis B8: Aš vėlgi norėčiau pažiūrėti iš kelių skirtingų kampų. Manau, kad labai prie to prisideda tai, kiek pati mokinių savivalda yra veiksmi ir kiek pati mokinių savivalda būtent dirba, bendradarbiauja su tam tikromis organizacijomis <...> ar tai būtų vat kažkokios tai karjeros dienos, kaip minėjo [redacted], kur atvažiuoja daug organizacijų ir sako, o čia vat kažkas vyksta, galit pasirinkti. Ar tai būtų ta pati Lietuvos moksleivių sąjunga, kur tiesiog yra kažkoks tai koordinatorius, kuris pastoviai bendrauja su mokinių savivalda <...> aš pati, pavyzdžiui, iš savo pačios patirties ką galiu pasakyti, kad pirmus keturis - penkis metus mokinių savivaldoje <...> vat jeigu būtų pasibaigęs mano buvimas joje tada <...> tai sakyčiau, kad tikrai ne, nes ta mokinių savivalda, kiek dirba, jina dirba tikrai pati su savimi, galbūt net neparodo kažkokių tai iš tiesų galimybių, ką tenai, ką iš jos gali pasiimti tie moksleiviai <...> ir moksleiviai turbūt pritrūksta, ypač progimnazijos klasėse, motyvacijos pačiam ieškoti kažkokios tai kitos terpės, prisijungti prie kažkokios organizacijos, kur iš tiesų būtų galimybė, na, toliau kelti tas savo kompetencijos. Tai vat, ir vėl truputėlį pamečiau savo mintį <...> bendradarbiavimas su kitomis organizacijomis, pavyzdžiui, tai galėtų būti Lietuvos moksleivių sąjunga, tai turbūt kelia tą motyvaciją prisijungti, pamatyti, kad vyksta kažkas toliau <...> tai yra, na, realiai beveik ranka pasiekama, tai skatina domėtis. Ir tuomet sakyčiau, kad taip, tai skatina prisijungt. Vėliau po to jau žinoma, kitos ten atstovybės ir panašūs dalykai. Tai labai priklauso nuo kampo, iš kurio mes norim pasižiūrėti ir nuo tos specifinės kažkokios tai situacijos.

Tyrėjas: Ačiū, labai. Na, aš jums labai džiaugiuosi ir matau, kad laikas jau labai bėga. Liko tikrai labai nedaug, bet [redacted] dar kelia ranką. Tai noriu jam duot pasisakyti, jeigu galima būtų trumpai. Leisk man pasakyti taip.

Dalyvis B1: O aš noriu, kadangi man labai patinka labai daug kalbėti, tai aš noriu dar naują kryptį štai šitame pokalbyje įvesti <...> Dėl mokinių savivaldos, mano dalyvavimo joje <...> dėl tam tikrų sričių kompetencijų <...> čia mes kalbam kalbant apie kokias ateities galimybes sukuria dalyvavimas savivaldoje <...> ne už ilgo po baigimo mano kadencijos savivaldoje, kartu su kitais žmonėmis iš kitų gimnazijų, kurie irgi buvo savivaldoje, nukeliavau į fantastišką vietą savo gyvenimo patirtyje, kad teko sukurti savo organizaciją, kuri galų gale buvo ten suvienyta ne vien dėl to, kad visi dar buvome ne tikrai savivaldų nariai, bet ir debatininkai, sukūrėme savo debatų organizaciją, kuri, beje, iš tikrųjų registruota Registru centre <...> oho, formali organizacija. Jauni žmonės nebijo biurokratijos <...> kaip čia taip įmanoma? Kodėl apie šitą sakau? Dėl to, kad man pradėjo būti įdomu po kurio laiko <...> ar formalumas ir neformalumas <...> tarkim, jeigu mokinių savivalda yra visiškai neformali institucija, tai yra vos ne paremta susitarimo žodžiu tarp mokinių ir administracijos, kad egzistuoja <...> jai kaip prieštarai dėti jaunimo organizaciją, kuri ten nežinau <...> kartą per metus turi teikti finansinę ataskaitą registru centrai, ar ne <...> kuri iš jų yra geresnis būdas organizuoti jaunų žmonių veiklą <...> ar Lietuvos moksleivių sąjunga, kaip juridinį asmenį turinti institucija, turi daugiau galimybių įtraukti žmones tiek nacionaliniu, tiek regioniniu lygiu, ar kažkokia neformali grupė, susiformavusi vienam Europos solidarumo korpuso projektui <...> ir galų gale, savo polemikoje supratau, kad nei viena, nes ne nuo to priklauso <...> priklauso ne nuo to, ar tai sukuria tavo galimybes ateičiai tokias labai akivaizdžias ta prasme, kad tu žinai, kad ateisi į organizaciją ir toliau tiesiu taikymu į Vilniaus savivaldybės tarybą su bet kuria iš 28 tūkstančių partijų <...> tai neįdomu jaunimui <...> jaunimui yra įdomu tai, kas jiems yra smagu

esamajame laike. Dėl to man atrodo, kad net žmonės, einantys į mokinių savivalda, labai retai galvoja apie tai, kad argumentas jiems eiti ten yra vat kompetencijos <...> dažniausiai ateina dėl *vaibo* ir liks jie ten dėl *vaibo*, ir į LMS eis dėl *vaibo* <...> ir bet koks bandymas <...> bergždžias ar ne <...> pakeisti tai, kad vaikai norės *vaibinti*, o ne užsiimti kažkuo moksleivių labai, užsibaigs niekuo daugiau kaip tikrai mentalinėmis krizėmis ir pervargimu visiems, kas bandys tą padaryti. Bet čia vėlgi visiškai nesusijęs, neesminis pavyzdys.

Tyrėjas: Visi pavyzdžiai esminiai ir susiję. Na gal dar kas norėtų pridurti, ar galime jau prie visai paskutinių klausimų? Nes aš išgirdau argumentų ir taip, ir ne, ir labai ačiū už jūsų kantrybę iš tikrųjų. O šiaip jau iš tikrųjų jūs mane motyvuojate labai stipriai tęsti savo veiklą, vien iš savo pozityvaus, elgesio ir nuotaikos. Labai įdomu jūsų klausyti, ir, kaip ir ██████ sakė, aš irgi šnekėt labai mėgstu. Man labai sunku to nedaryti šiandien. Taip, aš manau irgi vertas prizo už tai, kad <...> O prizas yra jūsų atsakymai, tai vat. Tai dabar greičiausiai jau toksai paskutinis iš tų tokių kaip ir klausimų, ir paskui diskusijos apibendrinimas. Tai kas, aš manau, kad čia jau galėtų kiekvienas pasisakyti kaip ir pačioje pradžioje? Kas jums asmeniškai atrodo vertingiausia mokinių savivaldos veikloje? Asmeniškai vertingiausia. Na, tai tikrai nereikia perpasakoti visko, ką jūs jau pasakėte, bet vat išskirti tokį, sakykim, kažkokį esminį dalyką būtų labai gerai. Galima pagalvoti, kol ██████ kelia ranką ant karštųjų ir toliau tęs savo pasisakymą, prašau.

Dalyvis B1: Ir aš baigsiu tų, kuo pradėjau. Man yra vertingiausia tai, kad tai yra terpė daryti klaidas, kaip įmanoma anksčiau, nes kuo anksčiau tu padarai tas klaidas, tuo jos yra pigesnės. Visa tai, ką tu per savo kailį pabandai mokykloje, blogiausiu atveju tau užsibaigs sumažėjusiu pasitikėjimu iš mokytojų, kurių tu nepamatysi po 2 metų, ar visiškai blogiausiu atveju, tai nežinau, papeikimu ar pasiaiškinimo parašymu, ar ne <...> jeigu ten kažką ten visiškai nesukontroliuojai to renginio, ar ne <...> tai yra niekis palyginus su tuo, kokios pasekmės tau nutiktų, jeigu tu tas pačias klaidas, iš kurių nepasimokome, padarytum žymiai vėliau savo ateityje <...> tai yra, ten nežinau, turėtum savo organizaciją, pats būtum ten menedžeris kokios nors įmonės su savo MRU bakalauro diplomu? Tai va tai būtent ta terpė daryti pigias klaidas yra tai, kas man buvo vertingiausia ir ką aš daugiausiai išsinešu savivaldos būtent per tą perspektyvą.

Tyrėjas: Ačiū labai. Sekantis eilėje pas mus ██████.

Dalyvis B6: Okey, turbūt pagrindinis dalykas, kas čia galėtų, tai demokratija per žaidimą <...> tu gauni pažaisti savotišką demokratiją, ypač jeigu tai yra kažkokie visuotiniai rinkimai. Ir aš pamenu, kai man teko jau pamoderuoti kitų kandidatų į prezidentus debatus, buvo galima visą laiką pajuokauti va tokiu metu <...> šiandien jūs balsuojat mokyklos prezidento rinkimuose, paskui <...> gal nežinau, Uspaskichą į Vilniaus merus rinksit <...> arba kažką kitą <...> nu ta prasme savotiška kažkokia atsakomybė irgi yra ugdoma, bet tam tikra žaidimo forma <...> nes iš principo visas tas dalykas galop persikelia po 2, 3 metų jau ir į didesnius mastus <...> ar tai vat kažkokius kitus rinkimus, bet, kaip minėjau, vieną kartą balsuoja mokykloje, kitą kartą jau balsuoja, nežinau Seimo rinkimuose <...> o čia jau išorės, aišku, irgi yra, bet dalyvavimas visam tam pačiam procese <...> yra visų pirma smagi patirtis, kurią galima atsiminti, nes iš tikrųjų ne kiekvienas visų pirma gauna galimybę tokioje veikloje sudalyvauti ir jeigu tinkamai išnaudoja tas galimybes, tai labai daug gali išmokti <...> nes, ką Lukas minėjo, tai yra laisvė suklysti. Tai yra laisvė pasimokyti iš savų klaidų, jeigu tu nori iš to pasimokyti <...> ir iš tikrųjų po metų galima išsinešti daug įvairių naujų žinių ir patirčių. Aš labiausiai ką užakcentuoju, kas man labiausiai patiko, tai pasidaryti su labai skirtingais žmonėmis, pabandyti dirbti su emocijomis, ir bandyt kažką tokio derint <...> ne visą laiką pavykdavo, bet va čia ir buvo turbūt smagiausios pamokos ir kažkokie patarimai gauti iš kuratoriaus <...> nes na iš tikrųjų tiesiog tu turi žmonių, iš kurių galiu pasimokyti ir paskui bandai kažką perteikti kitiems žmonėms <...> tuo pačiu metu bandant įpinti ir visą atstovavimo procesą, ir bandant išaiškinti, kodėl va toks daromas dalykas turi būti daromas vienaip, o ne kitaip?

Taip tai vat komunikacijos turbūt tikrai pramokau geresnės. Tai va 2 aspektai, 3 aspektai gaunasi - geresnis komunikavimas su žmonėmis, darbas su būtent su žmonių emocijomis, 3 tai, kad gali pažaisti demokratiją mokykloje, ir tai yra tiesiog smagi patirtis.

Tyrėjas: Ačiū labai. ██████.

Dalyvis B7: Man bent jau svarbiausias toks dalykas buvo, kad ugdyti lyderystę <...> apskritai suprasti, ar tuo labiau esi vadovas, galbūt tu esi idėjų varikliukas, ar tu tiesiog esi tas žmogus, kuris viską daro ir tu galbūt negebi galvoti tų genialių idėjų, bet tiesiog darai <...> tai man atrodo, tas yra svarbiausia.

Tyrėjas: Ačiū labai, ██████. Ir ██████.

Dalyvis B5: Tai viską, ką čia išvardino <...> ir tikrai mokinių savivaldoje galima labai daug ko pabandyti, ir pamatyti, ir gauti <...> bet ko dar nepaminėjo <...> ir man tai buvo toksai vienas svarbesnių dalykų <...> tai

ryšiai ir kokia gi yra ryšiu ta svarba <...> kad vis tiek <...> matant, bendraujant su kitom ar mokinių savivaldom, ar su savo kolegom, kurie buvo kartu komandoje, matai, kad visgi dabar jie irgi kažkaip juda prie to paties kažkaip <...> kartais arba jungiasi prie kitų organizacijų, ar ten atstovybių tam tikrų, ar jau dirba kažką su tuo? Ir visą laiką tu gali palaikyti ryšį ir pasidomėti iš skirtingų sferų, kas dabar vyksta? Galiu užduoti klausimą, galite padiskutuoti apie tai ir va tie ryšiai <...> kažkaip ir sukuria tokią vieną didelę bendruomenę.

Tyrėjas: Ačiū jums labai. Ir dabar, kas dar nepasisakė galbūt?

Dalyvis B3: Aš tai pasakysiu labai paprastai, kad man atrodo, jog viskas nublanksta prieš tiesiog linksmas patirtis, kurios yra sukuriamos savivaldoje <...> jeigu gyvenimą vertinsime pagal patirtis, tai savivaldoje patirčių nieks daugiau nebepakeis. Tai man atrodo, tai svarbiausia.

Tyrėjas: Ačiū jums labai, [redacted].

Dalyvis B8: Kuo daugiau aš klausiau kolegų, tuo daugiau aš bandžiau keisti savo nuomonę ir labai norėjau sutikti su jais, bet aš vis dėlto nusprendžiau likti prie savo pagrindinių, pradinių į galvą šovusių idėjų.

Tai turbūt yra 2 dalykai <...> visų pirma, tai būtent asmeninės kompetencijos, kurios aš išsiugdžiau <...> tiek lyderystės, tiek bendravimo, bendradarbiavimo, konfliktų sprendimo ir visa kita <...> ir tuo pačiu, ko dar iš tiesų net ir negirdėjau. tai būtent pokytis mokykloje. Čia turbūt yra kilęs šitas dalykas iš to, kad aš esu iš mažos bendruomenės, mažos bendruomenės ir man vis dar tenka apsilankyti mokykloje, matyti pažįstamus veidus, tą pačią administraciją, su kuriuo mes taip bendradarbiavome <...> žodžiu, aš pasiduoodu, bet jūs supratote, ką aš norėjau pasakyti <...> Na, iš tiesų ir tie patys moksleiviai, kuriuos dar dabar tenka matyti, tie patys pažįstami veidai, kai aš žinau, kad vis dėlto įvyko kažkoks pokytis, kuris buvo padarytas dėl jų <...> Tai greičiausiai būtent dėl mažos bendruomenės tas geras jausmas, kad vis dėlto buvo kažkas nuveikta ir tuo laikotarpiu, o ne tiktai geras *vaibas*, diskoteka, prisiminimai ir dar kažkas.

Tyrėjas: Ačiū jums labai už jūsų nuoširdumą, ir [redacted].

Dalyvis B2: Tai realiai aš pritariu, bet pritariu labiausiai 3 dalykams, tai pirmas yra ta smėlio dėžė, kur galime klysti ar neklysti pasimokyti. 2) yra demokratijos simuliacija ir 3) yra teigiamos emocijos, ir tikrai geri prisiminimai ateičiai. Čia tokia vyšnelė ant torto.

Tyrėjas: Puiki vyšnelė ir [redacted] dar norėtų pridėti.

Dalyvis B1: Demokratiškumas, ką skatiname, rinkimus organizuojame, o rinkimų aktyvumas 18 – 24 metų kategorijoje vis dar 24 %. Tai tiek. Kovo 5 pirmas turas, kovo 19 – antras, bent jau iš savo ambasadų padalyvaukite.

Tyrėjas: Ačiū labai už raginimą. Gaila, negaliu pasisakyti pats na, bet gal kitame formate jūs mane pasikviesti. Ten tada jau pakalbėčiau ir aš. Gerai, iš tikrųjų buvo žiauriai smagu, jeigu galima pasakyti žiauriai iš tikrųjų, nes na tokie iniciatyvūs ir motyvuoti jau ne mokiniai, o studentai iš tikrųjų <...> aš kaip visą laiką juokauju mokykloje, kad visą laiką yra verta mokinius palikti antriems metams, tuos, kurie tau patinka, gaila to negali padaryt. Aš manau, kad visos mokyklos panašiai apie jus galvoja. Kad norėtų jus pas save matyti? Tai šiuo atveju diskusijos apibendrinimas jau kaip ir pati pabaiga. Ar ši diskusija buvo jums naudinga? Kuo jums asmeniškai buvo, ar nebuvo naudinga? Na, ir porą atskleisti diskusijos aspektų <...> tai, kitaip tariant, atskleidžiant porą diskusijos aspektų, tiesiog apibendrinti, ar ši diskusija buvo naudinga ar nenaudinga <...> tai gerai būtų kiekvienam <...> galima tikrai labai trumpai, galima šiek tiek ilgiau. Na, mes jau turime dabar 2 val. 12 min. Noriu pastebėti, kad aš labai atsiprašau dėl to laiko, nes [redacted] manęs prašė trumpinti iki pusantros valandos, aš jau buvau numatęs pagal klausimų struktūrą, nes <...> na tikrai jau ne pirmą kartą tokius dalykus darau <...> bendrauju nuotolinės konferencijos metu <...> buvau numatęs vis dėlto 2 val. 15 min. ir visgi matau, kad tos 2 val.15 minučių ir lieka. <...> Na, tikiuosi jums labai neprailgo, ir jūs man atleisite už tokį, kaip sakant, laiko nepaskaičiavimą. Matyt, mano mokinių savivalda nebuvo tokia stipri, kad būčiau gavęs tą įgūdį. Taip, tai prašome porą aspektų <...> naudinga ar nenaudinga ir kodėl jūs taip galvojate. Tai, kas čia dabar pirmas? [redacted]?

Dalyvis B6: tai apibendrinant, nežinau, man tai nebuvo kažkokie detalūs prisiminimai, nes aš vis dar esu skaičiuojantis paskutinius mėnesius Lietuvos moksleivių sąjungoje <...> tai aš vis nepabėgu nuo šitos temos <...> taip, baigiasi mano paskutiniai mėnesiai, bet šita tema vis dar yra aktuali, aš gyvenu tam pačiam informaciniam lauke <...> bet smagu sugrįžti į daugiau tokių asmeninių patirčių pasidalijimą. Bet vat, pavyzdžiui, aš vis dar seku, kas dedasi [redacted] gimnazijoje, dabar [redacted] gimnazijoje, nors ją jau esu baigęs. <...> tai aš niekaip nedingstu iš šito lauko, tai man yra smagu sektai, bet naudinga buvo prisimint skirtingus požiūrio kampus, o ne tik vėl būti tarp [redacted] su LMS'u, bet prisiminti, kas dėjos [redacted], [redacted], [redacted], visa kita ir rajono patirtys. Tai man buvo smagu <...> kiek naudinga, nežinau <...> nes

nu, kaip minėjau, tai yra jau besitęsiantis dalykas 2 metus <...> tai yra vis tas pats per tą patį dalinai. Bet, kaip minėjau, asmeninės patirtys ir kitų asmeniniai pasidalijimai visada yra smagu. Jeigu smagu, turbūt vis dėlto buvo naudinga, taip galima apibendrint.

Tyrėjas: Ačiū, [redacted].

Dalyvis B1: Man tai irgi kaip [redacted], čia daugiau sentimentalią vertę turėjo šis pokalbis <...> beveik visi šitie žmonės buvo mano komandose vienas ar kitu metu, su visais teko savivaldos kontekste bendrauti, beveik visi buvo mano savanoriai komandos, kuriai reikėjo vienu ar kitu metu pirmininkauti <...> irgi toks prisiminimas <...> o apie diskusiją taip <...> daug aspektų prisiminiau, kiek daug spėjau pamiršt <...> apie tai <...> ir vienas, ir kiti pasisakymai leido atrakinti kažkokią atmintį iš kažkada <...> kad ir per tai reikėjo pereiti, ir vat čia tokios akcijos atrakcijos turėjo būti nutikusios. Tai va, tai man atrodo, kad gal iš tikrųjų, gal tai parodo, kad ilgalaikėje perspektyvoje visa tai neturi absoliučiai jokios prasmės. Čia mes užsiėmėm niekais, čia kam viso šito reikia, bet kitą vertus, ne viskas privalo turėti išliekamąją vertę. Ir aš labai iš tikrųjų pritariu Žygimantui, kuris sakė, kad esmė yra prisiminimai. Būtent tą akimirką mums tai buvo svarbu, būtent tą akimirką tai mus suformavo, būtent tą akimirką vienos ir kitos problemos buvo priežastis, ten nežinau <...> neramiai miegoti ar nemiegoti, ar aktyvinti savo smegenų ląsteles ir rekalibruoti savo kalbėjimo manierą ar tempus, ar tai, ką sakai, ar kam sakai. Tą akimirką tai buvo svarbu ir net jeigu dabar galima pasijuokti iš to, kiek buvo nerimo į visa tai įdėta, nereiškia, kad tai neturėjo nutikti, nes galų gale mes visi esame ten, kur mes esame dėl visų sprendimų, kuriuos mes priėmėme iki tol, kol čia atsiradome. Tai reiškia, kad jeigu nebūtų buvę mokinių savivaldose, neatsirastume LMS'ė, nepradėtume klausti savęs, o kam reikia LMS'o, nepradėtume džiaugtis, kad LMS'as beveik susinaikino save pastaruoju metu <...> vat paskutinė asamblėja sausio mėnesio turės fantastiką <...> su kuo mes juos ir sveikiname <...> ai, nežinote, tai gi jie įstatus galų gale pakeitė ir čia yra paskutinė jų asamblėja, kuri yra ta asamblėja, kur vos ne turbūt nenutiks kvorumas <...> ir tada jau kita asamblėja bus, kur jau nusprendėm <...> Žinot, kokia yra demokratija gera? Ta, kuri yra mažiau demokratijos <...> fantastika, visiškai pritariu Lietuvos moksleivių sąjungai. Tai va, labai jau įsismaginau čia <...> žodžiu, man atrodo, kad mokinių savivalda yra puiki terpė surasti, kas tau tinka, kas tau netinka, ir nėra problema, kad yra žmonių, kuriems mokinių savivalda netinka. Ne visi gali įstoti į TPML, čia ir taip per daug studentų, reikia ir normalių žmonių, kurie turės gerai apmokamas darbo vietas. Svarbu yra tai, kad tai leido mums gauti gerų įspūdžių, susibendrauti su fantastiškai smagiais įdomiais, gražiai gerai kalbančiais argumentuotais žmonėmis <...> ir pasidžiaugti ta jaunyste. Tai va, tai už beviltišką mūsų reikalą.

Tyrėjas: Ačiū labai. Ir taip, [redacted] irgi užfiksavau plojimą, taip tvarkoj, ir [redacted]. Na gerai, jau ir visi gali paploti. Galbūt tada trumpai dar kiekvienas pačiai pabaigai <...> tai naudinga, nenaudinga, pora aspektų.

Iš tikrųjų čia daug buvo šnekėta. Jeigu jau jūs ir neturite ką pasakyt, arba jau viską pasakė, tai irgi tai galite pasakyt, bet kad kiekvienas pabaigoje dar pašnekėtų. Tai na, aš nežinau, kas čia pas mane pirmas lange mano, pavyzdžiui, [redacted].

Dalyvis B8: Mes čia dar apie tą patį klausimą, ar ne?

Tyrėjas: Taip taip refleksija.

Dalyvis B8: Aš irgi būtų, jeigu procentaliai turėčiau įvertinti, kiek naudinga man buvo pačiai ši diskusija, tai turbūt aš ilgai užtrukčiau galvodama ir vertindama <...> tačiau vis tiek tai priminė tam tikras turbūt padarytas klaidas. Kadangi mes mokomės iš klaidų, galbūt vis dėlto mane privertė atsižvelgti į jas, kadangi vis dar kol kas esu įsisukusi į visuomeninės veiklos verpetą. Tai galbūt visai norisi ir kažką dar bandyti pakeisti <...> kol visas tas laikas nesibaigia tam tikrose organizacijose ar atstovybėse <...> Tai vat, o šiaip tai tikrai man, kaip ir visiems, kurie paminėjo anksčiau, tiesiog buvo labai gera prisiminti tuos laikus <...> kaip [redacted] ir sakė, galbūt jie dabar mums atrodo visiškai bereikšmiai, kadangi tai nepadarė kažkokios, labai jau super duper įtakos mums žiūrint iš šios perspektyvos <...> bet tuo metu tai tikrai buvo opios problemos mums ir svarbios problemos mums <...> jos vis tiek mus tuo momentu kažkaip ugdė, suteikė mums kažkokią galimybę užsiimti kažkokia papildoma veikla, ne tiktai vaikščioti mokyklą ir atgal. Tai na, tiesiog tai turbūt ir buvo tas pagrindinis prisiminimo džiaugsmas.

Tyrėjas: Ačiū labai. [redacted]

Dalyvis B3: Aš, jei galima, aš įsiterpsiu pats, nes man jau pačiam bėgti reikia.

Tyrėjas: Taip, visai visai kaltas dėl to ir jaučiuosi, labai gražių naujųjų metų jums.

Dalyvis B3: Čia tik dar pasakiau, kad man jau labai sentimentalu buvo, nes jau metai pusantrų be to gyvenu ir dabar gera prisiminti <...> gerai, ačiū jums, iki.

Dalyvis B2: Esmė tokia, kad aš irgi turiu lėkti, tai aš labai greitai <...> kiek naudinga buvo asmeniškai, geras klausimas <...> bet manau dėl to, kad mes tiesiog jau esame patyrę visą šitą <...> tai galbūt aš tikiuosi, kad bus jums naudinga, ne mums, o man irgi tiesiog ta prasme tada <...> galbūt tiesiog man tai irgi tas sentimentalumas, toksai prisiminimas tų gerų laikų vienu žodžiu, kai mes ten sėdėdavom ir diskutuodavome įvairiais klausimais <...> tai ačiū už tai, nes tikėtina, nebūčiau dalyvavusi tokioje diskusijoje jeigu ne jūs <...> ir tikrai tikiuosi dar kartą, kad mes bent jau kažkiek naudos jums atnešėme jūsų visam tolimesniam darbui, tai va.

Tyrėjas: Tik jūs tą naudą galite ir atnešti kaip savo organizacijos atstovai. Taip, Aurimas.

Dalyvis B5: Tai iš tikrųjų galiu sutikti, kad visi tie prisiminimai, ir nežinau, gal, kadangi jau seniai nediskutavau šitais visais klausimais <...> iš gimnazijos, susijusiais su gimnazija, būtent taip pasijutau moksleiviui, nors nenorėčiau iš tikrųjų <...> o taip, tai na, ką gal vienas dalykas aš dabar sau tikrai va čia galvoju, kad nors ir buvau dvejus metus pirmininkas savivaldos, bet vis tiek ne taip stipriai žiūrėjom mes į tą patį atstovavimą, bent jau aš iš savo pusės žiūriu, kad galima buvo tikrai atstovauti geriau. Ir tada jau žiūriu per tą prizmę, kad visgi dabar jau dirbant su studentais <...> mano tas atstovavimas yra prioritetas, pagrindinis dalykas <...> renginių gali visiškai nebūti, bet balsas turi būti išgirstas, grąžintas grįžtamasis ryšys, visa ta svarba, vat kažkaip po truputį tai auga <...> tai vat ir labai geras dalykas, kad aš prisiminiau, kaip nuo 9 klasės iki dabar buvo visas mano tas kelias ir koks aš dabar, kažkiek paimant tų žinių iš mokinių savivaldos.

Tyrėjas: Ačiū labai. Ir [redacted] taip.

Dalyvis B7: Tai vėlgi kažkokios naudos tai neatnešė, nes visiškai dabar kitokio gyvenimo aplinka ir studijos <...> bet galbūt tiesiog priminė, kad jeigu labai nepatiks dabartinės studijos, visą laiką galima perstoti į kokią politiką ir prisiminti visus šituos laikus, nes tiesiog yra labai didelė nostalgija čia būti <...> gerai, [redacted] sako, kad nestotų ir nestos, gerai.

Tyrėjas: Bet kiekvienas turi teisę į savo nuomonę, tai čia jau mes neturėtume vienas kito veikti ir jokiais būdais nei aš, nei kažkas kitas <...> taip, tai ačiū už jūsų nuomonę ir ar liko dar kas nepasisakęs? Man atrodo, jau visi pasisakė <...> tai kaip ir mano baigiamasis sakinyš <...> tai išties aš laikau jus jaunimo politikos lyderiais <...> jaunimu jūs išliksite tikrai dar labai ilgą laiką <...> Tai tikrai nevertinsiu, kiek jums buvo naudinga mokinių savivalda jūsų asmeninei, sakykime, karjerai ar studijoms, ar dar kažkam. Mano tikslas buvo šiandien surinkti tiesiog duomenis, kurie reikalingi atlikti tyrimą tam, kad galima būtų pradėti kalbėti apie mokinių savivaldą ne taip bendrai, o jau argumentuotai, remiantis tam tikrais moksliniais tyrimais. <...> Tai aš manau mes visi tuo esame suinteresuoti į tai pažvelgti truputėlį giliau, ir galbūt organizuoti ateityje tas diskusijas, kurios labiau bus kryptingos, nukreiptos į konkrečias jau mokinių savivaldos kuriamas galbūt kompetencijas, stipriąsias, silpnąsias puses <...> Tai jūs tikrai atlikote svarbų ir gerą darbą <...> būdami lyderiai, jūs jais ir likote, ir aš jums esu labai dėkingas už tai ir linkiu jums visiems gražių Naujųjų metų <...> žinau, kad studijuojate, tai dar ir puikių rezultatų, nes puikūs rezultatai yra visi tie, kuriuos jūs pasiekėte nebūtinai maksimaliai, o tiesiog pasiekėte <...> taip, kaip jums atrodo teisinga ir reikalinga <...> ir sau aišku tuo pačiu galiu palinkėti sėkmingos sesijos, tai va.

6. PRIEDAS

Grupių diskusijos scenarijus (parengta pagal Gažauskaitė ir Valavičienė, 2016)

„Apšilimas“ – įsijautimas į diskusijos atmosferą

1. Prašau prisistatyti, pasakant vardą, mokyklą kurioje mokėtės ir glaustai papasakoti savo patirtį mokinių savivaldos organizacijoje? (Įvadinė dalis skatinanti pradėti pokalbį turi trukti apie dvidešimt minučių).

Diskusija

I. KLAUSIMŲ BLOKAS: SAVIVALDA

2.1. Mokinių savivalda apima įvairias veiklas. Kokios veiklos buvo būdingiausios jūsų mokinių savivaldai? Prašau pateikite keletą pavyzdžių.

2.2. Kaip jūsų mokykloje buvo vertinama mokinių savivaldos veikla? Kaip ją vertino mokiniai, mokytojai, administracija ir specialistai? Kokių galite pateikti pavyzdžių?

2.3. Kokias vertybes ir principus paskatino (ar paskatino?) dalyvavimas mokinių savivaldos veikloje? Kalbant apie jus asmeniškai ir kitus asmenis, bendruomenę?

II. KLAUSIMŲ BLOKAS: KOMPETENCIJOS

3.1. Šiuo metu formaliame ir neformaliame švietime vyksta pokyčiai; atnaujintos bendrųjų kompetencijų sampratos sąlygoja diskusiją apie įvairiapusio mokymo ir mokymosi principus. Kaip Jūs suprantate kompetencijos sąvoką? Kas yra kompetencijos neformaliajame ugdyme? Prašau ją apibūdinti.

3.2. Kaip suprantate, kas yra bendrosios kompetencijos?

3.3. Kuo svarbus bendrųjų kompetencijų lavinimas neformaliajame ugdyme?

III. KLAUSIMŲ BLOKAS: BENDRŪJŲ KOMPETENCIJŲ RAIŠKA IR REIKŠMĖ MOKINIŲ SAVIVALDOJE

4.1. Kaip ugdomos bendrosios kompetencijos mokinių savivaldos veikloje? Pateikite praktinių pavyzdžių. (Čia pagrindinis klausimas - jam reikia skirti daugiausiai laiko. Visi kiti papildantys).

4.2. Kaip manote, koks mokinių savivaldos vaidmuo asmens augimui (formavimuisi), tarpasmeniniams santykiams ir visai bendruomenei? Pateikite keletą pavyzdžių.

4.3. Kokias asmenines nuostatas ir vertybes, susijusias su socialine ir kultūrine aplinka, formuoja dalyvavimas mokinių savivaldos veikloje? (papildymas 3.2. jei neatsako).

4.4. Kaip reiškiasi mokinių kūrybiškumas savivaldos veikloje? (papildymas 3.1. jei neatsako).

4.5. Pateikite verbalinio ir neverbalinio bendravimo būdų bei komunikacinių gebėjimų pavyzdžių mokinių savivaldos narių veikloje (papildymas 3.1. jei neatsako).

4.6. Mus supa skaitmeninės technologijos; kaip jos reikšėsi ir reiškiasi mokinių savivaldos organizacijos veikloje, kokią įtaką daro jos nariams? (papildymas 3.1. jei neatsako).

4.7. Kuo, jūsų manymu, dalyvavimas savivaldos veikloje, prisideda prie mokinių akademinės sėkmės?

4.8. Kaip veikla mokinių savivaldoje prisideda prie mokinių profesinės karjeros?

4.9. Kas jums asmeniškai atrodo vertingiausia mokinių savivaldos veikloje?

Diskusijos apibendrinimas

5. Ar ši diskusija buvo Jums naudinga? Kuo jums asmeniškai buvo arba nebuvo naudinga ši diskusija? Prašau atskleiskite bent porą diskusijos aspektų.